

До 40-річного ювілею психолого-педагогічного
факультету ПНПУ імені В. Г. Короленка

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка

Полтава
ТОВ "АСМІ"
2018

УДК 378.096.4(477.53)ПНПУ імені В. Г. Короленка
П86

Рекомендовано до друку вченою радою
Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка
(протокол № 11 від 22.02.2018 р.)

Авторський колектив:

М. І. Степаненко (вступне слово «Від педагогіки добра до вершин педагогічної майстерності»);
Н. В. Сулаєва (розділ «Освітній простір психолого-педагогічного факультету: історія і сучасність»);
О. А. Гнізділова, Н. М. Манжелій (розділ «Кафедра дошкільної освіти»);
О. А. Федій, Ю. Г. Павленко (розділ «Кафедра початкової освіти, природничих і математичних дисциплін та методик їх викладання»);
Н. С. Степаненко, Ю. І. Браїлко (розділ «Кафедра філологічних дисциплін і методик їх викладання»);
К. В. Седих, В. Ф. Морзун, Н. Й. Метельська (розділ «Кафедра психології»);
Н. Г. Пахомова, В. І. Березан (розділ «Кафедра спеціальної освіти і соціальної роботи»);
О. О. Лобач (розділ «Кафедра музики»);
А. Є. Чернощоків, Т. В. Саєнко, І. М. Мужикова (розділ «Кафедра образотворчого мистецтва»);
Т. О. Благова, П. С. Горголь, О. А. Жиров, М. М. Погребняк (розділ «Кафедра хореографії»).

Редакційна колегія: *Н. В. Сулаєва* (головний редактор), *Ю. І. Браїлко, Л. П. Процай, А. Є. Чернощоків*

Рецензенти:

М. П. Леценко – доктор педагогічних наук, професор Інституту інформаційних технологій та засобів навчання НАПН України;
Л. О. Хомич – доктор педагогічних наук, професор, заступник директора з наукової роботи Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України.

Психолого-педагогічний факультет ПНПУ імені В. Г. Короленка [Текст]: [монографія] / редкол.: *Н. В. Сулаєва* (голов. ред.) та ін.; *Сулаєва Н. В., Гнізділова О. А., Манжелій Н. М.* та ін.; ПНПУ ім. В. Г. Короленка. – Полтава: ТОВ «АСМІ», 2018. – 307 с.: іл., портр.

ISBN 978-966-182-505-4

У монографії висвітлено 40-річну історію й сучасність психолого-педагогічного факультету Полтавського національного педагогічного інституту імені В. Г. Короленка, репрезентовано кафедри факультету як осередки навчально-методичної та науково-дослідної роботи. Наведено стислу характеристику наукових і освітніх здобутків кожного викладача психолого-педагогічного факультету.

Для студентів, магістрантів, учителів, викладачів, науковців, методистів, управлінців у галузі освіти.

УДК 378.096.4(477.53)ПНПУ імені В. Г. Короленка

ISBN 978-966-182-505-4

© ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2018
© ТОВ «АСМІ», 2018

ЗМІСТ

Від педагогіки добра до вершин педагогічної майстерності.....	4
Освітній простір психолого-педагогічного факультету: історія і сучасність.....	7
Кафедра дошкільної освіти.....	18
Кафедра початкової освіти, природничих і математичних дисциплін та методик їх викладання.....	44
Кафедра філологічних дисциплін і методик їх викладання.....	79
Кафедра психології.....	111
Кафедра спеціальної освіти і соціальної роботи.....	157
Кафедра музики.....	189
Кафедра образотворчого мистецтва.....	240
Кафедра хореографії.....	272
Література.....	302

ВІД ПЕДАГОГІКИ ДОБРА ДО ВЕРШИН ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ

Шукайте історію в собі.

***

Історія – це те, що нас чекає завтра.

Олесь Воля

На 63-му році багатой на традиції історії Полтавського державного педагогічного інституту імені В. Г. Короленка поряд із філологічним, історичним, природничим, фізико-математичним факультетами запрацював факультет підготовки вчителів початкових класів. Його з'ява 40 літ тому – нагальна потреба тодішнього дня – вимагала неабияких реалізаційних зусиль, особливо кадрового впотужнення. Найскладніше було знайти кваліфікованих і досвідчених педагогів, які б досконало володіли методикою викладання всіх предметів початкової школи й зуміли передати свої знання, майстерність майбутнім фахівцям. Однак ця й інші, не менш складні, проблеми не завадили молодому ректорові-новатору Іванові Зязюну здійснювати обрану ним стратегію розвитку інституту. На допомогу прийшли талановиті вчителі-практики, багато з яких потім пов'язали свою освітянсько-просвітницьку долю з нашим вишем, здолали ще й вершини вченості, захистили кандидатські та докторські дисертації, стали доцентами і професорами. Новостворені кафедри поповнювали, пройшовши відповідну кваліфікацію, і ті, хто вже мав за плечима досвід працівника вищої школи.

І от непомітно спливли, але з яким багатим набутком, чотири десятки літ. Це вже історія зі своїми успіхами й випробами. Суттєво змінився за цей період виш. Те, що він у 80-х роках збіглого століття перетворився на своєрідну педагогічну Мекку, велика заслуга й тих, хто давав путівку в життя вчителям початкових класів. Факультет у максимально короткі терміни вийшов на широкі освітянсько-наукові овиди, став такою собі державою в інститутсько-університетській державі. Його фахова палітра розширилася до таких

величних меж, що сьогодні здатна задовольнити абсолютно всі запити початкової, дошкільної й позашкільної освіти. Згадаймо, що тут готують, крім учителів початкових класів і вихователів дошкільних закладів, психологів, логопедів, соціальних працівників, фахівців із освітньо-інформаційних технологій, учителів образотворчого мистецтва, хореографії, музики, іноземних мов, керівників гуртків декоративно-ужиткового мистецтва. І перед нами – ще не повний перелік спеціальностей, якщо зважати на органічне поєднання їх. Словом, сьогодні університет готує такого педагога, який успішно зреалізує всі завдання, що стоять перед Новою українською школою. А яка духовно-мистецька гармонія панує на факультеті! Випускники його, заявляю це з відповідальністю, – майстри на всі руки. Досить пройти музейними кімнатами, мистецькими залами, по-сучасному обладнаними аудиторіями, заглянути до наукових, творчих лабораторій, які є на психолого-педагогічному факультеті, – і пересвідчимося: майбутнє нашої держави в надійних руках. Духовно-інтелектуальна молодь неодмінно виведе її на широкі європейські простори.

Важливо й те, що на факультеті, який сьогодні є найбільшим в університеті, від моменту його створення й дотепер панує родинний дух. Студенти та викладачі живуть однією великою сім'єю, де панує пошана до наставників, суб'єкт-суб'єктні взаємини, де кожен студент – особистість, а кожен викладач – самодостатній науковець, методист, вихователь, фахівець високої кваліфікації, спроможний по-своєму оригінально знайти вихід із найскладнішої ситуації й навчити цього майбутніх учителів. Такий стиль роботи започаткувала світлої пам'яті перший декан Нінель Литвиненко. Ті, хто працював з нею і хто прийшов після неї, підтримують та примножують традиції, дбають про теплий психологічний клімат, комфорт, а вони, це відомо всякому, – першозапоруки успіху. Отож єднає покоління навчателів і вихованців золота нитка, яку ще один уже згадуваний достойник Полтавського педагогічного інституту, колишній незабутній ректор Іван Зязюн (йому цього року виповнилося б 80) велично поіменував Педагогікою Добра.

Своє 40-ліття факультет зустрічає з ваговитими набутками, він постав як величний інтелектуально-духовний храм, де царює сковородинівська «сродна праця» у викладацько-студентському співтоваристві. Він сам по собі впродовж уже тривалої історії, якщо її, звичайно, рівняти за мірками людського життя, виписав освітньо-виховні заповіді і, як і Заповіді Господні, виконує їх. Свідомо не називаю імен керманців факультету, його науковців, методистів, найдостойніших випускників, бо всі вони – хто більше, хто менше, хто ревніше, хто спокійніше – звершили вже і вершать щодня гідну подиву справу, будують той фундамент, який надійно тримає сьогодні й майбутнє самостійної держави України. Тут гартувалася й нині мужніє ота мудра і вкрай потрібна тепер і, за словами нашого краянина Бориса Олійника, «на всі покоління й віки» вже згадувана Педагогіка Добра, тут органічно прижилися «згода в сімействі», «мир і тишина», про які так образно сказав автор

безсмертної «Наталки Полтавки», один із найвідоміших наших земляків Іван Котляревський.

Вітаю щиро всіх, чия доля пов'язана була колись із педагогічним факультетом і хто його сьогодні веде стежею добра й успіху, хто долає освітні перетони й готує себе до навчання та виховання дітей. А вкупі нам, усім королівцям, зичу миру, утіхи від праці й належної винагороди за неї, теплоти сердець наших вихованців і неодмінно – величних досягнень, творчого многоліття. А воно обов'язково буде, бо діємо ми праведно й живемо по совісті.

Микола СТЕПАНЕНКО,

академік АН вищої освіти України, доктор філологічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, член Національної спілки письменників України, ректор Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Н. В. Сулаєва

ОСВІТНІЙ ПРОСТІР ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ: ІСТОРІЯ І СУЧАСНІСТЬ

Психолого-педагогічний факультет – один із найбільших структурних підрозділів Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. Він утворює функціональну систему, в межах якої діють пов'язані між собою підрозділи: деканати денної та заочної форм навчання з відповідальними за наукову, методичну, виховну роботу та практики; кафедри дошкільної освіти; початкової освіти, природничих і математичних дисциплін та методик їх викладання; філологічних дисциплін і методик їх викладання; музики; хореографії; образотворчого мистецтва; психології; спеціальної освіти і соціальної роботи. Діяльність усіх ланок системи психолого-педагогічного факультету характеризується гнучкістю, динамічністю, адаптивністю, прогностичністю та цілісністю й спрямована на здатність коригування змісту освітньо-виховної роботи з урахуванням запитів сьогодення та студентської молоді.

На 2017–2018 навчальний рік у відповідь на суспільні запити на факультеті отримують підготовку фахівці освітніх рівнів бакалавра й магістра зі спеціальностей:

- «Дошкільна освіта» (зі спеціалізаціями та сертифікатними програмами «Початкова освіта», «Середня освіта (Мова і література (англійська))», «Середня освіта (Мова і література (німецька))», «Сімейне виховання»);
- «Початкова освіта» (зі спеціалізаціями та сертифікатними програмами «Середня освіта (Українська мова та література), «Середня освіта (Мова і література (англійська))», «Середня освіта (Мова і література (німецька))», «Електронне навчання»);
- «Середня освіта» за предметною спеціалізацією «Музичне мистецтво» (з додатковими спеціалізаціями та сертифікатними програмами «Дошкільна освіта», «Початкова освіта»);
- «Середня освіта» за предметною спеціалізацією «Образотворче мистецтво» (з додатковими спеціалізаціями та сертифікатними програмами «Декоративне мистецтво», «Дошкільна освіта», «Початкова освіта»);

- «Середня освіта» за предметною спеціалізацією «Хореографія» (з додатковими спеціалізаціями та сертифікатними програмами «Початкова освіта», «Середня освіта (Мова і література (англійська))»);
- «Хореографія» (з додатковою спеціалізацією та сертифікатною програмою «Культурологія»);
- «Спеціальна освіта» (з додатковою спеціалізацією та сертифікатною програмою «Спеціальна психологія»);
- «Соціальна робота» (з додатковою спеціалізацією та сертифікатною програмою «Соціальна педагогіка»);
- «Психологія» (з додатковою спеціалізацією та сертифікатною програмою «Педагогіка і методика вищої освіти»).

На психолого-педагогічному факультеті також здійснюється підготовка науковців за рівнями доктора філософії та доктора наук зі спеціальностей «Освітні, педагогічні науки», «Дошкільна освіта», «Початкова освіта» та «Психологія».

Широкий спектр спеціальностей та спеціалізацій, запропонований у 2017–2018 навчальному році здобувачам вищої освіти на психолого-педагогічному факультеті, формувався більш ніж сорок років завдяки злагодженій, цілеспрямованій та послідовній роботі всіх структурних ланок факультету й інституту (сьогодні університету).

Функціонування психолого-педагогічного факультету розпочалося в 1977 році, коли в Полтавському державному педагогічному інституті імені В. Г. Короленка було створено факультет підготовки вчителів початкових класів (наказ № 6 від 11.02.1977 р.), на який того ж року було зараховано 60 студентів-першокурсників стаціонарного відділення спеціальності «Педагогіка і методика початкового навчання». Провідну роль у вибудовуванні концепції розвитку факультету та реалізації поставлених завдань виконувала декан факультету – кандидат психологічних наук, доцент Н. С. Литвиненко. До очільництва нового підрозділу Нінель Степанівна отримала восьмилітній педагогічний досвід у школах Сумщини та Полтавщини, де, по завершенню Сумського педагогічного інституту, працювала вчителем початкових класів, психології й історії старшої школи. Пройшла сімнадцятирічний шлях викладача кафедри педагогіки і психології Полтавського державного педагогічного інституту імені В. Г. Короленка та захистила кандидатську дисертацію на тему «Шляхи активізації пізнавальної діяльності учнів у процесі навчання» (1972 р.). Досвід, цілеспрямованість та виваженість дозволили Н. С. Литвиненко згуртувати навколо себе колектив для надання молодим людям високоякісної педагогічної освіти.

Це був перший етап (1977–1984 рр.) становлення психолого-педагогічного факультету – етап загального проектування [36, с. 17–33]. Він вирізнявся визначенням основних завдань роботи на факультеті [2, арк. 2], добором викладацького складу та навчально-допоміжного персоналу [2, арк. 28–29],

пошуком та реалізацією інноваційних підходів до набору студентів та формування їхньої активної пізнавальної діяльності впродовж навчання на основі організації й контролю самостійної роботи [2, арк. 11], вивченням передового досвіду кращих учителів міста Полтави й області [2, арк. 12], напрацюванням наукового підґрунтя підготовки майбутніх учителів [2, арк. 8; 4, арк. 20, 21, 22], утворенням проблемних наукових студентських гуртків [4, арк. 21], удосконаленням навчальної та матеріально-технічної бази [2, арк. 98-99; 4, арк. 10; 5, арк. 29], організацією профорієнтаційної роботи в умовах факультету майбутнього вчителя [1, арк. 13-16], створенням умов для корисного дозвілля майбутніх фахівців через діяльність студентського клубу та мистецьких колективів [2, арк. 14; 3, арк. 22] тощо¹.

За три роки розвитку факультету його викладачі усвідомили важливість розширення меж спеціальностей для майбутніх учителів. Тому в 1981-1982 навчальному році дві групи студентів-першокурсників із чотирьох мали змогу поєднувати спеціальності: одна – вчителя початкових класів та музики, друга – вчителя початкових класів та образотворчого мистецтва. Ці інновації зумовили й зміни у структурі факультету: кафедра педагогіки і методики початкового навчання була реорганізована в кафедри педагогіки і методики початкового навчання (завідувач – кандидат педагогічних наук, доцент Н. С. Литвиненко); природничих і математичних дисциплін початкового навчання (завідувач – кандидат педагогічних наук, доцент І. М. Мудрий); музики і співів (завідувач – заслужений працівник культури УРСР, старший викладач Г. С. Левченко).

З 1984 року розпочався новий етап розвитку факультету (1984-1997 рр.) – етап оптимізації структури і змісту підготовки фахівців [36, с. 33-44]. Він ознаменувався підвищенням якості освітньої діяльності через роботу інституту кураторства та посилення індивідуальної роботи зі студентами; злетом

¹ Державний архів Полтавської області (Полтавський державний педагогічний інститут імені В. Г. Короленка)

1. спр. 01-01. – 22 арк.
2. спр. 2949. – 128 арк.
3. спр. 407. – 82 арк.
4. оп. 1, спр. 10-04. – 25 арк.
5. оп. 1, спр. 08-05. – 38 арк.

наукової роботи із проведенням усесоюзних форумів і конференцій та вступом викладачів факультету до відкритої в Полтавському державному педагогічному інституті імені В. Г. Короленка аспірантури; розширенням міжнародних зв'язків та прийомом на практику польських студентів; розробкою елективного компонента навчальних планів; співпрацею зі школами на основі створення в них філій інститутських кафедр; глибоким проникненням мистецтва в навчально-виховний процес шляхом участі всіх студентів факультету в мистецьких колективах, які діяли постійно чи були тимчасовими.

Особливим досягненням цього етапу стало розширення спектра спеціальностей на факультеті та їхніх поєднань. На 1992–1993 навчальний рік такими були «Педагогіка і методика початкового навчання»; «Педагогіка і психологія дошкільного виховання»; «Педагогіка і методика початкового навчання з додатковою спеціальністю “Музика”»; «Педагогіка і методика початкового навчання з додатковою спеціальністю “Образотворче мистецтво”»; «Педагогіка і методика початкового навчання з додатковою спеціальністю “Практичний психолог”»; «Педагогіка і методика початкового навчання з до-

бух). У 1991 році при кафедрі образотворчого мистецтва була створена секція хореографії, яка 1993 року виокремилася в кафедру хореографії (завідувач – кандидат педагогічних наук, доцент О. О. Лобач).

Стратегічними змінами, які вплинули на оновлення системи роботи на факультеті, розпочався новий етап його розвитку – етап поліпрофільності та професіоналізації підготовки, який тривав з 1997 до 2004 року [36, с. 44–48]. Це час, коли у відповідь на суспільні запити відбулися:

- ліцензування та акредитація всіх спеціальностей факультету («Дошкільне виховання»; «Початкове навчання»; «Соціальна педагогіка»; «Психологія»; «Педагогіка і методика середньої освіти. Музика»; «Педагогіка і методика середньої освіти. Образотворче мистецтво»; «Педагогіка і методика середньої освіти. Хореографічне мистецтво»);

- розширення спектра поєднань у підготовці фахівців: дошкільне виховання поєднувалося із фізичним вихованням дошкільників, іноземною мовою та літературою, практичною психологією, дефектологією та логопедією; початкове навчання – з дошкільним вихованням, практичною психологією, соціальною педагогікою, хореографією, музичним вихованням, образотворчим мистецтвом; практична психологія – із соціальною педагогікою, іноземною мовою й літературою, початковим навчанням; соціальна педагогіка – з іноземною мовою і літературою; мистецькі спеціальності – із соціальною педагогікою;

- зміна організаційної структури факультету: було створено кафедру дошкільної педагогіки (завідувач – доктор педагогічних наук, професор М. П. Лещенко); до складу психолого-педагогічного факультету введено кафедру психології (завідувач – кандидат психологічних наук, професор В. Ф. Моргун), змінено назви кафедр педагогіки і психології початкового навчання на кафедру соціальної педагогіки і педагогіки початкового навчання (завідувач – кандидат педагогічних наук, доцент В. І. Березан), філологічних дисциплін початкового навчання на кафедру філологічних дисциплін (завідувач – кандидат філологічних наук, доцент О. О. Григор'єва), природничих і математичних дисциплін початкового навчання на кафедру природничих і математичних дисциплін (завідувач – кандидат педагогічних наук, доцент Н. Д. Карапузова);

- оновлення структури деканату, яка включала заступників декана з навчальної роботи, наукової роботи, питань практик, виховної роботи, соціальної роботи, спортивно-масової роботи;

- відкриття консультативного пункту заочного відділення Полтавського державного педагогічного інституту імені В. Г. Короленка на базі Кременчуцького педагогічного училища імені А. С. Макаренка зі спеціальностей «Дошкільне виховання» та «Початкове навчання»;

- покращення матеріальної бази факультету: було створено аудиторії-музеї В. М. Верховинця та народного хору «Калина», декоративно-ужиткового мистецтва; відкрито лінгафонний кабінет, два комп'ютерні класи тощо.

Одним із чинників потужного розвитку факультету були стратегічне мислення та емоційно-вольовий потенціал його керманіча в 1997–2015 роках – кандидата педагогічних наук, професора Наталії Дмитрівни Карапузової. Випускниця фізико-математичного факультету ПДП імені В. Г. Короленка пройшла шлях від учителя математики Полтавської ЗОШ № 19 до очільника одного з найбільших підрозділів інституту, заслуженого працівника освіти України, ученого, під орудою якого наукові ступені кандидатів педагогічних наук отримали п'ятеро викладачів факультету.

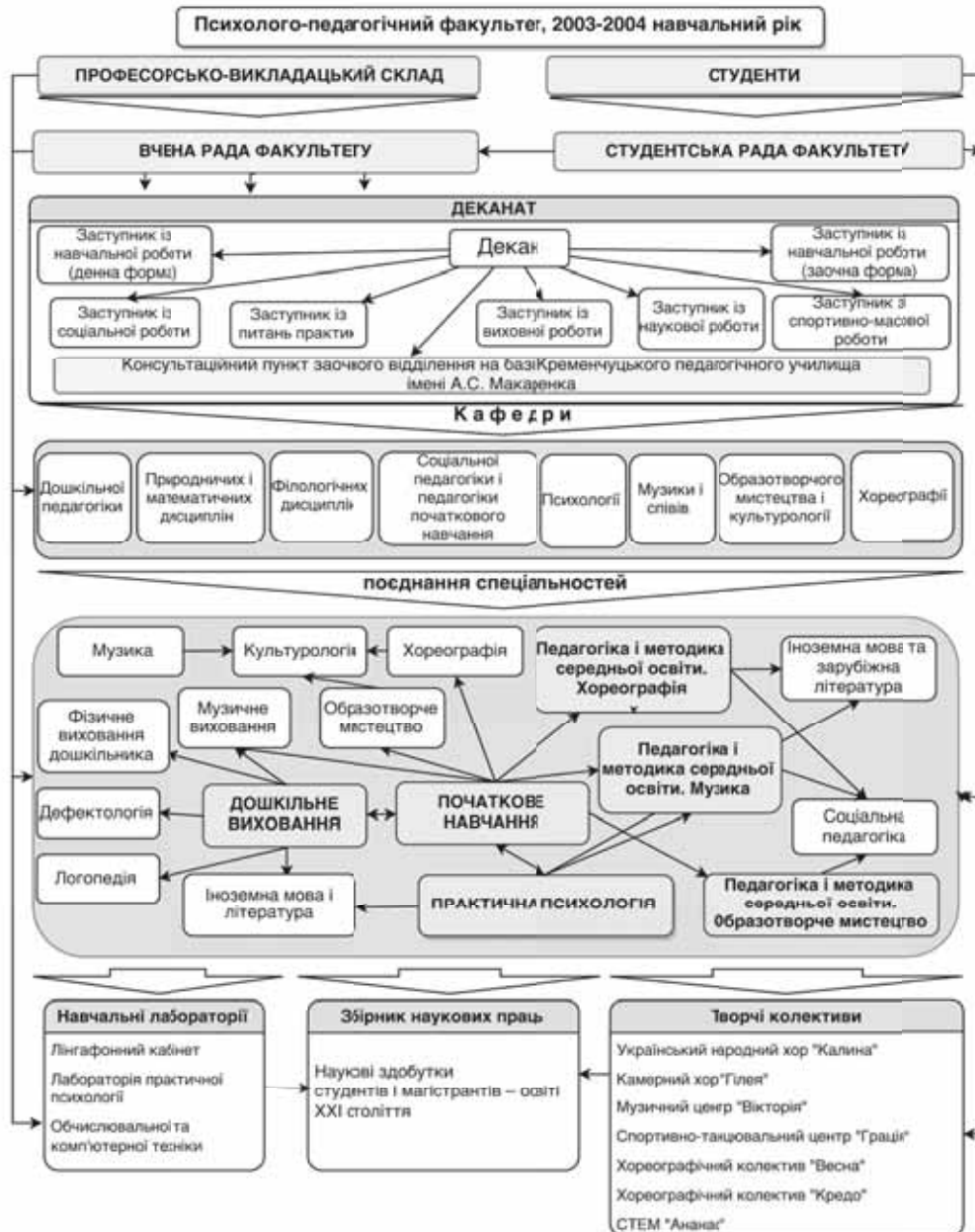
Важливою віхою розвитку був етап від 2004 до 2016 року – час модернізації педагогічного середовища факультету, який вирізнявся з-поміж інших [36, с. 49–73]:

- уведенням кредитно-модульної системи організації навчального процесу;
- запровадженням індивідуальної варіативної частини освітньо-професійної програми студентів усіх спеціальностей;
- підготовкою фахівців освітнього ступеня магістра;
- упровадженням інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-виховний процес;
- оновленням методичного супроводу підготовки фахівців;
- зміною організаційної структури факультету: до його складу було введено кафедру культурології та методики викладання культурологічних дисциплін, реорганізовано кафедри факультету з утворенням кафедр початкової та дошкільної освіти (завідувач – доктор педагогічних наук, професор О. А. Федій) і соціальної та корекційної педагогіки (завідувач – доктор педагогічних наук, професор Н. Г. Пахомова);
- употужненням наукової роботи викладачів і студентів.

Сьогодення психолого-педагогічного факультету – це активна, високоемудована молодь, яка здобуває вищу освіту за дванадцятьма спеціальностями за освітніми рівнями бакалавра (872 студенти денної, 702 – заочної форм навчання), спеціаліста (перепідготовка 146 осіб), магістра (232 особи на денній, 467 – на заочній формі навчання), доктора філософії (8 осіб навчаються на денній формі, 7 – на заочній) та доктора наук (3 особи).

Високий рівень освіти студентів, аспірантів та докторантів забезпечують представники професорсько-викладацького складу факультету: 6 докторів наук (3 професори, 3 доценти), 74 кандидати наук (2 професори, 60 доцентів, 6 старших викладачів, 5 асистентів, 1 завлабораторії), 6 доцентів, 15 старших викладачів, 11 асистентів. З-поміж викладачів – заслужений працівник освіти України, 4 заслужені діячі мистецтв України, народний артист України, народний художник України, заслужений артист України, заслужений художник України, член Національної спілки композиторів України, 4 заслужені працівники культури України, 4 члени Національної спілки художників

ОСВІТНІЙ ПРОСТІР ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ: ІСТОРІЯ І СУЧАСНІСТЬ

України, 2 члени Національної спілки майстрів народного мистецтва України, 2 члени Національної спілки архітекторів України, заслужений майстер народної творчості, 2 майстри народної творчості України, голова Полтавського осередку Національної спілки художників України.

Із них сформовано вчену раду факультету, яка координує діяльність усіх його структурних підрозділів:

- деканату на чолі з доктором педагогічних наук, доцентом, професором кафедри музики, заслуженою артисткою України Наталією Вікторівною Сулаєвою; заступники декана: з навчальної роботи – кандидат психологічних наук, доцент М. М. Тесленко, кандидат психологічних наук, доцент Т. А. Яновська, кандидат педагогічних наук, доцент Є. А. Починок та кандидат фізико-математичних наук, доцент К. Ф. Чуб; з наукової роботи – кандидат педагогічних наук, доцент С. П. Олійник; з методичної роботи – кандидат психологічних наук, доцент В. В. Шевчук; з питань практик – кандидат педагогічних наук, доцент В. С. Ірклієнко; з виховної роботи – кандидат психологічних наук, доцент А. С. Харченко; із профорієнтаційної роботи – кандидат психологічних наук, доцент М. М. Кононова; з питань електронного документообігу та міжнародної діяльності – кандидат педагогічних наук, доцент Л. П. Процай;

- кафедр: дошкільної освіти (завідувач – доктор педагогічних наук, професор О. А. Гнізділова), початкової освіти, природничих і математичних дисциплін та методик їх викладання (завідувач – доктор педагогічних наук, професор О. А. Федій), спеціальної освіти та соціальної роботи (завідувач – доктор педагогічних наук, професор Н. Г. Пахомова), психології (завідувач – доктор психологічних наук, доцент К. В. Сєдих), філологічних дисциплін і методик їх викладання (завідувач – кандидат філологічних наук, доцент Н. С. Степаненко), музики (завідувач – заслужений діяч мистецтв України, професор Г. С. Левченко), образотворчого мистецтва (завідувач – народний художник України, доцент А. Є. Чернощоків), хореографії (завідувач – кандидат педагогічних наук, доцент Т. О. Благова);

- навчальних лабораторій (інноваційних освітніх рішень; інтерактивного навчання; навчально-методична кафедри філологічних дисциплін і методик їх викладання; електронного навчання; діагностики, корекції, психолого-педагогічної і соціальної реабілітації; психології; центру практичної психології), творчих лабораторій (Українського народного хору «Калина» під керівництвом проф. Г. С. Левченка, Народного аматорського камерного хору імені Павла Лиманського під керівництвом ст. викл. С. М. Жмайла, Народного естрадно-музичного центру «Вікторія» під керівництвом ст. викл. С. В. Вовченка, Народного жіночого вокального ансамблю «Свічадо» під керівництвом ст. викл. Н. М. Ремезової; Народного ансамблю спортивного бального танцю «Грація» під керівництвом доц. П. С. Горголя, Народного самодіяльного ансамблю танцю «Весна» під керівництвом ст. викл. Л. Б. Пригоди, Народного ансамблю сучасного балету «Марія» під керівництвом доц. М. М. Погребняк, Народного хореографічного колективу «Міленіум» під керівництвом доц. О. О. Таранцевої); майстерень образотворчого та декоративного мистецтва;

- наукових осередків: з організації та проведення наукових, науково-

практичних, науково-методичних конференцій і семінарів; видання фахових («Естетика і етика педагогічної дії», «Психологія і особистість») та інших наукових видань факультету («Дошкільна освіта у соціокультурному просторі», «Проблеми сучасної філології: лінгвістика, літературознавство, лінгводидактика», «Інноваційний потенціал професійної підготовки майбутніх фахівців початкової освіти»), а також збірника наукових праць студентів і магістрантів «Формування сучасного освітнього середовища: теорія і практика»;

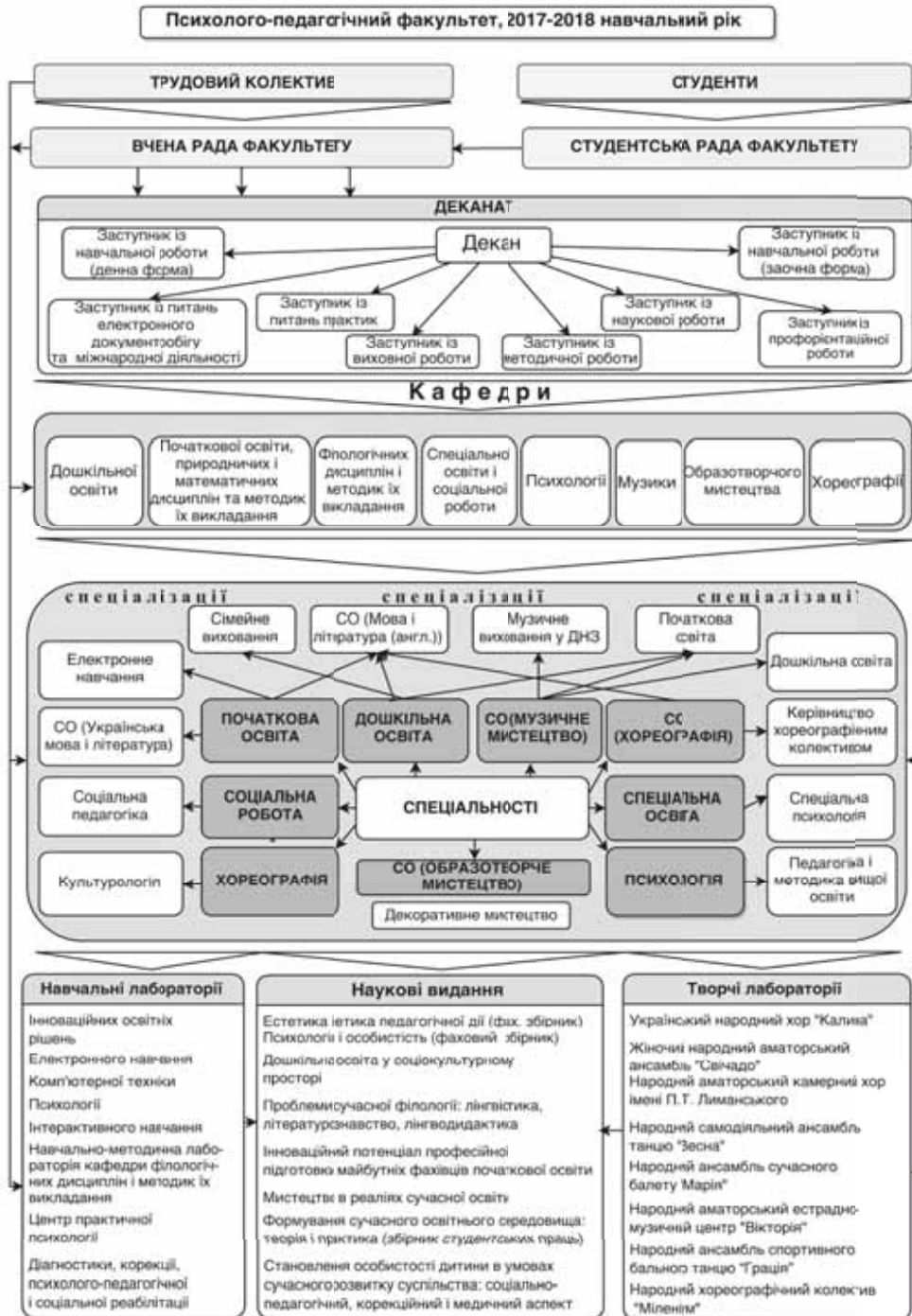
- студентської ради факультету (голова – І. Л. Репіда).

Навчальний процес на психолого-педагогічному факультеті відбувається у 12 лекційних аудиторіях, 12 аудиторіях для проведення практичних занять, 4 аудиторіях-музеях (П. Т. Лиманського; В. М. Верховинця та Українського народного хору «Калина»; історії психолого-педагогічного факультету; декоративно-ужиткового мистецтва), 3 танцювальних залах, 9 навчально-методичних кабінетах. До вільного використання студентами й викладачами психолого-педагогічного факультету надані великий та малий актові зали ПНПУ імені В. Г. Короленка, у яких употужнюється здійснювана в системі роботи кураторства виховна діяльність зі студентами. У них відбуваються традиційні заходи факультету: «Посвята в студенти», фестиваль-конкурс огляду талантів першокурсників «Зорепад», конкурс студентської творчості другокурсників «Театр казок», театралізоване фольклорно-обрядове дійство «Народний календар», хореографічний фестиваль «Танцювальний серпантин», фестиваль мистецтв «Студентська весна», «День відкритих дверей», випускний бал, різні тематичні вечори, конкурси виконавської майстерності, виставки студентських творчих робіт.

Студентство, викладачі та співробітники психолого-педагогічного факультету горді з того, що стали втілювачами в життя постійно вдосконалюваної вискоєфективної системи роботи на факультеті, яка дає змогу йти праведним шляхом осучаснення підготовки фахівців на ґрунті вивіреної часом традицій.

ОСВІТНІЙ ПРОСТІР ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ: ІСТОРІЯ І СУЧАСНІСТЬ

О. А. Гнізділова, Н. М. Манжелій

КАФЕДРА ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

◆ ІСТОРІЯ КАФЕДРИ

Важливість виховання дітей дошкільного віку кваліфікованими фахівцями, потреба навчально-виховних закладів регіону в конкурентоспроможних, компетентних спеціалістах, потреба реалізувати завдання, які стояли перед органами освіти та вищими навчальними закладами, сприяли відкриттю в 1990 році на педагогічному факультеті спеціальності «Дошкільне виховання». Підготовка перших спеціалістів у галузі дошкільного виховання здійснювалася досвідченими викладачами, які працювали на кафедрі педагогіки і психології початкового навчання (доц. О. О. Войналович, доц. Н. М. Дем'яненко, доц. М. П. Лещенко, доц. Н. М. Савельєва, доц. О. С. Чернова, асист. Н. А. Гаркавенко, асист. В. М. Степаненко).

З огляду на нагальні потреби на факультеті відбулася реорганізація, і 30 серпня 1999 року була створена кафедра дошкільної педагогіки (наказ № 144-к від 30.08.1999 р.). Першим керівником новоствореної кафедри стала доктор педагогічних наук, доцент М. П. Лещенко, перед якою стояло важливе завдання – створити дієздатний, творчий, дружний, готовий до життєвих випробувань колектив. Марія Петрівна – автор багатьох праць із порівняльної педагогіки, педагогічної майстерності, інноваційних педагогічних технологій («Виховання казкою», «Мистецька гра», «Виховання в природі», «Драматична творчість», «Виховання мистецтвом» та ін.), засновник наукової школи, учнями якої були В. І. Березан, Н. В. Сулаєва, Л. В. Зімакова, Н. В. Ковалевська, О. О. Вашак, котрі під її керівництвом успішно захистили кандидатські дисертації.

Першими викладачами кафедри дошкільної педагогіки були доценти О. І. Гришко, М. П. Волочай, О. С. Чернова, асистенти Н. А. Горкавенко, В. І. Березан, Н. В. Сулаєва. З 2000 року колектив кафедри поповнився асистентами О. А. Гнізділовою, Л. В. Зімаковою.

У 2001 році кафедру дошкільної педагогіки очолила доцент, кандидат педагогічних наук Н. М. Манжелій, яка доклала багато зусиль для зміцнення колективу. Наталія Михайлівна очолювала його десять років поспіль, віддаючи цій роботі всі знання, душевні сили, створюючи необхідні умови для підвищення наукової кваліфікації членів кафедри. За період її керівництва колектив зріс науково, методично.

У 2002–2004 роках склад кафедри поповнився молодими викладачами О. О. Вашак, І. В. Карапузовою, Н. В. Ковалевською, А. В. Пасічніченко,

КАФЕДРА ДОШКІЛЬНО ОСВІТИ

Кафедра дошкільної педагогіки. Зліва направо: асист. І. В. Карапузова, ст. викл. Н. В. Суласва, доц. О. С. Чернова, доц. Н. М. Манжелій, доц. О. І. Гришко, асист. А. В. Пасічніченко, асист. Л. В. Зімакова, асист. О. А. Гнізділова. 2001 рік

А. В. Харитонову, більшість із яких була випускниками психолого-педагогічного факультету, магістрами спеціальності «Дошкільне виховання», а згодом успішно захистила кандидатські дисертації.

У 2006 році кафедра дошкільної педагогіки була перейменована в кафедру початкової і дошкільної освіти (протокол ученої ради ПДПУ ім. В. Г. Короленка (наказ № 11 від 4.05.2006 р.). До складу кафедри ввійшли канд. пед. н., доц. О. А. Остряньська, асист. В. М. Богута, О. Г. Вільхова, О. І. Зубова, В. О. Просяник, котрі забезпечували викладання навчальних дисциплін на спеціальності «Початкове навчання».

У 2006–2007 н. р. викладачі розпочали плідну роботу над оновленням та вдосконаленням методичного забезпечення курсів, які вивчаються за кредитно-модульною системою навчання. Колективом кафедри були підготовлені акредитаційні справи спеціальностей «Дошкільне виховання», «Початкове навчання», що дало можливість успішно пройти акредитацію, підтвердити відповідність кадрового складу, навчально-методичного та інформаційного забезпечення ліцензійним вимогам. Робочою групою кафедри у складі доц. Н. М. Манжелій, доц. О. А. Гнізділової, доц. О. С. Чернової, доц. А. В. Пасічніченко, ст. викл. Н. В. Ковалевської, асист. Л. П. Клеваки згідно з державними стандартами освіти було розроблено 12 нових навчальних планів спеціальностей «Дошкільне виховання», «Початкове навчання» кваліфікаційних рівнів бакалавра, спеціаліста, магістра.

Підготовка планів зумовила необхідність удосконалення навчально-методичного забезпечення курсів, що викладалися раніше, а також розроб-

КАФЕДРА ДОШКІЛЬНО ОСВІТИ

ку нових. Зокрема, було створено навчально-методичне забезпечення дисциплін «Етнопсихологія», «Методика проведення занять з народознавства», «Ознайомлення дітей із суспільним довкіллям», «Теорія та методика співпраці ДНЗ із родинами», «Теорія та технологія валеологічної освіти дошкільників», «Порівняльна педагогіка», «Організація дослідницько-експериментальної діяльності дітей у природі», «Виховання дітей раннього віку», «Порівняльна дошкільна педагогіка», «Дошкільна етнопедогогіка», «Методика керівництва логіко-математичним розвитком дітей дошкільного віку» та ін.

За період діяльності кафедри суттєво підвищився науковий рівень викладачів, було захищено 9 дисертацій. На початок 2011–2012 н. р. всі штатні працівники мали науковий ступінь та вчене звання.

З 2011 р. по 2016 рік кафедру початкової і дошкільної освіти очолювала доктор педагогічних наук, професор Ольга Андріївна Федій. Її наукові інтереси пов'язані з дослідженням методолого-теоретичних засад естетотерапії, проблем гуманізації та естетизації процесу формування сучасної особистості на засадах особистісно орієнтованої парадигми. Розробляючи естетотерапевтичну концепцію педагогічного середовища, О. А. Федій поглиблювала і науково спрямовувала дослідницьку діяльність викладачів кафедри, мала своїх учнів і послідовників – магістрантів та аспірантів. За цей період під її керівництвом захищено чотири кандидатські дисертації.

У 2011–2012 н. р. кафедра успішно пройшла ліцензування та акредитацію на право провадження освітньої діяльності з надання освітніх послуг

Кафедра початкової і дошкільної освіти. Зліва направо сидять: доц. О. І. Гришко, доц. О. С. Чернова, зав. кафедри, доц. Н. М. Манжелій, асист. В. М. Богута, ст. викл. О. О. Вашак; стоять: лаборант О. Ю. Гром'як, асист. С. С. Бурсова, ст. викл. І. В. Карапузова, ст. викл. А. В. Харитонова, доц. А. В. Пасічніченко, асист. О. Г. Вільхова, доц. Л. В. Зімакова, доц. О. А. Гнізділова, асист. Л. П. Клевака, доц. Н. В. Ковалевська. 2008 рік

КАФЕДРА ДОШКІЛЬНО ОСВІТИ

із підготовки фахівців галузі дошкільної й початкової освіти за освітньо-кваліфікаційними рівнями бакалавра, спеціаліста, магістра. Викладачі кафедри ініціювали запровадження перепідготовки спеціалістів за спеціальностями «Дошкільна освіта» і «Початкова освіта», що дістало підтримку керівництва навчального закладу та Міністерства освіти і науки України. У 2013 році було здійснено перший випуск студентів перепідготовки спеціалістів за цими спеціальностями.

Кафедра початкової і дошкільної освіти. Зліва направо сидять: доц. О. О. Вашак, доц. О. С. Чернова, доц. О. А. Остряньська, зав. кафедри, проф. О. А. Федій, доц. О. І. Гришко, доц. Н. М. Манжелій, доц. Л. В. Зімакова; стоять: ст. викл. В. М. Богута, доц. І. В. Карапузова, доц. О. А. Гнізділова, доц. Н. В. Ковалевська, доц. А. В. Пасічніченко, асист. Т. М. Бовсунівська, ст. лаборант Ю. Г. Степура, ст. викл. Л. П. Клевака, ст. викл. С. С. Бурсова. 2012 рік

У 2014 році професорсько-викладацьким колективом був виданий навчальний посібник, рекомендований Міністерством освіти і науки України: Науково-предметна підготовка магістрів спеціальності «Дошкільна освіта»: навч. посіб. / [О. А. Федій, О. О. Вашак, О. А. Гнізділова та ін.; за ред. О. А. Федій]. – К.: Центр учбової літератури, 2014. – 304 с. У ньому представлені навчальні програми, опорні конспекти лекцій, тематика практичних занять, завдання для самостійної роботи, програму організації та проведення виробничої науково-педагогічної практики, а також методичні рекомендації щодо написання магістерської кваліфікаційної роботи.

Вагомим досягненням науковців кафедри стало проведення всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференцій: «Впровадження інноваційних технологій у дошкільних закладах Полтавщини» (2002 р.), «Пренатальні психосоматичні реакції та післянатальний розвиток і формування особистості дитини: педагогічний, психологічний, медичний аспекти» (2004 р.), «Психолого-педагогічні проблеми формування професіоналізму викладача вищої школи в умовах європейського виміру» (2006 р.), «Соціально-

педагогічний комплекс регіону: теорія і практика» (2008 р.), «Сучасні тенденції розвитку теорії і практики дошкільної освіти» (2010 р.). У 2013 році цікаво і змістовно був проведений Міжнародний круглий стіл on-line «Здоров'єсберегаючі технології в освітньому просторі», що відбувся спільно з Федеральною державною автономною установою вищої професійної освіти «Белгородський національний дослідницький університет» і Харківською інженерно-педагогічною академією.

У 2015 році викладачами кафедри спільно з кафедрою дошкільної та початкової освіти Вінницького державного педагогічного університету імені М. Коцюбинського було проведено Міжнародну науково-практичну інтернет-конференцію «Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти». Відеозв'язок відбувався у форматі чотиристороннього Skype-з'єднання Вінницького державного педагогічного університету імені М. Коцюбинського, Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, Куявсько-Поморської вищої школи у Бидгощі (Польща) та Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка.

◆ КАФЕДРА СЬОГОДНІ

У зв'язку з акредитаційними вимогами до випускових кафедр вищих навчальних закладів відбулася реорганізація кафедри початкової і дошкільної освіти, з якої виокремилася кафедра дошкільної освіти (наказ № 36-р від 25 травня 2016 р.). Її очолила доктор педагогічних наук, професор Олена Анатоліївна Гнізділова.

Сьогодні кафедра дошкільної освіти – це потужний колектив однодумців, які мають значний науковий потенціал. Тут працюють 9 висококваліфікованих викладачів: 1 доктор педагогічних наук, професор (О. А. Гнізділова), 7 кандидатів наук, доцентів (О. О. Вашак, О. І. Гришко, Л. В. Зімакова, І. В. Карапузова, Н. В. Ковалевська, Н. М. Манжелій, А. В. Пасічніченко), 1 старший викладач (С. С. Бурсова), 1 старший лаборант (В. М. Коваль).

Кафедра є випусковою і забезпечує підготовку фахівців різних освітніх рівнів за спеціальністю «Дошкільна освіта» та викладання понад 50 навчальних дисциплін. У 2016 році було отримано ліцензію на підготовку аспірантів цієї спеціальності (ліцензійний обсяг – 5 осіб), у 2017 році – магістрів (ліцензійний обсяг – 150 осіб).

Діяльність професорсько-викладацького складу спрямована на вдосконалення, розробку і впровадження у навчальний процес інноваційних форм і методів, продуктивних технологій проведення аудиторних занять і педагогічної практики. Викладачі розробляють нові навчальні плани, курси, постійно працюють над удосконаленням навчально-методичного забезпечення дисциплін. Під час читання лекцій, проведення практичних занять вони

КАФЕДРА ДОШКІЛЬНО ОСВІТИ

націлюють студентів на усвідомлення перспективних тенденцій розвитку педагогічної науки, що ґрунтуються на кращих світових і національних педагогічних здобутках минулого та новітніх педагогічних ідеях сучасних науковців.

Незамінними помічниками в організації навчально-виховного процесу були і є лаборанти кафедри. У різні роки на цій посаді працювали О. В. На-

За розробкою навчальних планів спеціальності «Дошкільна освіта» доценти кафедри дошкільної освіти А. В. Пасічніченко та Н. В. Ковалевська

линка, О. А. Гнізділова, О. Є. Бугаєць, О. В. Сауса, Н. В. Хоролець, Н. І. Вовк, О. Ю. Гром'як, Т. М. Скрипай, Ю. Г. Степура. Деякі з них розпочали та успішно завершили науково-педагогічні дослідження, здобули наукові ступені та вчені звання – доктор педагогічних наук, професор О. А. Гнізділова, кандидати педагогічних наук О. В. Наливка, Т. М. Скрипай, Ю. Г. Степура.

Усі викладачі кафедри постійно працюють над професійно-особистісним самовдосконаленням, вагомим складником якого є систематичне ознайомлення з актуальними досягненнями психолого-педагогічної науки та втілення її інновацій у практику освітнього процесу вищої школи. Проблема активізації навчального процесу, формування ґрунтовних знань, умінь із фахових дисциплін є одним з актуальних завдань викладачів. Вони спрямовують свою діяльність на розробку і застосування таких форм, методів і засобів навчання, які б сприяли підвищенню пізнавального інтересу студентів, їхньої активності, творчості. У процесі читання лекцій і проведення практичних занять викладачі широко використовують інтерактивні методи навчання – ділові та рольові ігри, моделювання, кейс-метод та засоби інформаційно-комунікаційних технологій – мультимедійні презентації, e-mail-розсилки опорних конспектів лекцій, завдань до практичних занять, самостійної роботи; до індивідуальних і групових завдань уключають навчальні проекти, проводять майстер-класи тощо.

На лекційних і практичних заняттях студенти ознайомлюються з інноваційними засобами навчання дітей у ДНЗ (палички Кюізенера, блоки Д'єнеша,

КАФЕДРА ДОШКІЛЬНО ОСВІТИ

Кафедра дошкільної освіти. Зліва направо сидять:
доц. А. В. Пасічніченко, доц. О. І. Гришко, доц. Н. М. Манжелій, доц. О. О. Вашак;
стоять: доц. Л. В. Зімакова, ст. викл. С. С. Бурсова, доц. Н. В. Ковалевська, зав. кафедри,
проф. О. А. Гнізділова, доц. І. В. Карапузова, ст. лаб. Ю. Г. Степура. 2017 рік

Кубики Никітіна та ін.), демонструють слайд-презентації з кожної запропонованої методики та технології. Для стимулювання студентської пізнавальної активності, розвитку логічного мислення викладачі пропонують розробляти структурно-логічні схеми до окремих тем і питань курсів, проводити навчальні ігри, виконувати практичні і творчі завдання, моделювати педагогічний процес у ДНЗ та навчальні ситуації.

Науково-дослідницька діяльність завжди була і є важливим складником роботи кафедри дошкільної освіти. На кафедрі працює наукова лабораторія проф. О. А. Гнізділової, під керівництвом якої виконуються дисертаційні дослідження, присвячені проблемам професійної підготовки майбутніх фахівців. Викладачі кафедри виступають опонентами докторських та кандидатських дисертацій, готують відгуки на автореферати, рецензії на наукові та методичні праці.

У межах наукової теми кафедри «Інноваційний потенціал професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі дошкільної освіти» проводяться наукові дослідження, за результатами яких видрукувана значна кількість праць. У доробку кафедри – публікації різного типу: монографії, підручники, навчальні посібники, методичні рекомендації, статті, навчальні програми.

Викладачі кафедри регулярно беруть участь у міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях, щороку організують і проводять регіональні науково-практичні семінари: «Сучасні технології формування креативності суб'єктів педагогічного процесу засобами мистецтва», «Актуальні питання підготовки майбутніх педагогів спеціальностей «Дошкільна освіта» та «Початкова освіта»: компетентнісний підхід» (2014 р.), «Дошкільна освіта: проблеми, пошуки, інновації» (2015 р.), «Інноваційний потенціал

професійної підготовки майбутніх фахівців початкової і дошкільної освіти» (2016 р.), «Інноваційний освітній простір у сучасному ДНЗ: знахідки, досвід педагогів України та зарубіжжя» (2017 р.). Їхні результати висвітлені на сторінках збірників наукових статей, фахових видань в Україні та за її межами. Традиційним є видання кафедрального збірника наукових праць «Дошкільна освіта у сучасному соціокультурному просторі», в якому представлені наукові доробки магістрантів та викладачів кафедри, представників інших вишів України та зарубіжжя.

З метою обміну досвідом колектив кафедри дошкільної освіти підтримує партнерські зв'язки з багатьма українськими вищими навчальними закладами. У контексті обговорення актуальних наукових, теоретико-практичних проблем дошкільної освіти здійснюється тісна співпраця з кафедрою дошкільної педагогіки і психології Глухівського національного педагогічного університету імені О. Довженка, кафедрою дошкільної і початкової освіти Чернігівського національного педагогічного університету ім. Т. Г. Шевченка, кафедрою дошкільної та початкової освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені І. Огієнка, Інститутом педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України. Проектується проведення спільних науково-практичних конференцій, семінарів, круглих столів, проходить стажування викладачів. Міцні, дружні, творчі взаємини єднають кафедру дошкільної освіти з дошкільними навчальними закладами м. Полтави (№№ 2, 6, 17, 36, 40, 80), які створюють належні умови для проведення педагогічних практик, надають можливості для запровадження в освітньо-виховний процес новітніх науково-методичних досягнень, сприяють опануванню студентами професійної педагогічної майстерності.

У процесі навчання студенти розв'язують творчі задачі, пишуть реферати, готують наукові повідомлення та проекти, слайд-презентації до рефератів і доповідей. Семінарські і практичні заняття проводяться у формі ділових та рольових ігор, дидактичних дискусій, різноманітних тренінгів. Вимоги сьогодення – акцентування на самостійній роботі майбутніх фахівців. Тому викладачі значну увагу приділяють методичному забезпеченню цього виду роботи студентів денної та заочної форм навчання. Підготовлені навчально-методичні комплекси містять завдання й методичні рекомендації, якими користуються студенти під час самостійного опрацювання. Питання самостійної роботи студентів перебувають у центрі уваги й обговорюються на засіданнях кафедри та методичних семінарах.

Невід'ємним складником науково-дослідної діяльності кафедри є наукова робота студентів. Викладачі здійснюють керівництво курсовими та магістерськими роботами, апробація результатів яких відбувається на сторінках науково-педагогічних видань різного рівня, у виступах на науково-практичних конференціях.

На кафедрі працює 8 проблемних груп: «Самобутність дошкільного дитинства як періоду інтенсивного розвитку особистості» (керівник –

проф. О. А. Гнізділова), «Формування логіко-математичної компетентності у ДНЗ в сучасних умовах розвитку дошкільної освіти» (керівник – доц. О. І. Гришко), «Наступність у роботі дитячого садка і початкової школи» (керівник – доц. Н. М. Манжелій), «Соціально-емоційний розвиток дошкільника» (керівник – доц. А. В. Пасічніченко), «Основні засади народної педагогіки в національних і загальнолюдських цінностях» (керівник – доц. О. О. Вашак), «Актуальні проблеми дошкільної лінгводидактики» (керівник – доц. Л. В. Зімакова), «Співпраця ДНЗ з родинами в сучасних умовах» (керівник – доц. Н. В. Ковалевська), «Формування екологічної компетентності дітей дошкільного віку» (керівник – доц. І. В. Карапузова). Результати своїх досліджень студенти апробують на наукових конференціях, педагогічних читаннях, практичних заняттях, у виступах перед педагогами дошкільних навчальних закладів.

Традиційною стала участь студентів у Сухомлинських читаннях, щорічній Міжнародній студентській конференції «Формування сучасного освітнього середовища: теорія і практика», науково-практичних конференціях, що проводяться за межами ПНПУ імені В. Г. Короленка. Студенти спеціальності «Дошкільна освіта», які мають відмінні успіхи в навчанні, активні в громадській роботі, отримують стипендію імені В. О. Сухомлинського.

Викладачі кафедри постійно готують студентів до участі у всеукраїнських олімпіадах із дошкільної педагогіки і мають позитивні результати. Зокрема, останні 10 років вихованці кафедри мають нагороди в різних номінаціях. У 2011 р. колектив кафедри був нагороджений грамотою за якісну підготовку студентів до участі у II етапі Всеукраїнської студентської олімпіади зі спеціальності «Дошкільна освіта» (20–22 квітня 2011 р., Слов'янський державний педагогічний університет). У 2017 р. студентка Т. Левченко виборола II місце у Всеукраїнській олімпіаді з дошкільної освіти (м. Харків).

Науково-практичний семінар «Освітні інновації дошкілля» на базі ДНЗ № 40 «Ромашка». Зліва направо стоять: вихователь-методист О. В. Жовнір, проф. О. А. Гнізділова, вихователь А. П. Гаркушко, доц. Л. В. Зімакова, доц. О. О. Вашак, доц. І. В. Карапузова, завідувач ДНЗ А. В. Крупник

Учасники II етапу Всеукраїнської студентської олімпіади спеціальності «Дошкільна освіта» І. С. Крупицька та Т.Ю. Левченко разом із завідувачем кафедри дошкільної освіти проф. О. А. Гнізділовою

Студенти спеціальності «Дошкільна освіта» беруть активну участь в університетському конкурсі наукових робіт, є постійними учасниками всеукраїнського та міжнародних конкурсів, де неодноразово отримували призиви місця. Їхніми керівниками були проф. О. А. Гнізділова (Н. Гаврилюк («Підготовка майбутніх вихователів до формування здоров'язбережувальних компетенцій у дітей дошкільного віку» (2013 р.)), доц. Л. В. Зімакова (Ж. Матюх «Підготовка майбутніх вихователів до використання сучасних засобів розвитку мовлення дошкільників» (2013 р.)), доц. Н. В. Ковалевська (С. Бука «Нетрадиційні форми співпраці ДНЗ з родиною» (2015 р.)), доц. О. І. Гришко (О. Кириченко «Використання розвивального математичного матеріалу для формування елементарних математичних уявлень дошкільників у ДНЗ» (2016 р.)), доц. Н. М. Манжелій (І. Дубницька «Особливості ознайомлення дітей старшого дошкільного віку з українською народною іграшкою» (2017 р.)).

Важливе місце у роботі кафедри посідає методична робота. Велика увага надається проведенню методичних семінарів, на яких розглядаються питання організації навчально-виховного поєднання в умовах кредитно-модульної системи, використання інноваційних технологій, актуальні проблеми дошкільної освіти, професійної підготовки майбутніх вихователів. Викладачами докладається чимало зусиль до розробки навчально-методичних комплексів із фахових дисциплін і створення до них навчальних та навчально-методичних посібників, методичних рекомендацій.

Широко використовуються навчально-методичні посібники, підготовлені викладачами й магістрантами, на практичних заняттях із фахових дисциплін та в практиці роботи вихователів дошкільних навчальних закладів: Гнізділова О. А. Активізація рухової діяльності дітей дошкільного віку засобами нестандартного фізкультурного обладнання / О. А. Гнізділова, А. В. Цисик. – Полтава, 2017. – 117 с.; Ковалевська Н. В. Вплив батька на формування особистості дитини дошкільного віку : навч.-метод. посіб. / Н. В. Ковалевська, Н. М. Манжелій, С. Ю. Вертелецька. – Полтава : ПНПУ, 2017. – 75 с.; Вашак О. О. Особливості використання українського народного фольклору в процесі національного виховання дітей молодшого дошкільного віку : навч.-метод. посіб. / О. О. Вашак, О. О. Бабич. – Полтава : ПНПУ, 2017. – 83 с.;

Гришко О. І. Підготовка майбутніх вихователів до логіко-математичного розвитку дітей дошкільного віку : навч.-метод. посіб. для студ. і викл. ВНЗ / О. І. Гришко, О. В. Журба. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2014. – 106 с.; Пасічніченко А. В. Професійна підготовка майбутніх вихователів до формування міжособистісних взаємин у системі «дитина–дитина» : навч.-метод. посіб. для студ. і викл. ВНЗ / А. В. Пасічніченко, Ю. П. Перехрест. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2014. – 80 с.

Кафедрою проводиться значна виховна робота серед студентів, основним завданням якої є формування особистості майбутнього фахівця, людини з високими морально-духовними якостями громадянина, професіонала-майстра. Викладачі спрямовують свою діяльність на формування потреби студентів у високих культурних і духовних цінностях, розвиток їхнього творчого потенціалу. Значна роль у особистісному розвитку майбутніх вихователів належить інституту кураторів. На кафедрі дошкільної освіти ця важлива роль покладена на викладачів, авторитет яких визначається професійними та особистісними якостями, знаннями, життєвим досвідом. Вони плідно працюють з академічними групами впродовж усього терміну навчання, допомагають у проведенні різноманітних виховних позааудиторних заходів, підготовці до участі у традиційних факультетських заходах. Особлива увага надається національно-патріотичному вихованню студентської молоді, залученню до різноманітних флешмобів, благодійних акцій на підтримку військовослужбовців, дітей-сиріт.

Цікавими, професійно спрямованими стали заходи, проведені в рамках щорічного тижня психолого-педагогічного факультету, зокрема науково-практичний семінар «Театральне мистецтво як засіб розвитку особистості дошкільника» (організатори – проф. О. А. Гнізділова, доц. Л. В. Зімакова), майстер-класи «Солоне тісто у роботі вихователя ДНЗ», «Орігамі у роботі вихователів» (організатор – доц. А. В. Пасічніченко), майстер-класи з педагогічної майстерності на теми «Технологія організації комунікативно-пізнавальної діяльності дітей вихователями ДНЗ у сучасному інформаційному просторі» (організатор – доц. Л. В. Зімакова), «Ментальна математика» (організатор – доц. О. О. Вашак) тощо.

Професорсько-викладацький склад кафедри перспективи розвитку вбачає у підвищенні науково-методичної підготовки викладачів, їхнього науково-дослідного потенціалу, впровадженні у навчальний процес інноваційних технологій, зосередженні уваги на оновленні змісту теоретичної і практичної підготовки майбутніх вихователів, розробці електронних підручників, активізації самостійної роботи студентів, стимулюванні їх до самоосвіти, співпраці із практичними працівниками галузі.

◆ ВИКЛАДАЧІ КАФЕДРИ

ГНІЗДІЛОВА Олена Анатоліївна

– *ORCID (ID):*

orcid.org/0000-0001-7706-2427

– *Посада, науковий ступінь, учене звання, інші обов'язки:*

завідувач кафедри дошкільної освіти, доктор педагогічних наук, професор, член спеціалізованої вченої ради Д 44.053.03 Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка зі спеціальності 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки», член науково-методичної комісії сектору вищої освіти Науково-методичної ради МОН України (підкомісії 012 – Дошкільна освіта), заступник головного редактора фахового збірника наукових праць «Педагогічні науки» ПНПУ імені В. Г. Короленка, член редакційної колегії всеукраїнського науково-практичного освітньо-популярного журналу «Імідж сучасного педагога», член ученої ради психолого-педагогічного факультету.

– *Освіта:*

закінчила психолого-педагогічний факультет Полтавського державного педагогічного інституту ім. В. Г. Короленка (1997 р.), здобула кваліфікацію викладача дошкільної педагогіки і психології, вихователя з правом проведення занять іноземною мовою; Інститут післядипломної освіти Харківського державного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди (2000 р.), здобула кваліфікацію практичного психолога.

– *Тема кандидатської дисертації, місце і рік захисту, науковий керівник:*

Педагогічні ідеї та громадсько-просвітницька діяльність В. Г. Короленка : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки». – Харків, 2004. Захищена в Харківському національному педагогічному університеті імені Г. С. Сковороди. Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, професор Л. Д. Попова.

– *Тема докторської дисертації, місце і рік захисту:*

Становлення і розвиток наукових шкіл у вищих педагогічних навчальних закладах Східної України в ХХ столітті : дис. доктора пед. наук : спец. 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки». – Харків, 2012. Захищена в Харківському національному педагогічному університеті імені Г. С. Сковороди.

– *Наукові інтереси:*

дослідження генези та здобутків науково-педагогічних шкіл України в історичній ретроспективі, актуальних проблем вітчизняної і зарубіжної дошкільної освіти, специфіки формування професійної компетентності

майбутнього вихователя в умовах вищого навчального закладу. Має понад 100 наукових і навчально-методичних праць.

– Основні публікації:

1. Гнізділова О. А. Володимир Короленко: педагогічні ідеї та досвід громадсько-просвітницької діяльності / О. А. Гнізділова. – Полтава : ПДПУ імені В. Г. Короленка, 2006. – 118 с.
2. Гнізділова О. А. Наукові школи вищих педагогічних навчальних закладів Східної України ХХ століття: теорія, досвід, перспективи : монографія / О. А. Гнізділова. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2011. – 388 с.
3. Гнізділова О. А. Наукові школи Східного регіону (спецкурс) / О. А. Гнізділова // Науково-предметна підготовка магістрів спеціальності «Дошкільна освіта» : навч. посіб. / [О. А. Федій, О. О. Вашак, О. А. Гнізділова та ін. ; за ред. О. А. Федій]. – К. : Центр учбової літератури, 2014. – С. 226–252.
4. Гнізділова О. А. Формування здоров'язберезувальної компетентності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів : навч.-метод. посіб. для студ. спец. 6.010101, 7.01010101 «Дошкільна освіта», вихователів, методистів, завідувачів дошкільних закладів / О. А. Гнізділова, О. О. Харченко. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2014. – 112 с.
5. Гнізділова О. Підготовка майбутніх вихователів дітей дошкільного віку до фізкультурно-оздоровчої діяльності : навч.-метод. посіб. для студ. спец. 6.010101, 7.01010101 «Дошкільна освіта», вихователів, методистів, завідувачів дошкільних закладів / О. Гнізділова, Н. Жамардій. – Полтава : ПНПУ, 2014. – 112 с.
6. Гнізділова О. А. Дослідно-експериментальна діяльність дітей з природними об'єктами в умовах ДНЗ : навч. посіб. для студ. спец. 6.010101, 7.01010101 «Дошкільна освіта», вихователів, методистів, завідувачів дошкільних закладів / О. А. Гнізділова, Т. В. Федій. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2014. – 107 с.
7. Гнізділова О. А. Формування здоров'язберезувальної компетенції у дітей дошкільного віку : навч.-метод. посіб. для студ. спец. 6.010101, 7.01010101 «Дошкільна освіта», вихователів, методистів, завідувачів дошкільних закладів / О. А. Гнізділова, Н. В. Гаврилюк. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2013. – 112 с.
8. Гнізділова О. А. Огієнко Іван Іванович (1882–1972) / О. А. Гнізділова // 25 видатних українських педагогів : підруч. / за ред. А. М. Бойко. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2016. – С. 300–311.
9. Гнізділова О. А. Життєвий шлях та наукова діяльність академіка Івана Андрійовича Зязюна / О. А. Гнізділова // Витоки педагогічної майстерності : зб. наук. праць. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2015. – Вип. 16. – С. 13–19.
10. Гнізділова О. А. Порівняльна дошкільна педагогіка як інтердисциплінарна галузь наукового знання / О. А. Гнізділова // Педагогічна освіта: теорія і практика : зб. наук. праць / голов. ред. В. М. Лабунець. – Кам'янець-Подільський, 2016. – Вип. 2 (21). – Ч. 2. – С. 173–179.
11. Гнізділова О. А. Наукові школи Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка / О. А. Гнізділова // Педагогіка та психологія : зб. наук. праць / за заг. ред. І. Ф. Прокопенка, С. Т. Золотухіної. – Харків : Рожко С. Г., 2016. – Вип. 54. – С. 246–257.
12. Гнізділова О. А. «Порівняльна дошкільна педагогіка» у системі професійної підготовки майбутнього вихователя / О. А. Гнізділова // Scientific horizons –2016 : materials of the XII Intern. scient. and pract. conf. (September 30 – October 7, 2016). – 2016. – С. 68–70.

13. Gnizdilova E. Comparative preschool pedagogy as an interdisciplinary branch of science / E. Gnizdilova // In the Sphere of Education and Artistic Work / edited by Marija Chepil, Anna Marta Zukowska, Oresta Karpenko. – Drohobych : Publishing department of Drohobych State Pedagogical Ivan Franko University, 2016. – P. 11–17.
14. Hnizdilova O. Naukowe szkoły Połtawskiego Narodowego Uniwersytetu Pedagogicznego im. V. G. Korolenki / O. Hnizdilova // Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio J – Paedagogia-Psychologia. – Lublin : Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, 2016. – Vol 29. – № 2. – S. 91–99.

– *Нагороди, премії, відзнаки:*

лауреат Полтавської обласної премії імені Леоніда Бразова в номінації «Критика і літературознавство» (2015 р.), почесні грамоти Полтавської обласної ради (2013, 2016 рр.).

– *Навчальні дисципліни, які викладає:*

вступ до спеціальності «Дошкільна освіта»; дошкільна педагогіка; актуальні проблеми дошкільної педагогіки; порівняльна дошкільна педагогіка; методика викладання дошкільної педагогіки і психології; сучасні технології дошкільного виховання; наукові школи у галузі дошкільної освіти.

ВАШАК Оксана Олексіївна

– *ORCID (ID):*

orcid.org/0000-0002-7091-8242

– *Посада, науковий ступінь, учене звання, інші обов'язки:*

доцент кафедри дошкільної освіти, кандидат педагогічних наук, завідувач музею психолого-педагогічного факультету, член ученої ради психолого-педагогічного факультету.

– *Освіта:*

закінчила психолого-педагогічний факультет Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (2002 р.), здобула ступінь магістра педагогічної освіти, кваліфікацію викладача дошкільної педагогіки та методик дошкільного виховання.

– *Тема кандидатської дисертації, місце і рік захисту, науковий керівник:*

Підготовка майбутніх вихователів до екологічного виховання дошкільників на засадах етнопедагогіки : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». – К., 2010. Захищена в Київському університеті імені Бориса Грінченка. Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор М. П. Лещенко.

– *Наукові інтереси:*

професійна підготовка майбутніх вихователів до використання принципів української етнопедагогіки у процесі національного виховання дітей дошкільного віку, роль дитинознавства в українській народній

педагогіці, використання інноваційних технологій в освітній діяльності управлінців дошкільних навчальних закладів. Має понад 80 наукових і навчально-методичних праць.

– Основні публікації:

1. Вашак О. О. Педагогічна практика у ВНЗ / О. О. Вашак // Науково-предметна підготовка магістрів спеціальності «Дошкільна освіта» : навч. посіб. / [О. А. Федій, О. О. Вашак, О. А. Гнізділова та ін. ; за ред. О. А. Федій]. – К. : Центр учбової літератури, 2014. – С. 253–260.
2. Вашак О. О. Психологія управління та управління в системі дошкільної освіти : навч.-метод. посіб. для студ. спец. «Дошкільна освіта» / О. О. Вашак. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2015. – 86 с.
3. Вашак О. О. Методика проведення занять з народознавства у ДНЗ : навч.-метод. посіб. для студ. спец. «Дошкільна освіта» / О. О. Вашак. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2016. – 170 с.
4. Вашак О. О. Українські народні ігри як засіб екологічного виховання дошкільників / О. О. Вашак // II Міжнародні психолого-педагогічні Челпанівські читання (з нагоди 100-річчя заснування Психологічного інституту Г. І. Челпановим) : зб. наук. праць за матеріалами міжнародної науково-практичної конференції. – К., 2013. – С. 35–36.
5. Вашак О. О. Формування екологічного світобачення дошкільників у національній системі виховання / О. О. Вашак // Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». – К. : Гнозис, 2014. – Дод. 1 до вип. 35. – Т. VI (57) : Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». – С. 60–67.
6. Вашак О. О. Значення української етнопедагогіки у підготовці майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів / О. О. Вашак // Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». – К. : Гнозис, 2014. – Дод. 1 до вип. 35. – Т. IX (60) : Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». – С. 339–347.
7. Вашак О. О. Значення педагогіки народознавства для сучасної національної системи виховання / О. О. Вашак // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології : зб. наук. праць за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції «Інноваційний розвиток вищої освіти: глобальний та національний виміри змін». – Суми, 2015. – С. 101–109.
8. Вашак О. О. Становлення системи суспільного дошкільного виховання на Полтавщині у період кінця XIX – початку XX ст. / О. О. Вашак // Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». – К. : Гнозис, 2015. – Дод. 1 до вип. 35. – Т. X (61) : Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». – С. 339–347.
9. Вашак О. О. Особливості підготовки майбутніх вихователів до формування творчої особистості дитини дошкільного віку на заняттях з народознавства / О. О. Вашак // Педагогічна освіта: теорія і практика : зб. наук. праць за матеріалами II Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми наступності початкової і дошкільної освіти». – К., 2016. – Вип. 1 (20). – С. 188–194.

– *Навчальні дисципліни, які викладає:*

виховання дітей раннього віку; дошкільна етнопедагогіка з методикою проведення занять з народознавства; теоретико-методичні аспекти викладання у ВНЗ курсу «Дошкільна етнопедагогіка з методикою проведення занять з народознавства»; основи педагогічної майстерності та педагогічної творчості; психологія управління та управління в системі дошкільної освіти; сучасні технології управління дошкільною освітою; технології формування національно-патріотичної компетенції дошкільників.

ГРИШКО Ольга Іванівна

– *ORCID (ID):*

orcid.org/0000-0002-9149-3992

– *Посада, науковий ступінь, учене звання, інші обов'язки:*

доцент кафедри дошкільної освіти, кандидат педагогічних наук.

– *Освіта:*

закінчила фізико-математичний факультет Полтавського державного педагогічного інституту імені В. Г. Короленка (1980 р.), здобула кваліфікацію вчителя фізики і математики середньої школи.

– *Тема кандидатської дисертації, місце і рік захисту, науковий керівник:*

Формування у молодших школярів умінь доказово міркувати в процесі навчання математики : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.02 «Методика викладання математики». – К., 1994. Захищена в Українському державному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова. Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник О. С. Дубинчук.

– *Наукові інтереси:*

проблеми професійної підготовки майбутніх вихователів до логіко-математичного розвитку дітей дошкільного віку. Має понад 150 наукових і навчально-методичних праць.

– *Основні публікації:*

1. Гришко О. І. Використання логіко-математичних ігор як засобу формування математичної компетентності дітей дошкільного віку : навч.-метод. посіб. для студ. спец. 6.010101 «Дошкільна освіта» / О. І. Гришко. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2012. – 95 с.
2. Гришко О. І. Теоретичні та методичні основи викладання у вищих навчальних закладах курсу «Теорія та методика формування елементарних математичних уявлень у дошкільників» / О. І. Гришко, Н. Д. Карапузова // Науково-предметна підготовка магістрів спеціальності «Дошкільна освіта» : навч. посіб. / [О. А. Федій, О. О. Вашак, О. А. Гнізділова та ін. ; за ред. О. А. Федій]. – К. : Центр учбової літератури, 2014. – С. 63–95.
3. Гришко О. І. Формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку засобами нетрадиційних технологій : навч.-метод. посіб. для

- студ. спец. 6.010101, 7.01010101 «Дошкільна освіта», вихователів, методистів ДНЗ / О. І. Гришко. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2014. – 77 с.
4. Гришко О.І. Підготовка майбутніх вихователів до логіко-математичного розвитку дітей дошкільного віку : навч.-метод. посіб. для студ. спец. 6.010101, 7.01010101 «Дошкільна освіта», вихователів, методистів ДНЗ / О. І. Гришко. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2014. – 81 с.
  5. Гришко О. І. Формування креативної компетентності майбутніх вихователів дошкільного навчального закладу у процесі професійної підготовки (на матеріалі ТМФЕМУ) : навч.-метод. посіб. для студ. спец. 6.010101, 7.01010101 «Дошкільна освіта», вихователів, методистів ДНЗ / О. І. Гришко. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2015. – 81 с.
  6. Гришко О. І. Методологія організації наукових досліджень : навч.-метод. посіб. для магістр. спец. «Дошкільна освіта» / О. І. Гришко, Л. П. Клевака. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2017. – 53 с.
  7. Гришко О.І. Педагогічна діяльність жіночих навчальних закладів Полтавської губернії наприкінці ХІХ – початку ХХ століття / О. І. Гришко, Л. П. Клевака // Педагогіка та психологія : зб. наук. праць / за заг. ред. І. Ф. Прокопенка, С. Т. Золотухіної. – Харків : Видавець Рожко С. Г., 2016. – Вип. 55. – С. 221–232.
  8. Гришко О. І. Корекційно-виховна діяльність Полтавського центру розвитку дитини «Дитяча корпорація успіху» / О. І. Гришко, Л. П. Клевака // Соціально-гуманітарний вісник : зб. наук. праць / голов. ред. С. П. Кучин. – Харків : Товариство «Наука та знання», 2016. – Вип. 15. – С. 13–20.
  9. Гришко О. І. Поєднання традиційних і інноваційних методів організації навчального процесу: гендерний підхід / О. І. Гришко, Л. П. Клевака // Педагогіка та психологія : зб. наук. праць / за заг. ред. І. Ф. Прокопенка, С. Т. Золотухіної. – Харків : Рожко С. Г., 2017. – Вип. 57. – С. 43–54.

– Нагороди, премії, відзнаки:

почесні грамоти університету та психолого-педагогічного факультету за сумлінну працю, успішну професійну діяльність, підготовку висококваліфікованих кадрів, якісне керівництво студентською науковою роботою (2007, 2009, 2014, 2016 рр.).

– Навчальні дисципліни, які викладає:

теорія і методика формування елементарних математичних уявлень; методика керівництва логіко-математичним розвитком дітей дошкільного віку; сучасні технології формування математичної компетентності дошкільників; педагогічні технології; основи викладання курсу «Теорія та методика формування елементарних математичних уявлень».

ЗИМАКОВА Лілія Василівна

– ORCID (ID):

orcid.org/0000-0001-8066-5181

– Посада, науковий ступінь, учене звання, інші обов'язки:

доцент кафедри дошкільної освіти, кандидат педагогічних наук, член ученої ради психолого-педагогічного факультету.

– *Освіта:*

закінчила шкільне відділення Кременчуцького педагогічного училища ім. А. С. Макаренка (1995 р.), психолого-педагогічний факультет Полтавського державного педагогічного інституту імені В. Г. Короленка (1998 р.), здобула кваліфікацію вчителя початкових класів.

– *Тема кандидатської дисертації, місце і рік захисту, науковий керівник:*

Підготовка майбутніх учителів початкових класів до соціалізації учнів засобами театрального мистецтва : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». – К., 2004. Захищена в Інституті педагогіки і психології професійної освіти імені Павла Тичини. Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор М. П. Лещенко.

– *Наукові інтереси:*

професійно-мовленнєва підготовка майбутніх вихователів до навчання мови дітей дошкільного віку. Має понад 80 наукових та навчально-методичних праць.

– *Основні публікації:*

1. Зімакова Л. В. Кафедра початкової і дошкільної освіти / Л. В. Зімакова, А. В. Пасічніченко, О. А. Федій // Психолого-педагогічний факультет Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка: історична, організаційно-педагогічна і науково-методична ретроспектива : монографія / В. І. Березан, Т. О. Благова, Н. В. Гібалова та ін. ; за ред. Н. Д. Карапузової. – Полтава : Дивосвіт, 2014. – С. 112–136.
2. Зімакова Л. В. Формування фонетичної компетенції дошкільників сучасними засобами навчання мови : навч.-метод. посіб. / Л. В. Зімакова, Ж. В. Матюх. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2013. – 91 с.
3. Зімакова Л. В. Теоретичні та методичні основи викладання у вищих навчальних закладах курсу «Теорія та методика розвитку рідної мови» / Л. В. Зімакова // Науково-предметна підготовка магістрів спеціальності «Дошкільна освіта» : навч. посіб. / [О. А. Федій, О. О. Вашак, О. А. Гніздзілова та ін. ; за ред. О. А. Федій]. – К. : Центр учбової літератури, 2014. – С. 95–133.
4. Зімакова Л. В. Інноваційні технології навчання у лінгводидактичній підготовці майбутніх вихователів дітей дошкільного віку : навч.-метод. посіб. / Л. В. Зімакова, К. М. Крохмальна. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2015. – 82 с.
5. Зімакова Л. В. Підготовка майбутніх вихователів до формування фонетичної компетенції дошкільників / Л. В. Зімакова // Вісник Прикарпатського національного університету. – Серія «Педагогіка». – 2013. – Вип. XLVIII. – С. 49–53.
6. Зімакова Л. В. Змістовий компонент лінгводидактичної підготовки майбутніх вихователів дітей дошкільного віку: аналіз та перспективи / Л. В. Зімакова // Вісник Черкаського університету : наук. журнал. – Серія «Педагогічні науки». – Черкаси, 2014. – № 34 (327). – С. 50–55.
7. Зімакова Л. В. Професійна підготовка майбутніх магістрів дошкільної освіти до викладання лінгводидактичних дисциплін / Л. В. Зімакова // Педагогічні науки : зб. наук. праць. – Полтава. – 2014. – № 61–62. – С. 126–133.
8. Зімакова Л. В. Шляхи становлення соціального самовизначення майбутніх педагогів: мистецько-педагогічний пошук / Л. В. Зімакова, О. Ю. Тупиця // Nauka i inowacja – 2015 : materialy XI Miedzynar. nauk.-prakt. konf. – Przemysl :

Nauka i studia, 2015. – Vol. 5 : Psychologia i socjologia. Pedagogiczne nauki. – С. 62–67.

9. Зімакова Л. В. Сучасна дитяча книга у комунікативно-мовленнєвому розвитку дитини / Л. В. Зімакова // Педагогіка та психологія : зб. наук. праць / за заг. ред. І. Ф. Прокопенка, С. Т. Золотухіної. – Харків : Рожко С. Г., 2016. – Вип. 54. – С. 84–96.
10. Зімакова Л. В. Виховання комунікативно-мовленнєвих мотивів дошкільників/ Л. В. Зімакова // Педагогіка та психологія : зб. наук. праць / за заг. ред. І. Ф. Прокопенка, С. Т. Золотухіної. – Харків : Рожко С. Г., 2017. – Вип. 56 – С. 136–148.

– *Навчальні дисципліни, які викладає:*

дошкільна лінгводидактика; теорія та технології організації комунікативно-мовленнєвої діяльності дітей дошкільного віку; теоретичні і методичні основи викладання дошкільної лінгводидактики; основи компаративної педагогіки; етика та психологія педагогічного спілкування; теоретичні та методичні основи викладання дисциплін з художньо-естетичного розвитку дошкільників; педагогічна творчість.

КАРАПУЗОВА Ірина Валеріївна

– *ORCID (ID):*

orcid.org/0000-0003-3552-080X

– *Посада, науковий ступінь, учене звання, інші обов'язки:*

доцент кафедри дошкільної освіти, кандидат педагогічних наук, член ученої ради психолого-педагогічного факультету.

– *Освіта:*

закінчила психолого-педагогічний факультет Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (2000 р.), здобула кваліфікацію викладача дошкільної педагогіки і психології, вихователя з правом проведення занять англійською мовою, практичного психолога у закладах освіти.

– *Тема кандидатської дисертації, місце і рік захисту, науковий керівник:*

Організація педагогічної підтримки майбутніх учителів у процесі навчання : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти». – Полтава, 2010. Захищена в Полтавському національному педагогічному університеті імені В. Г. Короленка. Науковий керівник – член-кореспондент АПН України, доктор педагогічних наук, професор В. І. Лозова.

– *Наукові інтереси:*

проблеми професійної підготовки майбутніх вихователів до ознайомлення дошкільників із природою та організації педагогічної підтримки студентів у процесі навчання. Має понад 50 наукових і навчально-методичних праць.

– Основні публікації:

1. Карапузова І. В. Основи природознавства : підруч. / Н. Д. Карапузова, І. В. Карапузова, В. М. Помогайбо, Є. А. Починок. – К. : ВЦ «Академія», 2014. – 368 с. – (Серія «Альма-матер»).
2. Карапузова І. В. Теоретичні та методичні основи викладання у вищих навчальних закладах курсу «Основи природознавства з методикою» / І. В. Карапузова // Науково-предметна підготовка магістрів спеціальності «Дошкільна освіта» : навч. посіб. / [О. А. Федій, О. О. Вашак, О. А. Гнізділова та ін. ; за ред. О. А. Федій]. – К. : Центр учбової літератури, 2014. – С. 134–158.
3. Карапузова І. В. Наступність між дошкільною та початковою освітою в системі екологічного виховання / І. В. Карапузова // Актуальні проблеми дошкілля : зб. наук. праць / за ред. М. Чепіль. – Дрогобич : ДДПУ імені Івана Франка, 2012. – С. 33–42.
4. Карапузова І. В. Організація технології педагогічної підтримки студентів із труднощами у навчально-дослідній діяльності / І. В. Карапузова // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. праць / голов. ред. Т. І. Сущенко. – Запоріжжя : КПУ, 2015. – Вип. № 45 (98). – С. 117–123.
5. Карапузова І. В. Вимоги до здійснення педагогічної підтримки майбутніх учителів у процесі навчання / І. В. Карапузова // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології : наук. журнал / голов. ред. А. А. Сбруєва. – Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2015. – № 10 (54). – С. 100–110.
6. Карапузова І. В. Дитяче експериментування: реалії та перспективи / І. В. Карапузова, С. С. Бурсова // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології : наук. журнал / голов. ред. А. А. Сбруєва. – Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. – № 9 (63). – С. 39–49.

– Навчальні дисципліни, які викладає:

основи природознавства з методикою ознайомлення дітей з природою; організація дослідницько-експериментальної діяльності дітей в природі; технології ознайомлення дітей з природою; технології організації сенсорно-пізнавальної діяльності дітей дошкільного віку; теоретичні та методичні основи викладання у вищих навчальних закладах курсу «Основи природознавства з методикою».

КОВАЛЕВСЬКА Наталія Володимирівна

– ORCID (ID):

orcid.org/0000-0003-1149-4109

– Посада, науковий ступінь, учене звання, інші обов'язки:

доцент кафедри дошкільної освіти, кандидат педагогічних наук, член ученої ради психолого-педагогічного факультету.

– Освіта:

закінчила психолого-педагогічний факультет Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (2001 р.), здобула сту-

піль магістра педагогічної освіти, кваліфікацію викладача дошкільної педагогіки та методик дошкільного виховання.

– *Тема кандидатської дисертації, місце і рік захисту, науковий керівник:*

Підготовка студентів факультетів дошкільної педагогіки до роботи в умовах сім'ї: дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». – К., 2007. Захищена в Інституті педагогіки і психології професійної освіти НАПН України. Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор М. П. Лещенко.

– *Наукові інтереси:*

проблеми професійної підготовки майбутніх вихователів дітей дошкільного віку до роботи у сім'ї, до співпраці з родинами, проблеми формування ігрової компетентності дітей дошкільного віку, організації освітнього середовища в умовах сучасного ДНЗ. Має понад 50 наукових праць.

– *Основні публікації:*

1. Ковалевська Н. В. Підготовка майбутніх вихователів до формування самостійності у дітей дошкільного віку : навч.-метод. посіб. для студ. спец. 6.010101 «Дошкільна освіта», вихователів, методистів, завідувачів дошкільних закладів / Н. Ковалевська, Ю. Бондаренко. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2013 – 120 с.
2. Ковалевська Н. В. Шляхи оптимізації взаємодії ДНЗ і сім'ї в сучасних умовах : навч.-метод. посіб. для студ. спец. 6.010101 «Дошкільна освіта», вихователів, методистів, завідувачів дошкільних закладів / Н. Ковалевська, М. Петрович. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2013. – 92 с.
3. Ковалевська Н. В. Магістерська робота / Н. В. Ковалевська // Науково-предметна підготовка магістрів спеціальності «Дошкільна освіта» : навч. посіб. / [О. А. Федій, О. О. Вашак, О. А. Гнізділова та ін. ; за ред. О. А. Федій]. – К. : Центр учбової літератури, 2014. – С. 285–302.
4. Ковалевська Н. В. Використання сучасного іграшкового матеріалу в роботі з дітьми раннього віку : навч.-метод. посіб. для студ. напряму підготовки 6.010101 «Дошкільна освіта», вихователів, методистів ДНЗ / Н. В. Ковалевська, Н. І. Новоселецька. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2015. – 80 с.
5. Ковалевська Н. В. Теоретико-методичні підходи герменевтики як педагогічного феномену у професійній підготовці майбутніх педагогів / А. В. Пасічніченко, Н. В. Ковалевська // Вісник Черкаського університету. – Серія «Педагогічні науки». – Черкаси, 2014. – Вип. № 34 (327). – С. 109–114.
6. Ковалевська Н. В. Формування психологічної компетентності майбутнього вихователя дошкільного навчального закладу у процесі професійної підготовки / Н. В. Ковалевська, А. В. Пасічніченко // Педагогіка та психологія : зб. наук. праць ; за ред. І. Ф. Прокопенка, С. Т. Золотухіної. – Харків : Рожко С. Г., 2016. – Вип. 53. – С. 340–349.
7. Ковалевська Н. В. Сучасні уявлення про освітнє середовище як психолого-педагогічний феномен / Н. В. Ковалевська, А. В. Пасічніченко // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології : наук. журнал / голов. ред. А. А. Сбруєва. – Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. – № 9 (63). – С. 48–53.
8. Ковалевська Н. В. Навчальна дисципліна «Теорія та методика співпраці з родинами» у системі професійної підготовки майбутніх вихователів дітей ран-

нього та дошкільного віку / Н. В. Ковалевська // Імідж сучасного педагога. – 2017. – № 47. – С. 35–37.

9. Ковалевська Н. В. Впровадження у роботу дошкільного навчального закладу нової форми співпраці – сімейний клуб / Н. В. Ковалевська // Педагогічна освіта: теорія і практика : зб. наук. праць / голов. ред. В. М. Лабунець. – Кам'янець-Подільський, 2017. – Вип. 2 (23). – Ч. 2. – С. 179–184.

– *Навчальні дисципліни, які викладає:*

історія дошкільної педагогіки; методика роботи домашнього вихователя; теорія і методика співпраці з родинами; педагогічна психологія; технології формування ігрової компетентності дошкільників; сучасні технології організації дошкільної освіти в ДНЗ та сім'ї; організація наукових досліджень.

МАНЖЕЛІЙ Наталія Михайлівна

– *ORCID (ID):*

orcid.org/0000-0003-1030-764X

– *Посада, науковий ступінь, учене звання, інші обов'язки:*

доцент кафедри дошкільної освіти, кандидат педагогічних наук.

– *Освіта:*

закінчила педагогічний факультет Полтавського державного педагогічного інституту імені В. Г. Короленка (1984 р.), здобула кваліфікацію вчителя початкових класів середньої школи.

– *Тема кандидатської дисертації, місце і рік захисту, науковий керівник:*

Педагогічні умови функціонування сільських навчально-виховних комплексів «школа – дитячий садок» : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.01 «Теорія та історія педагогіки». – Полтава, 1995. Захищена в Харківському державному педагогічному університеті ім. Г. С. Сковороди. Науковий керівник – член-кореспондент НАПН України, доктор педагогічних наук, професор А. М. Бойко.

– *Наукові інтереси:*

дослідження в галузі теорії та історії педагогіки, сімейної педагогіки, наступності дошкільної і початкової ланок освіти, організації навчально-виховного процесу в навчально-виховному комплексі «дошкільний навчальний заклад – загальноосвітній навчальний заклад». Має понад 100 наукових і навчально-методичних праць.

– *Основні публікації:*

1. Манжелій Н. М. Духнович Олександр Васильович / Н. М. Манжелій // 25 видатних українських педагогів : підруч. / за ред. А. М. Бойко. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2016. – С. 60–71.
2. Манжелій Н. М. Моральне виховання особистості у педагогічній спадщині В. О. Сухомлинського : навч.-метод. посіб. для студ. спец. 6.010101 «Дошкільна

- освіта», вихователів, методистів, завідувачів дошкільних закладів / Н. М. Манжелій, О. В. Вакулєнко. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2013. – 64 с.
3. Манжелій Н. М. Використання народних традицій у процесі національного виховання молодших школярів : навч.-метод. посіб. для студ. спец. 7.010101 «Початкова освіта», вчителів початкової школи / Н. М. Манжелій, С. І. Жмурко. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2014. – 94 с.
  4. Манжелій Н. М. Підготовка майбутніх вчителів початкової школи до взаємодії з сучасною сім'єю : навч.-метод. посіб. для студ. спец. 7.01010201 «Початкова освіта», вчителів початкової школи / Н. М. Манжелій, М. О. Бурда. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2015. – 124 с.
  5. Манжелій Н. М. Роль сім'ї у процесі формування гармонійної особистості дошкільника / Н. М. Манжелій, О. В. Федірко // Інноваційний потенціал професійної підготовки майбутніх фахівців початкової і дошкільної освіти : зб. наук. праць. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2013. – Вип. 1. – С. 187–196.
  6. Манжелій Н. М. Виховний потенціал сучасної сім'ї / Н. М. Манжелій, М. О. Бурда // Інноваційний потенціал професійної підготовки майбутніх фахівців початкової і дошкільної освіти : зб. наук. праць. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2015. – Вип. 3. – С. 246–261.
  7. Манжелій Н. М. Самостійна робота як складова професійної підготовки майбутнього вчителя початкової школи / Н. М. Манжелій // Інноваційний потенціал професійної підготовки майбутніх фахівців початкової і дошкільної освіти : зб. наук. праць. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2016. – Вип. 4. – С. 147–153.
  8. Манжелій Н. М. Формування готовності до взаємодії з батьками у майбутніх вчителів початкової школи / Н. М. Манжелій // Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти : матеріали Інтернет-конференції (Вінниця, 10–11 лист. 2015 р.). – Вінниця : Нілан-ЛТД, 2015. – С. 263–267.
  9. Манжелій Н. М. Сутність та структурні компоненти екологічно безпечної поведінки дошкільників / Н. М. Манжелій, О. О. Вашак // Педагогічна освіта: теорія і практика : зб. наук. праць / голов. ред. В. М. Лабунець. – Кам'янець-Подільський, 2016. – Вип. 2 (21). – Ч. 2. – С. 206–212.
  10. Манжелій Н. М. Становлення і розвиток навчально-виховних комплексів: ретроспективний аналіз / Н. М. Манжелій, О. О. Вашак // Людинознавчі студії : зб. наук. праць ДДПУ імені Івана Франка. – Серія «Педагогіка» / голов. ред. М. Чепіль. – Дрогобич : ДДПУ імені Івана Франка, 2017. – Вип. 5 (37). – С. 98–108.

– *Нагороди, премії, відзнаки:*

лауреат Полтавської обласної премії імені А. С. Макаренка в номінації «Вищі навчальні заклади» (2009 р.), грамоти Полтавської обласної державної адміністрації (2008, 2015 рр.), Полтавської обласної ради (2017 р.), Подяка міського голови (2014 р.) за багаторічну сумлінну працю, високий професіоналізм, вагомий особистий внесок у підготовку висококваліфікованих кадрів.

– *Навчальні дисципліни, які викладає:*

педагогіка; історія педагогіки; педагогіка сімейного виховання; теорія виховання; дидактика; актуальні проблеми педагогіки; освітній процес у НВК.

ПАСІЧНІЧЕНКО Анжела Василівна

– *ORCID (ID):*

orcid.org/0000-0002-5500-0070

– *Посада, науковий ступінь, учене звання, інші обов'язки:*

доцент кафедри дошкільної освіти, кандидат психологічних наук.

– *Освіта:*

закінчила психолого-педагогічний факультет Полтавського державного педагогічного інституту імені В. Г. Короленка (1994 р.), здобула кваліфікацію викладача дошкільної педагогіки і психології, вихователя.

– *Тема кандидатської дисертації, місце і рік захисту, науковий керівник:*

Становлення статусу дітей у групі на етапі переходу від старшого дошкільного до молодшого шкільного віку : дис. ... канд. пед. наук : спец. 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія». – К., 2003. Захищена в Інституті психології імені Г. С. Костюка НАПН України. Науковий керівник – кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник В. В. Андрієвська.

– *Наукові інтереси:*

соціально-психологічний розвиток дитини, проблеми соціалізації дітей дошкільного віку, зокрема формування міжособистісних взаємин у групах дошкільників, становлення статусу в дитячих групах, соціально-емоційний розвиток дітей. Має 60 наукових і навчально-методичних праць.

– *Основні публікації:*

1. Пасічніченко А. В. Становлення соціально-психологічного статусу дошкільника у групі ровесників / А. В. Пасічніченко // Психолого-педагогічні проблеми розвитку особистості : монографія / за ред. В. Ф. Моргуна, Л. В. Герасименко, Р. М. Білоус]. – Кременчук : КрНУ імені Михайла Остроградського, 2016. – С. 205–219.
2. Пасічніченко А. В. Психолого-педагогічні основи організації взаємодії дітей дошкільного віку / А. В. Пасічніченко // Науково-предметна підготовка магістрів спеціальності «Дошкільна освіта» : навч. посіб. / [О. А. Федій, О. О. Васьків, О. А. Гнізділова та ін. ; за ред. О. А. Федій]. – К. : Центр учбової літератури, 2014. – С. 236–274.
3. Пасічніченко А. В. Сприймання та розуміння емоційних станів людини як фактор соціалізації дошкільника : навч.-метод. посіб. для студ. спец. 6.010101, 7.01010101 «Дошкільна освіта», вихователів, методистів ДНЗ / А. В. Пасічніченко, Л. В. Гришко. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2013. – 92 с.
4. Пасічніченко А. В. Емоційне ставлення до себе та ровесників як чинник формування взаємин дітей дошкільного віку : навч.-метод. посіб. / А. В. Пасічніченко, А. В. Барнаш. – Полтава, 2014. – 79 с.

– Основні публікації:

1. Бурсова С. С. Теоретико-прикладні аспекти впровадження педагогічної підтримки у навчально-виховний процес дошкільного закладу / С. С. Бурсова // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи : зб. наук. праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини / голов. ред. Н. С. Побірченко. – Умань : Жовтий О. О., 2013. – Вип. 47. – С. 117–121.
2. Бурсова С. С. Підготовка майбутніх вихователів у рамках вивчення спецкурсу «Організація педагогічної підтримки дітей у період адаптації до ДНЗ» / С. С. Бурсова // Проблеми підготовки сучасного вчителя : зб. наук. праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини / голов. ред. Н. С. Побірченко. – Умань : Жовтий О. О., 2013. – Вип. 8. – Ч. 2. – С. 137–143.
3. Бурсова С. С. Особливості роботи вихователя дошкільного закладу з батьками в умовах педагогічної підтримки дитини / С. С. Бурсова // Імідж сучасного педагога. – 2014. – № 7 (146). – С. 62–64.
4. Бурсова С. С. Розвивальне середовище як умова ефективної організації педагогічної підтримки дітей дошкільного віку / С. С. Бурсова // Вісник Черкаського університету. – Серія «Педагогічні науки». – Черкаси, 2014. – Вип. 34 (327). – С. 11–16.
5. Бурсова С. С. Управлінський аспект педагогічної підтримки дітей в умовах адаптації їх до дошкільного навчального закладу / С. С. Бурсова // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. праць / голов. ред. Т. І. Сущенко. – Запоріжжя : КПУ, 2015. – Вип. 45 (98). – С. 80–86.
6. Бурсова С. С. Дитяче експериментування: реалії та перспективи / С. С. Бурсова, І. В. Карапузова // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології : наук. журнал / голов. ред. А. А. Сбруєва. – Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. – № 9 (63). – С. 39–50.
7. Бурсова С. С. Реалізація системи П. Іванова в закладах освіти / С. С. Бурсова, І. В. Карапузова // Педагогічна освіта: теорія і практика : зб. наук. праць / голов. ред. В. М. Лабунець. – Кам'янець-Подільський, 2017. – Вип. 1 (22). – Ч. 2. – С. 159–164.

– Навчальні дисципліни, які викладає:

теорія та методика фізичного виховання та валеологічної освіти дошкільників; ознайомлення дітей з суспільним довкіллям; фізкультурно-оздоровча діяльність дітей у ДНЗ.

О. А. Федій, Ю. Г. Павленко

КАФЕДРА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ, ПРИРОДНИЧИХ І МАТЕМАТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН ТА МЕТОДИК ЇХ ВИКЛАДАННЯ

◆ ІСТОРІЯ КАФЕДРИ

Свою історію кафедра початкової освіти, природничих і математичних дисциплін та методик їх викладання започаткувала у вересні 2016 року. Тоді в результаті реорганізації об'єдналися кафедри, що були основоположниками створення психолого-педагогічного факультету (1978–1979 н. р.) – кафедра педагогіки та методики початкового навчання й кафедра природничих і математичних дисциплін початкового навчання.

У різні часи кафедри очолювали провідні викладачі:

– кафедру педагогіки і методики початкового навчання (з 1991 р. – кафедра педагогіки і психології початкового навчання; з 1999 р. – кафедра соціальної педагогіки і педагогіки початкового навчання; з 2006 р. – кафедра початкової і дошкільної освіти) – кандидат наук, доцент, перший декан психолого-педагогічного факультету (1977–1997 рр.) Нінель Степанівна Литвиненко (1977–1988 рр.); кандидат наук, доцент Лідія Олексіївна Хомич (1988–1995 рр.), кандидат наук, доцент Ольга Сергіївна Чернова (1995–1998 рр.); доктор наук, професор Лідія Олексіївна Хомич (1998–2006 рр.); кандидат наук, доцент Наталія Михайлівна Манжелій (2006–2011 рр.); доктор наук, професор Ольга Андріївна Федій (2011–2016 рр.);

– кафедру природничих і математичних дисциплін початкового навчання – кандидат наук, доцент Іван Миколайович Мудрий (1982–1991 рр.); кандидат наук, доцент Тетяна Миколаївна Байбара (1991–1992 рр.), кандидат наук, доцент Едуард Федорович Палажченко (1992–2000 рр.); кандидат наук, професор, заслужений працівник освіти, декан психолого-педагогічного факультету (1997–2015 рр.) Наталія Дмитрівна Карапузова (2000–2016 рр.).

Трудову діяльність починали з роботи на цих кафедрах такі знані науковці, як Л. О. Хомич, В. П. Шпак, М. В. Гриньова, Т. М. Байбара, М. П. Лещенко, А. В. Калениченко.

Завідувачем новоствореної кафедри початкової освіти, природничих і математичних дисциплін та методик їх викладання стала Ольга Андріївна Федій – доктор педагогічних наук, професор зі стажем безперервної роботи

Засідання кафедри природничих і математичних дисциплін (зліва направо стоять: К. Ф. Чуб, Т. В. Мірошніченко, Н. В. Гібалова, А. В. Петрушов, О. І. Березан, В. М. Помогайбо, А. О. Борисенко; сидять: Н. Д. Карапузова, І. С. Бесєдіна, Л. П. Процай, Ю. Г. Павленко, В. А. Ржеко, Є. А. Починок). 2012 рік

в Полтавському національному педагогічному університеті імені В. Г. Короленка понад 25 років.

Ольга Андріївна досліджує проблеми гуманізації та естетизації процесу формування сучасної особистості на засадах особистісно орієнтованої освітньої парадигми. Є автором ідеї естетотерапевтичної концепції в педагогічному просторі навчально-виховного закладу освіти. Має понад 170 публікацій, з яких 84 – одноосібні. Серед них 1 монографія, 1 навчальний посібник «Естетотерапія» (2 видання із грифом Міністерства освіти і науки України),

Регіональний науково-практичний семінар «Упровадження здоров'язберігаючих технологій у навчально-виховний процес освітніх закладів», 2013 рік

2 словники, 5 навчально-методичних посібників, 20 навчально-методичних рекомендацій, 57 статей, опублікованих у фахових виданнях, затверджених ВАК України. Монографія О. А. Федій «Підготовка педагогів до використання засобів естетотерапії: теорія і практика» (2009 р.) посіла третє місце у Всеукраїнському конкурсі на кращу наукову й методичну працю із проблем педагогічної і мистецької освіти в номінації «Краща наукова праця з проблем педагогічної і мистецької освіти» (2010 р.).

◆ КАФЕДРА СЬОГОДНІ

Кафедра початкової освіти, природничих і математичних дисциплін та методик їх викладання є випусковою кафедрою з підготовки бакалаврів та магістрів за спеціальністю «Початкова освіта», а також бере участь у підготовці фахівців за спеціальностями «Психологія», «Корекційна освіта», «Соціальна педагогіка», «Музичне мистецтво», «Образотворче мистецтво», «Хореографія».

До кадрового складу кафедри входять 15 викладачів, з яких 2 професори, 10 доцентів, 3 асистенти.

На кафедрі нині працюють О. А. Федій – завідувач кафедри, доктор педагогічних наук, професор; Н. Д. Карапузова – кандидат педагогічних наук, професор; Н. В. Гібалова – кандидат педагогічних наук, доцент; Л. П. Процай – кандидат педагогічних наук, доцент, заступник декана; К. Ф. Чуб – кандидат фізико-математичних наук, доцент, заступник декана; Є. А. Починок – кандидат педагогічних наук, доцент, заступник декана; Л. Г. Хоменко – кандидат фізико-математичних наук, доцент; Ю. Г. Павленко – кандидат педагогічних наук, доцент; В. А. Погребняк – кандидат педагогічних наук, доцент; В. М. Богута – кандидат педагогічних наук, доцент; Т. В. Мірошніченко – кандидат педагогічних наук, доцент; Н. О. Власенко – кандидат біологічних наук, доцент; Ю. Г. Кулімова – кандидат педагогічних наук, асистент; Я. М. Макаренко, О. Г. Вільхова – асистенти; Л. Г. Дзюба – завідувач лабораторії електронного навчання; М. С. Кошман – старший лаборант.

Усі викладачі кафедри є кваліфікованими фахівцями в галузі вищої освіти, ефективно виконували та виконують адміністративні обов'язки в університеті та на факультеті: В. М. Богута – проректора з виховної роботи університету (з 2017 р.), Н. Д. Карапузова – декана психолого-педагогічного факультету (1997–2015 рр.), О. А. Федій – заступника декана з навчальної роботи (денне відділення) (2002–2004 рр.), Н. В. Гібалова – заступника декана з навчальної роботи (денне відділення) (2001–2003 рр.), Л. Г. Хоменко – заступника декана з навчальної роботи (денне відділення) (2011–2013 рр.), Л. П. Процай – заступника декана з навчальної роботи (денне відділення) (2013–2017 рр.), з питань електронного документообігу та міжнародної ді-

яльності (із 2017 р.), два викладачі є заступниками декана з навчальної роботи на заочному відділенні – Є. А. Починок та К. Ф. Чуб.

У 2011–2012 н. р. кафедра успішно пройшла ліцензування та акредитацію на право провадження освітньої діяльності з надання освітніх послуг із підготовки фахівців галузі знань 0101 Педагогічна освіта за освітньо-кваліфікаційними рівнями бакалавра, спеціаліста й магістра. Бакалаври і спеціалісти отримують кваліфікацію вчителя та організатора початкової школи, а магістри – викладача педагогіки, психології та методики початкової освіти у вищому навчальному закладі. З 2016–2017 навчального року студенти спеціальності «Початкова освіта» можуть отримати спеціалізацію «Електронне навчання».

У 2013 році відбувся перший випуск студентів перепідготовки спеціалістів, а у 2016 році ліцензовано аспірантуру за спеціальністю «Початкова освіта». Від 2017 року при кафедрі функціонує навчально-методична лабораторія інноваційних педагогічних рішень.

Сьогодні кафедра здійснює методичне керівництво такими видами практик, як навчальна, психолого-педагогічна, виробнича педагогічна у школі; виробнича наукова тощо; забезпечує викладання понад 60 навчальних дисциплін – «Естетотерапія», «Організація наукових досліджень», «Методика навчання педагогіки», «Історія педагогіки», «Дидактика», «Теорія та методика виховання», «Педагогічна творчість», «Педагогіка порівняльна», «Музейна педагогіка», «ІКТ у науково-дослідній роботі», «Здоров'язбережувальна спрямованість освітнього процесу в початковій школі», «Методика навчання математики», «Удосконалення методики навчання учнів початкових класів розв'язувати задачі», «ТНОГ "Природознавство" і "Суспільствознавство"»

Кафедра початкової освіти, природничих і математичних дисциплін та методик їх викладання, 2016 рік

та методика застосування здоров'язберезувальних технологій у початковій школі», «Методика навчання освітньої галузі "Здоров'я і фізична культура"», «Антропологія», «Методика навчання природознавства», «Сучасні системи програмування», «НІТ і ТЗН», «Сучасні інформаційні технології навчання», «Комп'ютерні технології в роботі з дітьми», «Бази даних», «Інформаційні системи в освіті», «Методика використання ІКТ у початковій школі», «Інформаційні системи в освіті», «Методика навчання інформатики», «Основи комп'ютерної графіки та анімації» та ін.

Викладачі кафедри мають значні здобутки в науковій діяльності. Наукова тема, над якою працює кафедра на сучасному етапі, – «Підготовка майбутніх педагогів до естетизації освітнього середовища» (№ 0117U003235). Серед завдань дослідження – розробка й удосконалення навчальних програм для ЗВО у контексті поліпшення фахової освіти вчителя початкових класів; створення методичних посібників для вчителя початкової школи із проблем удосконалення його готовності до реалізації основних завдань особистісно орієнтованої гуманістичної педагогіки, зокрема засобами естетотерапевтичного впливу.

У рамках розробки цієї наукової теми заплановано:

- обґрунтувати концепцію, що успішний розвиток предметно-фахового мислення майбутнього педагога можливий за умови активізації естетичного поля професійних засобів діяльності педагога в освітньому процесі вищих навчальних педагогічних закладів;
- підтвердити гіпотезу, що система формування естетотерапевтичної компетентності майбутнього педагога має вагомий потенціал у становленні його професійного обличчя та створенні індивідуальної траєкторії особистісно-професійного розвитку;
- розробити та перевірити ефективність естетотерапевтичних педагогічних технологій подолання деструктивних впливів сучасного інформаційно-агресивного середовища.

На кафедрі працюють дві наукові школи, очолювані проф. О. А. Федій та проф. Н. Д. Карапузовою. Професори кафедри здійснюють керівництво кандидатськими та докторськими дисертаційними роботами зі спеціальностей 13.00.01 Загальна педагогіка та історія педагогіки, 13.00.04 Теорія і методика професійної освіти.

Коло інтересів наукової школи, очолюваної Ольгою Андріївною Федій, об'єднує молодих науковців, що займаються дослідженням проблем підготовки майбутніх педагогів до естетизації освітнього середовища. Під керівництвом О. А. Федій захищено 4 кандидатські дисертації – Т. В. Мірошніченко «Підготовка майбутніх учителів початкових класів до використання засобів естетотерапії у навчально-виховному процесі» (2014 р.), Т. М. Роман «Формування емоційно-вольової культури майбутніх учителів початкових класів у процесі психолого-педагогічної підготовки» (2016 р.), О. В. Сільчук «Формування культури ділового спілкування майбутніх інженерів-дослідників у

Зліва направо: зав. кафедри, проф. О. А. Федій, переможниця Всеукраїнської студентської олімпіади зі спеціальності «Початкова освіта» Дар'я Гвоздик, доц. Ю. Г. Павленко. 2017 рік

процесі вивчення дисциплін гуманітарного циклу» (2016 р.), Ю. Г. Степура «Підготовка майбутніх педагогів до соціального виховання учнів початкової школи засобами естетотерапії» (2016 р.). Нині її аспірантками є А. В. Заїчко, Є. В. Вишар, Н. В. Златопольська, докторантом – В. А. Погребняк.

О. А. Федій є головою спеціалізованої вченої ради Д 44.053.01 Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, де за її головування впродовж 2016–2017 рр. було захищено 15 кандидатських дисертацій.

Під егідою О. А. Федій та за активною участю молодих науковців створено майстерню-музей ляльок наукової лабораторії з естетотерапії «Технології естетотерапії в сучасному освітньо-інформаційному просторі».

Актуальні проблеми теорії педагогіки та методик початкового навчання, підвищення ефективності професійної підготовки майбутніх учителів є предметом дослідження наукової школи Наталії Дмитрівни Карапузової. Основні досягнення її наукової школи – 5 захищених кандидатських дисертацій (Ю. Г. Павленко «Музеї педагогічного профілю як фактор професійної підготовки майбутніх учителів» (2008 р.), Є. А. Починок «Педагогічні умови формування ергономічних компетенцій у майбутніх учителів початкових класів» (2009 р.), Л. П. Процай «Педагогічні ідеї і просвітницька діяльність В. А. Євтушевського (1836–1888 рр.)» (2011 р.), Л. Г. Дзюба-Шпурик «Формування готовності майбутніх учителів початкової школи до ознайомлення учнів з інформаційно-комунікаційними технологіями» (2016 р.), Н. М. Головня «Формування професійної мобільності майбутнього вчителя на засадах дидактичного вибору» (2017 р.).

Викладачі кафедри щорічно видають до 70 друкованих аркушів наукової продукції. На кафедрі започатковано збірник статей «Інноваційний потенціал професійної підготовки майбутніх фахівців початкової освіти», де висвітлюються наукові здобутки викладачів, студентів, магістрантів та аспірантів спеціальності 013 Початкова освіта.

Професори О. А. Федій, Н. Д. Карапузова та доценти кафедри Л. П. Процай, Є. А. Починок, В. М. Богута постійно беруть участь в опонуванні дисертаційних робіт. Також викладачів кафедри запрошують як експертів в акредитаційні комісії за спеціальністю 013 Початкова освіта (О. А. Федій, 2016 р., Н. Д. Карапузова, 2015 р.).

Кафедра початкової освіти, природничих і математичних дисциплін та методик їх викладання організовує і проводить міжнародні, всеукраїнські науково-практичні конференції та регіональні семінари. Зокрема щорічні науково-практичний семінар «Упровадження ІКТ у навчально-виховний процес освітніх закладів» та педагогічні читання, присвячені дню народження Василя Сухомлинського. У 2017 році проведено Всеукраїнський науково-практичний інтернет-семінар «Інновації в початковій освіті: проблеми, перспективи, відповіді на виклики сьогодення», у результаті чого було узагальнено та апробовано результати науково-дослідної діяльності фахівців у галузі теорії і методики початкової освіти та професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи в умовах сучасних інноваційних процесів в освітній галузі.

Наукова співпраця кафедри закріплена угодами з Університетом Марії Кюрі-Склодовської (Польща), Кам'янець-Подільським національним університетом імені Івана Огієнка, Тернопільським національним педагогічним університетом імені Володимира Гнатюка, Вінницьким державним педагогічним університетом імені Михайла Коцюбинського, Мелітопольським державним педагогічним університетом ім. Б. Хмельницького, Інститутом педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, Чернігівським національним педагогічним університетом імені Т. Г. Шевченка, Інститутом педагогіки і психології педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова, Глухівським національним педагогічним університетом імені Олександра Довженка.

Інноваційна діяльність кафедри здійснюється в загальній системі інноваційної діяльності інших підрозділів університету. На засіданнях кафедри та методичних семінарах відбувається обговорення основних проблем, шляхів їх усунення та перспектив роботи щодо формування інноваційного потенціалу майбутніх учителів початкової школи; здійснення практичної діяльності з розробки, наукового обґрунтування та апробації інноваційних педагогічних технологій у навчально-виховному процесі вишу; пропаганди і впровадження прогресивних педагогічних технологій через створення наукових студентських проблемних груп, авторських наукових шкіл.

Професорсько-викладацький склад кафедри акцентує увагу на впровадженні інноваційних педагогічних технологій у навчальний процес психолого-педагогічного факультету: майстер-класів із використанням сучасних естетотерапевтичних технологій (пісочної терапії, ізотерапії, фотоколажу, лялькотерапії, мультиплікаційної терапії, казкотерапії), психолого-педагогічних тренінгів, воркшопів з естетотерапії (проф. О. А. Федій, доц. Т. В. Мірошніченко), інтерактивних технологій при вивченні методик

Відкрите заняття Ю. Г. Степури «Лялькотерапія в освітньому просторі початкової школи». 2017 рік

навчання освітніх галузей «Природознавство» та «Суспільствознавство», освітньої галузі «Математика» з використанням кейс-методу (проф. Н. Д. Карапузова, доц. Є. А. Починок), бінарних просвітницьких занять у межах виконання студентського групового дослідного проекту з математичної статистики (доц. Л. П. Процай), технологій організації комунікаційних проектів у межах науково-дослідного пошуку при опануванні курсу «Основи науково-педагогічних досліджень» (доц. Н. В. Гібалова), виконання науково-дослідних завдань з історії педагогіки на матеріалах музеїв міста та на основі електронних музейних комунікацій (доц. Ю. Г. Павленко), технології проблемного та особистісно орієнтованого навчання теорії та методики виховання з елементами педагогічного моделювання (доц. В. М. Богута), технології інтерактивного навчання анатомії та фізіології з основами генетики (доц. Н. О. Власенко).

Особлива увага приділяється питанням використання інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема хмарних застосунків, у навчальному процесі вишу та підготовці студентів до використання ІКТ у професійній діяльності. Студенти набувають ІКТ-компетентності при вивченні дисциплін «Інформаційні системи в освіті» (доц. Л. П. Процай), «ІКТ у науково-дослідній роботі», «Методика використання ІКТ у початковій школі» (доц. Н. В. Гібалова), «Сучасні інформаційні технології з основами інформатики та програмування», «Сучасні системи програмування» (доц. К. Ф. Чуб), «Основи комп'ютерної графіки та анімації», «Методика навчання інформатики в початковій школі» (доц. Л. Г. Хоменко). Щорічно проводиться науково-практичний семінар «Упровадження ІКТ в освітній процес навчальних закладів», де презентуються результати інноваційної діяльності викладачів кафедри та студентів.

Формування готовності студентів до використання інноваційних педагогічних технологій у майбутній професії відбувається, насамперед, при вивченні курсів за авторськими навчальними програмами – «Сучасні технології ви-

вчення освітніх галузей у початковій школі» (проф. Н. Д. Карапузова), «Естетотерапія», «Сучасні технології естетотерапії» (проф. О. А. Федій, доц. Т. В. Мірошніченко), «Педагогічна творчість» (доц. В. М. Богута), «Музейна педагогіка», «Інноваційні технології в початковій освіті» (доц. Ю. Г. Павленко), «Педагогічна ергономіка», «Методика використання здоров'язберезувальних технологій у початковій школі» (доц. Є. А. Починок) тощо.

Особливого значення набуває створення студентами індивідуальних проектів під час засвоєння змісту програм відповідних дисциплін, набуття навичок у застосуванні інновацій у навчально-виховній роботі на практиці, участь у науково-практичних та науково-методичних конференціях, семінарах, олімпіадах, створення власних інноваційних педагогічних технологій, виконання курсових, дипломних робіт тощо, тобто активне залучення молоді до наукової діяльності. Завдяки активній співпраці викладачів і студентів відбувається постійне оновлення наукових знань, створюється середовище для формування ключової компетенції майбутнього фахівця – вчитися впродовж життя, бути готовим до інноваційних впливів у практичній педагогічній діяльності.

Базуючись на принципах системності й наступності, наукові розвідки студентів бакалаврату ускладнюються і поглиблюються на рівні магістерської підготовки з перспективою переростання в кандидатське дослідження (за умов продовження навчання в аспірантурі). Найбільш здібні студенти, які пройшли системну наукову підготовку при кафедрі, залишаються працювати на факультеті. З-поміж них – кандидати педагогічних наук, доценти Є. А. Починок, Ю. Г. Павленко, Т. В. Мірошніченко, В. М. Богута, асистент О. Г. Вільхова.

Подіумна лекція «Превентивність як критерій ефективності формування здоров'язберезувальних компетенцій молодшого школяра (Нова українська школа)» доц. Є. А. Починок. 2017 рік

Викладачі Т. В. Мірошніченко, Л. П. Процай та Н. В. Гібалова на тренінгу з робототехніки Mindstorms EV3 Education. 2018 рік

Кафедра пишається й іншими випускниками, які закінчили аспірантури навчальних і наукових закладів України, захистили кандидатські дисертації, у різні часи працювали й працюють в інших структурних підрозділах ПНПУ імені В. Г. Короленка. Серед них – Т. В. Бережинська, В. І. Березан, Т. О. Благова, О. О. Войналович, Н. Ю. Дем'янюк, О. А. Жиров, Л. В. Зімакова, В. С. Ірклієнко, Н. М. Манжелій, І. М. Мужикова, Ю. М. Ковалевська, Т. В. Коваленко, Н. В. Косенко, Л. В. Литовченко, С. П. Олійник, О. А. Остряньська, Н. О. Павленко, Н. В. Сулаєва, О. А. Федій, А. С. Харченко, А. В. Хоменко, В. П. Шпак.

На кафедрі початкової освіти, природничих і математичних дисциплін та методик їх викладання постійно діють проблемні групи під керівництвом досвідчених викладачів: «Актуальні проблеми естетотерапії» (проф. О. А. Федій), «Хмарні технології в освіті» (доц. Л. П. Процай), «Здоров'язбережувальні технології у сучасній початковій школі» (доц. Є. А. Починок), «Музейна педагогіка в початковій освіті» (доц. Ю. Г. Павленко), «Формування творчих здібностей молодших школярів» (доц. В. М. Богута), «Естетотерапевтичний підхід до організації навчально-виховного процесу початкової школи» (доц. Т. В. Мірошніченко) та ін.

Щорічно результати наукових досліджень студентів апробуються на міжнародних, усеукраїнських та регіональних науково-практичних конференціях. Під керівництвом викладачів кафедри та у співавторстві з ними студенти щорічно публікують до 50 наукових статей; магістранти у співавторстві з науковими керівниками видають методичні посібники та рекомендації, які використовуються у професійній підготовці наступних поколінь майбутніх фахівців.

Важливим напрямом розгортання наукової діяльності студентів є їхня участь у фахових змаганнях, конкурсах, олімпіадах університетського і всеукраїнського рівня.

Наукова школа професора Н. Д. Карапузової

Під керівництвом викладачів кафедри студенти здобули ряд вагомих перемог та відзнак на Всеукраїнській студентській олімпіаді зі спеціальності «Початкова освіта»:

- Юлія Павленко посіла I місце й нагороджена дипломом I ступеня (м. Глухів, 2001 р.), нині Юлія Григорівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри;
- Наталія Павленко нагороджена грамотою за перемогу в номінації з педагогічної майстерності (м. Глухів, 2002 р.);
- Ірина Степура здобула I місце в номінації «Методика викладання математики» (м. Дрогобич, 2004 р.);
- Ірина Степура, Людмила Стовпівська нагороджені грамотами за участь

Наукова школа професора О. А. Федій

- у Всеукраїнській студентській олімпіаді зі спеціальності «Початкове навчання» (м. Глухів, 2007 р.);
- Тетяна Скрипай та Надія Вовк отримали відзнаки в номінації «Найкращий урок природознавства» (м. Бердянськ, 2009 р.),
  - Олеся Погрібняк нагороджена грамотою за високий рівень теоретичної підготовки (м. Бердянськ, 2009 р.);
  - Каріна Гонтарюк та Крістіна Ковальова нагороджені грамотами за перемогу в номінації «Креативний учитель» (м. Бердянськ, 2010 р.);
  - Мирослава Кучерук, Валентина Балабас відзначені за найкращі роботи з методики навчання природознавства (м. Глухів, 2013 р.);
  - Дар'я Гвоздик здобула диплом II ступеня та грамоту в номінації «Кращий урок з української мови» (м. Кам'янець-Подільський, 2017 р.).

Вагомим здобутком кафедри є результати Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт з природничих, технічних та гуманітарних наук за галуззю «Початкова освіта» 2016–2017 н. р. (м. Дрогобич), де у II етапі робота вихованки кафедри була представлена вперше й серед 52 робіт із 31 вищого навчального закладу України виявилася однією із кращих. Студентка 3 курсу Наталія Топчій була нагороджена дипломом II ступеня. Тема її наукової роботи – «Елементи музейної педагогіки у навчально-виховному процесі початкової школи» (науковий керівник – доц. Ю. Г. Павленко).

Викладачі кафедри активно долучаються й до проведення студентських наукових змагань державного рівня. Так, проф. О. А. Федій цьогогоріч була членом конкурсної комісії II туру Всеукраїнської студентської олімпіади за спеціальністю «Початкова освіта» (5–6 квітня, 2017 р.).

Важливий принцип роботи кафедри – єдність навчання й виховання студентської молоді. Особливим напрямком діяльності її викладачів є кураторська, оскільки значна частина студентів приїжджі, а несформована особистість молоді людини постійно потребує психологічної підтримки, яку вона втратила, залишившись без безпосередньої батьківської опіки. Куратор із перших днів допомагає студентам сформувати колектив академгрупи, проводить як індивідуальну, так і групову організаційно-виховну та культурно-освітню роботу, встановлює зв'язок із батьками студентів, з'ясовує особистісні проблеми студентів, надає їм першу комунікативну допомогу, здійснює педагогічний контроль за навчальним процесом, дотриманням студентами моральних та етичних норм поведінки в навчальних корпусах та гуртожитках, Правил внутрішнього розпорядку університету тощо. Сьогодні педагогами-наставниками академічних груп працюють Ю. Г. Павленко, Н. В. Гібалова, Є. А. Починок, К. Ф. Чуб, Л. П. Процай, Л. Г. Хоменко, Т. В. Мірошніченко, В. М. Богута, Н. О. Власенко, Я. М. Макаренко, О. Г. Вільхова, Ю. Г. Кулімова.

Викладачі кафедри беруть активну участь в організації та проведенні традиційних заходів факультету й університету.

◆ ВИКЛАДАЧІ КАФЕДРИ

ФЕДІЙ Ольга Андріївна

– *Посада, науковий ступінь, учене звання, інші обов'язки:*
завідувач кафедри початкової освіти, природничих і математичних дисциплін та методик їх викладання, доктор педагогічних наук, професор, керівник наукової школи «Естетизація сучасного освітнього простору». Голова спеціалізованої вченої ради Д 44.053.01 зі спеціальності 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти», член разових спеціалізованих рад із захисту докторських та кандидатських дисертацій зі спеціальності 13.00.08 «Дошкільна педагогіка» (Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова та Інститут проблем виховання НАПН України). Член редколегії журналів «Естетика і етика педагогічної дії», «Імідж сучасного педагога»; науковий кореспондент Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України; член журі Слов'янського міжнародного студентського конкурсу науково-дослідних робіт «Педагогічний пошук»; член ученої ради Полтавського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені М. В. Остроградського, член ученої ради психолого-педагогічного факультету.

– *Освіта:*

закінчила педагогічний факультет Полтавського державного педагогічного інституту імені В. Г. Короленка (1986 р.), здобула кваліфікацію вчителя початкових класів і музики середньої школи.

– *Тема кандидатської дисертації, місце і рік захисту, науковий керівник:*

Підготовка студентів педагогічних інститутів до естетичного виховання дітей 6–7 років : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти». – К., 1995. Захищена в Інституті педагогіки і психології професійної освіти АПН України. Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор М. П. Лещенко.

– *Тема докторської дисертації, місце і рік захисту:*

Теорія і практика підготовки педагогів до використання засобів естетотерапії у професійній діяльності : дис. ... доктора пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти». – К., 2010. Захищена в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України.

– *Наукові інтереси:*

професійна підготовка педагогів до естетизації освітнього процесу. Автор понад 170 наукових праць.

– Основні публікації:

1. Федій О. А. Словник естетотерапевтичних термінів / О. А. Федій. – Полтава : ПДПУ імені В. Г. Короленка, 2006. – 32 с.
2. Федій О. А. Естетотерапія : навч. посіб. / О. А. Федій. – 2-ге вид., перероб. та доп. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 304 с.
3. Федій О. А. Словник соціально-психологічних термінів педагога-естетотерапевта / О. А. Федій, Ю. Г. Степура. – Полтава, 2016. – 36 с.
4. Федій О. А. Соціально-виховна та естетотерапевтична діяльність педагогів початкової школи : навч.-метод. посібн. / О. А. Федій, Ю. Г. Степура. – Полтава : Шевченко Р. В., 2016. – 134 с.
5. Федій О. А. Професійна підготовка педагогів початкової школи до використання засобів естетотерапії: теорія і практика : монографія / О. А. Федій, Т. В. Мірошніченко, Ю. Г. Кулімова. – Полтава : АСМІ, 2017. – 240 с.
6. Федій О. А. Естетотерапевтичний вимір філософського знання про людину та Всесвіт / О. А. Федій // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – Житомир : ЖДУ ім. І. Франка, 2013. – Вип. 3 (69). – С. 47–53.
7. Федій О. А. Естетотерапевтичний дискурс ідеї людиноцентризму в сучасному освітньому просторі / О. А. Федій // Педагогічні науки : зб. наук. праць. – Полтава, 2013. – Вип. 1 (57). – С. 13–20.
8. Федій О. А. Эстетотерапевтическая функция современного педагога: теоретико-методический дискурс / О. А. Федий // Педагогические и психофизиологические проблемы адаптации детей и молодежи : материалы междунар. науч.-практ. интернет-конф. (18–22 мар. 2013 г.). – Белгород : БелИПКППС, 2013. – С. 277–281.
9. Федий О. А. Использование средств эстетотерапии в профессиональной деятельности педагога-музыканта / О. А. Федий // Современное музыкальное образование: традиции и инновации : сб. докл. II Всеросс. (с междунар. участием) науч.-практ. конф. (Белгород, 19–20 апр. 2013 г.). – Белгород : БГИИК, 2013. – С. 16–21.
10. Федий О. А. Эстетические универсалии социальной культуры личности / О. А. Федий // Проблемы социализации растущего человека в современном мире : материалы междунар. науч.-практ. конф., посвященной 70-летию Российской академии образования и 125-летию А. С. Макаренки (Белгород, 25–26 сент. 2013 г.). – Белгород : ИД «Белгород» НИУ «БелГУ», 2013. – С. 56–60.
11. Федій О. А. Естетотерапія як агогічний процес опанування дитиною основ «мистецтва життя» / О. А. Федій // Інноваційний потенціал професійної підготовки майбутніх фахівців дошкільної та початкової ланки освіти / за заг. ред. О. А. Федій. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2013. – С. 8–19.
12. Федій О. А. Естетотерапевтичний контекст педагогічної дії / О. А. Федій // Інноваційний потенціал професійної підготовки майбутніх фахівців початкової і дошкільної освіти : [зб. наук. праць / за заг. ред. О. А. Федій ; відп. ред. Н. В. Ковалевська]. – Полтава : Шевченко Р. В., 2015. – Вип. 2. – С. 9–21.
13. Федій О. А. Духовно-естетичні та психотерапевтичні концепти формування творчого потенціалу суб'єктів сучасного педагогічного процесу / О. А. Федій // Інноваційний потенціал професійної підготовки майбутніх фахівців початкової і дошкільної освіти : [зб. наук. праць / за заг. ред. О. А. Федій ; відп. ред. Н. В. Ковалевська]. – Полтава : Шевченко Р. В., 2016. – Вип. 3. – С. 4–15.

14. Федій О. А. Підготовка майбутніх педагогів до естетизації освітнього середовища початкової школи / О. А. Федій // ScienceRise : Scientific Journal. Pedagogical Education. – 2016. – № 2/5 (19). – С. 65–70.

– *Нагороди, премії, відзнаки:*

Подяка Прем'єр-міністра України (2013 р.), грамоти Полтавської обласної ради (2011 р.), управління освіти Полтавського міськвиконкому (2014 р.), Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України (2014 р.), департаменту освіти і науки Полтавської обласної державної адміністрації (2015 р.).

– *Навчальні дисципліни, які викладає:*

естетотерапія; загальні основи педагогіки зі вступом до спеціальності; методика навчання педагогіки; етика та психологія педагогічного спілкування; актуальні проблеми виховання молодших школярів.

КАРАПУЗОВА Наталія Дмитрівна

– *ORCID (ID):*

orcid.org/0000-0003-1430-0648

– *Посада, науковий ступінь, звання, інші обов'язки:*

професор кафедри початкової освіти, природничих і математичних дисциплін та методик їх викладання, кандидат педагогічних наук, керівник наукової школи «Формування і розвиток освітнього середовища педагогічного вищого навчального закладу», заслужений працівник освіти України.

– *Освіта:*

закінчила фізико-математичний факультет Полтавського державного педагогічного інституту імені В. Г. Короленка (1978 р.), здобула кваліфікацію вчителя математики середньої школи.

– *Тема кандидатської дисертації, місце і рік захисту, науковий керівник:*

Дидактичні умови організації екзамену у вищих навчальних педагогічних закладах : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.01 «Теорія та історія педагогіки». – Харків, 1997. Захищена на засіданні спеціалізованої вченої ради Харківського державного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Науковий керівник – член-кореспондент НАПН України, доктор педагогічних наук, професор В. І. Лозова.

– *Наукові інтереси:*

математична підготовка майбутніх учителів початкової школи, організація контролю навчально-пізнавальної діяльності студентів, професійна підготовка майбутніх учителів з використанням музейного компонента, ергономічна підготовка майбутніх учителів початкової школи, підготовка майбутніх учителів початкової ланки освіти до ознайом-

лення учнів з ІКТ, запровадження педагогічної підтримки у навчально-виховний процес, формування професійної мобільності студентів, актуалізація та окреслення пріоритетних напрямів творчого використання педагогічних ідей вітчизняних педагогів. Автор понад 200 наукових і науково-методичних праць, має 2 свідоцтва про реєстрацію авторського права на науковий твір.

– Основні публікації:

1. Карапузова Н. Д. Василь Адріанович Євтушевський – педагог, просвітник (1836–1888 рр.) : монографія / Н. Д. Карапузова, Л. П. Процай. – Полтава : АСМІ, 2014. – 236 с.
2. Карапузова Н. Д. Педагогическое наследие В. А. Евтушевского (1836–1888 гг.): новаторские идеи / Н. Д. Карапузова, Л. П. Процай. – Германия : Lambert Academic Publishing, 2015. – 265 с.
3. Карапузова Н. Д. Основи педагогічної ергономіки : навч. посібн. для студ. вищих навч. закл. / Н. Д. Карапузова, Є. А. Зімниця, В. М. Помогайбо. – К. : Академвидав, 2012. – 192 с.
4. Карапузова Н. Д. Основи природознавства : підруч. / [Н. Д. Карапузова, І. В. Карапузова, В. М. Помогайбо, Є. А. Починок]. – К. : ВЦ «Академія», 2014. – 368 с.
5. Карапузова Н. Д. Педагогическая эргономика начальной школы: Эргономический поход в организации учебного процесса начальной школы : учеб. / Н. Д. Карапузова, В. М. Помогайбо, Е. А. Починок. – Германия : Lambert Academic Publishing, 2014. – 257 с.
6. Психолого-педагогічний факультет Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка: історична, організаційно-педагогічна і науково-методична ретроспектива : монографія / Н. Д. Карапузова, В. І. Березан, Т. О. Благова, Н. В. Гібалова та ін. ; за ред. Н. Д. Карапузової. – Полтава : Дивосвіт, 2014. – 452 с.
7. Гібалова Н. В. Математика : навч. посіб. [для студ. за напрямом підготовки «Початкова освіта»] / Н. В. Гібалова, Н. Д. Карапузова, В. А. Ржеко. – Полтава : АСМІ, 2014. – 364 с.
8. Федій О. А. Науково-предметна підготовка магістрів спеціальності «Дошкільна освіта» : навч. посіб. / О. А. Федій, Н. Д. Карапузова, О. А. Гнізділова та ін. ; за ред. О. А. Федій. – К. : ЦНЛ, 2014. – 353 с.
9. Помогайбо В. М. Педагогічна генетика : підруч. для студ. вищ. навч. закл. освіти / В. М. Помогайбо, Н. Д. Карапузова. – Полтава : АСМІ, 2016. – 189 с.
10. Карапузова Н. Д. Виховний потенціал системи шкільного колегіального самоврядування в світлі педагогічних ідей В. А. Євтушевського / Н. Д. Карапузова, Л. П. Процай // Витоки педагогічної майстерності : зб. наук. праць. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2013. – Вип. 11. – С. 167–171.
11. Карапузова Н. Д. Педагогические идеи Василия Евтушевского (1836–1888 гг.) / Н. Д. Карапузова, Л. П. Процай // Гуманитарные социально-экономические и общественные науки : всеросс. научн. журнал. – Краснодар, 2014. – № 3. – С. 165–169.
12. Карапузова Н. Д. Сюжетні задачі як засіб пізнання молодшими школярами Полтавського краю / Н. Д. Карапузова // Імідж сучасного педагога. – 2014. – № 7 (146). – С. 14–16.

13. Карапузова Н. Д. Методологічні та теоретичні аспекти інтеграції змісту природознавчої освіти майбутніх учителів початкових класів / Н. Д. Карапузова // Постметодика. – 2014. – № 3 (118). – С. 6–11.
14. Карапузова Н. Д. Использование компьютерных технологий в процессе проектной деятельности младших школьников / Н. Д. Карапузова, Л. П. Процай // Инновации в технологиях и образовании : материалы VII Междунар. науч.-практ. конф. (Белово, 28–29 мар. 2014 г.). – Белово – Велико-Тырново, 2014. – Ч. 3. – С. 159–163.
15. Карапузова Н. Д. Педагогічна ергономіка у змісті професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів / Н. Д. Карапузова // Початкова школа. – 2014. – № 12. – С. 46–49.
16. Карапузова Н. Д. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до поза-класної роботи з математики / Н. Д. Карапузова // Молодь і ринок. – 2014. – № 11 (118). – С. 52–57.
17. Карапузова Н. Д. Посилення позитивної мотивації майбутніх учителів до опанування методики навчання математики в початковій школі / Н. Д. Карапузова // Вісник Черкаського національного університету імені Б. Хмельницького. – Серія «Педагогічні науки». – 2014. – № 4 (327). – С. 55–61.
18. Карапузова Н. Д. Стиль навчально-пізнавальної діяльності студентів як фактор впливу на результати їх успішності / Н. Д. Карапузова // Витоки педагогічної майстерності : зб. наук. праць. – Полтава ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2014. – Вип. 14. – С. 128–135.
19. Карапузова Н. Д. Досвід естетизації освітнього середовища багатoproфільного факультету / Н. Д. Карапузова // Естетика і етика педагогічної дії : зб. наук. праць. – Київ – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2014. – Вип. 7. – С. 61–71.
20. Карапузова Н. Д. Результати моніторингу мотивації навчальної діяльності студентів на підготовчому етапі екзаменаційного контролю / Н. Д. Карапузова // Педагогічні науки : зб. наук. праць. – Полтава, 2014. – Вип. 61. – С. 134–141.
21. Карапузова Н. Д. Технологія організації навчального процесу з перепідготовки спеціалістів у педагогічних вишах / Н. Д. Карапузова // Проблеми підготовки сучасного вчителя : зб. наук. праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини / голов. ред. Н. С. Побірченко. – Умань : Жовтий О. О., 2014. – Вип. 10. – Ч. 1. – С. 125–132.
22. Карапузова Н. Д. Математика у змісті професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів / Н. Д. Карапузова // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи : зб. наук. праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини / голов. ред. Н. С. Побірченко. – Умань : Жовтий О. О., 2014. – Вип. 50. – С. 18–23.
23. Карапузова Н. Д. З досвіду підготовки майбутніх учителів початкової школи до ознайомлення учнів з інформаційно-комунікаційними технологіями / Н. Д. Карапузова // Імідж сучасного педагога. – 2014. – № 10 (149). – С. 35–39.
24. Карапузова Н. Д. Здоров'язбережувальні технології у системі професійної підготовки майбутніх вчителів початкових класів / Н. Д. Карапузова // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2015. – № 1. – С. 39–45.
25. Карапузова Н. Д. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до формування логічного складника предметної математичної компетентності молодших школярів / Н. Д. Карапузова, Н. В. Гібалова // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету. – 2015. – № 132. – С. 43–46.

26. Карапузова Н. Д. Стратегія здоров'язбереження в реалізації ергономічного підходу до організації підготовки майбутніх учителів початкової школи / Н. Д. Карапузова, Є. А. Починок // ScienceRise : Scientific Journal. Pedagogical Education. – 2016. – № 5 (22). – С. 36–42.
27. Карапузова Н. Д. Естетизація освітнього середовища дошкільного навчального закладу в умовах педагогічної підтримки дітей / Н. Д. Карапузова // Імідж сучасного педагога. – 2016. – № 1. – С. 65–68.

– *Нагороди, премії, відзнаки:*

нагрудний знак «Відмінник освіти України» (2003 р.), почесні грамоти Міністерства освіти і науки України (2007 р.), Полтавської обласної ради (2015 р.), Полтавської облдержадміністрації (2001, 2002, 2003 рр.), Національної академії педагогічних наук України (2001, 2009 рр.), Української асоціації імені Василя Сухомлинського (2007 р.), виконавчого комітету Полтавської міської ради (2002, 2008, 2012 рр.), Подяка Полтавської обласної ради (2013 р.).

– *Навчальні дисципліни, які викладає:*

методика навчання математики; методика навчання освітньої галузі «Математика»; теоретичні та методичні основи викладання курсу «Методика навчання освітньої галузі «Математика», управління навчально-виховним процесом у початковій школі; удосконалення методики навчання учнів початкової школи розв'язувати задачі.

БОГУТА Валентина Миколаївна

– *ORCID (ID):*

orcid.org/0000-0003-1577-3770

– *Посада, науковий ступінь, учене звання, інші обов'язки:*

доцент кафедри початкової освіти, природничих і математичних дисциплін та методик їх викладання, кандидат педагогічних наук, проректор з виховної роботи.

– *Освіта:*

закінчила психолого-педагогічний факультет Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (2003 р.), здобула ступінь магістра педагогічної освіти, кваліфікацію викладача педагогіки та методики початкового навчання.

– *Тема кандидатської дисертації, місце і рік захисту, науковий керівник:*

Формування хореографічних творчих здібностей дітей молодшого шкільного віку у позашкільних навчальних закладах : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.07 «Теорія і методика виховання». – К., 2014. Захищена в Інституті проблем виховання НАПН України. Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор Л. О. Хомич.

– Наукові інтереси:

формування творчих здібностей дітей молодшого шкільного віку в загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах. Має близько 50 наукових праць.

– Основні публікації:

1. Богута В. Методичний супровід організаторів дитячого дозвілля у оздоровчому центрі : навч.-метод. посіб. / В. М. Богута. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2017. – 56 с.
2. Богута В. М. Етапи формування хореографічних творчих здібностей дітей молодшого шкільного віку у творчих об'єднаннях позашкільних навчальних закладів / В. М. Богута // Педагогічні науки : зб. наук. праць. – Полтава, 2013. – Вип. 2 (58). – С. 50–55.
3. Богута В. М. Методика формирования хореографических творческих способностей детей младшего школьного возраста / В. М. Богута // Международный журнал экспериментального образования. – 2013. – № 11. – Ч. 2. – С. 15–19.
4. Богута В. М. Система завдань для формування хореографічних творчих здібностей молодших школярів / В. М. Богута // Педагогічна майстерність як система професійно-мистецьких компетентностей : матеріали XI Міжнар. пед.-мист. читань пам'яті професора О. П. Рудницької. – Чернівці, 2014. – Вип. 5 (9). – С. 273–280.
5. Богута В. М. Методичний аспект формування хореографічних творчих здібностей молодших школярів / В. М. Богута // Мистецтво та освіта. – 2014. – № 3 (73) – С. 39–43.
6. Богута В. М. Виховний потенціал позашкільного танцювального творчого об'єднання / В. М. Богута // Мистецтво та освіта. – 2015. – № 2. – С. 53–57.
7. Богута В. М. Хореографічне виховання творчої особистості у позашкільних навчальних закладах: стан, проблеми й перспективи / В. М. Богута // Естетика і етика педагогічної дії : зб. наук. праць. – Київ – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2015.– Вип. 10. – С. 53–57.
8. Богута В. М. Формування хореографічних творчих здібностей молодших школярів як психолого-педагогічна проблема / В. М. Богута // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології : наук. журнал. – Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. – № 1 (55) – С. 53–57.
9. Богута В. М. Використання навчально-творчих задач у процесі формування творчих здібностей учнів початкових класів / В. М. Богута // Педагогіка та психологія : зб. наук. праць. – Харків, 2017. – Вип. 57. – С. 12–19.
10. Богута В. М. Розвиток креативних якостей дітей молодшого шкільного віку в сучасних умовах загальноосвітньої школи / В. М. Богута // Інновації в початковій освіті: проблеми, перспективи, відповіді на виклики сьогодення : матеріали всеукр. наук.-практ. семін. (Полтава, 16–17 бер. 2017 р.). – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2017. – С. 6–7.

– Навчальні дисципліни, які викладає:

педагогічна творчість; теорія та методика виховання; основи педагогічної майстерності; порівняльна педагогіка.

ПОЧИНОК Євгенія Анатоліївна

– *ORCID (ID):*

orcid.org/0000-0002-6419-4567

– *Посада, науковий ступінь, учене звання, інші обов'язки:*

доцент кафедри початкової освіти, природничих і математичних дисциплін та методик їх викладання, кандидат педагогічних наук, заступник декана з навчальної роботи психолого-педагогічного факультету, член ученої ради психолого-педагогічного факультету.

– *Освіта:*

закінчила психолого-педагогічний факультет Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (2001 р.), здобула кваліфікацію вчителя початкових класів.

– *Тема кандидатської дисертації, місце і рік захисту, науковий керівник:*

Педагогічні умови формування ергономічних компетенцій у майбутніх учителів початкових класів : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти». – Полтава, 2009. Захищена в Полтавському національному педагогічному університеті імені В. Г. Короленка. Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, професор Н. Д. Карапузова.

– *Наукові інтереси:*

ергономічні дослідження в галузі освіти, здоров'язбережувальна спрямованість освітнього процесу в початковій школі. Автор близько 50 наукових праць.

– *Основні публікації:*

1. Карапузова Н. Д. Основи педагогічної ергономіки : навч. посібн. для студ. вищих навч. закл. / Н. Д. Карапузова, Є. А. Зімниця, В. М. Помогайбо. – К. : Академвидав, 2012. – 192 с.
2. Карапузова Н. Д. Основи природознавства : підруч. / [Н. Д. Карапузова, І. В. Карапузова, В. М. Помогайбо, Є. А. Починок]. – К. : ВЦ «Академія», 2014. – 368 с.
3. Карапузова Н. Д. Педагогическая эргономика начальной школы: Эргономический поход в организации учебного процесса начальной школы : учеб. / Н. Д. Карапузова, В. М. Помогайбо, Е. А. Починок. – Германия : Lambert Academic Publishing, 2014. – 257 с.
4. Починок Є. А. Ергономічний підхід до організації інформаційно-предметного середовища у початковій школі / Є. А. Починок // Вісник Черкаського університету : наук. журнал. – Серія «Педагогічні науки». – Вип. № 34 (327). – Черкаси, 2014. – С. 134–139.
5. Карапузова Н. Д. До проблеми формування готовності майбутніх учителів початкових класів до творчого використання ергономічних знань / Н. Д. Карапузова, Є. А. Починок // Актуальні проблеми підготовки майбутніх учите-

лів початкової школи в умовах гуманізації вищої освіти : матеріали всеукр. наук.-практ. конф. (Хмельницький, 26 лют. 2014 р.). – Хмельницький, 2014. – С. 67–69.

6. Починок Є. А. Ергономічний підхід у вдосконаленні професійної підготовки студентів педагогічних університетів / Є. А. Починок // Імідж сучасного педагога. – 2015. – № 8 (157). – С. 3–5.
7. Карапузова Н. Д. Стратегія здоров'язбереження в реалізації ергономічного підходу до організації підготовки майбутніх учителів початкової школи / Н. Д. Карапузова, Є. А. Починок // ScienceRise : Scientific Journal. Pedagogical Education. – 2016. – № 5 (22). – С. 36–42.
8. Помогайбо В. М. ДНК-генеалогія сучасного людства / В. М. Помогайбо, Н. О. Власенко, О. І. Березан, А. В. Петрушов, І. С. Беседіна, Є. А. Починок, М. М. Мельничук, Я. М. Макаренко // Світ медицини та біології. – 2016. – № 3 (57). – С. 180–185.

– *Навчальні дисципліни, які викладає:*

методика навчання природознавства; методика навчання освітніх галузей «Природознавство» і «Суспільствознавство»; основи педагогічної ергономіки; методика застосування здоров'язберезувальних технологій у початковій школі.

ПРОЦАЙ Людмила Петрівна

– *ORCID (ID):*

orcid.org/0000-0001-5262-4630

– *Посада, науковий ступінь, учене звання, інші обов'язки:*

доцент кафедри початкової освіти, природничих і математичних дисциплін та методик їх викладання, кандидат педагогічних наук, заступник декана з питань електронного документообігу та міжнародної діяльності; член ученої ради психолого-педагогічного факультету.

– *Освіта:*

закінчила фізико-математичний факультет Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (2002 р.), здобула кваліфікацію вчителя математики та основ економіки.

– *Тема кандидатської дисертації, місце і рік захисту, науковий керівник:*

Педагогічні ідеї і просвітницька діяльність В. А. Євтушевського (1836–1888 рр.) : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки». – Полтава, 2011. Захищена в Полтавському національному університеті імені В. Г. Короленка. Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, професор Н. Д. Карапузова.

– *Наукові інтереси:*

актуалізація та окреслення пріоритетних напрямів творчого використання педагогічних ідей В. А. Євтушевського; хмарні та проектні техно-

логії в освіті; електронне навчання; математичні методи обробки даних психолого-педагогічних експериментів. Автор понад 50 наукових праць.

– Основні публікації:

1. Карапузова Н. Д. Василь Адріанович Євтушевський – педагог, просвітник (1836–1888 рр.) : монографія / Н. Д. Карапузова, Л. П. Процай. – Полтава : АСМІ, 2014. – 236 с.
2. Карапузова Н. Д. Педагогическое наследие В. А. Евтушевского (1836–1888 гг.): новаторские идеи / Н. Д. Карапузова, Л. П. Процай. – Германия : Lambert Academic Publishing, 2015. – 265 с.
3. Психолого-педагогічний факультет Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка: історична, організаційно-педагогічна і науково-методична ретроспектива : монографія / Н. Д. Карапузова, В. І. Березан, Т. О. Благова, Л. П. Процай та ін. ; за ред. Н. Д. Карапузової. – Полтава : Дивосвіт, 2014. – 452 с.
4. Карапузова Н. Д. Виховний потенціал системи шкільного колегіального самоврядування в світлі педагогічних ідей В. А. Євтушевського / Н. Д. Карапузова, Л. П. Процай // Витоки педагогічної майстерності : зб. наук. праць. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2013. – Вип. 11. – С. 167–171.
5. Процай Л. П. Підготовка майбутніх практичних психологів до використання програмних засобів обробки статистичних даних у психологічних дослідженнях / Л. П. Процай // Оновлення змісту, форм і методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. праць Рівненського державного гуманітарного ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2013. – Вип. 7 (50). – С. 137–140.
6. Карапузова Н. Д. Педагогические идеи Василия Евтушевского (1836–1888 гг.) / Н. Д. Карапузова, Л. П. Процай // Гуманитарные социально-экономические и общественные науки : всеросс. научн. журнал. – Краснодар, 2014. – № 3. – С. 165–169.
7. Процай Л. П. Підготовка майбутніх психологів до проектування й створення бази даних засобами OpenOffice.Org Base / Л. П. Процай // Проблеми підготовки сучасного вчителя : зб. наук. праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини / голов. ред. Н. С. Побірченко. – Умань : ФОРМ Жовтень О. О., 2014. – Вип. 9. – Ч. 2. – С. 123–129.
8. Процай Л. П. Актуалізація педагогічних ідей і досвіду просвітницької діяльності В. А. Євтушевського в сучасному освітньому процесі / Л. П. Процай // Імідж сучасного педагога. – 2014. – № 7 (146). – С. 11–13.
9. Карапузова Н. Д. Использование компьютерных технологий в процессе проектной деятельности младших школьников / Н. Д. Карапузова, Л. П. Процай // Инновации в технологиях и образовании : материалы VII Междунар. науч.-практ. конф. (Белово, 28–29 мар. 2014 г.). – Белово – Велико-Тырново, 2014. – Ч. 3. – С. 159–163.
10. Процай Л. П. Пошуки досконалої загальної освіти: домашня школа / Л. П. Процай // Постметодика. – 2015. – № 4 (123). – С. 29–34.
11. Процай Л. П. Педагогічна спадщина В. А. Євтушевського (1836–1888 рр.) – скарбничка ідей сучасного вчителя / Н. Д. Карапузова, Л. П. Процай // Початкова школа. – 2016. – № 12. – С. 47–50.
12. Процай Л. П. Хмарні технології у роботі сучасного педагога / Л. П. Процай, Н. В. Гібалова // Імідж сучасного педагога. – 2015. – № 10 (159). – С. 28–30.
13. Процай Л. П. Використання хмарних технологій у проектній діяльності майбутніх психологів / Л. П. Процай // Педагогічні науки: теорія, історія, іннова-

ційні технології : наук. журнал. – Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. – № 9 (63). – С. 126–136.

14. Процай Л. П. Інтеграція хмарних і проектних технологій у підготовці майбутніх психологів / Л. П. Процай, Н. В. Гібалова // Психологія і особистість. – 2017. – № 1 (11). – С. 237–248.

– *Навчальні дисципліни, які викладає:*

математична статистика; інформаційні системи в освіті; спецкурс «Педагогічні ідеї і діяльність В. А. Євтушевського».

ЧУБ Костянтин Федорович

– *ORCID (ID):*

orcid.org/000-0001-6325-6466

– *Посада, науковий ступінь, учене звання, інші обов'язки:*

доцент кафедри початкової освіти, природничих і математичних дисциплін та методик їх викладання, кандидат фізико-математичних наук, заступник декана з навчальної роботи психолого-педагогічного факультету, член ученої ради психолого-педагогічного факультету.

– *Освіта:*

закінчив фізико-математичний факультет Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (1989 р.), здобув кваліфікацію вчителя математики і фізики.

– *Тема кандидатської дисертації, місце і рік захисту, науковий керівник:*

Оптимальне керування кінетичною системою Моно-Ієрусалимського : дис. ... канд. фіз.-мат. наук : спец. 01.05.04 «Системний аналіз і теорія оптимальних рішень». – К., 2000. Захищена в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка. Науковий керівник – доктор фізико-математичних наук, професор І. М. Ляшенко.

– *Наукові інтереси:*

математичні методи еколого-економічних досліджень; використання комп'ютерних технологій у підготовці майбутнього педагога; математичні методи у психолого-педагогічних дослідженнях. Автор близько 40 наукових праць.

– *Основні публікації:*

1. Чуб К. Ф. Нові інформаційні технології та технічні засоби навчання : навч. посіб. / К. Ф. Чуб, А. О. Борисенко, Л. П. Процай. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2013. – 122 с.
2. Чуб К. Ф. Основи інформатики з елементами програмування. Турбо Паскаль : навч. посіб. / К. Ф. Чуб, А. О. Борисенко. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2013. – 122 с.
3. Чуб К. Ф. Лабораторний практикум з Delphi : навч. посіб. / К. Ф. Чуб, А. О. Борисенко. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2014. – 80 с.

4. Чуб К. Ф. Математичні методи в психолого-педагогічних дослідженнях: навч. посіб. / К. Ф. Чуб, Л. П. Процай. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2014. – 108 с.
5. Чуб К. Ф. Роль поліморфізму генів TLR-2, TLR-3, TLR-4 при гриппі / К. Ф. Чуб, Г. М. Дубинська, Н. О. Прийменко, І. П. Кайдашев // Georgian Medical News. – 2014. – № 5. – С. 51–55.
6. Чуб К. Ф. До проблеми навчання школярів основам безпечної роботи в Інтернеті / К. Ф. Чуб, А. О. Борисенко // Педагогіка та психологія : зб. наук. праць. – Харків, 2016. – Вип. 55. – С. 74–80.

– Нагороди, премії, відзнаки:

почесні грамоти Полтавської обласної державної адміністрації за вагомий внесок у справу виховання підростаючого покоління та підготовки висококваліфікованих спеціалістів (1993, 2011 рр.), Почесна грамота Полтавської обласної державної адміністрації з нагрудним знаком (2016 р.), грамоти та подяки Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка за вагомі результати в науковій діяльності, впровадження нових інформаційних технологій у навчальний процес.

– Навчальні дисципліни, які викладає:

математичні методи у психології; основи інформатики з елементами програмування; сучасні системи програмування.

ГІБАЛОВА Наталія Володимирівна

– ORCID (ID):

orcid.org/0000-0003-0645-6781

– Посада, науковий ступінь, учене звання, інші обов'язки:

доцент кафедри початкової освіти, природничих і математичних дисциплін та методик їх викладання, кандидат педагогічних наук, член ученої ради психолого-педагогічного факультету.

– Освіта:

закінчила фізико-математичний факультет Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (1991 р.), здобула кваліфікацію вчителя математики і фізики.

– Тема кандидатської дисертації, місце і рік захисту, науковий керівник:

Методична система навчання учнів 5–6 класів елементів геометрії : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.02 «Теорія та методика навчання математики». – К., 2000. Захищена в Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова. Науковий керівник – член-кореспондент НАПН України, доктор педагогічних наук, професор М. І. Бурда.

– Наукові інтереси:

удосконалення математичної підготовки майбутніх учителів початкових класів; підготовка студентів гуманітарного напрямку підготовки до

використання методів математичного моделювання; підготовка майбутніх учителів початкових класів до навчання математики учнів початкової школи. Має понад 70 наукових праць.

– *Основні публікації:*

1. Гібалова Н. В. Математика: Наближені обчислення : навч. посіб. для студ. ВНЗО / Н. В. Гібалова, В. А. Ржеко. – Полтава : ПДПУ імені В. Г. Короленка, 2006. – 24 с.
2. Гібалова Н. В. Математика : навч-метод. посіб. для студ. ВНЗО / Н. В. Гібалова, В. А. Ржеко. – Полтава : ПДПУ імені В. Г. Короленка, 2008. – 46 с.
3. Гібалова Н. В. Математика : навч. посіб. для студ. ВНЗО / Н. В. Гібалова, В. А. Ржеко. – 2-е вид. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2010. – Ч. 1. – 105 с.
4. Гібалова Н. В. Математика : навч. посіб. для студ. ВНЗО / Н. В. Гібалова, В. А. Ржеко. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2008. – Ч. II. – 104 с.
5. Гібалова Н. В. Математика : навч. посіб. / Н. В. Гібалова, Н. Д. Карапузова, В. А. Ржеко. – Полтава : АСМІ, 2014. – 370 с.
6. Гібалова Н. В. Моделювання в змісті математичної підготовки майбутніх вчителів початкових класів / Н. В. Гібалова // Вісник Черкаського національного університету імені Б. Хмельницького. – Серія «Педагогічні науки». – Черкаси, 2014. – № 4 (327). – С. 26–30.
7. Гібалова Н. В. Хмарні технології у роботі сучасного педагога / Н. В. Гібалова, Л. П. Процай // Імідж сучасного педагога. – 2015. – № 10. – С. 28–30.
8. Гібалова Н. В. Інтеграція хмарних і проектних технологій у підготовці майбутніх психологів / Н. В. Гібалова, Л. П. Процай // Психологія і особистість. – 2017. – № 1 (11). – С. 237–248.

– *Нагороди, премії, відзнаки:*

Подяка міського голови (2011 р.), Почесна грамота Полтавської облдержадміністрації (2012 р.) за плідну працю на педагогічній ниві, вагомий внесок у розвиток національної освіти і науки.

– *Навчальні дисципліни, які викладає:*

математика; сучасні інформаційні технології навчання; методика використання ІКТ у початковій школі.

ПОГРЕБНЯК Володимир Аркадійович

– *Посада, науковий ступінь, учене звання, інші обов'язки:*

доцент кафедри початкової освіти, природничих і математичних дисциплін та методик їх викладання, кандидат педагогічних наук, учений секретар спеціалізованої вченої ради Д 44.053.01 зі спеціальності 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти».

– *Освіта, професійна діяльність:*

закінчив філологічний факультет Полтавського державного педагогічного інституту імені В. Г. Короленка (1997 р.), здобув кваліфікацію вчителя української мови і літератури та англійської мови.

– *Тема кандидатської дисертації, місце і рік захисту, науковий керівник:*

Підготовка майбутнього вчителя до професійної діяльності у полікультурному середовищі загальноосвітньої школи Канади : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». – Полтава, 2010. Захищена в Полтавському національному педагогічному університеті імені В. Г. Короленка. Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор Л. О. Хомич.

– *Наукові інтереси:*

працює над проблемою інтеграції полікультурного компонента до змісту фахової підготовки майбутнього вчителя як засобу формування його професійно-педагогічної полікультурної компетентності, вивченням зарубіжного досвіду формування демократичної громадянськості у процесі професійної підготовки у вищій школі. Автор понад 40 науково-теоретичних і навчально-методичних публікацій.

– *Основні публікації:*

1. Погребняк В. А. Вікова періодизація розвитку школяра / В. А. Погребняк // Педагогіка. Інтегрований курс теорії та історії : навч.-метод. посіб. : у 2-х ч. / за ред. А. М. Бойко. – К. : ІЗМН ; Полтава : ПДПУ імені В. Г. Короленка, 2002. – Ч. 1. – С. 264–283.
2. Погребняк В. А. Фізичне виховання в історико-педагогічному розвитку. Формування здорового способу життя / В. А. Погребняк // Педагогіка. Інтегрований курс теорії та історії : навч.-метод. посіб. : у 2 ч. / за ред. А. М. Бойко. – К. : ВІПОЛ ; Полтава : АСМІ, 2004. – Ч. 2. – С. 275–296.
3. Погребняк В. А. Основи компаративної педагогіки : інформ. пакет навч.-метод. забезпечення курсу / В. А. Погребняк. – Полтава : Пілотний проект, 2006. – 56 с.
4. Погребняк В. А. Завдання для самостійної роботи студентів із педагогічних дисциплін. Основи компаративної педагогіки / В. А. Погребняк // Самостійна робота з педагогічних дисциплін : навч.-метод. посіб. для студ. пед. закл. освіти III–IV рівн. акредит. / авт. колектив кафедри педагогіки ПДПУ імені В. Г. Короленка. – Полтава : ПДПУ імені В. Г. Короленка, 2007. – С. 101–129.
5. Погребняк В. А. Тестова діагностична методика вивчення професійної педагогічної полікультурної компетентності вчителя / В. А. Погребняк. – Полтава : Пілотний проект, 2009. – 52 с.

Навчальні дисципліни, які викладає:

організація та методологія наукових досліджень.

ПАВЛЕНКО Юлія Григорівна

– *ORCID (ID):*

orcid.org/0000-0001-7430-9869

– *Посада, науковий ступінь, учене звання, інші обов'язки:*

доцент кафедри початкової освіти, природничих і математичних дисциплін та методик їх викладання, кандидат педагогічних наук, відповідальна за підготовку студентів

до участі у всеукраїнських конкурсах наукових робіт та олімпіадах зі спеціальності «Початкова освіта».

– *Освіта:*

закінчила психолого-педагогічний факультет Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (2002 р.), здобула ступінь магістра, кваліфікацію викладача педагогіки та методик початково-го навчання.

– *Тема кандидатської дисертації, місце і рік захисту, науковий керівник:*

Музеї педагогічного профілю як фактор професійної підготовки майбутніх учителів : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». – Полтава, 2008. Захищена в Харківському національному педагогічному університеті імені Г. С. Сковороди. Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, професор Н. Д. Карапузова.

– *Наукові інтереси:*

професійна підготовка майбутніх учителів; теоретичні та прикладні аспекти музейної педагогіки; підготовка майбутніх учителів початкової школи до реалізації музейно-педагогічного потенціалу у школі І ступеня. Має близько 30 наукових праць.

– *Основні публікації:*

1. Павленко Ю. Застосування потенціалу музеїв педагогічного профілю в професійній підготовці майбутніх учителів / Ю. Павленко // Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету. – Серія «Педагогічні науки». – Бердянськ : БДПУ, 2007. – № 1. – С. 139–144.
2. Павленко Ю. Г. Педагогічне колекціонування – особлива форма діяльності майбутніх учителів у процесі професійної підготовки / Ю. Г. Павленко // Педагогіка вищої та середньої школи : зб. наук. праць. – Кривий Ріг : КДПУ, 2011. – Вип. 33. – С. 193–198.
3. Павленко Ю. Г. Розширення кругозору майбутніх педагогів у музеях / Ю. Г. Павленко // Пріоритети у змісті й структурі сучасної початкової освіти в умовах трансформаційних змін : матеріали заочн. всеукр. наук.-практ. конф. (Черкаси, 19 жовт. 2017 р.). – Черкаси : Вовчок О. Ю., 2017. – С. 74–76.
4. Павленко Ю. Г. Музейно-педагогічна складова в структурі професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи / Ю. Г. Павленко // Підготовка майбутніх педагогів у контексті стандартизації початкової освіти : матеріали всеукр. наук.-практ. онлайн-конф. (Бердянськ, 14 верес. 2017 р.). – Бердянськ, 2017. – С. 104–107.
5. Павленко Ю. Г. Напрями музейно-педагогічної діяльності у початковій школі / Ю. Г. Павленко // Інновації в початковій освіті: проблеми, перспективи, відповіді на виклики сьогодення : матеріали всеукр. наук.-практ. семін. (Полтава, 16–17 берез. 2017 р.). – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2017. – С. 38–39.

– *Нагороди, премії, відзнаки:*

Почесна грамота виконавчого комітету Полтавської міської ради за багаторічну плідну працю, високу професійну майстерність, активну громадянську позицію, вагомий внесок у розвиток національної освіти, реалі-

зацію державної політики в галузі освіти і науки та з нагоди Дня науки (2017 р.).

– *Навчальні дисципліни, які викладає:*

педагогіка; історія педагогіки; музейна педагогіка; інноваційні технології у початковій освіті; дидактика; методика навчання освітньої галузі «Суспільствознавство».

ХОМЕНКО Любов Григорівна

– *Посада, науковий ступінь, учене звання, інші обов'язки:*

доцент кафедри початкової освіти, природничих і математичних дисциплін та методик їх викладання, кандидат фізико-математичних наук.

– *Освіта:*

закінчила фізико-математичний факультет Полтавського державного педагогічного інституту імені В. Г. Короленка (2006 р.), здобула ступінь магістра за спеціальністю «Педагогіка і методика середньої школи. Фізика».

– *Тема кандидатської дисертації, місце і рік захисту, науковий керівник:*

Структурні перетворення в швидкозагартованих бінарних та квазібінарних системах на основі Fe, Ti і W : дис. ... канд. фіз.-мат. наук : спец. 01.04.07 «Фізика твердого тіла». – К., 2012. Захищена в Сумському державному університеті. Науковий керівник – доктор фізико-математичних наук, професор, старший науковий співробітник Ю. А. Куницький.

– *Наукові інтереси:*

закономірності зміни структури, електричних, гальваномагнітних і магнітних властивостей бінарних та багатокомпонентних аморфних, нано- і мікрокристалічних сплавів на основі d-перехідних металів, які отримані за нерівноважних умов під дією зовнішніх чинників; питання підготовки майбутніх учителів початкових класів до навчання інформатики учнів початкової школи; особливості застосування нових інформаційних технологій у роботі вчителя початкової школи. Має близько 40 наукових праць.

– *Основні публікації:*

1. Хоменко Л. Г. Інструктивні завдання до курсу «Основи комп'ютерної графіки та анімації» / Л. Г. Хоменко, Л. Г. Дзюба. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2016. – 26 с.
2. Хоменко Л. Особливості добору завдань на розвиток логічного мислення молодших школярів на уроках інформатики / Л. Хоменко, Н. Познякова // Парус. – 2015. – № 8 (14). – С. 76–82.

– *Навчальні дисципліни, які викладає:*

методика навчання інформатики в початковій школі; комп'ютерна графіка та анімація; комп'ютерні технології у роботі з дітьми.

МІРОШНІЧЕНКО Тетяна Віталіївна

– *ORCID (ID):*

orcid.org/0000-0002-0368-1265

– *Посада, науковий ступінь, учене звання, інші обов'язки:*

доцент кафедри початкової освіти, природничих і математичних дисциплін та методик їх викладання, кандидат педагогічних наук.

– *Освіта:*

закінчила психолого-педагогічний факультет Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (2005 р.), здобула ступінь магістра педагогічної освіти, кваліфікацію викладача педагогіки та методик початкового навчання.

– *Тема кандидатської дисертації, місце і рік захисту, науковий керівник:*

Підготовка майбутніх учителів початкових класів до використання засобів естетотерапії у навчально-виховному процесі : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». – Полтава, 2014. Захищена в Полтавському національному педагогічному університеті імені В. Г. Короленка. Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор О. А. Федій.

– *Наукові інтереси:*

гуманізація педагогічного процесу школи І ступеня, педагогічна естетотерапія, естетотерапевтичні технології в початковій школі, естетотерапевтична діяльність учителя початкових класів, підготовка майбутніх педагогів до використання засобів естетотерапії. Має близько 40 наукових праць.

– *Основні публікації:*

1. Федій О. А. Професійна підготовка педагогів початкової школи до використання засобів естетотерапії: теорія і практика : монографія / О. А. Федій, Т. В. Мірошніченко, Ю. Г. Кулімова. – Полтава : АСМІ, 2017. – 240 с.
2. Мірошніченко Т. В. Модель підготовки майбутніх учителів початкових класів до використання засобів естетотерапії у навчально-виховному процесі / Т. В. Мірошніченко // Гуманізація навчально-виховного процесу : зб. наук. праць / за заг. ред. В. І. Сипченка. – Слов'янськ, 2013. – Спец. вип. 12. – С. 239–246.
3. Мірошніченко Т. В. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до використання засобів естетотерапії: компетентнісний підхід / Т. В. Мірошніченко // Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету. – Бердянськ, 2013. – Вип. 3. – С. 76–82.
4. Мірошніченко Т. В. Реалізація личностно орієнтованого підходу в процесі підготовки майбутніх учителів початкових класів до використання засобів естетотерапії / Т. В. Мірошніченко // Міжнародний журнал експериментального виховання. – 2013. – № 11. – С. 176–180.

5. Мірошніченко Т. В. Структура готовності майбутніх учителів початкових класів до використання засобів естетотерапії у професійній діяльності / Т. В. Мірошніченко // Професійна підготовка педагога: історичний досвід і виклики сучасності : зб. наук. праць / за ред. Н. Скотної та М. Чепіль. – Дрогобич, 2013. – С. 194–197.
6. Мірошніченко Т. В. Психолого-педагогічний потенціал засобів естетотерапії у роботі з молодшими школярами / Т. В. Мірошніченко // Педагогіка та психологія : зб. наук. праць / за заг. ред. І. Ф. Прокопенка, С. Т. Золотухіної. – Харків : Смуґаста типографія, 2015. – Вип 50. – С. 280–289.

– *Нагороди, премії, відзнаки:*

Грамота Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка з нагоди відзначення Днів науки в Україні (2014 р.).

– *Навчальні дисципліни, які викладає:*

загальні основи педагогіки зі вступом до спеціальності; основи педагогічної майстерності; естетотерапія; використання засобів естетотерапії у соціальному вихованні молодших школярів.

ВЛАСЕНКО Наталія Олександрівна

– *ORCID (ID):*

orcid.org/0000-0003-4137-6357

– *Посада, науковий ступінь, учене звання, інші обов'язки:*

доцент кафедри початкової освіти, природничих і математичних дисциплін та методик їх викладання, кандидат біологічних наук, секретар секції психолого-педагогічного

факультету ради молодих учених ПНПУ імені В. Г. Короленка.

– *Освіта:*

закінчила природничий факультет Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (2006), здобула кваліфікацію магістра педагогічної освіти, викладача біології.

– *Тема кандидатської дисертації, місце і рік захисту, науковий керівник:*

Біоекологічні особливості лісів зеленої зони міста Полтави (біорізноманітність, відновлення, охорона) : дис. ... канд. біол. наук : спец. 03.00.16 «Екологія». – Дніпропетровськ, 2014. Захищена в Дніпропетровському національному університеті імені Олеся Гончара. Науковий керівник – член-кореспондент НАН України, доктор біологічних наук, професор А. П. Травлеєв.

– *Наукові інтереси:*

еколого-біологічні особливості та типологічна характеристика лісових біогеоценозів Полтавщини; шляхи відновлення, напрямки охорони та раціонального використання лісів; проектна діяльність із екологічної освіти та культури; дослідження теоретико-методичних засад природ-

ничого циклу підготовки майбутніх фахівців психолого-педагогічного спрямування до професійної діяльності. У рамках комплексної експедиції проводить дослідження природних та штучних біогеоценозів степової зони та суміжних територій України. Має понад 30 наукових праць.

– *Основні публікації:*

1. Помогайбо В. Основи антропогенезу : підруч. / В. Помогайбо, А. Петрушов, Н. Власенко. – К. : Академвидав, 2015. – 144 с. – (Серія «Альма-матер»).
2. Курсові та магістерські роботи з методик початкового навчання : навч.-метод. посіб. / укл. Н. Д. Карапузова, Н. В. Гібалова, Л. П. Процай Н. О. Власенко та ін. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2016. – 121 с.
3. Власенко Н. О. Опадо-підстилковий коефіцієнт у лісових біогеоценозах зеленої зони м. Полтава / Н. О. Власенко // Світ медицини та біології. – 2013. – № 4 (42). – С. 142–144.
4. Власенко Н. О. Штучні ліси Чалівського лісового масиву зеленої зони м. Полтави (еколого-біологічна характеристика) / Н. О. Власенко // Екологія та ноосферологія. – 2013. – Т. 24. – № 1–2. – С. 60–67.
5. Власенко Н. О. Руднянський лісовий масив зеленої зони міста Полтави (еколого-біологічні та типологічні особливості) / Н. О. Власенко // Світ медицини та біології. – 2014. – № 2 (44). – С. 189–194.
6. Власенко Н. О. Ценоморфний аналіз природних лісових біогеоценозів зеленої зони міста Полтави / Н. О. Власенко // Актуальні проблеми ботаніки та екології : матеріали міжнар. наук. конф. молодих учених, присвяченої 120-річчю від дня народження Д. К. Зерова. – Полтава, 2015. – С. 67–68.
7. Власенко Н. О. Ґрунтово-геоботанічна та типологічна характеристики короткозаплавних лісів зеленої зони м. Полтави / Н. О. Власенко // Екологія та ноосферологія. – 2015. – Т. 26 – № 3–4. – С. 106–115.
8. Власенко Н. О. Розсошанський лісовий масив зеленої зони м. Полтава (ґрунтово-геоботанічна та типологічна характеристики) / Н. О. Власенко // Ґрунтознавство. – 2015. – Т. 16 – № 3–4. – С. 18–24.
9. Помогайбо В. М. Органічна еволюція та її висвітлення в українських підручниках / В. М. Помогайбо, Н. О. Власенко // Вісник проблем біології та медицини. – 2015. – Вип. 4. – Т. 2 (125). – С. 259–265.
10. Власенко Н. О. Історичний нарис досліджень лісових біогеоценозів на Полтавщині / Н. О. Власенко // Світ медицини та біології. – 2016. – № 1 (55). – С. 196–199.
11. Помогайбо В. М. ДНК оточуючого середовища: екологічний та генетичний аспекти / В. М. Помогайбо, Л. Д. Орлова, Н. О. Власенко // Екологія та ноосферологія. – 2016. – Т. 27. – № 1–2. – С. 16–24.
12. Помогайбо В. М. ДНК-генеалогія сучасного людства / В. М. Помогайбо, Н. О. Власенко, О. І. Березан, А. В. Петрушов, І. С. Беседіна, Є. А. Починок, М. М. Мельничук, Я. М. Макаренко // Світ медицини та біології. – 2016. – № 3 (57). – С. 180–185.
13. Помогайбо В. М. Вільна ДНК у природі як інструмент екологічного моніторингу довкілля / В. М. Помогайбо, Л. Д. Орлова, Н. О. Власенко // Екологія та ноосферологія. – 2017. – Т. 28. – № 1–2. – С. 17–27.

– *Нагороди, премії, відзнаки:*

Подяка Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка за вагомі наукові здобутки (2014 р.).

– *Навчальні дисципліни, які викладає:*

психологія загальна та вікова; психологія педагогічна; основи екології; анатомія, фізіологія з основами генетики; антропологія; основи природознавства та суспільствознавства з методикою їх навчання.

МАКАРЕНКО Яна Миколаївна

– *Посада, науковий ступінь, учене звання, інші обов'язки:*

асистент кафедри початкової освіти, природничих і математичних дисциплін та методик їх викладання.

– *Освіта:*

закінчила природничий факультет Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (2010 р.), здобула ступінь магістра педагогічної освіти, кваліфікацію викладача біології.

– *Наукові інтереси:*

вивчення видового різноманіття, поширення, екології та охорони агарикоїдних грибів басейну р. Псла у межах Лівобережного Лісостепу; підготовка майбутнього вчителя початкових класів до викладання природничих дисциплін. Має понад 20 наукових праць.

– *Основні публікації:*

1. Макаренко Я. М. Рідкісні для України види родів *Lepiota* та *Macrolepota* (Agaricales) з басейну р. Псел / Я. М. Макаренко // Український ботанічний журнал. – 2014. – № 4 (71). – С. 508–510.
2. Макаренко Я. М. Рідкісні для України види родів *Pluteus* і *Volvariella* (Agaricales) із басейну р. Псел / Я. М. Макаренко // Український ботанічний журнал. – 2015. – № 1 (72). – С. 61–64.
3. Макаренко Я. М. Рідкісні для України види роду *Agaricus* (Agaricales) із басейну р. Псел / Я. М. Макаренко, І. С. Беседіна // Український ботанічний журнал. – 2015. – № 5 (72). – С. 474–477.
4. Макаренко Я. М. Перша знахідка в Україні *Agaricus iodosmus* (Agaricaceae) / Я. М. Макаренко // Український ботанічний журнал. – 2016. – № 4 (73). – С. 382–384.
5. Помогайбо В. М. ДНК-генеалогія сучасного людства / В. М. Помогайбо, Н. О. Влащенко, О. І. Березан, А. В. Петрушов, І. С. Беседіна, Є. А. Починок, М. М. Мельничук, Я. М. Макаренко // Світ медицини та біології. – 2016. – № 3 (57). – С. 180–185.
6. Помогайбо В. М. ДНК з навколишнього середовища як інструмент екологічного моніторингу грибних угруповань / В. М. Помогайбо, Я. М. Макаренко // Український ботанічний журнал. – 2017. – № 5 (74). – С. 442–448.

– *Навчальні дисципліни, які викладає:*

методика навчання природознавства; методика навчання основ здоров'я; методика навчання освітньої галузі «Суспільствознавство»; технології навчання освітніх галузей «Природознавство» і «Суспільствознавство» та «Методика застосування здоров'язберезувальних технологій»; основи педагогічної ергономіки.

КУЛІМОВА Юлія Григорівна

– *ORCID (ID):*

<http://orcid.org/0000-0002-1091-6878>

– *Посада, науковий ступінь, учене звання, інші обов'язки:*
асистент кафедри початкової освіти, природничих і математичних дисциплін та методик їх викладання, кандидат педагогічних наук, секретар кафедри.

– *Освіта:*

закінчила психолого-педагогічний факультет Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (2012 р.), здобула ступінь магістра, кваліфікацію викладача соціальної педагогіки.

– *Тема кандидатської дисертації, місце і рік захисту, науковий керівник:*

Підготовка майбутніх педагогів до соціального виховання учнів початкової школи засобами естетотерапії : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». – Полтава, 2016. Захищена в Полтавському національному педагогічному університеті імені В. Г. Короленка. Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор О. А. Федій.

– *Наукові інтереси:*

проблеми фахової підготовки майбутніх педагогів школи I ступеня, естетизація освітнього простору, соціально-виховна зорієнтовність змісту сучасної початкової освіти, естетотерапевтичне особистісне зростання всіх суб'єктів початкової ланки освіти. Має близько 40 наукових праць.

– *Основні публікації:*

1. Степура Ю. Г. Контрольно-тестові та індивідуально-творчі завдання з курсу «Естетотерапія» : навч.-метод. вид. / Ю. Г. Степура, О. А. Федій. – Полтава : Видавець Шевченко Р. В., 2015. – 134 с.
2. Степура Ю. Г. Соціально-виховна та естетотерапевтична діяльність педагогів початкової школи : навч.-метод. посіб. / Ю. Г. Степура, О. А. Федій. – Полтава : Копісервіс, 2016. – 130 с.
3. Федій О. А. Професійна підготовка педагогів початкової школи до використання засобів естетотерапії: теорія і практика : монографія / О. А. Федій, Т. В. Мірошніченко, Ю. Г. Кулімова. – Полтава : АСМІ, 2017. – 240 с.
4. Степура Ю. Г. Адаптація дитини до умов шкільного середовища засобами естетотерапії / Ю. Г. Степура // Витоки педагогічної майстерності : зб. наук. праць. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2013. – Вип. 12. – Ч. I. – С. 294–299.
5. Степура Ю. Г. Психолого-педагогічний потенціал шкільного середовища у соціальному вихованні молодших школярів / Ю. Г. Степура // Педагогічні науки : зб. наук. праць. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2013. – Вип. 59 (3). – С. 43–49.
6. Степура Ю. Г. Соціально-педагогічний потенціал засобів естетотерапії у підготовці майбутніх педагогів початкової школи / Ю. Г. Степура // Педагогічний альманах : зб. наук. праць. – Херсон : КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2014. – Вип. 22. – С. 256–260.

7. Степура Ю. Г. Підготовка майбутніх педагогів до впровадження засобів естетотерапії у систему соціального виховання молодших школярів: стан та перспективи / Ю. Г. Степура // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології : наук. журнал / голов. ред. А. А. Сбруєва. – Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2015. – № 4 (48). – С. 430–438.
8. Степура Ю. Г. Підготовка майбутніх педагогів початкової школи до соціального виховання учнів засобами естетотерапії: аксіологічний підхід [Електронний ресурс] / Ю. Г. Степура // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. – Серія «Педагогіка». – 2016. – Вип. 3. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadrped_2016_3_13 (дата звернення: 28.11.17). – Назва з екрану.
9. Степура Ю. Г. Критеріальна структура фахової готовності майбутніх педагогів до використання засобів естетотерапії у соціальному вихованні молодших школярів / Ю. Г. Степура // Педагогіка і психологія : зб. наук. праць / за заг. ред. І. Ф. Прокопенка, С. Т. Золотухіної. – Харків : Смуґаста типографія, 2016. – Вип. 52. – С. 201–209.
10. Степура Ю. Г. Структурно-функціональна модель підготовки майбутніх педагогів до впровадження засобів естетотерапії у соціальне виховання молодших школярів / Ю. Г. Степура // Людинознавчі студії : зб. наук. праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. – Серія «Педагогіка» / голов. ред. М. Чепіль та ін. – Дрогобич : ДДПУ імені Івана Франка, 2016. – Вип. 2 (34). – С. 221–227.
11. Степура Ю. Г. Педагогічні умови успішної реалізації моделі підготовки майбутніх педагогів початкової школи до використання засобів естетотерапії у соціальному вихованні учнів / Ю. Г. Степура // Витоки педагогічної майстерності : зб. наук. праць. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2016. – Вип. 17. – С. 163–168.
12. Степура Ю. Г. Педагогічні погляди І. А. Зязюна на творчий розвиток вчителя початкової школи / Ю. Г. Степура // Молодий вчений. – 2017. – № 8.1 (48.1). – С. 73–76.
13. Stepura Yu. Foreign experience in using educational logotherapy in professional activities of primary school teachers / Yu. Stepura // Comparative Professional Pedagogy. – 2017. – Vol. 7. – Is. 3. – P. 55–61.

– *Нагороди, премії, відзнаки:*

грамоти психолого-педагогічного факультету Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка за високий професіоналізм та з нагоди Дня працівників освіти (2012 р.), ПНПУ імені В. Г. Короленка за вагомі наукові здобутки та з нагоди відзначення Дня науки (2017 р.).

– *Навчальні дисципліни, які викладає:*

загальні основи педагогіки зі вступом до спеціальності; естетотерапія; сучасні технології естетотерапії; організація науково-педагогічних досліджень; інноваційні технології естетотерапії в хореографічній освіті.

ВІЛЬХОВА Оксана Григорівна

– *ORCID (ID):*

orcid.org/0000-0002-9152-2511

– *Посада, науковий ступінь, учене звання, інші обов'язки:*

асистент кафедри початкової освіти, природничих і математичних дисциплін та методик їх викладання.

– *Освіта:*

закінчила психолого-педагогічний факультет Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (2002 р.), здобула ступінь магістра педагогічної освіти, викладача педагогіки та методик початкового навчання.

– *Наукові інтереси:*

виховний потенціал хореографічного мистецтва; народна хореографія; педагоги-хореографи та їхні наукові доробки; психологічні та анатомо-фізіологічні особливості молодших школярів; звітні концерти, огляди, конкурси, фестивалі дитячої художньої творчості як найдієвіші форми виховання молодших школярів засобами хореографічного мистецтва. Має близько 20 наукових праць.

– *Основні публікації:*

1. Вільхова О. Г. Порівняльний аналіз радянської і сучасної виховної парадигми / О. Г. Вільхова // Scientific and Practical Results in 2014 : International Scientific and Practical Conference. Prospects for Their Development (Dubai, December 22–24, 2014. – Dubai, 2014. – Vol. II. – P. 116–119.
2. Вільхова О. Г. Залучення «важких» дітей до гурткової хореографічної роботи в радянській Україні (1945–1991 рр.) / О. Г. Вільхова // Педагогіка та психологія : зб. наук. праць / за заг. ред. І. Ф. Прокопенка, С. Т. Золотухіної. – Харків : Щедра садиба плюс, 2015. – Вип. 48. – С. 174–183.
3. Вільхова О. Г. Розвиток дитячої народної хореографії в радянській Україні у структурі діяльності обласних будинків народної творчості (друга половина ХХ ст.) / О. Г. Вільхова // Людинознавчі студії : зб. наук. праць Дрогобицького державного педагогічного університету ім. Івана Франка. – Серія «Педагогіка». – Дрогобич, 2015. – Вип. 31. – С. 79–88.
4. Вільхова О. Г. Дитяча народна хореографія у діяльності організатора позакласної та позашкільної виховної роботи в УРСР / О. Г. Вільхова // Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. – Серія «Педагогічні науки». – Бердянськ, 2016. – С. 43–48.
5. Вільхова О. Г. Особливості педагогічної діяльності керівників дитячих хореографічних гуртків та самодіяльних колективів у радянській Україні (1945–1991 роки) / О. Г. Вільхова // Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. – Умань : Жовтий О. О., 2016. – Вип. 1. – С. 36–45.
6. Вільхова О. Г. Огляди, конкурси, фестивалі як форми виховання молодших школярів засобами народної хореографії в Україні (1945–1991 рр.) / О. Г. Вільхова // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології : наук. журнал / голов. ред. А. А. Сбруєва. – Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2017. – № 1 (65) – С. 206–217.
7. Вільхова О. Г. Особливості розвитку молодших школярів засобами народної хореографії / О. Г. Вільхова // Підготовка майбутніх педагогів у контексті стандартизації початкової освіти : матеріали всеукр. наук.-практ. онлайн-конф. (Бердянськ, 14 верес. 2017 р.). – Бердянськ, 2017. – С. 335–339.
8. Вільхова О. Г. Інноваційні технології навчання молодших школярів у дитячих хореографічних колективах / О. Г. Вільхова // Наукові дослідження: перспективи інновацій у суспільстві і розвитку технологій : матеріали VI Всеукр. наук.-практ. конф. (Харків, 13–14 жовт. 2017 р.). – Харків, 2017. – С. 85–88.

– *Навчальні дисципліни, які викладає:*

основи педагогічної майстерності; теорія та методика виховання; дидактика.

Н. С. Степаненко, Ю. І. Браїлко

КАФЕДРА ФІЛОЛОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН І МЕТОДИК ЇХ ВИКЛАДАННЯ

◇ ІСТОРІЯ КАФЕДРИ

Наказ про створення кафедри філологічних дисциплін початкового навчання, 1990 рік

У 1990 році на педагогічному факультеті злагоджено працювали чотири кафедри – музики і співів; образотворчого мистецтва; природничих і математичних дисциплін початкового навчання; педагогіки і методики початкового навчання. Кадровий склад останньої формували понад 20 працівників. Сфера їхньої діяльності була досить чітко розмежована й охоплювала викладання дисциплін психолого-педагогічного та філологічного спрямування. Зростання контингенту студентів, зумовлене відкриттям на факультеті нових спеціальностей, і – як наслідок – збільшення кількості годин, передбачених на вивчення предметів, потребували розширення штату кваліфікованих спеціалістів, які б могли забезпечувати належну якість підготовку майбутніх фахівців. Назріла

практична потреба виділення зі складу кафедри педагогіки і методики початкового навчання двох самостійних підрозділів, якими і стали кафедра філологічних дисциплін початкового навчання та кафедра педагогіки і психології початкового навчання.

Кадровий склад кафедри філологічних дисциплін початкового навчання визначений наказами ректора № 48-к від 15.06.1990 р., № 59-к від 4.07.1990 р., № 78-к від 28.08.1990 р. Першими співробітниками її були Н. М. Бобух, М. Й. Алексіюк, О. В. Халчанська, В. Д. Василенко, М. П. Кравченко, О. С. Чернова, Л. М. Тріщ, І. В. Цєпова, Н. В. Бондар, Л. В. Бугрим, І. Є. Яриновська, В. П. Шпак, О. О. Григор'єва, обов'язки старшого лаборанта виконувала К. І. Лелюх.

Завідувачем кафедри було призначено Н. М. Бобух, яка в 1988 році закінчила аспірантуру Харківського державного університету імені О. М. Горького й захистила кандидатську дисертацію на тему «Структурно-семантичний

аналіз фразеологічних одиниць з антонімічними компонентами (на матеріалі української мови)».

За кафедрою було закріплене читання таких дисциплін, як сучасна українська мова; методика викладання української мови в початковій школі; сучасна російська мова; методика викладання сучасної російської мови в початковій школі; дитяча література; практикум з української мови.

Кафедра підтримувала тісний зв'язок зі школами області та органами народної освіти, що відбувався в межах комплексної експериментальної цільової програми «Учитель» (школа – педвиш – школа). Базою для кафедри філологічних дисциплін початкового навчання на довгі роки стала СШ № 6 м. Полтави. Усі викладачі підходили до вирішення запропонованих завдань не формально, а творчо, намагалися постійно врізноманітнювати види та форми спільної з учителями дидактично-виховної діяльності. Щороку обов'язково відбувалося два спільних засідання кафедри початкової школи СШ № 6 і кафедри філологічних дисциплін початкового навчання, на яких обговорювалися нагальні наукові й методичні проблеми, здійснювався обмін досвідом. Наприклад, тексти лекцій із методики навчання української та російської мов у початковій школі, які підготували викладачі кафедри, рецензували шкільні колеги. Вони брали участь в обговоренні проведених практичних занять із методик, самі проводили для студентів відкриті уроки з подальшим обговоренням їх методистами та майбутніми фахівцями. Усі лабораторні заняття з фахових методик проходили у школі.

1991 року склад штатних викладачів кафедри поповнили досвідчені науковці – доцент Н. А. Вакуленко та доцент М. Л. Семенюченко, які тривалий час працювали на філологічному факультеті Полтавського педагогічного інституту; випускники різних років психолого-педагогічного (Г. О. Ірза, С. І. Кулій, Л. А. Руденко, Г. О. Котломанітова (Славута)) і філологічного (Н. В. Котух, Н. С. Степаненко) факультетів Полтавського педагогічного інституту. Цей кадровий склад упродовж кількох років залишався незмінним, кафедра досягала високих результатів завдяки надзвичайно продуктивній роботі вдало сформованого колективу.

Значним досягненням у діяльності кафедри стало проведення спільно з Інститутом мовознавства імені О. О. Потебні АН УРСР на базі педагогічного факультету Всеукраїнської науково-практичної конференції «Мова в системі початкового навчання» (12–14 листопада 1991 р.). Вона зібрала понад сто учасників, з-поміж яких – педагоги з багатьох вишів України, знані науковці Інституту мовознавства імені О. О. Потебні АН УРСР (С. Я. Єрмоленко, Л. О. Пустовіт) та Українського науково-дослідного інституту педагогіки України (М. С. Вашуленко), інші вчені-лінгвісти. Наступний, не менш удалий, крок кафедри – організація 11–13 травня 1993 року Всеукраїнської науково-практичної конференції «Розбудова національної початкової школи».

Нового розвитку набувала й навчально-методична робота: в освітній процес активно впроваджувалися елективні курси, з-поміж яких «Основи

культури і техніки мовлення» (О. О. Григор'єва), «Грамматична стилістика» (О. В. Халчанська), «Робота вчителя початкових класів над текстом художнього твору» (М. П. Кравченко), «Використання елементів цікавої граматики на уроках у початковій школі» (Г. О. Славута), «Грамматическая стилистика русского языка» (Н. В. Бондар).

З наданням українській мові статусу державної, визначенням місця й ролі її в системі освіти, зокрема у початковій школі, а також у вищій, що готує майбутнього спеціаліста для роботи в початковій школі, було збільшено кількість годин на її викладання, уведено державний іспит з української мови. Її вивчення стає обов'язковим. Організація та контроль самостійної роботи студентів, пов'язаної з підвищенням рівня грамотності, стає чи не найактуальнішою навчально-методичною проблемою. Викладачі готували нові програми та методичні рекомендації для тих студентів, які української мови раніше не вивчали, проводили індивідуальні й групові додаткові заняття з тими, хто не опанував належно української орфографії, культури усного мовлення.

Нового змісту набувала й виховна робота. У 1991–1994 рр. з ініціативи викладачів кафедри було організовано «Студентські вечорниці», творчий вечір до 120-річчя від дня народження Лесі Українки «Я буду вічно жити» (керівники М. Й. Алексюк, О. В. Халчанська), мистецький вечір «Твори українських письменників для дітей», започатковано проведення щорічного Тижня української мови, у рамках якого відбулися зустрічі з письменниками Полтавщини (В. Д. Василенко), конкурс декламаторів (М. Й. Алексюк), маскаради літературних героїв (О. В. Халчанська, М. П. Кравченко), конкурси творчих робіт (О. О. Григор'єва, О. В. Халчанська), інсценізувалися уривки із п'єс «Лісова пісня» Лесі Українки, «Наталка Полтавка» І. Котляревського, виходили святкові випуски факультетської газети (В. Д. Василенко).

Черговим важливим періодом становлення кафедри були 1995–2006 рр., коли після вступу Н. М. Бобух до докторантури Київського державного лінгвістичного університету кафедру очолила кандидат філологічних наук, доцент О. О. Григор'єва: розроблялися нові курси, налагоджувалися міжнародні зв'язки, активізувалася наукова робота, використовувалися інноваційні технології, вивчався передовий педагогічний досвід.

Ухвалення в 1993 році Державної національної програми «Освіта» («Україна XXI століття»), а у 2002 році – Національної доктрини розвитку освіти у XXI столітті передбачало з-поміж іншого досконале опанування іноземної мови. Психолого-педагогічний факультет розпочав підготовку фахівців із подвійними спеціальностями, друга з яких – іноземна мова. Спочатку це була «Дошкільна педагогіка і психологія та іноземна мова» (з 1992 р.), пізніше – «Соціальна педагогіка та іноземна мова», «Практична психологія та іноземна мова», «Хореографія та іноземна мова». У зв'язку з цим постало питання про забезпечення викладання іноземної мови силами факультету, і 1995 року на кафедрі філологічних дисциплін початкового навчання було створено секцію

іноземних мов. Першими її співробітниками стали досвідчені викладачі, які до цього працювали на філологічному факультеті (кандидат філологічних наук, доцент С. Д. Щербина, старші викладачі В. П. Андерш, В. М. Костенко), а також випускниці цього факультету (Н. А. Афанасьєва, Ю. С. Стиркіна, Ю. І. Трофімова) та вчителька англійської мови СШ № 3 м. Полтави М. Ю. Янко). Упродовж кількох наступних років склад викладачів секції іноземних мов поповнювали випускники психолого-педагогічного (О. Б. Вар'яно, 1996 р., Н. Г. Гладіліна, О. О. Рудич, Ж. О. Шиян, 1997 р., Т. С. Щербина, О. В. Наливка, Л. В. Волик, 2001 р., Н. М. Маценко, 2003 р., О. М. Палеха, 2005 р.) та філологічного (О. Ю. Тупиця, 1998 р.) факультетів. З 1999 року на кафедрі працює випускниця Горлівського педагогічного інституту іноземних мов Ю. П. Федоренко.

Новими членами кафедри – викладачами української мови, дитячої літератури, каліграфії, методики навчання української мови, методики розвитку мовлення дошкільників – стали випускники психолого-педагогічного і філологічного факультетів (С. П. Олійник, 1994 р., Л. В. Герасименко, 1995 р., Ю. І. Браїлко, 1996 р.), кандидат філологічних наук, доцент М. П. Волочай (1996 р.) й учитель-методист, заступник директора СШ № 14 м. Полтави Л. І. Мартиросян (2001 р.). Кількісний склад працівників кафедри протягом 1995–2004 рр. збільшився майже вдвічі, тоді як науковий потенціал її помітно знизився. Ця проблема невдовзі була вирішена. Навчання в аспірантурі, стажування в Україні та за кордоном, наполеглива праця викладачів над виконанням наукових досліджень дали позитивний результат. Кандидатські дисертації захистили Світлана Петрівна Олійник («Осміслене письмо за зразком як засіб формування правописних навичок у першокласників», 1995 р.), Ніна Степанівна Степаненко («Функціонування дієслівно-іменних конструкцій з просторовим значенням у сучасних російській та українській мовах», 1996 р.), Лариса Віталіївна Герасименко («Організація дидактичного вибору в навчально-пізнавальній діяльності студентів вищих педагогічних закладів», 1999 р.), Юлія Сергіївна Стиркіна («Дидактичні засади підготовки майбутніх учителів іноземної мови до викладання інтегрованих курсів», 2002 р.), Людмила Іванівна Мартиросян («Українсько-російська міжмовна омонімія в генетичному і функціонально-семантичному аспектах (дієслівна лексика)», 2002 р.), Олександр Юрійович Тупиця («Композиційна роль безеквівалентної лексики в поетичному тексті», 2005 р.), Юлія Петрівна Федоренко («Формування у старшокласників комунікативної компетенції в процесі вивчення іноземної мови», 2005 р.), Оксана Олексіївна Рудич («Підготовка майбутніх учителів початкових класів до використання сучасної англомовної дитячої літератури», 2005 р.), Юлія Іванівна Браїлко («Конфесійна лексика у творчості українських поетів 60–80 років ХХ століття (семантико-стилістичний аспект)», 2005 р.). У 2005 році кількість кандидатів наук на кафедрі становила 83,3% від загальної кількості викладачів.

Модернізація системи вищої освіти передбачала не лише збільшення частки науково-педагогічних працівників із науковими ступенями та вчени-

ми званнями, а й забезпечення навчального процесу новими регламентно-методичними правилами відповідно до введеного в дію Міністерством освіти і науки України нового «Положення про організацію навчального процесу в вищих навчальних закладах». Зокрема, до 15% навчальних годин відводилося на вивчення спецкурсів. Кафедра забезпечувала викладання близько 30 навчальних дисциплін та спецкурсів, як-от: «Педагогічні технології використання сучасної дитячої англійської мовної книжки» (О. О. Рудич); «Сучасна дитяча німецькомовна література» (О. Ю. Тупиця); «Методика формування граматичних умінь молодших школярів на функціонально-комунікативній основі» (Н. С. Степаненко); «Дитяча література рідного краю та методика її викладання в початковій школі» (Ю. І. Браїлко); «Актуальні питання українського словотвору» (З. О. Валюх), «Бізнес-курс англійської мови», «Інтегровані курси навчання іноземної мови», «Історія Великої Британії» (Ю. С. Стиркіна); «Використання казки на уроках німецької мови» (О. В. Дмитренко); «Психологія формування навичок грамотного письма в учнів початкової школи» (С. П. Олійник); «Ігрові моменти на заняттях з іноземної мови» (О. М. Палеха); «Інноваційні технології в процесі навчання дошкільників англійської мови» (Р. О. Павлюк); «Основи прикладної лінгвістики» (О. О. Григор'єва); «Формування мовленнєвого етикету» (Л. І. Мартиросян) тощо.

Майбутнім фахівцям пропонувалися навчально-методичні комплекси, першими з них були такі: «Навчально-методичний комплекс із сучасної української мови: для студентів 4 курсу», «Навчально-методичний комплекс зі вступу до мовознавства: для студентів 1 курсу психолого-педагогічного факультету» (Н. С. Степаненко); «Навчально-методичний комплекс з методики навчання української мови в початковій школі», «Каліграфія: для студентів 3 курсу» (С. П. Олійник); «Навчально-методичний комплекс із теоретичної граматики англійської мови» (Ю. С. Стиркіна).

Непростою була робота викладачів іноземних мов, які в перші роки після створення на кафедрі філологічних дисциплін відповідної секції змушені були багато працювати над удосконаленням навчального процесу, шукати нетрадиційні, інноваційні форми і методи навчання. Вони не мали належної методичної бази, та й матеріально-технічне забезпечення було недостатнім. Ситуація значно поліпшилася після того, як було обладнано фонокабінет і придбано необхідну кількість комплектів аудіо-, відеоуроків та оксфордських підручників «Headway», які відповідали найсучаснішим дидактичним вимогам.

Кафедра продовжувала проводити наукові форуми різного рівня. У квітні 2000 року відбулася Міжнародна науково-практична конференція «Вивчення мови на комунікативній основі», учасниками якої стали близько 60 учених-мовознавців України й зарубіжжя, у 2003 році – Всеукраїнська науково-практична конференція «Реформування освіти й інноваційні технології у вивченні мови», що зібрала понад 50 учасників.

У 2005 році кафедра встановила творчі зв'язки із Центром дослідження освіти та освітніх технологій при факультеті дослідження освіти і мов

Відкритого університету м. Мілтона (Великобританія), з коледжем Сант-Елоїзіус м. Менена (Бельгія), з Оксфордським центром вивчення англійської мови як іноземної (Великобританія). Продовжувалася тісна співпраця з Белгородським державним університетом (Росія), Опольським, Шльонським університетами (Польща), Придністровським університетом (м. Тирасполь, Придністров'я), харківським та київським представництвами Британської ради з питань освіти, навчальними закладами Німеччини, Німецькою службою закордонних обмінів (DAAD).

Стажування за кордоном пройшли О. Ю. Тупиця, О. В. Наливка (Німеччина), О. Б. Вар'янюк (США), Т. С. Щербина (США), Ю. С. Стиркіна (Бельгія), результатом чого стало впровадження у навчальний процес зарубіжних педтехнологій вивчення мови та літератури, використання автентичної англійської літератури.

Тривала й активна співпраця з освітніми закладами м. Полтави й області. Крім уже звичних спільних засідань кафедри та методоб'єднань учителів початкових класів шкіл № 6, № 3, вихователів дитсадків № 22, № 21, № 18 м. Полтави, зустрічей з учителями-новаторами, з'явилися інші, новітніші, форми. Так, завідувач кафедри, доцент О. О. Григор'єва виступила науковим керівником школи № 17 «Вибір» імені М. Г. Неленя м. Кременчука. Вона надавала допомогу в теоретичному обґрунтуванні концепції навчання рідної мови, у розробленні факультативних навчальних програм. Пізніше до цієї роботи долучилася Л. В. Герасименко.

Кафедра філологічних дисциплін, 2011 рік.
Зліва направо сидять: доц. Н. С. Степаненко, зав. кафедри, доц. О. В. Дмитренко,
доц. С. П. Олійник, доц. О. О. Григор'єва, доц. О. В. Халчанська;
стоять: доц. Ю. І. Браїлко, асист. А. А. Стриж, доц. Л. І. Мартиросян,
доц. Ю. П. Федоренко, доц. О. Ю. Тупиця, доц. Ю. С. Стиркіна, доц. О. О. Рудич,
доц. М. П. Волочай

Не залишалася поза увагою виховна робота. До вже втрачених щорічних зустрічей із письменниками Полтавщини, які проводив член Полтавської спілки літераторів А. М. Дяченко, Дня пам'яті Тараса Шевченка, які готували студенти під керівництвом М. Й. Алексіюк, Дня слов'янської писемності, Тижня рідної мови, у проведенні яких брали участь О. О. Григор'єва, С. П. Олійник, Н. С. Степаненко, О. В. Халчанська, додалися вечори «І чужому навчаються», присвячені вивченню іноземних мов. Цими важливими заходами опікувалися О. О. Рудич, Ю. С. Стиркіна, В. П. Андерш, О. Б. Вар'яно.

У 2000 році викладачі створили англomовний студентський театр. У 2000–2005 рр. особливої популярності набули й ініційовані ними дні іноземної мови. Кожна група, студенти якої здобували додаткову спеціальність «Англійська мова», готувала номер до великого англomовного концерту. Активними учасниками цього дійства ставали всі штатні викладачі англійської мови (О. Б. Вар'яно, Н. Г. Гладіліна, Ю. С. Стиркіна, Ю. П. Федоренко, Т. С. Щербина, О. О. Рудич, Н. М. Маценко) та викладачі-сумісники – вчителі англійської мови В. І. Мокеєва (СШ № 11) та Ж. Я. Златопольська (СШ № 9).

На цей період припадає заснування науково-творчого об'єднання «Слово». Перші його засідання мали форму семінарів, конференцій, звітів наукових гуртків та проблемних груп, якими керували О. О. Григор'єва, С. П. Олійник, Н. С. Степаненко, О. О. Халчанська, М. П. Волочай. Пізніше з'явилися інші форми – вікторини, вечори-конкурси «Чи знаєте ви?», «З історії слів та виразів», «Чому ми так говоримо?».

У 2006 р. кафедру філологічних дисциплін очолила доктор філологічних наук, професор З. О. Валюх. Цю посаду вона обіймала до 2010 року. Зоя Орестівна внесла новий струмінь у роботу колективу загалом і в наукову сферу зокрема. 19–20 вересня 2006 року відбулася Міжнародна науково-практична конференція «Комунікативна компетенція у професійній діяльності педагога і психолога», у роботі якої взяли участь науковці з різних ЗВО України та зарубіжжя – Белгородського державного університету (Росія), Опольського університету (Польща), Відкритого університету Мільтон-Кінз (Великобританія).

На кафедрі української мови, де Зоя Орестівна тривалий час працювала під керівництвом знаного вченого-мовознавця М. І. Степаненка, упродовж багатьох років друкувалися збірники наукових праць викладачів. Цей досвід поширився з ініціативи професора З. Валюх на кафедру філологічних дисциплін. 2007 року побачило світ перше видання збірника «Проблеми сучасної філології: лінгвістика, літературознавство, лінгводидактика».

Ще однією доброю традицією кафедри стало проведення щорічних регіональних науково-практичних конференцій та семінарів: «Методологічні основи процесу виховання та навчання іноземних мов у початковій школі» (міжнародний методичний семінар, 2006 р.), «Витоки слов'янської писемності» (науковий семінар, 2008 р.), «Актуальні проблеми сучасної філології» (регіональна науково-практична конференція, 2009 р.), «Формування мов-

Науковий семінар, проведений викладачами кафедри філологічних дисциплін спільно із професором Коледжу Наталі Зейл Університету м. Копенгагена (Данія) Карстеном Хаммером, 2013 рік

ленневої компетенції у процесі викладання дисциплін філологічного циклу» (регіональний науково-практичний семінар, 2010 р.).

У цей час колектив кафедри поповнився новими членами. Ними стали випускники психолого-педагогічного факультету Р. О. Павлюк (2006 р.), А. А. Стриж (2007 р.) і старший викладач кафедри романо-германської філології О. В. Дмитренко (2007 р.). Упродовж 2007–2010 років на кафедрі навчалися дві аспірантки – О. Л. Білка й О. М. Девальєр (Тур), які успішно захистили дисертації кандидатів філологічних наук у 2011 році.

У цей період помітно активізуються міжнародні зв'язки кафедри. У рамках загальноуніверситетської програми поглиблення та розвитку міжнародних зв'язків доцент Н. С. Степаненко 2006 року стала учасницею проекту «Демократичні цінності в освіті», координатором якого був Університет м. Йончопінга (Швеція). Учасники проекту 2007 року взяли участь у роботі міжнародної конференції, що відбулася на базі факультету освіти й комунікації цього університету та Коледжу Наталі Зейл (Копенгаген, Данія). Відтоді кафедра творчо співпрацює із цими зарубіжними навчальними закладами: професор Ганс Крістіан Остер (Швеція) та професор соціології і данської літератури Карстен Хаммер (Данія), а також студенти Коледжу Наталі Зейл неодноразово були учасниками конференцій, що відбувалися на психолого-педагогічному факультеті, до організації та проведення яких активно долучалася кафедра філологічних дисциплін.

Важливою подією в українознавстві став вихід у світ монографії Н. С. Степаненко «Часопис «Рідний Край»: духовні обшири українства» (Полтава, 2011 р.), адресованої широкому колу читачів – філологам, краєзнавцям, учителям, студентам гуманітарних факультетів та ін. Дослідження складається із дванадцятьох розділів та переднього слова із промовистою назвою «Часопис «Рідний Край»: через столітній погляд». Віддаючи перевагу полтавському періодові в історії часопису, Н. С. Степаненко висвітлила в монографії такі важливі і для початку минулого століття, і для XXI століття проблеми, як мовна політика, мовна ситуація в Україні, національна освіта, роль і місце в національно-культурному просторі І. Котляревського, Т. Шевченка, Є. Гребінки, І. Франка, Олени Пчілки та ін.

2007 року у видавництві ТОВ «АСМІ» вийшла друком монографія О. Ю. Тупиці «Безеквівалентна лексика в поетичному тексті: проблема створення етномовної картини світу», яка стала результатом тривалої наукової роботи вченого-лінгвіста. У ній висвітлено роль безеквівалентної лексики як онтологічної підоснови кодування й декодування поетичного тексту, досліджено її семантичні особливості та функційно-прагматичний потенціал.

У 2010–2014 рр. кафедру очолювала доцент О. В. Дмитренко, у 2014–2015 н. р. – доцент О. Ю. Тупиця. З липня 2015 року цю посаду обіймає доцент Н. С. Степаненко.

Корисними і цікавими для наукової та освітньої громадськості стали підготовлені і проведені кафедрою регіональні науково-практичні конференції та семінари – «Лінгвістичні проблеми: орієнтири і досягнення» (регіональний науково-методичний семінар, 2012 р.); «Сучасні тенденції філологічної підготовки майбутніх педагогів» (регіональна науково-практична конференція, 2013 р.); «Вивчення мов у європейському освітньому просторі» (регіональний науковий семінар з міжнародною участю, 2013 р.); круглий стіл «Особливості інтеграції української освіти у загальноєвропейський науковий простір» (регіональний науковий семінар з міжнародною участю, 2014 р.); «Проблеми сучасної філології: лінгвістика, літературознавство, лінгводидактика» (регіональний науково-практичний семінар, 2015 р.); «Лінгвометодичні основи викладання рідної та іноземної мов у початковій школі» (всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю, 2016 р.).

Кафедра філологічних дисциплін, 2014 рік

◆ КАФЕДРА СЬОГОДНІ

Згідно з наказом № 36-р від 25.05.2016 року про перейменування та реорганізацію кафедр психолого-педагогічного факультету кафедра філологічних дисциплін змінила свою назву й стала кафедрою філологічних дисциплін і методик їх викладання.

Нині у складі кафедри 7 доцентів (3 кандидати філологічних наук – Ніна Степанівна Степаненко, Юлія Іванівна Браїлко, Людмила Іванівна Мартиросян, 4 кандидати педагогічних наук – Світлана Петрівна Олійник, Юлія Сергіївна Стиркіна, Оксана Олексіївна Рудич, Юлія Петрівна Федоренко), старший викладач, кандидат педагогічних наук Ольга Миколаївна Палеха і старший лаборант Людмила Сергіївна Чеберяк.

Робота членів кафедри спрямована на примноження здобутків і традицій, започаткованих та напрацьованих упродовж усієї історії, на вивчення і впровадження вітчизняного та світового науково-педагогічного досвіду. Ідеться про вдосконалення навчально-методичного забезпечення, постійне оновлення робочих і навчальних програм, змісту лекційних курсів, практичних занять, тематики курсових, магістерських досліджень. Виняткова увага приділяється розробленню дисциплін за вибором, спектр яких досить широкий: «Актуальні питання формування граматичних умінь школярів на функціонально-комунікативній основі», «Лінгвістичний аналіз тексту», «Дитяча література рідного краю та методика її викладання в початковій школі», «Риторика», «Український мовленнєвий етикет», «Іноземна мова за професійним спрямуванням», «Іншомовні аспек-

Кафедра філологічних дисциплін і методик їх викладання, 2018 рік.
Зліва направо: ст. лаб. Л. С. Чеберяк, доц. О. О. Рудич, доц. Ю. С. Стиркіна,
зав. кафедри, доц. Н. С. Степаненко, доц. С. П. Олійник, доц. Л. І. Мартиросян,
доц. Ю. І. Браїлко, ст. викл. О. М. Палеха

ти самостійних наукових досліджень випускників вишів», «Світова літературна класика», «Теоретичний курс іноземної мови», «Технології навчання освітньої галузі "Мови і літератури"», «Літературознавство» та ін.

У травні 2017 р. розпочала роботу лабораторія інтерактивних технологій, над створенням якої кафедра працювала близько двох років. Її технічне обладнання (оптична інтерактивна дошка Molyboard IO-8083N, короткофокусний проектор, веб-камера тощо) дозволяє вирішувати різні завдання, загалом пов'язані з покращенням та інтенсифікацією навчально-методичної й наукової роботи. Викладачі кафедри проводять заняття з української мови, методики навчання української мови, основ культури і техніки мовлення, каліграфії, українського мовленнєвого етикету, дитячої літератури та методики літературного читання, літературознавства, іноземної мови за професійним спрямуванням, практичної граматики, практики перекладу та ін., використовуючи всі можливості лабораторії. Також організуються відеоконференції, сучасне обладнання значно розширило простір для спілкування з колегами з інших навчальних і наукових закладів.

Вересень 2017 року ознаменувався ще однією важливою подією – створенням навчально-методичної лабораторії кафедри, метою діяльності якої стало забезпечення оптимальних умов для організації навчального процесу відповідно до стандартів вищої освіти, наукової й методичної роботи викладачів, магістрантів і студентів, результатом чого має стати розвиток творчого потенціалу працівників кафедри, вивчення й узагальнення перспективного науково-педагогічного досвіду та його впровадження.

У межах діяльності лабораторії було започатковано конкурс юних філологів «Котигорошко» для школярів 3–4 класів Полтавської області, метою якого є виховання любові до рідної мови, популяризація художнього слова, розвиток творчих здібностей школярів, виявлення обдарованих учнів. Він відбувся 20 жовтня 2017 року на базі Полтавського національного педагогічного університету й зібрав понад 90 учасників з різних міст і сіл.

Кафедра підтримує постійний зв'язок через мережу Інтернет із багатьма колегами, спорідненими кафедрами, педагогічними установами та вишами США, Німеччини, Великобританії, Канади, Данії, Швеції, Польщі, Чехії, Росії та інших країн. У березні 2016 року викладачі кафедри організували «методичну майстерню» з презентаційною програмою власних досліджень та розробок у галузі методик філологічної підготовки майбутніх учителів початкових класів. У заході взяли участь науковці з інших країн: Карстен Хаммер – професор Коледжу Наталі Зейл Університету м. Копенгагена (Данія), Лундін Барбю – професор Університету м. Йончопінга (Швеція).

Розширення міжнародних контактів сприяє підвищенню рівня підготовки студентів, науково-методичного рівня викладачів, стимулюванню наукового процесу, обміну досвідом, міжнародному обміну, інтеграції кафедри зі світовим науково-освітнім простором. Цікавий та корисний обмін досвідом дає можливість проаналізувати відмінності у навчальному процесі та мето-

дах викладання філологічних дисциплін у вищих навчальних закладах України та зарубіжжя, обмінятися думками стосовно різних підходів до викладання іноземних мов, методик, використання сучасних інформаційних технологій тощо. Кафедра має спеціалістів з англійської та німецької мов, тому пропонує у межах міжнародної трансферної системи іноземним студентам курси «Світова літературна класика», «Зарубіжна дитяча література» для іноземних студентів з англійською чи німецькою мовами навчання.

Наукова діяльність кафедри філологічних дисциплін і методик їх викладання передбачає виконання науково-дослідних робіт, організацію та участь у проведенні всеукраїнських і регіональних наукових конференцій, семінарів, круглих столів, підготовку монографій і наукових статей, залучення студентів до наукової співпраці. Загальна тема наукових досліджень кафедри – «Формування мовної культури майбутнього фахівця в системі вищої освіти».

Активізувалася участь викладачів у роботі всеукраїнських і, що особливо важливе, міжнародних наукових конференцій, як-от: IX Mezinárodní vědecký praktický konference «Vědecký pokrok na přelomu tisíciletí – 2013» (м. Прага, Чехія) (доц. Н. С. Степаненко, доц. С. П. Олійник); IX Międzynarodowy naukowo-praktyczny konferencja «Naukowa przestrzeń Europy – 2013» (м. Перемишль, Польща) (доц. О. О. Рудич); XI Mezinárodní vědecko-praktická konference «Efektivní nástroje moderních věd – 2015» (м. Прага, Чехія) (доц. О. О. Рудич); XI International scientific and practical conference «Europejska nauka XXI powieka – 2015»; XII Międzynarodowy naukowo-praktyczny konferencja «Perspektywiczne opracowania sa nauka i technikami – 2016» (обидві – м. Перемишль, Польща) (доц. Н. С. Степаненко, доц. С. П. Олійник); XI International scientific and practical conference «Cutting-edge science» (м. Шеффілд, Великобританія, 2015) (ст. викл. О. М. Палеха); XIII International research and practice conference «Prospects of world science – 2017» (м. Шеффілд, Великобританія) (доц. Н. С. Степаненко, доц. С. П. Олійник); «International Week 2017» (м. Копенгаген, Данія) (доц. Н. С. Степаненко) тощо.

Результати досліджень знаходять відображення й у щорічному кафедральному збірникові наукових робіт «Проблеми сучасної філології: лінгвістика, літературознавство, лінгводидактика», адресованого науковцям, викладачам вищих навчальних закладів, аспірантам, учителям, магістрантам, студентам. Його присвячено актуальним проблемам фонетики, словотвору, лексикології, граматики, семантики, термінології української мови, проблемам синтаксичної компаративістики, лінгвістики тексту, теорії літератури, українського та зарубіжного літературознавства, методики викладання української, англійської і німецької мов у загальноосвітніх і вищих навчальних закладах. На сьогодні вийшло друком 10 випусків цього збірника наукових студій.

Розширюються зв'язки кафедри з науковою спільнотою України, одним із напрямів яких є рецензування авторефератів кандидатських дисертацій та безпосередньо наукове опонування. Про постійне підвищення наукової кваліфікації свідчить також публікаційна активність. Тільки за останні 5 років викладачі кафедри оприлюднили результати своїх досліджень у 27 статтях, розміщених у закордонних виданнях, 62 – в українських фахових виданнях, 110 – в інших збірниках наукових праць. У 2016 році побачила світ колективна монографія «На сторожі слова: до 25-ліття кафедри філологічних дисциплін Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка», яка стала символічним підсумком чвертьстолітньої діяльності кафедри.

Ще одним надзвичайно важливим напрямком роботи кафедри філологічних дисциплін і методик їх викладання є редагування наукових видань. Зокрема, уже 13 років викладачі кафедри беруть участь у редколегії збірника наукових праць студентів і магістрантів – учасників Міжнародної студентської науково-практичної конференції «Формування сучасного освітнього середовища: теорія і практика», є літературними редакторами збірника.

Особливо успішним напрямком діяльності кафедри є залучення студентів до науково-дослідної праці. Її ефективною і продуктивною формою є функціонування проблемних груп (доц. Н. С. Степаненко «Практична стилістика як засіб підвищення культури мовлення вчителя»; доц. С. П. Олійник «Актуальні питання методики викладання навчальних предметів освітньої галузі “Мови і літератури”»; доц. Ю. І. Браїлко «Формування комунікативної компетенції в сучасних умовах освіти»; доц. О. О. Рудич «Використання креативних видів роботи у процесі навчання англійської мови»; доц. Л. І. Мартиросян «Типологічні паралелі лексико-семантичних явищ в українській і російській мовах (на матеріалі національно-мовних формул увічливості в системі мовленнєвого етикету нації)»; доц. Ю. С. Стиркіна «Інноваційні методи викладання іноземної мови»; ст. викл. О. М. Палеха «Актуальні питання лексикології сучасної англійської мови»). Основне завдання діяльності таких груп – формування навичок самостійної теоретичної та експериментальної роботи. Результати студентських досліджень знаходять висвітлення

у доповідях на всеукраїнських і міжнародних конференціях, на сторінках факультетського збірника «Наукові здобутки студентів і магістрантів – освіті XXI століття», збірниках наукових праць, видаваних в інших університетах. І якщо у 2006 році кафедра філологічних дисциплін звітувала лише про 14 таких публікацій, то у 2017-му їхня кількість досягла 37. Загалом упродовж останнього десятиріччя під керівництвом викладачів кафедри написано понад 380 студентських статей.

Вагомим результатом спільної наукової роботи викладачів і магістрантів є публікація посібників, які використовуються у подальшій роботі їхніми авторами.

Традиційним засобом міжнародного співробітництва кафедри філологічних дисциплін є щорічна Міжнародна студентська науково-практична конференція «Формування сучасного освітнього середовища: теорія і практика». Викладачі кафедри активно співпрацюють з іноземними студентами у підготовці наукових статей, зокрема О. О. Рудич керувала написанням наукових робіт студентів, які навчаються за кордоном: С. Кияшка (Прінстон, США), Є. Степанова (Університет Матея Бела, Словенія), Г. Соломченко (Коледж Наталі Зейл Університету м. Копенгагена, Данія) та ін.

Кафедра постійно готує студентів та магістрантів до участі у всеукраїнських предметних олімпіадах. Про вагомні здобутки кафедри свідчать такі результати їхніх вихованців:

- Каріна Гонтарюк нагороджена грамотою за перемогу в номінації «Креативний вчитель» на Всеукраїнській студентській олімпіаді зі спеціальності «Початкова освіта» (м. Бердянськ, 2010 р.);
- Крістіна Ковальова нагороджена грамотою на Всеукраїнській студентській олімпіаді зі спеціальності «Початкова освіта» (м. Бердянськ, 2010 р.);
- Тетяна Федій посіла IV місце, нагороджена грамотою за яскравість особистісних проявів, креативне ставлення до наукової спадщини в конкурсі творів-есе (м. Слов'янськ, 2011 р.);
- Марія Бурда нагороджена грамотою «Найкращий лексикознавець» на Всеукраїнській олімпіаді з української мови за професійним спрямуванням (м. Чернівці, 2012 р.);
- Мирослава Кучерук, Валентина Балабас нагороджені грамотами на Всеукраїнській олімпіаді зі спеціальності «Початкова освіта» (м. Глухів, 2013 р.);
- Жанна Леонт'єва посіла III місце на Всеукраїнській олімпіаді з української мови (м. Харків, 2016 р.).

На основі кращих наукових досліджень, представлених на студентських науково-практичних конференціях, педагогічних читаннях кафедра відредагувала й уклала 16 збірників наукових праць студентів і магістрантів психолого-педагогічного факультету (Педагогічні читання, присвячені 89-й річниці з дня народження В. О. Сухомлинського : зб. наук. праць. – Полтава : ПДПУ імені В. Г. Короленка, 2007. – 124 с.; Актуалізація ідей В. О. Сухомлин-

ського у практиці роботи освітньо-виховних закладів : зб. наук. праць. – Полтава, 2009. – 80 с.; Педагогічні читання, присвячені 91-й річниці з дня народження В. О. Сухомлинського : зб. наук. праць / укл. Л. І. Куторжевська. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2010. – 135 с.; Наукові здобутки студентів і магістрантів – школі ХХІ століття : зб. наук. праць. – Полтава, 2004–2012; Формування сучасного освітнього середовища: теорія і практика : зб. наук. праць. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2013–2018).

Принцип єдності навчання й виховання був і залишається незмінною стратегією кафедри. Усі викладачі є кураторами, вони беруть активну участь в організації та проведенні традиційних факультетських заходів. Кафедра дбає і про власні традиції виховної роботи зі студентами, з-поміж яких – проведення літературних вечорів, літературно-музичних свят у формі ретроспекцій, зустрічей з літераторами Полтавщини, членами Національної спілки письменників України (О. О. Рудич, Ю. С. Стиркіна, О. М. Палеха). Сценаріями цих заходів можуть скористатися методисти, вчителі, усі небайдужі до національного виховання української молоді.

Останнім часом кафедра впровадила нові форми виховної роботи: конкурс на кращий твір за визначеною тематикою, презентація виступів на запропоновані теми (Л. І. Мартиросян), презентація-сеінар (Ю. І. Браїлко), філологічна робітня (Н. С. Степаненко), майстер-клас (С. П. Олійник), англомовний сеінар молодих поетів-студентів факультету (О. О. Рудич, Ю. С. Стиркіна) й ін.

Перспективи подальшої наукової роботи кафедра філологічних дисциплін і методик їх викладання вбачає у співпраці із зарубіжними колегами, підвищенні оцінок результативності власної дослідної діяльності за показниками публікаційної активності (кількості публікацій та їхньої цитованості), написанні ґрунтовних досліджень, присвячених актуальним проблемам лінгвістики і методики викладання української та іноземних мов.

I Обласний конкурс юних філологів «Котигорошко», 20 жовтня 2017 року

◆ ВИКЛАДАЧІ КАФЕДРИ

СТЕПАНЕНКО Ніна Степанівна

ORCID (ID):

orcid.org/0000-0002-0934-784X

– Посада, науковий ступінь, учене звання, інші обов'язки:
завідувач кафедри філологічних дисциплін і методик їх викладання, кандидат філологічних наук, доцент, член ученої ради психолого-педагогічного факультету.

– Освіта:

закінчила філологічний факультет Полтавського державного педагогічного інституту ім. В. Г. Короленка (1981р.), здобула кваліфікацію вчителя російської мови і літератури середньої школи.

– Тема кандидатської дисертації, місце і рік захисту, науковий керівник:

Функціонування дієслівно-іменних конструкцій з просторовим значенням у сучасних російській та українській мовах : дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова», 10.02.02 «Російська мова». – К., 1996. Захищена в Українському державному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова. Науковий керівник – доктор філологічних наук, професор М. М. Пилинський.

– Наукові інтереси:

порівняльний синтаксис слов'янських мов, проблеми сучасної лінгводидактики. Автор понад 130 наукових праць.

– Основні публікації:

1. Степаненко Н. Часопис «Рідний край»: духовні обшири українства : монографія / Н. Степаненко. – Полтава : Шевченко Р. В., 2011. – 190 с.
2. Степаненко Н. С. Важливі віхи історії кафедри філологічних дисциплін / Н. С. Степаненко // На сторожі слова (до 25-ліття кафедри філологічних дисциплін Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка) : монографія / [М. І. Степаненко, Н. С. Степаненко, Ю. І. Браїлко, С. П. Олійник та ін. ; за ред. Н. С. Степаненко]. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2016. – С. 3–23.
3. Степаненко Н. С. Історія кафедри в особах / М. І. Степаненко, Н. С. Степаненко // На сторожі слова (до 25-ліття кафедри філологічних дисциплін Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка) : монографія / [М. І. Степаненко, Н. С. Степаненко, Ю. І. Браїлко, С. П. Олійник та ін. ; за ред. Н. С. Степаненко]. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2016. – С. 24–64.
4. Степаненко Н. С. Методика навчання української мови в початковій школі : навч.-метод. посіб. для студентів III–IV курсів психолого-педагогічного факультету стаціонарного і заочного відділень / Н. С. Степаненко, С. П. Олійник. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2015. – 271 с.

5. Степаненко Н. С. Методика навчання української мови в початковій школі. Конспекти для студентів психолого-педагогічного факультету : метод. посіб. / Н. С. Степаненко, С. П. Олійник. – Полтава : Шевченко Р. В., 2015. – 125 с.
6. Степаненко Н. С. Невеселий полудень Олеся Гончара / Н. С. Степаненко // Вечірня Полтава. – 2013. – № 14 (1049). – С. 5.
7. Степаненко Н. С. Про один із ювілеїв незабутнього Олеся Гончара / Н. С. Степаненко // Вивчаємо українську мову та літературу : наук.-метод. журнал. – 2013. – № 10 (338). – С. 2–8.
8. Степаненко Н. С. Про один із ювілеїв незабутнього Олеся Гончара / Н. С. Степаненко // Дивосвіт : всеукр. наук.-популяр. журнал. – 2013. – № 2. – С. 2–5.
9. Степаненко Н. Про сумне і радісне 50-ліття Олеся Гончара / Н. С. Степаненко // Феномен Олеся Гончара у духовному просторі українства: зб. наук. ст. / Ін-т української мови НАН України, Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, Нац. гірничий ун-т. – Полтава, 2013. – С. 311–319.
10. Степаненко Н. С. «... Ратай на ниві нашого слова» (часопис «Рідний Край» про «...різноманітну постать Кулішеву») / Н. Степаненко // Рідний край. – 2013. – № 2 (29). – С. 170–175.
11. Степаненко Н. Тематична рубрика «Українське слово й мистецтво» часопису «Рідний Край» про літературно-мистецьке життя в Україні / Н. Степаненко // Рідний край. – 2013. – № 1 (28). – С. 198–203.
12. Степаненко Н. С. Літературознавча спадщина Олени Пчілки на сторінках часопису «Рідний Край»: Євген Гребінка – Тарас Шевченко / Н. С. Степаненко // Наукові записки Інституту журналістики : наук. зб. / за ред. В. В. Різуна ; Київський нац. ун-т імені Тараса Шевченка. – К., 2014. – Т. 54. – Січень-березень. – С. 123–127.
13. Степаненко Н. С. Ми молитимемося за вас / Н. С. Степаненко // Вивчаємо українську мову та літературу : всеукр. наук.-метод. журнал. – 2014. – № 10–11 (374–375). – С. 60–61.
14. Степаненко Н. Микола Лисенко про українські «народні музичні струменти» кобзу та бандуру / Н. Степаненко // Рідний край. – 2014. – № 2 (31). – С. 181–185.
15. Степаненко Н. «Наш велетень», «наш величний кобзар» Микола Лисенко у спогадах і думках редактора часопису «Рідний Край» Олени Пчілки / Н. Степаненко // Рідний край. – 2014. – № 1 (30). – С. 151–158.
16. Степаненко Н. С. Незабуття зустріч / Н. С. Степаненко // Праведниця, або Сота весна Олександри Терентіївни Сови : зб. ст., фотоматеріалів до 100-річчя сестри О. Гончара. – Дніпропетровськ : НГУ, 2014. – С. 14–16.
17. Степаненко Н. С. Поетичні твори Т. Г. Шевченка як засіб формування правописної пильності у першокласників / Н. С. Степаненко, С. П. Олійник // Витоки педагогічної майстерності : зб. наук. праць. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2014. – Вип. 13. – С. 241–248.
18. Степаненко Н. С. Драматизація як дієва форма реалізації комунікативної направленості у навчанні рідної мови молодших школярів / Н. С. Степаненко, С. П. Олійник // Europejska nauka XXI powieka – 2015 : materialy XI Miedzynar. nauk.-prakt. konf. (Przemysl, 7–15 maja 2015 r.). – Przemysl : Nauka i studia, 2015. – Vol. 10 : Pedagogiczne nauki. – S. 57–66.
19. Степаненко Н. Синтаксичні конструкції з просторовим значенням у сучасній українській мові: семантична диференціація, функціональна маркованість / Н. Степаненко // Проблеми сучасної філології: лінгвістика, літературознавство, лінгводидактика : зб. наук. праць. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2015. – Вип. 8. – С. 100–107.

20. Степаненко Н. С. Пропедевтичні вправи у системі навчання першокласників грамотного письма / Н. С. Степаненко, С. П. Олійник // *Perspektywiczne opracowania sa nauka i technikami – 2016 : materialy XII Miedzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji. – Przemysl : Nauka i studia, 2016. – Vol. 9 : Filologiczne nauki. – S. 8–16.*
21. Степаненко Н. Синтаксичні конструкції з орудним безприменниковим локативним у сучасних українській і російській мовах: семантико-синтаксичний та синонімічний виміри / Н. Степаненко // *Проблеми сучасної філології: лінгвістика, літературознавство, лінгводидактика: зб. наук. праць. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2016. – Вип. 9. – С. 101–105.*
22. Степаненко Н. Локативна функція прийменника і префікса *ПД-* у сучасній українській мові / Н. Степаненко // *Проблеми сучасної філології: лінгвістика, літературознавство, лінгводидактика: зб. наук. праць. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2017. – Вип. 10. – С. 74–81.*
23. Степаненко Н. С. Поетична творчість Олександра Олеся у контексті формування навичок грамотного письма першокласників / Н. С. Степаненко, С. П. Олійник // *Prospects of world science – 2017. Pedagogical sciences : materials of the XIII Intern. research and pract. conf. (July 30 – August 7, 2017). – Science and education Ltd. Sheffield UK, 2017. – С. 61–70.*
24. Степаненко Н. С. Збірник орфографічних вправ : навч.-метод. посіб. для учнів початкової школи, студентів, магістрантів, батьків / уклад. Н. С. Степаненко, С. П. Олійник. – Полтава : Шевченко Р. В., 2017. – 84 с.
25. Степаненко Н. «Рідний Край» про розбудову національної освіти і школи (за матеріалами опублікованих у журналі рецензій) / Н. Степаненко // *Рідний край. – 2017. – № 1 (36) – С. 112–117.*
26. Степаненко Н. Климент Квітка на сторінках тижневика «Рідний Край»: «Вільність віри» / Н. Степаненко // *Рідний край. – 2017. – № 2 (37) – С. 145–148.*
27. Степаненко Н. «Поточний перегляд», або Секрети творчої роботи художника Віктора Бабенка / Н. Степаненко, Ю. Мохірева // *Рідний край. – 2017. – № 2 (37) – С. 134–139.*
28. Степаненко Н. До великого треба готувати, починаючи з малого / Н. Степаненко, Ю. Браїлко // *Рідний край. – 2017. – № 2 (37) – С. 164–168.*

– *Нагороди, премії, відзнаки:*

лауреат XIII Загальнонаціонального конкурсу «Українська мова – мова єднання» (номінація «Мовне багатоголосся») (2012 р.), конкурсу ім. Олесея Гончара на кращу публікацію на сторінках журналу «Бористен» (2013 р.), Почесна грамота Полтавської обласної державної адміністрації (2016 р.), Подяка міського голови м. Полтави з врученням нагрудного знака за багаторічну плідну співпрацю, високий професіоналізм, відданість територіальній громаді міста (2017 р.), грамоти ПНПУ імені В. Г. Короленка (2011, 2012, 2014, 2015 рр.).

– *Навчальні дисципліни, які викладає:*

вступ до мовознавства; загальне мовознавство; сучасна українська мова з практикумом; актуальні питання сучасної української мови; українська мова; українська орфоепія і графіка; методика навчання української мови; технології навчання освітньої галузі «Мова і література (українська)».

БРАЇЛКО Юлія Іванівна

– *ORCID (ID):*

orcid.org/0000-0001-5203-7479

– *Посада, науковий ступінь, учене звання, інші обов'язки:*

доцент кафедри філологічних дисциплін і методик їх викладання, кандидат філологічних наук, редактор фахових видань «Філологічні науки», «Рідний край».

– *Освіта:*

закінчила факультет української філології Полтавського державного педагогічного інституту ім. В. Г. Короленка (1996 р.), здобула кваліфікацію вчителя української мови та літератури.

– *Тема кандидатської дисертації, місце і рік захисту, науковий керівник:*

Конфесійна лексика у творчості українських поетів 60–80-х років ХХ століття (семантико-стилістичний аспект) : дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова». Захищена в Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова. Науковий керівник – дійсний член НАПН України, доктор філологічних наук, професор Л. І. Мацько.

– *Наукові інтереси:*

українська поетична ономастика, лексикологія, стилістика художнього тексту. Має близько 70 наукових публікацій.

– *Основні публікації:*

1. Браїлко Ю. І. Наукова робота викладачів // На сторожі слова (до 25-ліття кафедри філологічних дисциплін Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка) : монографія / [М. І. Степаненко, Н. С. Степаненко, Ю. І. Браїлко, С. П. Олійник та ін. ; за ред. Н. С. Степаненко]. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2016. – С. 65–75.
2. Браїлко Ю. Відтеонімні прикметники як важливий стилістичний засіб українського поетичного мовлення II половини ХХ століття / Ю. Браїлко // Мова і культура : наук. журнал. – К. : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2013. – Вип. 16. – Т. II (164). – С. 132–137.
3. Браїлко Ю. І. Сакральна лексика як стилістичний засіб зображення профанного світу в українській поезії II половини ХХ століття / Ю. І. Браїлко // Науковий вісник Чернівецького університету. – Чернівці, 2013. – Вип. 659 : Романо-слов'янський дискурс. – С. 34–37.
4. Браїлко Ю. Конфесійні оніми як засіб зображення сакрального і профанного світів у поезії Миколи Руденка / Ю. Браїлко // Міжнародний вісник: Культурологія. Філологія. Музикознавство. – К. : Міленіум, 2013. – Вип. 1. – С. 86–91.
5. Браїлко Ю. Опішне в житті і творчості Якова Майстренка / Ю. Браїлко // Проблеми сучасної філології: лінгвістика, літературознавство, лінгводидактика : зб. наук. праць. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2013. – Вип. 6. – С. 10–16.

6. Браїлко Ю. І. Шнурки у склянці. Чи в ботинках? Реалізація концепту «родина» в українському сленгу / Ю. І. Браїлко // Слов'янський збірник : зб. наук. і наук.-публіцист. праць. – Полтава : Фірма «Техсервіс», 2013. – С. 37–44.
7. Браїлко Ю. «І в небесах я бачу Бога і Боже слово на землі». Семантико-стилістичні функції християнської лексики в поезії Івана Світличного / Ю. Браїлко // Філологічні науки : зб. наук. праць / за ред. М. І. Степаненка. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2014. – Вип. 16. – С. 87–94.
8. Браїлко Ю. Лексема *Бог* в ономастичному просторі Стусової поезії: семантико-стилістичний аспект / Ю. Браїлко // Філологічні науки : зб. наук. праць / за ред. М. І. Степаненка. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2014. – Вип. 17. – С. 98–104.
9. Браїлко Ю. І. Концептосфера ГРОШІ в українському сленгу / Ю. І. Браїлко // Слов'янський збірник : зб. наук. і наук.-попул. праць. – Полтава : Фірма «Техсервіс», 2014. – Вип. 13. – С. 31–39.
10. Браїлко Ю. Стилістичні функції назв Ісуса Христа в українській поезії другої половини ХХ століття / Ю. Браїлко // Міжнародний вісник: Культурологія. Філологія. Музикознавство. – К. : Міленіум, 2014. – Вип. 2. – С. 128–132.
11. Браїлко Ю. Функційні особливості конфесійних стилістем у двочленних заголовках українських поетичних текстів II половини ХХ століття / Ю. Браїлко // Проблеми сучасної філології: лінгвістика, літературознавство, лінгводидактика : зб. наук. праць. – Полтава : Освіта, 2014. – Вип. 7. – С. 8–12.
12. Браїлко Ю. Експресивні функції біблійних онімів у поезії Тараса Шевченка / Ю. Браїлко, О. Дмитренко // Постаць Тараса Шевченка у світовому й національному культурологічному контексті : матеріали всеукр. наук.-практ. конф. (Полтава, 4–5 бер. 2014 р.). – Полтава, 2014. – С. 53–55.
13. Браїлко Ю. «Побравшись за руки, ходили і все о плутнях говорили...» Вербалізація концепту *БРЕХНЯ* в українській мові / Ю. Браїлко // Рідний край. – 2015. – № 2 (33). – С. 83–88.
14. Браїлко Ю. ЛСП «Брехня» в українських соціолектах / Ю. Браїлко // Проблеми сучасної філології: лінгвістика, літературознавство, лінгводидактика : зб. наук. праць. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2015. – Вип. 8. – С. 9–14.
15. Браїлко Ю. Український топонімний код у поезії Бориса Олійника / Ю. Браїлко // Філологічні науки : зб. наук. праць / за ред. М. І. Степаненка. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2015. – Вип. 21. – С. 90–98.
16. Браїлко Ю. Функційне навантаження хороніма *Україна* в поетичному мовленні Бориса Олійника / Ю. Браїлко // Проблеми сучасної філології: лінгвістика, літературознавство, лінгводидактика : зб. наук. праць. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2016. – Вип. 9. – С. 22–25.
17. Браїлко Ю. І. Топоніми як маркери визначальних ознак поетичного ідіостилію Івана Малковича / Ю. Браїлко // Рідний край. – 2017. – № 1 (36). – С. 61–65.
18. Браїлко Ю. Функційність кінеми *дуля* в українському комунікативному просторі / Ю. Браїлко, Д. Козаренко, А. Коліщак // Проблеми сучасної філології: лінгвістика, літературознавство, лінгводидактика : зб. наук. праць. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2017. – Вип. 10. – С. 19–26.
19. Браїлко Ю. Лінгвопоетичний аналіз вірша Ліни Костенко «Життя іде і все без коректур» [Електронний ресурс] / Ю. Браїлко, Д. Єланська // Текст. Контекст. Інтертекст. – 2017. – № 2. – Режим доступу : <http://text-intertext.in.ua/index.php?id=198>.

20. Браїлко Ю. До великого треба готувати, починаючи з малого / Ю. Браїлко, Н. Степаненко // Рідний край. – 2017. – № 2 (37) – С. 164–168.

– *Навчальні дисципліни, які викладає:*

українська мова; основи культури і техніки мовлення; культура мовлення і виразне читання; лінгвістичний аналіз тексту; літературознавство; дитяча література; дитяча література рідного краю та методика її викладання в початковій школі; риторика; український мовленнєвий етикет.

МАРТИРОСЯН Людмила Іванівна

– *Посада, науковий ступінь, учене звання, інші обов'язки:*

доцент кафедри філологічних дисциплін і методик їх викладання, кандидат філологічних наук.

– *Освіта:*

закінчила філологічний факультет Полтавського державного педагогічного інституту імені В. Г. Короленка, здобула кваліфікацію вчителя російської мови і літератури (1978 р.); вчителя української мови і літератури (1997 р.).

– *Тема кандидатської дисертації, місце і рік захисту, науковий керівник:*

Українсько-російська міжмовна омонімія в генетичному і функціонально-семантичному аспектах (дієслівна лексика) : дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.17 «Порівняльно-історичне і типологічне мовознавство». – К., 2002. Захищена в Київському державному лінгвістичному університеті. Науковий керівник – доктор філологічних наук, професор М. П. Кочерган.

– *Наукові інтереси:*

зіставна семантика української та російської мов, лексикологія. Має близько 30 наукових публікацій.

– *Основні публікації:*

1. Навчально-методичний комплекс дисципліни як система дидактичних засобів навчання української мови (за професійним спрямуванням): навч.-метод. посіб. [для студ. вищ. навч. закл. осв.-квал. рівня «бакалавр», спец. «Дошкільна освіта», «Хореографія», «Соціальна педагогіка»] / Л. І. Мартиросян. – Полтава, 2013. – 87 с.
2. Мартиросян Л. І. Основні напрямки методичної роботи / Л. І. Мартиросян // На сторожі слова (до 25-ліття кафедри філологічних дисциплін Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка) : монографія / [М. І. Степаненко, Н. С. Степаненко, Ю. І. Браїлко, С. П. Олійник та ін. ; за ред. Н. С. Степаненко]. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2016. – С. 127–173.
3. Мартиросян Л. Принципы и критерии типологического исследования межъязыковой глагольной омонимии в русском и украинском языках / Л. Мартиросян // Проблемы сучасної філології: лінгвістика, літературознав-

ство, лінгводидактика : зб. наук. праць. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2013. – Вип. 6. – С. 83–86.

4. Мартиросян Л. І. Поема «Гайдамаки» – вершина ранньої історичної творчості Тараса Шевченка / Л. І. Мартиросян // Постать Тараса Шевченка у світовому й національному культурологічному контексті : матеріали всеукр. наук.-практ. конф. (Полтава, 4–5 бер. 2014 р.). – Полтава, 2014. – С. 60–62.
5. Мартиросян Л. Процеси семантичних зрушень номінативних позначень у зіставлених українській та російській мовах / Л. Мартиросян // Проблеми сучасної філології: лінгвістика, літературознавство, лінгводидактика : зб. наук. праць. – Полтава : Освіта, 2014. – Вип. 7. – С. 65–70.
7. Мартиросян Л. Культурні аспекти лексичної семантики у національномовній картині світу / Л. Мартиросян // Проблеми сучасної філології, лінгвістика, літературознавство, лінгводидактика : зб. наук. праць. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2015. – Вип. 8. – С. 70–80.
8. Мартиросян Л. Формування особистісно орієнтованої траєкторії навчання / Л. Мартиросян // Проблеми сучасної філології: лінгвістика, літературознавство, лінгводидактика : зб. наук. праць. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2016. – Вип. 9. – С. 42–51.
9. Мартиросян Л. Зіставні аспекти лексичної семантики та структурної типології у слов'янській культурній традиції / Л. Мартиросян // Проблеми сучасної філології: лінгвістика, літературознавство, лінгводидактика : зб. наук. праць. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2017. – Вип. 10. – С. 46–53.

– *Навчальні дисципліни, які викладає:*

українська мова; історія української літератури; історія зарубіжної літератури; світова літературна класика; англomовна література; методика навчання літературного читання.

ОЛІЙНИК Світлана Петрівна

– *ORCID (ID):*

orcid.org/0000-0002-2763-413X

– *Посада, науковий ступінь, учене звання, інші обов'язки:*

доцент кафедри філологічних дисциплін і методик їх викладання, кандидат педагогічних наук, заступник декана психолого-педагогічного факультету з наукової роботи,

член ученої ради психолого-педагогічного факультету .

– *Освіта:*

закінчила психолого-педагогічний факультет Полтавського державного педагогічного інституту імені В. Г. Короленка (1987 р.), здобула кваліфікацію вчителя початкових класів середньої школи.

– *Тема кандидатської дисертації, місце і рік захисту, науковий керівник:*

Осмілене письмо за зразком як засіб формування правописних навичок у першокласників : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.02 «Методика викладання (українська мова)». – Харків, 1995. Захищена в Інституті пе-

дагогіки НАПН України. Керівник – доктор філологічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України С. І. Дорошенко.

– *Наукові інтереси:*

проблеми осмисленого письма як засобу формування правописних навичок, розробка методики формування орфографічних навичок учнів початкової школи. Має близько 70 наукових і науково-методичних праць.

– *Основні публікації:*

1. Олійник С. Нестандартні форми навчання української мови у початковій школі : навч.-метод. посіб. / С. Олійник, Н. Степаненко, В. Павлюченко. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2012. – 84 с.
2. Олійник С. П. Методика навчання української мови у початковій школі : навч.-метод. посіб. для студ. психолого-педагогічного факультету / С. П. Олійник. – Полтава : Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2012. – 94 с.
3. Олійник С. П. Методика навчання освітньої галузі «Мови і літератури» : зб. тестів для студентів, учителів, абітурієнтів / С. П. Олійник. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка 2012. – 88 с.
4. Олійник С. П. Методика формування навички скоропису молодших школярів: навч.-метод. посіб. для студентів, учителів / С. П. Олійник, Н. С. Ботянова. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2013. – 74 с.
5. Олійник С. П. Методика навчання української мови у початковій школі : навч.-метод. посіб. для студентів III курсу психолого-педагогічного факультету спеціальності 6.010102 «Початкова освіта» / С. П. Олійник. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2014. – 44 с.
6. Олійник С. П. Теоретичні та методичні основи викладання у вищих навчальних закладах курсу «Методика викладання навчальних предметів освітньої галузі “Мови і літератури”» : навч.-метод. посіб. для магістрантів / С. П. Олійник. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2014. – 52 с.
7. Олійник С. П. Технології навчання освітньої галузі «Мови і літератури (українська мова)». Опорні конспекти : навч.-метод. посіб. для студ. V курсу напряму підготовки 7.01010201 «Початкова освіта» / С. П. Олійник. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2014. – 198 с.
8. Олійник С. П. Наукова робота студентів і магістрантів – базова складова професійної підготовки фахівців на факультеті / С. П. Олійник // Психолого-педагогічний факультет Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка: історична, організаційно-педагогічна і науково-методична ретроспектива : монографія / В. І. Березан, Т. О. Благова, Н. В. Гібалова та ін. ; за ред. Н. Д. Карапузової. – Полтава : Дивосвіт, 2014. – С. 281–310.
9. Олійник С. П. Методика навчання української мови в початковій школі : навч.-метод. посіб. для студ. III–IV курсів психолого-педагогічного факультету стаціонарного і заочного відділень / С. П. Олійник, Н. С. Степаненко. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2015. – 271 с.
10. Олійник С. П. Методика навчання української мови в початковій школі. Конспекти для студентів психолого-педагогічного факультету : метод. посіб. / С. П. Олійник, Н. С. Степаненко. – Полтава : Шевченко Р. В., 2015. – 125 с.
11. Олійник С. П. Керівництво науковою роботою студентів / С. П. Олійник // На сторожі слова (до 25-ліття кафедри філологічних дисциплін Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка) :

- монографія / [М. І. Степаненко, Н. С. Степаненко, Ю. І. Браїлко, С. П. Олійник та ін. ; за ред. Н. С. Степаненко]. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2016. – С. 76–114.
12. Олійник С. П. Формування правописної зірковості у першокласників: експериментальна система вправ / С. П. Олійник, О. В. Халчанська // Постметодика : наук.-метод. пед. журн. – 2013. – № 3. – С. 25–32.
  13. Олійник С. П. Малі фольклорні форми як засіб удосконалення звуковимови першокласників / С. П. Олійник, Н. С. Степаненко // Vedecky pokrok na prelomu tisyachalety – 2013 : materialy IX Mezinar. vedeck.-prakt. conf. – Praha : Publishing House «Education and Science» s.r.o, 2013.– Dil. 22 : Pedagogika. – S. 38–45.
  14. Олійник С. Психологічні особливості формування правописних умінь у першокласників / С. Олійник // Проблеми сучасної філології: лінгвістика, літературознавство, лінгводидактика : зб. наук. праць. – Полтава, 2013. – Вип. 6. – С. 90–92.
  15. Олійник С. П. Поетичні твори Т. Г. Шевченка як засіб формування правописної пильності у першокласників / С. П. Олійник, Н. С. Степаненко // Витоки педагогічної майстерності : зб. наук. праць. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2014. – Вип. 13. – С. 241–248.
  16. Олійник С. П. Алгоритм як умова осмисленого письма за зразком / С. П. Олійник, Н. С. Степаненко // Jezyk, mowa, mownykomunikacja : materialy X Miedzynar. nauk.-prakt. konf. «Nauka: teoria i praktyka – 2014». – Przemysl : Nauka i studia, 2014 – Vol. 4 : Filologiczne nauki. Pedagogiczne nauki. – S. 35–39.
  17. Олійник С. П. Функціонально-комунікативний підхід як засіб формування граматичних умінь молодших школярів / С. П. Олійник, Н. С. Степаненко // Nauka: teoria i praktyka – 2014 : materialy X Miedzynarod. nauk.-prakt. konf. – Przemysl : Nauka i studia, 2014. – Vol. 4 : Filologiczne nauki. Pedagogiczne nauki. – S. 39–42.
  18. Олійник С. П. Шляхи формування правописної зірковості у першокласників / С. П. Олійник, О. В. Халчанська // Nauka i praktyka – 2014 : materialy X konf. 2014. – Vol. 5 : Pedagogiez nenaunki. – С. 49–60.
  19. Олійник С. П. Драматизація як дієва форма реалізації комунікативної направленості у навчанні рідної мови молодших школярів / С. П. Олійник, Н. С. Степаненко // Europejska nauka XXI rowieka – 2015 : materialy XI Miedzynar. nauk.-prakt. konf. (Przemysl, 7–15 maja 2015 r.). – Przemysl : Nauka i studia, 2015. – Vol. 10 : Pedagogiczne nauki. – S. 57–66.
  20. Олійник С. Технології навчання першокласників грамотного письма / С. Олійник // Проблеми сучасної філології: лінгвістика, літературознавство, лінгводидактика : зб. наук. праць. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2015. – Вип. 8. – С. 80–86.
  21. Олійник С. Реалізація соціокультурної змістової лінії у процесі вдосконалення звуковимови першокласників / С. Олійник // Проблеми сучасної філології: лінгвістика, літературознавство, лінгводидактика : зб. наук. праць. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2016. – Вип. 9. – С. 60–65.
  22. Олійник С. П. Пропедевтичні вправи у системі навчання першокласників грамотного письма / С. П. Олійник, Н. С. Степаненко // Perspektywiczne opracowania sa nauka i technikami – 2016 : materialy XII Miedzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji. – Przemysl : Nauka i studia, 2016. – Vol. 9 : Filologiczne nauki. – S. 8–16.

23. Олійник С. До питання формування у першокласників навички осмисленого письма за зразком / С. Олійник, Л. Чеберяк // Проблеми сучасної філології: лінгвістика, літературознавство, лінгводидактика : зб. наук. праць. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2017. – Вип. 10. – С. 60–64.
24. Олійник С. П. Поетична творчість Олександра Олеся у контексті формування навичок грамотного письма першокласників / С. П. Олійник, Н. С. Степаненко // Prospects of world science – 2017. Pedagogical sciences : materials of the XIII Intern. research and pract. conf. (July 30 – August 7, 2017). – Sheffield : Science and education LTD, 2017. – С. 61–70.
25. Олійник С. П. Збірник орфографічних вправ : навч.-метод. посіб. для учнів початкової школи, студентів, магістрантів, батьків / уклад. С. П. Олійник, Н. С. Степаненко. – Полтава : Шевченко Р. В., 2017. – 84 с.

– *Нагороди, премії, відзнаки:*

почесні грамоти Полтавської міської ради (2009 р.), Полтавської обласної ради (2016 р.), грамоти департаменту освіти і науки Полтавської ОДА (2016 р.), Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (2000, 2008, 2010–2014, 2016 рр.).

– *Навчальні дисципліни, які викладає:*

методика навчання української мови; методика навчання літературного читання; каліграфія; методика навчання освітньої галузі «Мови і літератури»; технології навчання освітньої галузі «Мови і літератури»; теоретичні та методичні основи викладання курсу «Методика навчання освітньої галузі «Мови та літератури»»; формування граматичних умінь на функційно-комунікативній основі; українська орфоєпія і графіка.

ПАЛЕХА Ольга Миколаївна

– *Посада, науковий ступінь, учене звання, інші обов'язки:*

старший викладач кафедри філологічних дисциплін і методик їх викладання, кандидат педагогічних наук, секретар ученої ради психолого-педагогічного факультету.

– *Освіта:*

закінчила психолого-педагогічний факультет Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (2005 р.), здобула кваліфікацію практичного психолога, вчителя англійської мови та зарубіжної літератури.

– *Тема кандидатської дисертації, місце і рік захисту, науковий керівник:*

Організація самостійної позааудиторної роботи майбутніх учителів іноземної мови у вищих навчальних закладах Великої Британії : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». – Полтава, 2016. Науковий керівник – доктор педагогічних наук, доцент Н. В. Сулаєва.

– *Наукові інтереси:*

організація самостійної роботи у ЗВО, порівняльна педагогіка. Має близько 20 наукових праць.

– Основні публікації:

1. Функціонально-комунікативний практикум з англійської мови : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл. стаціонарного та заочного відділень осв.-кваліф. рівнів «спеціаліст», «бакалавр», «магістр» спец. «Соціальна педагогіка», «Початкове навчання», «Дошкільне виховання»] / Ю. Федоренко, О. Рудич, Ю. Сиркіна, О. Палеха. – Полтава : ПНПУ ім. В. Г. Короленка, 2013. – 200 с.
2. Палеха О. М. Практики як важливий складник практичної підготовки фахівця / О. М. Палеха // На сторожі слова (до 25-ліття кафедри філологічних дисциплін Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка) : монографія / [М. І. Степаненко, Н. С. Степаненко, Ю. І. Браїло, С. П. Олійник та ін. ; за ред. Н. С. Степаненко]. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2016. – С. 174–185.
3. Палеха О. М. Дидактические средства организации самостоятельной внеаудиторной работы будущих учителей иностранного языка в высших учебных заведениях Великобритании / О. М. Палеха // Актуальные проблемы педагогической теории и практики. – Москва : Наука ; Воронеж : ВГПИ, 2013. – С. 212–217.
4. Палеха О. Особливості використання майбутніми учителями іноземної мови дидактичних засобів під час виконання самостійної позааудиторної роботи у вищих навчальних закладах Великої Британії / О. Палеха // Проблеми сучасної філології: лінгвістика, літературознавство, лінгводидактика : зб. наук. праць. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2013. – Вип. 6. – С. 99–103.
5. Палеха О. М. Особливості організації самостійної позааудиторної роботи майбутніх учителів / О. М. Палеха // Педагогічна майстерність як система професійних і мистецьких компетентностей : матеріали X Міжнар. пед.-мист. чит. пам'яті професора О. П. Рудницької. – Чернівці : Зелена Буковина, 2013. – С. 156–157.
6. Палеха О. Підготовка вчителів іноземної мови для початкової школи у Великій Британії / О. Палеха // Проблеми сучасної філології: лінгвістика, літературознавство, лінгводидактика : зб. наук. праць. – Полтава : Освіта, 2014. – Вип. 7. – С. 81–84.
7. Палеха О. Використання електронних засобів навчання у процесі організації самостійної позааудиторної роботи майбутніх учителів іноземної мови у Великій Британії / О. Палеха // Естетика і етика педагогічної дії : зб. наук. праць. – Київ – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2015. – Вип. 12. – С. 175–184.
8. Палеха О. М. Досвід організації самостійної позааудиторної роботи майбутніх учителів іноземної мови у ВНЗ Великої Британії / О. М. Палеха // Імідж сучасного педагога. – 2015. – № 5 (154). – С. 11–14.
9. Палеха О. Зміст самостійної позааудиторної роботи майбутніх учителів іноземної мови у вищих навчальних закладах Великої Британії / О. Палеха // Проблеми сучасної філології: лінгвістика, літературознавство, лінгводидактика : зб. наук. праць. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2015. – Вип. 8. – С. 90–93.
10. Палеха О. М. Контроль та оцінювання самостійної позааудиторної роботи майбутніх учителів іноземної мови у вищих навчальних закладах Великої Британії / О. М. Палеха // Cutting-edge science : materials of the XI Intern. scient. and pract. conf. (Sheffield, April 30 – May 7, 2015). – Sheffield : Science and education LTD, 2015. – Vol. 13 : Pedagogical sciences. – С. 19–22.
11. Палеха О. М. Методичні рекомендації щодо використання британського досвіду організації самостійної позааудиторної роботи у вітчизняній педагогічній практиці / О. М. Палеха. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2016. – 51 с.

12. Палеха О. Технологія організації самостійної позааудиторної роботи майбутніх учителів іноземної мови у вищих навчальних закладах Великої Британії / О. Палеха // Проблеми сучасної філології: лінгвістика, літературознавство, лінгводидактика : зб. наук. праць. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2016. – Вип. 9. – С. 66–69.
13. Палеха О. Умови ефективної організації самостійної позааудиторної роботи студентів у вищих навчальних закладах Великої Британії / О. Палеха // Проблеми сучасної філології: лінгвістика, літературознавство, лінгводидактика : зб. наук. праць. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2017. – Вип. 10. – С. 64–68.

– *Навчальні дисципліни, які викладає:*

іноземна мова (англійська); практика усного і писемного мовлення; іноземна мова у професійній діяльності; актуальні питання сучасної англійської мови; методика навчання іноземної мови у початковій школі.

РУДИЧ Оксана Олексіївна

– *ORCID (ID):*

orcid.org/0000-0001-9203-7262

– *Посада, науковий ступінь, учене звання, інші обов'язки:*

доцент кафедри філологічних дисциплін і методик їх викладання, кандидат педагогічних наук, член ученої ради психолого-педагогічного факультету.

– *Освіта:*

закінчила психолого-педагогічний факультет Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (1997 р.), здобула кваліфікацію викладача дошкільної педагогіки і психології, вихователя із правом проведення занять іноземною мовою.

– *Тема кандидатської дисертації, місце і рік захисту, науковий керівник:*

Підготовка майбутніх учителів початкових класів до використання сучасної англомовної дитячої літератури : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». – К., 2005. Захищена в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка. Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор М. П. Лещенко.

– *Наукові інтереси:*

проблеми використання сучасних дитячих англомовних літературних першоджерел у змісті професійної освіти, пошук інноваційних шляхів стимуляції інтересу до читання літературних англомовних творів. Має близько 60 наукових публікацій.

– *Основні публікації:*

1. Функціонально-комунікативний практикум з англійської мови : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл. стаціонарного та заочного відділень осв.-кваліф. рівнів «спеціаліст», «бакалавр», «магістр» спец. «Соціальна педагогіка»,

- «Початкове навчання», «Дошкільне виховання»] / Ю. Федоренко, О. Рудич, Ю. Стиркіна, О. Палеха. – Полтава : ПНПУ ім. В. Г. Короленка, 2013. – 200 с.
2. Рудич О. О. Виховна робота / О. О. Рудич, Ю. С. Стиркіна // На сторожі слова (до 25-ліття кафедри філологічних дисциплін Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка) : монографія / [М. І. Степаненко, Н. С. Степаненко, Ю. І. Браїлко, С. П. Олійник та ін. ; за ред. Н. С. Степаненко]. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2016. – С. 186–213.
  3. Рудич О. Бібліотерапевтичний потенціал сучасної англомовної літератури / О. Рудич // Проблеми сучасної філології: лінгвістика, літературознавство, лінгводидактика : зб. наук. праць – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2013. – Вип. 6. – С. 104–107.
  4. Рудич О. Використання графічних моделей інтерпретації тексту як засобу оптимізації сприймання англомовних літературних джерел / О. Рудич // Naukova przestrzen Europy – 2013 : materialy IX Miedzynar. nauk.-prakt. konf.-Przemysl : Nauka i studia. – Vol. 23 : Filologiczne nauki. – С. 8–12.
  5. Рудич О. Риторичний аспект формування художнього образу у процесі читання англомовного літературного тексту / О. Рудич // Імідж сучасного педагога. – 2013. – № 4. – С. 46–49.
  6. Рудич О. Reading into writing: organization of the text analyses in written / О. Рудич // Проблеми сучасної філології: лінгвістика, літературознавство, лінгводидактика : зб. наук. праць. – Полтава : Освіта, 2014. – Вип. 7. – С. 52–56.
  7. Рудич О. О. Особливості використання творів Т. Г. Шевченка як засобу артотерапії / Ю. С. Стиркіна, О. О. Рудич, Ю. П. Федоренко // Постать Тараса Шевченка у світовому й національному культурологічному контексті : матеріали всеукр. наук.-практ. конф. (Полтава, 4–5 бер. 2014 р.). – Полтава, 2014. – С. 17–20.
  8. Рудич О. Використання сучасної анімації та неігрового кіно як засобу оптимізації процесу навчання іноземної мови / О. Рудич // Імідж сучасного педагога. – 2015. – № 5 (154). – С. 22–25.
  9. Рудич О. Особливості практичного використання сучасної анімації як засобу навчання англійської мови / О. Рудич // Проблеми сучасної філології: лінгвістика, літературознавство, лінгводидактика : зб. наук. праць. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2015. – Вип. 8. – С. 78–80.
  10. Рудич О. О. Специфіка практичного використання документальних фільмів як засобу навчання англійської мови / О. Рудич // Efektivni nastroje modernich ved – 2015 : materialy XI Mezinar. vědeck.-prakt. konf. – Praha : Publishing House «Education and Science» s. r. o, 2015. – Dil. 15 : Filologicke vedy. – С. 8–11.
  11. Рудич О. Використання англомовної пісні як засобу оптимізації процесу навчання мови / О. Рудич // Проблеми сучасної філології: лінгвістика, літературознавство, лінгводидактика : зб. наук. праць. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2016. – Вип. 9. – С. 85–88.
  12. Рудич О. Інтегративний підхід до викладання літератури в процесі професійної підготовки майбутніх педагогів / О. Рудич, Ю. Стиркіна // Педагогічна освіта: теорія і практика : зб. наук. праць / голов. ред. В. М. Лабунець. – Кам'янець-Подільський, 2016. – Вип. 1 (20). – Ч. 2. – С. 411–416.
  13. Рудич О. Інтерактивний підхід до використання англомовних літературних першоджерел у процесі професійної підготовки майбутніх учителів / О. Рудич // Естетика і етика педагогічної дії : зб. наук. праць. – Київ – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2016. – Вип. 14. – С. 40–48.
  14. Рудич О. Інтерактивний підхід до викладання іноземної мови у процесі професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів / О. Рудич // Проблеми

сучасної філології: лінгвістика, літературознавство, лінгводидактика : зб. наук. праць. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2017. – Вип. 10. – С. 69–73.

– *Навчальні дисципліни, які викладає:*

іноземна мова (англійська); практика усного і писемного мовлення; практикум з іноземної мови; іноземна мова за професійним спрямуванням; іноземна мова у професійній діяльності; методика навчання іноземної мови в дитячих дошкільних закладах; англомовна література.

СТІРКІНА Юлія Сергіївна

– *ORCID (ID):*

<http://orcid.org/0000-0002-9818-6653>

– *Посада, науковий ступінь, учене звання, інші обов'язки:*

доцент кафедри філологічних дисциплін і методик їх викладання, кандидат педагогічних наук, член ученої ради психолого-педагогічного факультету.

– *Освіта:*

закінчила факультет російської філології Полтавського державного педагогічного інституту ім. В. Г. Короленка (1995 р.), здобула кваліфікацію вчителя російської мови та літератури, англійської мови та зарубіжної літератури.

– *Тема кандидатської дисертації, місце і рік захисту, науковий керівник:*

Дидактичні засади підготовки майбутніх вчителів іноземної мови до викладання інтегрованих курсів : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». – Полтава, 2002. Захищена в Інституті педагогіки і психології професійної освіти НАПН України. Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор М. П. Лещенко.

– *Наукові інтереси:*

комплексні шляхи реалізації інтеркультурного підходу до викладання іноземних мов, особливості навчання іноземної мови в дошкільному віці, використання елементів андрагогіки в навчанні іноземної мови студентів вишу, використання технології інтегрованих курсів у ЗВО. Має понад 30 наукових публікацій.

– *Основні публікації:*

1. Функціонально-комунікативний практикум з англійської мови : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл. стаціонарного та заочного відділень осв.-кваліф. рівнів «спеціаліст», «бакалавр», «магістр» спец. «Соціальна педагогіка», «Початкове навчання», «Дошкільне виховання»] / Ю. Федоренко, О. Рудич, Ю. Стиркіна, О. Палеха. – Полтава : ПНПУ ім. В. Г. Короленка, 2013. – 200 с.
2. Стиркіна Ю. С. Виховна робота / Ю. С. Стиркіна, О. О. Рудич // На сторожі слова (до 25-ліття кафедри філологічних дисциплін Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка) : монографія /

- [М. І. Степаненко, Н. С. Степаненко, Ю. І. Браїлко, С. П. Олійник та ін. ; за ред. Н. С. Степаненко]. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2016. – С. 186–213.
3. Стиркіна Ю. С. Музика та іноземна мова: естетичний потенціал інтеграції / Ю. С. Стиркіна // Естетика і етика педагогічної дії : зб. наук. праць. – Київ – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2013. – Вип. 6. – С. 146–159.
  4. Стиркіна Ю. Стратегія курсу «Іноземна мова за професійним спрямуванням» і особливості його викладання / Ю. Стиркіна // Імідж сучасного педагога. – 2013. – Вип. 10 (139). – С. 55–59.
  5. Стиркіна Ю. Формування культурознавчої грамотності засобами іноземної мови / Ю. Стиркіна // Проблеми сучасної філології: лінгвістика, літературознавство, лінгводидактика : зб. наук. праць. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2013. – Вип. 6. – С. 129–134.
  6. Стиркіна Ю. С. Особливості використання творів Т. Г. Шевченка як засобу артотерапії / Ю. С. Стиркіна, О. О. Рудич, Ю. П. Федоренко // Постать Тараса Шевченка у світовому й національному культурологічному контексті : матеріали всеукр. наук.-практ. конф. (Полтава, 4–5 бер. 2014 р.). – Полтава, 2014. – С. 17–20.
  7. Стиркіна Ю. Роль лінгвокраїнознавчого аспекту у підвищенні загальнокультурного рівня знань майбутніх учителів іноземної мови / Ю. Стиркіна // Проблеми сучасної філології: лінгвістика, літературознавство, лінгводидактика : зб. наук. праць. – Полтава : Освіта, 2014. – Вип. 7. – С. 95–100.
  8. Стиркіна Ю. Алгоритм навчання дитини іноземної мови на початковому етапі: що можуть зробити небайдужі батьки? / Ю. Стиркіна // Імідж сучасного педагога. – 2015. – № 5 (154). – С. 25–28.
  9. Стиркіна Ю. Раннє навчання іноземних мов за допомогою мультимедійних засобів / Ю. Стиркіна // Проблеми сучасної філології: лінгвістика, літературознавство, лінгводидактика : зб. наук. праць. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2015. – Вип. 8. – С. 107–114.
  10. Стиркіна Ю. Пареонімичні засоби навчання іноземної мови на різних вікових етапах / Ю. Стиркіна // Проблеми сучасної філології: лінгвістика, літературознавство, лінгводидактика : зб. наук. праць. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2016. – Вип. 9. – С. 101–106.
  11. Стиркіна Ю. Інтегративний підхід до викладання літератури в процесі професійної підготовки майбутніх педагогів / Ю. Стиркіна, О. Рудич // Педагогічна освіта: теорія і практика : зб. наук. праць / голов. ред. В. М. Лабунець. – Кам'янець-Подільський, 2016. – Вип. 1 (20). – Ч. 2. – С. 411–416.
  12. Стиркіна Ю. Педагогічний потенціал ілюстрацій у процесі вивчення англійської мови майбутніми вчителями / Ю. Стиркіна // Естетика і етика педагогічної дії : зб. наук. праць. – Київ – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2016. – Вип. 14. – С. 31–40.
  13. Стиркіна Ю. Електронна пошта у навчанні іноземної мови: аналіз зарубіжного досвіду використання / Ю. Стиркіна // Проблеми сучасної філології: лінгвістика, літературознавство, лінгводидактика : зб. наук. праць. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2017. – Вип. 10. – С. 82–86.

– *Навчальні дисципліни, які викладає:*

іноземна мова (англійська); практика усного і писемного мовлення; практикум з іноземної мови; іноземна мова у професійній діяльності; історія зарубіжної літератури; світова літературна класика.

ФЕДОРЕНКО Юлія Петрівна

– *Посада, науковий ступінь, учене звання, інші обов'язки:*
доцент кафедри філологічних дисциплін і методик їх викладання, кандидат педагогічних наук.

– *Освіта:*

закінчила факультет іноземної мови та психології Горлівського державного педагогічного інституту іноземних мов (1998 р.), здобула кваліфікацію вчителя англійської мови, практичного психолога.

– *Тема кандидатської дисертації, місце і рік захисту, науковий керівник:*

Формування у старшокласників комунікативної компетенції в процесі вивчення іноземної мови : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.09 «Теорія навчання». – Полтава, 2005. Захищена у Волинському державному університеті імені Лесі Українки. Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор М. В. Гриньова.

– *Наукові інтереси:*

проблема формування комунікативної компетенції в процесі вивчення іноземної мови.

– *Основні публікації:*

1. Функціонально-комунікативний практикум з англійської мови : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл. стаціонарного та заочного відділень осв.-кваліф. рівнів «спеціаліст», «бакалавр», «магістр» спец. «Соціальна педагогіка», «Початкове навчання», «Дошкільне виховання»] / Ю. Федоренко, О. Рудич, Ю. Стиркіна, О. Палеха. – Полтава : ПНПУ ім. В. Г. Короленка, 2013. – 200 с.
2. Федоренко Ю. Інновації варіативних організаційних форм навчання іноземних мов молодших школярів / Ю. Федоренко // Проблеми сучасної філології: лінгвістика, літературознавство, лінгводидактика : зб. наук. праць. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2013. – Вип. 6. – С. 163–166.
3. Федоренко Ю. Професійно зорієнтована іншомовна комунікація у контексті сучасної освіти / Ю. Федоренко // Імідж сучасного педагога. – 2013. – Вип. 4 (133). – С. 3–5.
4. Федоренко Ю. Психолого-педагогічна сутність інтересу, читацького інтересу / Ю. Федоренко // Педагогічний альманах : зб. наук. праць. – Херсон : КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2013. – Вип. 19. – С. 77–81.
5. Федоренко Ю. Сутність читацької діяльності в початковій школі / Ю. Федоренко // Педагогічні науки : зб. наук. праць. – Херсон : ХДУ, 2013. – Вип. 63. – С. 147–151.
6. Федоренко Ю. П. Особливості використання творів Т. Г. Шевченка як засобу артотерапії / Ю. П. Федоренко, О. О. Рудич, Ю. С. Стиркіна // Постать Тараса Шевченка у світовому й національному культурологічному контексті : матеріали всеукр. наук.-практ. конф. (Полтава, 4–5 бер. 2014 р.). – Полтава, 2014. – С. 17–20.

7. Федоренко Ю. Сутність поняття «навчальне інформаційне середовище» у сучасній науці / Ю. Федоренко // Проблеми сучасної філології: лінгвістика, літературознавство, лінгводидактика : зб. наук. праць. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2014. – Вип. 7. – С. 109–112.

– *Навчальні дисципліни, які викладає:*

іноземна мова (англійська); практика усного та писемного мовлення; методика навчання іноземної мови в початковій школі.

К. В. Седих, В. Ф. Моргун, Н. Й. Метельська

КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ

◇ ІСТОРІЯ КАФЕДРИ

Психологічну підготовку майбутніх учителів з 1936 року в Полтаві проводили фахівці у складі кафедри педагогіки і психології. Післявоєнна історія розвитку психології на Полтавщині пов'язана з іменами працівників Полтавського педагогічного інституту: учениці ленінградської (Б. Г. Ананьєва) і київської (Г. С. Костюка) психологічних шкіл, кандидата педагогічних наук (із психології), доцента Тамари Іванівни Гавакової, кандидата педагогічних наук (із психології), доцента Нінелі Степанівни Литвиненко, старших викладачів Мотрі Іванівни Шенгур і Людмили Олександрівни Ткач.

У жовтні 1980 року з ініціативи ректора, професора І. А. Зязюна кафедра психології була відокремлена від кафедри педагогіки в самостійний підрозділ. До стартового складу кафедри входили ветерани – доценти Т. І. Гавакова, І. К. Тарасенко, випускники Київського університету Ю. І. Калюжна, О. Д. Кравченко, П. А. М'ясоїд, випускники Московського (А. П. Коняєва, В. Ф. Моргун) та Харківського (І. В. Фастовець) університетів. Пізніше на кафедрі психології працювали випускники Київського університету О. О. Головко, В. І. Гордієнко, Л. В. Коpecь, З. Ф. Сіверс, В. С. Хомик, Московського універ-

Кафедра психології, 2012 рік

ситету – Т. А. Устименко, Московського педагогічного інституту – Т. М. Єгорова, С. І. Кириченко, Харківського університету – В. В. Колінько, О. О. Колінько, Н. О. Нарожня, О. В. Ключев, Полтавського педінституту – П. Б. Деряга, Ю. М. Рудимова, А. В. Савельєв, Н. В. Стрельникова, В. М. Заїка, Т. М. Пазюченко. Велику роботу проводили завідувачі лабораторій психодіагностики, профорієнтації, соціально-психологічних досліджень В. Рихва, Є. Гололобов, С. Чеpecь, С. Балацький, В. Бєлий, В. Григорович, Т. Мироненко, старші лаборанти Н. Гармаш, В. Мацапура, В. Обловацька, Н. Метельська, лаборанти Л. Голуб, Л. Шкурупій.

Перші дев'ятнадцять років кафедра психології функціонувала як загальноінститутський підрозділ, але перетворення факультету початкового навчання в психолого-педагогічний і ліцензування спеціальності «Психологія» потребувало створення випускової кафедри на факультеті. Тому в 1999 році з ініціативи декана факультету доцента Н. Д. Карапузової ректор університету В. О. Пащенко підписав наказ про перехід кафедри психології до складу психолого-педагогічного факультету.

За час існування кафедри її науковці захистили 2 докторські (К. В. Сєдих, О. Г. Коваленко), 26 кандидатських дисертацій (О. В. Абасалієва, Н. М. Атаманчук, Ю. В. Вербова, Н. О. Гончарова, Ю. Л. Горбенко, Т. М. Дзюба, Т. В. Зозуль, Ю. І. Калюжна, О. Г. Коваленко, В. В. Колінько, В. В. Шевчук, М. М. Рева, О. Г. Мирошник, Н. М. Мишко, М. М. Мельничук, Л. С. Москаленко, А. А. Московченко, Л. Г. Перетятко, І. Г. Тітов, Т. Є. Тітова, М. М. Тєслєнко, Т. А. Устименко, А. С. Харченко, Н. О. Чайкіна, Н. О. Юдіна, Т. А. Яновська. Працюють над докторськими дисертаціями В. Ф. Моргун, І. Г. Тітов. З 2001 року на психолого-педагогічному факультеті працює магістратура із психології, а у 2013 році було відкрито аспірантуру з такого ж фаху.

Кафедра була ініціатором проведення багатьох науково-практичних конференцій, зокрема всеукраїнських і міжнародних, які супроводжувалися випуском збірників наукових робіт: Всеукраїнської науково-практичної конференції «Орієнтація молоді на педагогічну професію» (1987 р.), Міжнародної науково-практичної конференції «Підготовка практичних психологів: досвід, проблеми і перспективи» (2000 р.), Міжнародної науково-практичної конференції «Соціально-психологічні детермінанти становлення громадянськості сучасної молоді в контексті спадщини А. С. Макарєнка» (2004 р.), Міжнародної науково-практичної конференції «Розвивальна освіта і багатовимірний досвід особистості» (2005 р.), Всеукраїнських науково-практичних конференцій «Сім'я та психотерапія в контексті культури сучасної України», «Сучасна сім'я. Освіта. Медицина. Психологія. Психотерапія. Можливості співпраці» (2006, 2007, 2008 рр.), Всеукраїнської науково-практичної конференції «Особистісне зростання і гуманізація стосунків між поколіннями» (2007 р.), Всеукраїнської науково-практичної конференції «Перспективи інтеграції соціально-психологічних досліджень сім'ї та практики системної сімейної психотерапії в Україні» (2010 р.), Міжнародної науково-практичної конференції «Суб'єктно-особистісні виміри психологічної освіти», присвяче-

ної 30-річчю кафедри психології ПНПУ імені В. Г. Короленка (2010 р.), Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні тенденції освіти дорослих у сучасному вимірі» (2010 р.), Міжнародної науково-практичної конференції «Технології управління освітніми закладами», присвяченої 123-річчю від дня народження А. С. Макаренка (2011 р.), Всеукраїнської науково-практичної конференції «Теоретичні та методичні основи організації здоров'язбережувального навчального середовища учнів загальноосвітньої школи» (2011 р.), Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Кризи життєвого простору особистості, сім'ї та соціальних інституцій» (2013 р.), Всеукраїнської науково-практичної конференції «Позитивна психотерапія в Україні: відповіді на виклики часу» (2014 р.), Всеукраїнської науково-практичної конференції «Кроки єднання; втрати та надбання, або ціна та здобутки» (2015 р.), Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Світоглядні орієнтації особистості у сучасних соціокультурних умовах: міждисциплінарні аспекти», присвяченої 35-річчю кафедри психології (2015 р.), Всеукраїнської науково-практичної конференції «Міфи: те, що підтримує, і те, що стримує» (2016 р.).

Одним із пріоритетних напрямків роботи кафедри завжди була й плідна наукова робота зі студентами й магістрантами, визнана на всеукраїнському рівні. У 2001–2002 навчальних роках три студенти-психологи здобули перше командне місце в Україні (у м. Києві на базі МАУП): Віталій Заїка (2 місце), Ольга Червінська (3 місце) і Дарія Орлова (5 місце). У 2005 році команда Полтавського державного педагогічного університету (В. Заїка, Д. Орлова) у загальному конкурсі з класичними університетами в Івано-Франківську також виступила на високому рівні, а В. Заїка посів 3 місце серед 66 учасників зі всієї України. У 2013 році магістрантка О. Передера здобула 2 місце у Всеукраїнській студентській олімпіаді за спеціальністю «Психологія» (м. Київ), студентка Ю. Порохня – 2 місце у Всеукраїнській олімпіаді з психології серед студентів, для яких «Психологія» не є основною спеціальністю (м. Одеса). Готували команду доценти О. Г. Мирошник, І. Г. Тітов, Н. М. Атаманчук та ін. У 2016 році студентка IV курсу К. Красильна отримала грамоту за найкращу наукову роботу в II етапі Всеукраїнської студентської олімпіади з теоретичної та прикладної психології (КНУ імені Тараса Шевченка). Асистенти К. П. Крикля (науковий керівник – ст. викладач О. Д. Кравченко), А. В. Мирошнеченко (науковий керівник – доц. О. Г. Мирошник) – колишні призери фінальних етапів конкурсів студентських наукових робіт.

◆ КАФЕДРА СЬОГОДНІ

На сьогодні колектив кафедри складають 25 осіб. Серед них 2 доктори психологічних наук – завідувач кафедри, проф. К. В. Седих, доц. О. Г. Коваленко, кандидат психологічних наук, професор В. Ф. Моргун, кандидати психоло-

Зав. кафедри психології, доктор психологічних наук, проф. К. В. Седих з магістрантами. Випуск 2016 року

гічних наук, доценти Н. О. Гончарова, Ю. Л. Горбенко, Ю. І. Калюжна, Ю. О. Клименко, М. М. Мельничук, О. Г. Мирошник, Л. Г. Перетятко, І. Г. Тітов, Т. Є. Тітова, А. С. Харченко, Н. О. Чайкіна, Н. О. Юдіна, Т. А. Яновська, кандидати психологічних наук, старші викладачі М. М. Рева, В. В. Шевчук, кандидат педагогічних наук, доцент М. М. Тесленко, старший викладач О. Д. Кравченко, асистенти К. П. Крикля, Н. М. Мишко, Є. Г. Хоменко, завідувач лабораторії В. Г. Облосвацька, старший лаборант Н. Й. Метельська.

Кафедра психології – відомий в Україні та за її межами осередок психологічної науки і практики, має здобутки міжнародного рівня в галузі психології особистості, її вікової періодизації розвитку, психодіагностики, профорієнтації, педагогічної майстерності, психології міжсистемної взаємодії, психології та психотерапії сім'ї.

На кафедрі успішно співпрацюють дві наукові школи – «Синергетичний підхід до психологічних процесів у системах різного рівня організації» (керівник – К. В. Седих) та «Психологія багатовимірної особистості» (керівник – В. Ф. Моргун), у межах яких здійснюється керівництво курсовими та магістерськими роботами студентів, публікуються наукові здобутки, організовуються та проводяться наукові конференції.

На базі наукової школи «Синергетичний підхід до психологічних процесів у системах різного рівня організації» захищено п'ять кандидатських дисертацій, а також готуються до захисту аспіранти кафедри В. А. Лавріненко, Є. Г. Хоменко та Н. Й. Метельська. Основні напрямки її роботи – аналіз взаємодії між різними підсистемами вищого рівня складності та вивчення складників цих підсистем як систем нижчого рівня складності, що дає змогу визначити синергетичні ефекти в роботі різних соціальних та освітніх

систем; дослідження процесів та механізмів, які утворюють синергетичний ефект діяльності системи, та розробка програм для формування і практичного використання цих синергетичних ефектів у роботі психологічних служб освітніх закладів; проведення наукових досліджень, написання на їхній основі кандидатських дисертацій і впровадження отриманих результатів у практичну діяльність психологічних служб системи освіти.

На базі наукової школи «Психологія багатовимірної особистості» виконано вісім кандидатських дисертацій, у тому числі членів кафедри Н. О. Чайкіної, А. С. Харченко, Н. О. Гончарової. Основні напрямки роботи цієї наукової школи – дослідження теоретичних та прикладних проблем психології особистості, вікової, педагогічної й соціальної психології; розвиток мотивації та творчого мислення учнів; психологічний супровід профорієнтації; психологічні умови розвитку педагогічної рефлексії, розвиток особистості в етності та культурі; особливості делінквентної поведінки; емпатія й атракція в системі «вчитель – учень»; мотивація кохання, мотивація суспільно-політичної активності молоді тощо.

Наукова робота шкіл кафедри психології активно реалізується на базі навчальної лабораторії та центру практичної психології.

Кафедра тісно співпрацює із провідними вишами Києва, Харкова, Дніпропетровська, Луцька, Львова, Одеси, Сімферополя, Сум тощо. Плідними є зв'язки кафедри з іноземними навчальними закладами та світовою науковою спільнотою. Зокрема, активною є співпраця з Московським університетом, видавничим домом «Народное образование» (Росія), з лабораторією «Макаренко-реферат» Марбурзького університету (Німеччина), з Південно-Західним університетом імені Неофіта Рильського (м. Благоевград) і Велико-Тирнівським університетом (обидва – Болгарія). Форми співпраці – підготовка аспірантів, захист дисертацій, стажування, участь у наукових конференціях, спільні публікації.

Завідувач кафедри К. В. Седих брала участь у міжнародних наукових та науково-практичних конференціях: 3rd World Congress for Psychotherapy, Відень, 14–18 липня 2002 р.; Warszawskie Sympozjum Balintowskie, Варшава, 16–17 січня 2010 р.; The Opportunities of Applying of Concepts and Methods of systemic family therapy in the Organization Counseling, Больцано, 27–28 лютого 2010 р.; The Methods of Systemic Family Therapy for Optimization of Team-work, Інсбрук, 1–2 березня 2010 р. Із 29 травня по 5 червня 2016 року брала участь у засіданні робочої групи з підготовки заявки на фінансування проекту в рамках програми європейської комісії «Horizon 2020» у Новому університеті Бакінгемшира (Велика Британія).

В останні роки кафедра психології була співорганізатором таких наукових зібрань, як Міжнародна науково-практична конференція «Соціально-психологічна наука третього тисячоліття: досвід, виклики, перспективи» (м. Київ, 18–20 жовтня 2010 р.); Всеукраїнська науково-практична конференція «Системний підхід до актуальних проблем психосоматики» (м. Хар-

КАФЕДРА ПСИХОЛОГІ

ків, 28–30 січня 2011 р.); Міжнародна науково-практична конференція «Самоосвіта та розвиток емоційного інтелекту як фактор удосконалення педагогічної майстерності вчителя» (м. Миргород, 16–17 вересня 2011 р.); Міжнародна науково-практична конференція «Особистість. Стосунки. Розвиток. Міждисциплінарний аспект» (м. Львів, 3–5 червня 2016 р.).

У березні 2017 року було проведено Всеукраїнський науково-практичний семінар з міжнародною участю «Багатовимірність особистості: теорія, психодіагностика, корекція», співорганізаторами якого були О. О. Кріуліна – професор кафедри методики, педагогіки і психології професійної освіти Курського державного університету (РФ), доктор психологічних наук, професор, член-кореспондент Міжнародної академії психологічних наук; В. О. Стеблянко – директор Центру медичних і психологічних проблем, психотерапевт широкого профілю, полковник медичної служби, президент Асоціації психологів Республіки Казахстан (м. Астана); Меттіні Еміліано – завідувач кафедри гуманітарних наук міжнародного факультету Російського національного дослідницького медичного університету імені М. І. Пирогова (м. Москва), магістр філософії (м. Піза, Італія); М. Є. Мутафова – кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології Південно-Західного університету «Неофіт Рильськи» (м. Благоевград, Болгарія).

Гостями кафедри і студентів-психологів в різні роки були такі відомі вчені: академіки Ш. А. Амонашвілі (Грузія), О. О. Бодальов, М. М. Нечаєв (Росія), дійсні члени НАПН України Л. Ф. Бурлачук, С. Д. Максименко, В. О. Моляко, А. В. Киричук (м. Київ), А. Я. Чебикін (м. Одеса), Т. С. Яценко (м. Черкаси); члени-кореспонденти НАПН України Г. О. Балл, М. Й. Боришевський, Л. М. Карамушка, В. О. Татенко, Т. М. Титаренко (м. Київ), доктори психологічних наук

Кафедра психології, 2016 рік

А. К. Маркова (м. Москва), Ю. З. Гільбух, Я. Л. Коломінський, В. В. Рибалка, Ю. М. Швалб (м. Київ) та ін.

З 2011 року спільно з Інститутом психології імені Г. С. Костюка НАПН України кафедра психології випускає фаховий журнал «Психологія і особистість», який уходить до кількох міжнародних наукометричних баз. Головними редакторами журналу є доктор психологічних наук, директор Інституту психології академік С. Д. Максименко та доктор психологічних наук, завідувач кафедри психології, проф. К. В. Седих, заступниками – проф. В. Ф. Моргун та доц. І. Г. Тітов.

Колектив кафедри підготував низку монографій, навчальних посібників, підручників та наукових розробок. Зокрема, видано тринадцять монографій:

– 4 одноосібні (Седих К. В. Психологія взаємодії систем: «сім'я і освітні інституції»: монографія / К. В. Седих. – Полтава : Довкілля ; К., 2008. – 260 с.; Коваленко О. Г. Міжособистісне спілкування осіб похилого віку : психологічні аспекти : монографія / О. Г. Коваленко. – К. : Інститут обдарованої дитини, 2015. – 456 с.; Тітов І. Г. Постнеклассическая личность: методологические основания психологического исследования : монография / И. Г. Титов. – Saarbrücken: Lambert Academic Publishing, 2014. – 125 с.; Мельничук М. М. Психологія толерантності особистості (на матеріалі дослідження студентів) : монографія / М. М. Мельничук. – Полтава : Мірон І. А., 2014 – 244 с.);

– 9 колективних (Седых К. В. Новые аспекты болезни ЗЧА : монография / К. В. Седых, В. Д. Куроедова. – Полтава, 1997. – 255 с.; Седых К. В. Современный взгляд на болезнь «Зубочелюстная аномалия» / В. Д. Куроедова, К. В. Седых. – Полтава, 2014. – 263 с.; Седих К. В. Сучасні тенденції розвитку етнічної та національної ідентичності в українському суспільстві / К. В. Седих // Особистість у розвитку: психологічна теорія і практика : [монографія / за ред. С. Д. Максименка, В. Л. Зливкова, С. Б. Кузікової]. – Суми : Сум ДПУ імені А. С. Макаренка, 2015. – Кн. 1. – С. 249–271; Седих К. В. Теоретичні та практичні підходи до роботи з сім'ями у формуванні професійної компетентності корекційного педагога та соціального працівника / К. В. Седих // Спеціальна освіта і соціальна робота: теорія і практика підготовки фахівця : [монографія / за заг. ред. Н. Г. Пахомової, В. А. Погребняка]. – Полтава : АСМІ, 2017. – С. 124–134; Sedykh K. The research of representation of the social and political crisis in the public consciousness of citizens of Ukraine / K. Sedykh, O. Abasaliyeva // Person, family, and society: interdisciplinary approach to the harmonization of interests. – Opole, 2016. – P. 54–64; Моргун В. Ф. Підвищення культури екзистенціальних виборів людини засобами психодіагностики / В. Ф. Моргун // Психологічна культура: види, інваріанти, розвиток : монографія / [М. Й. Боришевський, Н. Є. Завацька, З. С. Карпенко, С. Б. Кузікова, В. Ф. Моргун та ін. ; відп. ред. Г. Є. Улунова]. – Суми : Мрія, 2014. – С. 175–200; Моргун В. Ф. Типи і періоди розвитку особистості в умовах інтеграції та диференціації (інтедифії) освіти / В. Ф. Моргун // Психолого-педагогічні проблеми розвитку особистості : монографія / за ред. В. Ф. Моргуна, Л. В. Герасименко, Р. М. Білосус. – Кременчук : КрНУ імені Михайла Остроградського, 2016. – С. 178–204;

Всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю
«Світоглядні орієнтації особистості у сучасних соціокультурних умовах: міждисциплінарні аспекти»,
2015 рік

Тітов І. Г. Особистісне становлення дитини: суб'єктний вимір / І. Г. Тітов, О. Д. Кравченко, Л. С. Москаленко. – К. : ВЦ «Академія», 2015. – 152 с.; Шевчук В. В. Історико-культурні передумови становлення Полтавської психологічної школи у XVIII–XX століттях : монографія / В. В. Шевчук, М.-Л. А. Чепан. – К. : ВД «Слово», 2015. – 256 с.).

Також навчальні посібники:

1. Седих К. В. Психодіагностика та психокорекція в ортодонтичному лікуванні : навч. посіб. / К. В. Седих, В. Д. Куроєдова. – Полтава, 2000. – 39 с.
2. Седих К. В. Психологія сім'ї : навч. посіб. / К. В. Седих. – 2-е вид., доп. – К. : ВЦ «Академія», 2015. – 192 с.
3. Основи психотерапії : навч. посіб. / [К. В. Седих, О. О. Фільц, В. І. Банцер та ін.]; за ред. К. В. Седих, О. О. Фільц. – К. : Академвидав, 2016. – 192 с.
4. Моргун В. Ф. Проблема періодизації розвитку личности в психології / В. Ф. Моргун, Н. Ю. Ткачова. – М. : МГУ, 1981. – 84 с.
5. Моргун В. Ф. Обдаровані діти і школа. Методика діагностики та педагогічний досвід / Н. В. Настенко, Н. І. Білик, В. Ф. Моргун. – Полтава, 1998. – 167 с.
6. Атаманчук Н. М. Психологія і педагогіка : консп. лекцій / Н. М. Атаманчук. – Полтава : ПолтНТУ, 2006. – 127 с.
7. Атаманчук Н. М. Практикум із загальної психології / Н. М. Атаманчук. – Полтава, 2008. – 183 с.
8. Гончарова Н.О. Основи професійної орієнтації : навч. посіб. / Н. О. Гончарова ; за ред. В. Ф. Моргуна. – К. : ВД «Слово», 2010. – 168 с.
9. Тітов І. Г. Психологія індивідуальної суб'єктності молодших школярів: теоретико-методичний аспект / І. Г. Тітов. – Полтава : Фірма «Техсервіс», 2007. – 70 с.

10. Тітов І. Г. Вступ до психофізіології / І. Г. Тітов. – К. : Академвидав, 2011. – 296 с.
11. Устименко Т. А. Основи міжкультурної взаємодії / Т. А. Устименко. – Полтава, 1998. – 214 с.
12. Чайкіна Н. О. Комплекс психологічних методів дослідження професійної адаптації молодого вчителя : наук.-метод. посіб. / Н. О. Чайкіна. – К., 1997. – 40 с.
13. Методи психодіагностики підлітків / О. О. Головка, В. І. Гордієнко, П. Б. Деряга, Т. М. Єгорова, Ю. І. Калюжна, В. В. Кірічек, О. О. Колінько, Л. В. Копець, О. Д. Кравченко, Н. О. Нарожня, В. Ф. Моргун, Л. Г. Перетятко, З. Ф. Сіверс, Т. А. Устименко, І. В. Фастовець, Н. О. Чайкіна ; за ред. В. Ф. Моргуна, О. Д. Кравченко. – Полтава, 1995. – 124 с.
14. Дзюба Т. М. Психологія дорослості з основами геронтопсихології : навч. посіб. / Т. М. Дзюба, О. Г. Коваленко ; за ред. В. Ф. Моргуна. – К. : ВД «Слово», 2013. – 264 с.
15. Моргун В. Ф. Основи психологічної діагностики : навч. посіб. / В. Ф. Моргун, І. Г. Тітов. – 3-тє вид. – К. : ВД «Слово», 2013. – 464 с.
16. Психологія розвитку: ранні етапи дитинства : навч. посіб. / К. В. Седих, Т. І. Губіна, Н. О. Юдіна, Є. Г. Хоменко ; за ред. К. В. Седих. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2014. – 248 с.
17. Седих К. В. Делінквентний підліток : навч. посіб. / К. В. Седих, В. Ф. Моргун. – 2-е вид., доп. – К. : ВД «Слово», 2015. – 272 с.
18. Шевчук В. В. Методики дослідження наукових кіл та напрямків у психології / В. В. Шевчук // Навчально-методичні проблеми розробки сценаріїв реалізації конструктивних функцій етнокультури в інформаційному суспільстві : посіб. / М.-Л. А. Чепа, М. І. Савіна, С. Є. Солодчук та ін. ; за ред. М.-Л. А. Чепи. – К. : Педагогічна думка, 2015. – С. 5–15.
19. Моргун В. Ф. Яку особистість формує сучасна школа? / В. Ф. Моргун // Удосконалення педагогічної майстерності в умовах особистісно орієнтованої освіти : модульн. посіб. / авт.-упор. П. І. Матвієнко, Н. І. Білик, О. О. Новак. – Полтава : ПОІППО імені М. В. Остроградського, 2003, 2006. – С. 124–132.
20. Атаманчук Н. М. Загальна психологія: курс лекцій (модульний варіант) / Н. М. Атаманчук. – Полтава, 2007. – 210 с.
21. Гончарова Н. О. Основи вибору професії: консультативний тренінг : навч.-метод. посіб. / Н. О. Гончарова ; за ред. В. Ф. Моргуна. – Полтава : АСМІ, 2007. – 48 с.
22. Тітов І. Г. Розвиток творчої уяви молодших школярів : навч.-метод. посіб. для шкільних психологів та вчителів / І. Г. Тітов ; за ред. Г. О. Балла. – Полтава : Астрєя, 2006. – 112 с.
23. Тітов І. Г. Вступ до практичної психометрики : електронн. навч. посіб. / І. Г. Тітов. – Полтава, 2016. – 128 с.

Доценти Т. І. Гавакова, І. К. Тарасенко є співавторами першого, а О. Г. Мирошник – третього і четвертого видань колективного підручника «Педагогічна майстерність», який перекладено російською та польською мовами

(Педагогічна майстерність : підруч. / І. А. Зязюн, Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос та ін. ; за ред. І. А. Зязюна. – К. : Богданова А. М., 2008. – 376 с.).

Викладачі кафедри мають свідоцтва про авторські права на навчальні посібники та монографії, а саме: К. В. Седих – на навчальний посібник «Психологія сім'ї», О. Г. Коваленко – на монографію «Міжособистісне спілкування осіб похилого віку: психологічні аспекти», В. В. Шевчук – на монографію «Історико-культурні передумови становлення Полтавської психологічної школи у XVIII–XX століттях». Кожен із викладачів є також автором навчальних програм і методичних розробок до них.

Викладачі кафедри психології залучають талановитих студентів до роботи в 17 наукових проблемних групах, якими керують досвідчені доценти, написання статей до щорічних студентських збірників наукових праць «Наукові здобутки студентів і магістрантів – школі XXI століття», «Формування сучасного освітнього середовища: теорія і практика», до підготовки кваліфікаційних робіт, проводять олімпіади для майбутніх психологів.

У навчальній і науково-дослідній діяльності викладачі кафедри використовують інноваційні технології. Зокрема, при організації та проведенні практичних занять і лекцій широко застосовуються майстер-класи з використанням сучасних психотерапевтичних технологій, інтерактивні технології навчання, технологія групового навчання, навчально-дослідні проекти, психологічні тренінги тощо. Викладачами кафедри впроваджується технологія дистанційного навчання. Розроблено курси «Психологія управління (доц. М. М. Тесленко), «Історія психології» (ст. викл. В. В. Шевчук), готові для використання у підготовці студентів будь-якої форми навчання; для студентів-магістрантів створено мультимедійний навчальний посібник «Вступ до практичної психометрики» (доц. І. Г. Тітов).

З метою інтелектуального, естетичного та професійного розвитку студентів створено клуб психологічного кіно (модератор М. М. Мельничук).

У 2014 році на базі лабораторії психодіагностики та соціально-психологічного тренінгу було проведено науково-практичний семінар «Наукові здобутки магістрантів у освітньому середовищі». У його роботі взяли участь проф. К. В. Седих, доц. І. Г. Тітов, доц. А. С. Харченко та магістранти спеціальності «Психологія». Було обговорено підходи до проблеми розвитку особистості у психології, проаналізовано фактори, які заважають і які сприяють вияву творчості, виділено ознаки творчої особистості та умови формування її творчих здібностей.

Кафедрою психології активно проводиться культурно-виховна робота, спрямована на формування професійної самосвідомості майбутніх фахівців та повноцінне розкриття їхніх різноманітних здібностей та обдарованості. З метою формування контингенту студентів на психолого-педагогічному факультеті використовуються найрізноманітніші форми й методи активізації інтересу випускників шкіл до спеціальності «Психологія», зокрема організація агітаційно-роз'яснювальної роботи у загальноосвітніх навчальних закла-

дах м. Полтави та Полтавської області; рекламно-інформаційна діяльність у засобах масової інформації; участь у обласних та міських профорієнтаційних виставках, конкурсах, ярмарках, презентаціях, флешмобах; проведення Днів відкритих дверей.

У цілісному процесі підготовки сучасного фахівця-психолога дедалі більшого значення набуває інститут кураторства та студентського самоврядування. Студентські організації реалізують свої права, насамперед, у таких сферах діяльності, як навчання, науково-дослідна й культурно-освітня робота, організація дозвілля, суспільно-корисна праця тощо. Розширення студентського самоврядування дає змогу виховати у майбутніх фахівців соціальну відповідальність, розвивати в них прагнення до наукового пошуку, підвищувати рівень самостійності, що також є важливим для підготовки майбутнього психолога.

Вихованню професійної та загальної культури майбутніх фахівців сприяють активна участь студентів у художній самодіяльності, робота різноманітних факультативів, лекторіїв, клубів, театрів, студій.

У перспективах розвитку кафедри:

- підвищення професійної компетентності майбутніх психологів через застосування інноваційних технологій, проведення студентських онлайн-конференцій англійською мовою із залученням студентів університетів м. Познані (Польща), м. Больцано (Італія), м. Інсбрука (Австрія);
- урізноманітнення технології дистанційного навчання, впровадження інтерактивних технологій, онлайн-навчання, «світове кафе»;
- розширення баз виробничих практик: наприклад, у військовому шпиталі, у громадських організаціях (як-от «Світло надії» тощо), які займаються психологічною реабілітацією різних категорій населення;
- реалізація спільних проектів кафедри та практичних психологів міста й області, залучення до науково-практичної діяльності в рамках цих проектів магістрантів;
- розширення академічної мобільності студентів, створення можливостей для студентів-психологів ПНПУ декілька місяців навчатися в одному із закордонних вишів;
- збільшення кількості авторських електронних посібників із психологічних дисциплін.

◆ ВИКЛАДАЧІ КАФЕДРИ

СЕДИХ Кіра Валеріївна

– *ORCID (ID):*

orcid.org/0000-0003-3528-7569

– *Посада, науковий ступінь, учене звання, інші обов'язки:*

доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології, член ученої ради ПНПУ імені В. Г. Короленка та психолого-педагогічного факультету, член спеціалізо-

ваної вченої ради К 64.053.08 Національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди із захисту кандидатських дисертацій зі спеціальності 19.00.07 «Педагогічна і вікова психологія» (2012–2014 рр.), головний редактор журналів «Психологія і особистість», «Форум психіатрії та психотерапії», «Системний погляд», член Академії наук вищої освіти України, голова полтавського відділення Товариства психологів України, член секретаріату Асоціації політичних психологів України, член Українського реєстру психотерапевтів (УСП), терапевт-тренер у напрямку системної сімейної терапії Української спілки психотерапевтів, член секретаріату УСП.

– *Освіта:*

закінчила відділення психології біологічного факультету Харківського державного університету ім. О. М. Горького (1986 р.) за спеціальністю «Психологія», здобула кваліфікацію психолога, викладача.

– *Тема кандидатської дисертації, місце і рік захисту, науковий керівник:*

Порушення когнітивних процесів та властивості особистості дітей з неврозоподібними станами резидуально-органічного генезу : дис. ... канд. психол. наук : спец. 19.00.04 «Медична психологія» – К., 1995. Захищена в Київському державному університеті імені Т. Г. Шевченка. Науковий керівник – доктор психологічних наук Л. Ф. Шестопалова.

– *Тема докторської дисертації, місце і рік захисту:*

Психологія взаємодії сім'ї з освітніми соціальними інституціями : дис. ... доктора психол. наук : спец. 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія» – К., 2012. Захищена в Інституті психології імені Г. С. Костюка НАПН України.

– *Наукові інтереси:*

психологічне консультування, психотерапія, функціонування сімейної системи, міжсистемна взаємодія сім'ї та освітніх соціальних інституцій у різних культурно-історичних та етнічних спільнотах. Автор понад 150 наукових публікацій.

– Основні публікації:

1. Седых К. В. Новые аспекты болезни ЗЧА : монография / К. В. Седих, В. Д. Куроедова. – Полтава, 1997. – 255 с.
2. Седих К. В. Психодіагностика та психокорекція в ортодонтичному лікуванні : навч. посіб. / К. В. Седих, В. Д. Куроедова. – Полтава, 2000. – 39 с.
3. Седих К. В. Психологія взаємодії систем: «сім'я і освітні інституції» : монографія / К. В. Седих. – Полтава : Довкілля ; Київ, 2008. – 260 с.
4. Психологія розвитку: ранні етапи дитинства : навч. посіб. / К. В. Седих, Т. І. Губіна, Н. О. Юдіна, Є. Г. Хоменко ; за ред. К. В. Седих. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2014. – 248 с.
5. Современный взгляд на болезнь «Зубочелюстная аномалия» / В. Д. Куроедова, К. В. Седых. – Полтава, 2014. – 263 с.
6. Седих К. В. Делінквентний підліток : навч. посіб. / К. В. Седих, В. Ф. Моргун. – 2-е вид., доп. – К. : ВД «Слово», 2015. – 272 с.
7. Седих К. В. Психологія сім'ї : навч. посіб. / К. В. Седих. – 2-е вид., доп. – К. : ВЦ «Академія», 2015. – 192 с. – (Серія «Альма-матер»).
8. Основи психотерапії : навч. посіб. / [К. В. Седих, О. О. Фільц, В. І. Банцер та ін.] ; за ред. К. В. Седих, О. О. Фільц. – К. : Академвидав, 2016. – 192 с.
9. Седих К. В. Теоретичні та практичні підходи до роботи з сім'ями у формуванні професійної компетентності корекційного педагога та соціального працівника / К. В. Седих // Спеціальна освіта і соціальна робота: теорія і практика підготовки фахівця : [монографія / за заг. ред. Н. Г. Пахомової, В. А. Погребняка]. – Полтава : АСМІ, 2017. – С. 124–134.
10. Седих К. В. Сучасні тенденції розвитку етнічної та національної ідентичності в українському суспільстві / К. В. Седих // Особистість у розвитку: психологічна теорія і практика : [монографія / за ред. С. Д. Максименка, В. Л. Зливкова, С. Б. Кузікової]. – Суми : Сум ДПУ імені А. С. Макаренка, 2015. – Кн. 1. – С. 249–271.
11. Седих К. В. Міфологізація свідомості як ознака суспільно-політичної кризи / К. В. Седих // Проблеми сучасної психології : зб. наук. праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України / за наук. ред. С. Д. Максименка, Л. А. Онуфрієвої. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2015. – Вип. 29. – С. 626–635.
12. Sedykh K. The research of representation of the social and political crisis in the public consciousness of citizens of Ukraine / K. Sedykh, O. Abasaliyeva // Person, family, and society: interdisciplinary approach to the harmonization of interests. – Opole, 2016. – P. 54–64.
13. Седих К. В. Дослідження репрезентації соціально-політичної кризи в суспільній свідомості жителів України в системно-синергетичному підході / К. В. Седих // Психологія і особистість. – 2016. – № 1 (9). – С. 53–69.

– Нагороди, премії, відзнаки:

нагороджена УСП за особистий вагомий внесок у розвиток психотерапії в Україні (2005 р.); грамоти за вагомий внесок у наукову роботу психолого-педагогічного факультету (2012 р.), університету (2013 р.); за вагомий внесок у розвиток психолого-педагогічного факультету та з нагоди Дня працівників освіти (2013 р.); за особистий вагомий внесок у розбудову ПНПУ імені В. Г. Короленка (2014 р.); Почесна грамота Полтавської обласної ради за багаторічну плідну науково-педагогічну діяльність, вагомий

особистий внесок у підготовку висококваліфікованих спеціалістів та наукових кадрів для освітянської галузі, активну громадянську позицію та з нагоди Дня науки (2016 р.); Подяка Полтавського об'єднаного міського військового комісаріату (2017 р.).

– *Навчальні дисципліни, які викладає:*

психологія сім'ї; основи психотерапії; психологічне консультування; психологія сексуальності; актуальні проблеми психології.

МОРГУН Володимир Федорович

– *ORCID (ID):*

orcid.org/0000-0001-85515123

– *Посада, науковий ступінь, звання, інші обов'язки:*

професор кафедри психології, професор, кандидат психологічних наук, заслужений працівник освіти України, заступник головного редактора наукового журналу «Психологія і особистість», член редколегії журналів «Постметодика» та «Імідж сучасного педагога» і періодичного збірника наукових праць «Естетика і етика педагогічної дії», член правління Товариства психологів України, Всеукраїнської психодіагностичної асоціації, Міжнародної Макаренківської асоціації.

– *Освіта:*

закінчив факультет психології Московського державного університету імені М. В. Ломоносова (1971 р.) за спеціальністю «Психологія», здобув кваліфікацію викладача психології.

– *Тема кандидатської дисертації, місце і рік захисту, науковий керівник:*

Психологічні умови виховання пізнавального інтересу учнів до навчального предмета : дис. ... канд. психол. наук : спец. 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія». – М., 1979. Захищена в Московському державному університеті імені М. В. Ломоносова. Науковий керівник – академік Російської академії наук, доктор психологічних наук, професор Н. Ф. Тализіна.

– *Наукові інтереси:*

психологія багатовимірної особистості; психодіагностика; психодидактика; мотивація навчання; мотивація кохання; професійна орієнтація; історія психології та педагогіки. Автор близько 300 наукових публікацій.

– *Основні публікації:*

1. Моргун В. Ф. Проблема периодизации развития личности в психологии / В. Ф. Моргун, Н. Ю. Ткачёва. – М. : МГУ, 1981. – 84 с.
2. Моргун В. Ф. Профессиональная ориентация будущих педагогов / В. Ф. Моргун // Учитель, которого ждут / под ред. И. А. Зязюна. – М. : Педагогика, 1988. – С. 64–85.

3. Монистическая концепция многомерного развития личности: Аннотированный библиографический указатель с 1984 по 1988 год / сост. В. Ф. Моргун. – Полтава, 1989. – 56 с.
4. Моргун В. Ф. Мотивация разносторонней деятельности учащихся / В. Ф. Моргун // Учителям и родителям о психологии подростка / под ред. Г. Г. Аракелова. – М. : Высшая школа, 1990. – С. 91–129.
5. Методи психодіагностики підлітків / О. О. Головка, В. І. Гордієнко, П. Б. Деряга, Т. М. Єгорова, Ю. І. Калюжна, В. В. Кірічек, О. О. Колінько, Л. В. Копець, О. Д. Кравченко, Н. О. Нарожня, В. Ф. Моргун, Л. Г. Перетятко, З. Ф. Сіверс, Т. А. Устименко, І. В. Фастовець, Н. О. Чайкіна ; за ред. В. Ф. Моргуна, О. Д. Кравченко. – Полтава, 1995. – 124 с.
6. Моргун В. Ф. Інтедифія освіти: Психолого-педагогічні основи інтеграції та диференціації (інтедифії) навчання на прикладі шкільного циклу природничих дисциплін : курс лекцій / В. Ф. Моргун. – Полтава : Наукова зміна, 1996. – 78 с.
7. Моргун В. Ф. Сучасне економічне мислення: вихідні положення / В. Ф. Моргун // Роль іноземних інституцій у формуванні сучасного економічного мислення в Україні / за ред. В. В. Зелюка. – Київ–Полтава, 1998. – С. 8–29.
8. Моргун В. Ф. Обдаровані діти і школа. Методика діагностики та педагогічний досвід / В. Ф. Моргун, Н. В. Настенко, Н. І. Білик. – Полтава, 1998. – 167 с.
9. Моргун В. Ф. Психологія особистості в педагогіці А. С. Макаренка. Факсимільний збірник праць 1988–2001 рр. / В. Ф. Моргун. – Полтава : АСМІ, 2002. – 84 с.
10. Моргун В. Ф. Яку особистість формує сучасна школа? / В. Ф. Моргун // Удосконалення педагогічної майстерності в умовах особистісно орієнтованої освіти : модульн. посіб. / авт.-упор. П. І. Матвієнко, Н. І. Білик, О. О. Новак. – Полтава : ПОІППО, 2006. – С. 124–132.
11. Моргун В. Ф. Інтеграція і диференціація освіти: особистісно-діяльнісний підхід / В. Ф. Моргун // Удосконалення педагогічної майстерності в умовах особистісно орієнтованої освіти : модульн. посіб. / авт.-упор. П. І. Матвієнко, Н. І. Білик, О. О. Новак. – Полтава : ПОІППО імені М. В. Остроградського, 2006. – С. 132–157.
12. Моргун В. Ф. Багатовимірний опитувальник мотивації кохання / В. Ф. Моргун // Педагогічні системи, технології. Досвід. Практика : довідник : у 2 ч. / за ред. П. І. Матвієнка, С. Ф. Клепка, Н. І. Білик. – 2-е вид., переробл. і допов. – Полтава : ПОІППО, 2007. – Ч. 1 : А–М. – С. 39–45.
13. Моргун В. Ф. Методика багатовимірного аналізу досягнень учня з метою профілювання та профорієнтації / В. Ф. Моргун // Педагогічні системи, технології. Досвід. Практика : довідник : у 2 ч. / за ред. П. І. Матвієнка, С. Ф. Клепка, Н. І. Білик. – 2-е вид., переробл. і допов. – Полтава : ПОІППО, 2007. – Ч. 1 : А–М. – С. 191–196.
14. Моргун В. Ф. Особистість в освіті: парадигма культури : монографія / В. В. Зелюк, В. Ф. Моргун, Т. А. Устименко. – Полтава : АСМІ, 2011. – 212 с.
15. Моргун В. Ф. Опитувальник реального, бажаного і фантастичного бюджетів часу людини / В. Ф. Моргун // Педагогічні системи, технології. Досвід. Практика : довідник : у 2 ч. / за ред. П. І. Матвієнка, С. Ф. Клепка, Н. І. Білик. – 2-е вид., переробл. і допов. – Полтава : ПОІППО, 2007. – Ч. 2 : Н–Я. – С. 17–22.
16. Моргун В. Ф. Основи психологічної діагностики : навч. посіб. / В. Ф. Моргун, І. Г. Тітов. – 3-тє вид. – К. : ВД «Слово», 2013. – 472 с.
17. Психодіагностика особистості підлітка : навч.-метод. посіб. / за ред. О. Д. Кравченко, В. Ф. Моргуна. – 2-е вид. – К. : ВД «Слово», 2013. – 136 с.

18. Психодіагностика: лабораторний практикум : навч. посіб. / авт.-укл. В. Ф. Моргун, І. Г. Тітов. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2012. – 162 с.
19. Моргун В. Ф. Кваліфікаційні наукові роботи з психології: курсова, бакалаврська, магістерська : метод. посіб. для студ. / В. Ф. Моргун, Л. С. Москаленко ; за ред. В. Ф. Моргуна. – К. : ВД «Слово», 2013. – 168 с.
20. Моргун В. Ф. Другий і третій віки людини у контексті періодизації багатомірного розвитку особистості. Додаток // Психологія дорослості з основами геронтопсихології : навч. посіб. / Т. М. Дзюба, О. Г. Коваленко ; авт. вступу, дод. і ред. В. Ф. Моргун. – К. : ВД «Слово», 2013. – С. 260–264.
21. Моргун В. Ф. Підвищення культури екзистенціальних виборів людини засобами психодіагностики / В. Ф. Моргун // Психологічна культура: види, інваріанти, розвиток : монографія / [М. Й. Боришевський, Н. Є. Завацька, З. С. Карпенко, С. Б. Кузікова, В. Ф. Моргун та ін. ; відп. ред. Г. Є. Улунова]. – Суми : Мрія, 2014. – С. 175–200.
22. Моргун В. Ф. Багатомірна концепція особистості та інтеграція психологічних теорій діяльності, установки і вчинку / В. Ф. Моргун // Особистість у розвитку: психологічна теорія і практика : монографія / за ред. С. Д. Максименка, В. Л. Зливкова, С. Б. Кузікової. – Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2015. – Кн. 1. – С. 143–164.
23. Моргун В. Ф. Общение в многомерной концепции личности / В. Ф. Моргун // Психология общения : энциклопедический словарь / под общ. ред. А. А. Бодалева. – 2-е изд., испр. и доп. – М. : Когито-Центр, 2015. – С. 45.
24. Моргун В. Ф. Делінквентний підліток : навч. посіб. для студ. / К. В. Седих, В. Ф. Моргун. – 2-е вид., доп. – К. : ВД «Слово», 2015. – 272 с.
25. Моргун В. Ф. Типи і періоди розвитку особистості в умовах інтеграції та диференціації (інтедифії) освіти / В. Ф. Моргун // Психолого-педагогічні проблеми розвитку особистості : монографія / за ред. В. Ф. Моргуна, Л. В. Герасименко, Р. М. Білоус. – Кременчук : КрНУ імені Михайла Остроградського, 2016. – С. 178–204.
26. Моргун В. Ф. Уроки человечности корифея психологии общения А. А. Бодалева / В. Ф. Моргун // Психология общения: Школа академика А. А. Бодалева : монографія / ред. Н. Л. Карпова, В. А. Лабунская, Т. И. Пашукова. – М. : РШБА, 2017. – С. 353–356.
27. Моргун В. Ф. Многомерная теория личности и принцип дополнительности деятельности, установки и поступка / В. Ф. Моргун // Багатомірність особистості: теорія, психодіагностика, корекція : матеріали всеукр. наук.-практ. семінару з міжнар. участю (Полтава, 23 бер. 2017 р.) / ред. кол. С. Д. Максименко, М. І. Степаненко, С. М. Шевчук, Н. В. Сулаєва, К. В. Седих, В. Ф. Моргун (відп. за випуск). – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2017. – С. 140–152.

– *Нагороди, премії, відзнаки:*

нагрудний значок Міністерства освіти УРСР «Відмінник народної освіти» (1984 р.); знак Міністерства освіти і науки України «Антон Макаренко» (2007 р.); медаль «За особистий вагомий внесок у розбудову університету» з нагоди 100-річчя утворення Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (2014 р.); знак Міністерства освіти і науки України «За наукові та освітні досягнення» (2017 р.); медаль А. С. Макаренка «За педагогічну доблесть» Міжрегіональної суспільної організації педагогічної громадськості (Москва, 2007 р.); орден «Патріот України», Грамота Міжнародного проекту «Україна й українці

– цвіт нації, гордість країни» за проявлений патріотизм і бездоганне служіння Україні (2016 р.); медаль «За заслуги в галузі освіти і науки» Міжнародного науково-освітнього форуму «Сучасний стан освіти і науки в Україні. Стратегія розвитку» (2016 р.).

– *Навчальні дисципліни, які викладає:*

основи психологічної діагностики; психологія особистості; психологія вищої школи; актуальні проблеми психології; наукові психологічні школи в Україні.

КОВАЛЕНКО Олена Григорівна

– *ORCID (ID):*

<http://orcid.org/0000-0001-5395-2329>

– *Посада, науковий ступінь, учене звання, інші обов'язки:*

доцент кафедри психології, доктор психологічних наук, член ученої ради ПНПУ імені В. Г. Короленка, член Товариства психологів України, Асоціації політичних психологів України, член журі секції «Психологія» Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів-членів Полтавського територіального відділення Малої академії наук України. На громадських засадах співпрацює з територіальними центрами соціального обслуговування (надання соціальних послуг) Полтавського регіону.

– *Освіта:*

закінчила психолого-педагогічний факультет Полтавського державного педагогічного інституту (1999 р.), здобула кваліфікацію вчителя початкових класів, практичного психолога в закладах освіти.

– *Тема кандидатської дисертації, місце і рік захисту, науковий керівник:*

Розвиток емпатії та атракції майбутнього педагога як умов професійного спілкування : дис. ... канд. психол. наук : спец. 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія». – К., 2004. Захищена в Інституті педагогіки і психології професійної освіти АПН України. Науковий керівник – кандидат психологічних наук, доцент Т. А. Устименко.

– *Тема докторської дисертації, місце і рік захисту:*

Психологія міжособистісного спілкування осіб похилого віку : дис. ... доктора психол. наук : спец. 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія». – К., 2016. Захищена в Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова.

– *Наукові інтереси:*

психологія пізньої дорослості, психологія спілкування. Має близько 80 наукових публікацій.

– Основні публікації:

1. Коваленко О. Г. Міжособистісне спілкування осіб похилого віку: психологічні аспекти : монографія / О. Г. Коваленко. – К. : Інститут обдарованої дитини, 2015. – 456 с.
2. Коваленко О. Г. Психологія дорослості з основами геронтопсихології : навч. посіб. / Т. М. Дзюба, О. Г. Коваленко ; за ред. В. Ф. Моргуна. – К. : ВД «Слово», 2013. – 264 с.
3. Коваленко О. Г. Програма оптимізації міжособистісного спілкування осіб похилого віку / О. Г. Коваленко // Практична психологія та соціальна робота. – 2014. – № 7 (184). – С. 17–28.
4. Коваленко О. Г. Ефективність застосування програми оптимізації міжособистісного спілкування осіб похилого віку / О. Г. Коваленко // Психологія і особистість. – 2014. – № 2 (6). – С. 138–150.
5. Коваленко О. Г. Модель міжособистісного спілкування осіб похилого віку / О. Г. Коваленко // Проблеми сучасної психології : зб. наук. праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України ; [за ред. С. Д. Максименка, Л. А. Онуфрієвої]. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2015. – Вип. 28. – С. 191–202.
6. Коваленко О. Г. Особливості міжособистісного спілкування літніх людей та осмисленість життя / О. Г. Коваленко // Психологія і особистість. – 2015. – № 2 (8). – С. 284–296.
7. Kovalenko O. The features of attitude toward themselves in elderly = Особливості самовідношення осіб похилого віку / O. Kovalenko // British Journal of Science, Education and Culture. – London : London University Press, 2014. – No. 1. (5). – Vol. V. – P. 585–591.
8. Коваленко Е. Формирование у социальных рабочих компетентности в психологии поздней зрелости / Е. Коваленко // Modern Science = Moderni veda. – Praha, Cheshskaya Respublika, 2015. – № 1. – P. 63–70.
9. Коваленко О. Г. Особливості міжособистісного спілкування осіб похилого віку та їхня соціальна активність / О. Г. Коваленко // Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology. – 2015. – III (29). – Issue 5. – P. 84–87.
10. Коваленко О. Г. Умови проживання літніх осіб як чинники їхнього міжособистісного спілкування / О. Г. Коваленко // Міжнародний науковий журнал. International scientific journal. Международный научный журнал. – 2016. – № 8. – С. 41–45.
11. Коваленко Е. Г. Психологические механизмы гармоничного развития личности в поздней зрелости / Е. Г. Коваленко // Fundamental and applied science today III = Фундаментальные и прикладные науки сегодня : материалы III Междунар. научн.-практ. конф. (22–24 мая 2014 г.). – North Charleston, CS, USA, 2014. – Vol. 1. – P. 108–110.
12. Коваленко Е. Г. Факторы межличностного общения в пожилом возрасте / Е. Г. Коваленко // Инновации в технологиях и образовании : сб. ст. участников VII Междунар. научн.-практ. конф. «Инновации в технологиях и образовании» (5–6 марта 2015 г.) : в 4 ч. / Филиал КузГТУ в г. Белово. – Белово : Изд-во филиала КузГТУ в г. Белово, Россия ; Изд-во ун-та «Св. Кирилла и Св. Мефодия», Велико Тырново, Болгария, 2015. – Ч. 3. – С. 61–65.

– Навчальні дисципліни, які викладає:

геронтопсихологія; соціальна психологія старості; вікова психологія; організація наукових досліджень; політична психологія; актуальні питання педагогіки і психології.

ГОНЧАРОВА Наталія Олексіївна

– *ORCID (ID):*

orcid.org/0000-0003-7245-3954

– *Посада, науковий ступінь, учене звання, інші обов'язки:*

доцент кафедри психології, кандидат психологічних наук.

– *Освіта:*

закінчила відділення російської філології філологічного факультету Полтавського державного педагогічного інституту імені В. Г. Короленка (1995 р.), здобула кваліфікацію вчителя російської мови і літератури та практичного психолога в системі народної освіти.

– *Тема кандидатської дисертації, місце і рік захисту, науковий керівник:*

Психологічні особливості старших підлітків з низьким рівнем навчальних досягнень в умовах профорієнтації : дис. ... канд. психол. наук : спец. : 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія». – К., 2007. Захищена в Інституті педагогіки і психології професійної освіти АПН України. Науковий керівник – кандидат психологічних наук, професор В. Ф. Моргуна.

– *Наукові інтереси:*

професійна орієнтація особистості; особливості формування життєвої та професійної перспективи особистості, установок й інтересів; психологічні особливості профконсультативної роботи з майбутніми фахівцями; проектування професійної кар'єри особистості на етапі підготовки. Має понад 70 наукових публікацій.

– *Основні публікації:*

1. Гончарова Н. О. Основи вибору професії: консультативний тренінг : навч.-метод. посіб. / Н. О. Гончарова ; за ред. В. Ф. Моргуна. – Полтава : АСМІ, 2007. – 48 с.
2. Гончарова Н. О. Основи професійної орієнтації : навч. посіб. / Н. О. Гончарова ; за ред. В. Ф. Моргуна. – К. : ВД «Слово», 2010. – 168 с.
3. Гончарова Н. О. Психологічні особливості прогнозування кар'єри студентів / Н. О. Гончарова // Актуальні проблеми психології : зб. наук. праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. – К., 2013. – Т. 11 : Психологія особистості. Психологічна допомога особистості. – Вип. 8. – Ч. 1. – С. 236–242.
4. Гончарова Н. О. Психолого-педагогічний супровід проектування кар'єри майбутніх учителів / Н. О. Гончарова // Актуальні проблеми психології : зб. наук. праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. – К., 2014. – Т. II : Психологія особистості. Психологічна допомога особистості. – Вип. II. – Ч. 1. – С. 261–269.
5. Гончарова Н. О. Проектування кар'єри як детермінанти професійної підготовки майбутніх учителів / Н. О. Гончарова // Наука і освіта : наук.-практ. журнал Південного наукового центру НАПН України. – 2014. – № 6 (СХХІІІ). – С. 26–30.

6. Гончарова Н. О. Кар'єрне проектування як фактор професійної підготовки майбутніх учителів / Н. О. Гончарова // Психологія і особистість. – 2015. – № 2 (8) – Ч. 1. – С. 258–271.
7. Гончарова Н. О. Самореалізація як показник формування кар'єрних орієнтацій студентської молоді / Н. О. Гончарова // Психологія і особистість. – 2016. – № 1 (9). – С. 254–262.
8. Гончарова Н. О. Роль професійної підготовки в проектуванні кар'єри майбутніх учителів / Н. О. Гончарова // Психологія і особистість. – 2016. – № 2 (10). – Ч. 1. – С. 180–188.

– *Навчальні дисципліни, які викладає:*

юридична психологія; психологічне консультування; методика проведення психологічної експертизи у різних галузях діяльності; практикум з психології профорієнтаційної роботи; психологія професійної кар'єри; спецпрактикум з психології.

ГОРБЕНКО Юрій Леонідович

– *ORCID (ID):*

orcid.org/0000-0002-1555-9216

– *Посада, науковий ступінь, учене звання, інші обов'язки:*

доцент кафедри психології, кандидат психологічних наук, член Товариства психологів України.

– *Освіта:*

закінчив психологічний факультет Київського військового гуманітарного інституту Національної академії оборони України (2001 р.), здобув кваліфікацію педагога, офіцера військового управління оперативно-тактичного рівня зі спеціалізацією «Соціальна та військова психологія».

– *Тема кандидатської дисертації, місце і рік захисту, науковий керівник:*

Особливості становлення ціннісних орієнтацій у процесі професійної підготовки військовослужбовців : дис. ... канд. психол. наук : спец. 19.00.01 «Загальна психологія, історія психології». – К., 2006. Захищена в Інституті психології імені Г. С. Костюка НАПН України. Науковий керівник – кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник, завідувач лабораторії загальної та етнічної психології Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України М.-Л. А. Чєпа.

– *Наукові інтереси:*

проблеми, пов'язані із ціннісно-сисловою сферою особистості, особливостями становлення ціннісних орієнтацій, установок, інтересів. Має близько 40 наукових публікацій.

– *Основні публікації:*

1. Горбенко Ю. Л. Методи вивчення психології колективу : навч.-метод. посіб. / Ю. Л. Горбенко. – Полтава : ПВІЗ, 2004. – 92 с.

2. Горбенко Ю. Л. Особливості розвитку духовності в умовах сучасного суспільства / Ю. Л. Горбенко // Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова : зб. наук. праць. – К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2014. – Серія № 12 : Психологічні науки. – № 43 (67). – С. 353–359.
3. Горбенко Ю. Л. Інформаційно-психологічні та ментальні чинники Російсько-Українського протистояння / Ю. Л. Горбенко, А. Ю. Горбенко // Вісник Національного університету оборони України : зб. наук. праць. – К. : НУОУ, 2015. – № 1 (44). – С. 50–57.
4. Горбенко Ю. Л. Образ світу в структурі мотиваційної сфери особистості / Ю. Л. Горбенко // Психологія і особистість. – 2015. – Вип. 2 (8). – Ч. 2. – С. 33–47.
5. Горбенко Ю. Л. Модель психологічної одиниці життя людини у світі / Ю. Л. Горбенко // Психологія і особистість. – 2016. – Вип. 2 (10). – Ч. 2. – С. 45–57.

– *Навчальні дисципліни, які викладає:*

соціальна психологія; психологія масової поведінки; філософія психології.

КАЛЮЖНА Юлія Іванівна

– *Посада, науковий ступінь, учене звання, інші обов'язки:*

кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології.

– *Освіта:*

закінчила відділення психології філософського факультету Київського державного університету імені Т. Г. Шевченка (1979 р.) і здобула кваліфікацію психолога, викладача психологічних дисциплін.

– *Тема кандидатської дисертації, місце і рік захисту, науковий керівник:*

Особливості формування спрямованості на трудову діяльність у підлітків в різних умовах організації суспільно корисної виробничої праці : дис. ... канд. психол. наук : спец. 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія». – М., 1988. Захищена в НДІ загальної і педагогічної психології АППН СРСР. Науковий керівник – кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник НДІ ЗПП АПН СРСР Е. О. Фарапонова.

– *Наукові інтереси:*

проблеми, пов'язані з психологічними засадами організації навчального процесу у ЗНЗ та ЗВО з метою оптимізації професійного вибору молоддю та формування професіоналізму студентів. Має понад 70 наукових публікацій.

– *Основні публікації:*

1. Калюжна Ю. І. Психодіагностика когнітивної сфери підлітка / Ю. І. Калюжна, О. Д. Кравченко // Психодіагностика особистості підлітка : навч.-метод. посіб. / за ред. О. Д. Кравченко, В. Ф. Моргуна. – К. : ВД «Слово», 2013. – С. 69–87.
2. Калюжна Ю. І. Психологічні аспекти професійної орієнтації шкільної молоді у світлі педагогічного досвіду А. С. Макаренка / Ю. І. Калюжна // Витоки педагогічної майстерності : зб. наук. праць. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2013. – Вип. 11. – С. 158–161.

3. Калюжна Ю. І. Методичні аспекти підготовки майбутніх психологів до роботи у системах «Людина – Техніка» / Ю. І. Калюжна // Психологія і особистість. – 2013. – № 1 (3). – С. 75–85.
4. Калюжна Ю. І. Емоційний інтелект у професійному спілкуванні вчителя / Ю. І. Калюжна, Є. Г. Хоменко // Актуальні проблеми психології : зб. наук. праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. – К., 2013. – Т. 12 : Психологія особистості. Психологічна допомога особистості. – Вип. 8. – Ч. 2. – Ніжин : Лисенко М. М., 2013. – С. 428–434.
5. Калюжна Ю. І. Особливості розвитку творчого потенціалу молодших школярів / Ю. І. Калюжна, Т. А. Яновська // Наука і освіта : зб. наук. праць. – Мелітополь, 2014. – Вип. 6. – С. 61–66.
6. Калюжна Ю. І. Особливості розвитку мотивації вибору професії у підлітків / Ю. І. Калюжна // Психологія і особистість. – 2015. – № 1 (7). – С. 71–82.
7. Калюжна Ю. І. Особливості трудової спрямованості в структурі психологічної готовності до праці підлітків / Ю. І. Калюжна // Психологія і особистість. – 2015. – № 2 (8). – С. 257–267.
8. Калюжна Ю. І. Особливості розвитку психологічної готовності до професійної діяльності студентів / Ю. І. Калюжна, Т. А. Яновська // Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Психологічні науки. – Миколаїв : МНУ, 2015. – С. 46–51.
9. Калюжна Ю. І. Емоційний аспект адаптації майбутніх педагогів до професійної діяльності / Ю. І. Калюжна // Психологія і особистість. – 2016. – № 2 (10). – Ч. 1. – С. 161–171.
10. Калюжна Ю. І. Методичні засади розвитку інтересу до психологічних знань у старшокласників / Ю. І. Калюжна // Імідж сучасного педагога. – Полтава, 2016. – № 5. – С. 39–43.
11. Калюжна Ю. І. Особливості розвитку пізнавальної мотивації майбутніх педагогів у процесі викладання психологічних дисциплін / Ю. І. Калюжна, Л. Г. Перетятко // Наука і освіта : зб. наук. праць. – Одеса, 2016. – С. 125–127.
12. Калюжна Ю. І. Методичні засади розвитку творчого потенціалу студентів у самостійній навчально-пізнавальній діяльності / Ю. І. Калюжна // Психологія і особистість. – 2017. – № 1 (11). – С. 202–213.

– *Навчальні дисципліни, які викладає:*

психологія праці; інженерна психологія; методика викладання психології у вищій школі.

КЛИМЕНКО Юлія Олександрівна

– *ORCID (ID):*

orcid.org/0000-0002-4783-7938

– *Посада, науковий ступінь, учене звання, інші обов'язки:*

доцент кафедри психології, кандидат психологічних наук.

– *Освіта:*

закінчила психолого-педагогічний факультет Полтавського державного педагогічного інституту імені В. Г. Короленка (1999 р.) і здобула кваліфі-

кацію викладача дошкільної педагогіки та психології, вихователя із правом ведення занять англійською мовою.

– *Тема кандидатської дисертації, місце і рік захисту, науковий керівник:*

психологічні особливості орієнтації у часі підлітків з різними проявами агресивності : дис. ... канд. психол. наук : спец. 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія». – Харків, 2011. Захищена в Харківському національному педагогічному університеті імені Г. С. Сковороди. Науковий керівник – кандидат психологічних наук, доцент С. О. Микитюк.

– *Наукові інтереси:*

психологія сприйняття часу; психологічні особливості часової самоорганізації. Має близько 50 наукових публікацій.

– *Основні публікації:*

1. Клименко Ю. О. Психологічні особливості розвитку часової компетентності у підлітків / Ю. О. Клименко // Практична психологія та соціальна робота. – 2014. – № 11. – С. 1–7.
2. Клименко Ю. О. Роль часового фактору у зменшенні проявів агресивної поведінки підлітків / Ю. О. Клименко // Психологія і особистість. – 2015. – № 1 (7). – С. 58–70.
3. Клименко Ю. О. Самоорганізація часу життя як особливе утворення особистості / Ю. О. Клименко // Психологія і особистість. – 2015. – № 2 (8). – Ч. 2. – С. 113–123.
4. Klímenko Y. A. Psychological foundations of the intergrated approach to the goal formation of the 21st century youth: foundations of the conceptual determination / Y. A. Klímenko, D. V. Polezhaev, M. Y. Tikhomirov // Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. – Серія «Психологія». – X. : ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2016. – Вип. 54. – С. 191–202.
5. Клименко Ю. О. Категорія часу в психологічній науці / Ю. О. Клименко // Психологія і особистість. – 2017. – № 1 (11). – С. 64–72.

– *Навчальні дисципліни, які викладає:*

практикум з психології особистості; психологія сім'ї; психологія креативності.

МЕЛЬНИЧУК Майя Михайлівна

– *ORCID (ID):*

orcid.org/0000-0003-4111-7849

– *Посада, науковий ступінь, учене звання, інші обов'язки:*

доцент кафедри психології, кандидат психологічних наук, секретар кафедри психології, керівник психологічного кіноклубу на психолого-педагогічному факультеті.

– *Освіта:*

закінчила психолого-педагогічний факультет Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (2008 р.), здобула кваліфікацію магістра практичної психології, викладача психології.

– *Тема кандидатської дисертації, місце і рік захисту, науковий керівник:*

Особливості толерантності як системної характеристики особистості студента : дис. ... канд. психол. наук : спец. 19.00.01 «Загальна психологія, історія психології». – Харків, 2013. Захищена у Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна. Науковий керівник – кандидат психологічних наук, доцент В. М. Павленко.

– *Наукові інтереси:*

психологія толерантності особистості; психологія мистецтва; психогенетика. Має близько 30 наукових публікацій.

– *Основні публікації:*

1. Мельничук М. М. Психологія толерантності особистості (на матеріалі дослідження студентів) : монографія / М. М. Мельничук. – Полтава : Мірон І. А., 2014. – 244 с.
2. Мельничук М. М. Емпіричне дослідження феномену толерантності як багаторівневої характеристики особистості студента: кореляційний аналіз / М. М. Мельничук // Актуальні проблеми психології : зб. наук. праць Інституту психології імені Г. С. Костюка. – К., 2013. – Т. 11 : Психологія особистості. Психологічна допомога особистості. – Вип. 8. – Ч. 2. – Ніжин : Лисенко М. М., 2013. – С. 234–242.
3. Мельничук М. М. Емпіричне дослідження толерантності студентів у факторній структурі особистісних характеристик / М. М. Мельничук // Психологія і особистість. – 2015. – № 1 (7). – С. 46–58.
4. Мельничук М. М. Емпіричне дослідження структури толерантності як системної характеристики особистості студента / М. М. Мельничук // Науковий збірник Інституту психології імені Г. С. Костюка. – К. : Інформаційно-аналітичне агентство, 2015. – Т. X : Психологія навчання. Генетична психологія. Медична психологія. – Вип. 27. – С. 315–323.
5. Мельничук М. М. Дослідження детермінант толерантності як системної характеристики особистості / М. М. Мельничук // Науковий вісник Херсонського державного університету : зб. наук. праць. – Серія «Психологічні науки». – Херсон : Гельветика, 2014. – Вип. 2. – Т. 1. – С. 94–99.
6. Мельничук М. М. Емпіричне дослідження системи взаємозв'язків толерантності студентів із особистісними характеристиками / М. М. Мельничук // Наука і освіта : наук.-практ. журнал Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського. – 2014. – № 11. – С. 128–133.
7. Мельничук М. М. Проблема формування толерантності учнівської молоді засобами кіномистецтва / М. М. Мельничук // Психологія і особистість. – 2016. – № 1 (9). – С. 182–196.
8. Мельничук М. М. Науково-фантастичні фільми і самопізнання особистості / М. М. Мельничук // Психологія і особистість. – 2016. – № 2 (10). – С. 46–58.
9. Мельничук М. М. Підвищення рівня толерантності учнівської молоді засобами кіномистецтва / М. М. Мельничук // Актуальні проблеми психології : зб. наук. праць Інституту психології імені Г. С. Костюка. – К. : Інформаційно-аналітичне агентство, 2016. – Т. XI : Психологія навчання. Генетична психологія. Медична психологія. – Т. X. – Вип. 28. – С. 275–286.
10. Мельничук М. М. Проблема впливу кіномистецтва на свідомість та підсвідомість особистості глядача / М. М. Мельничук // Психологія і особистість. – 2017. – № 1 (11). – С. 268–279.

– Навчальні дисципліни, які викладає:

практикум із загальної психології; основи психогенетики; нейропсихологія; психологія сексуальності; гендерна психологія.

МИРОШНИК Олена Георгіївна

– Посада, науковий ступінь, учене звання, інші обов'язки:

доцент кафедри психології, кандидат психологічних наук. На громадських засадах співпрацює з територіальними центрами соціального обслуговування (надання соціальних послуг) Полтавського регіону.

– Освіта:

закінчила відділення психології філософського факультету Ростовського-Дону державного університету імені М. А. Сулова (1984 р.) і здобула кваліфікацію психолога, викладача.

– Тема кандидатської дисертації, місце і рік захисту, науковий керівник:

Творча ініціатива вчителя у вирішенні педагогічних завдань : дис. ... канд. психол. наук : спец. 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія». – Ленінград, 1990. Захищена в Ленінградському педагогічному інституті імені О. І. Герцена. Науковий керівник – доктор психологічних наук, професор Г. С. Сухобська.

– Наукові інтереси:

проблеми, пов'язані із психологією рефлексії, психологією педагогічної праці вчителя, соціально-психологічними аспектами міжособистісної взаємодії. Має понад 80 наукових публікацій.

– Основні публікації:

1. Роль іноземних інституцій у формуванні сучасного економічного мислення в Україні [Текст] / [В. В. Гришко, О. Г. Мирошник та ін. ; за ред. В. В. Зелюка] ; Friedrich Ebert Stiftung, Незалеж. центр стратег. дослідж. – Полтава : ПОІППО імені М. В. Остроградського, 1998. – 130 с.
2. Педагогічна майстерність : підруч. / І. А. Зязюн, Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос, О. Г. Мирошник та ін. ; за ред. І. А. Зязюна. – К. : Богданова А. М., 2008. – 376 с.
3. Мирошник О. Г. Психодіагностика особливостей спілкування підлітка / О. Г. Мирошник // Психодіагностика особистості підлітка : навч.-метод. посіб. / за ред. О. Д. Кравченко, В. Ф. Моргуна. – К. : ВД «Слово», 2009. – С. 106–122.
4. Мирошник О. Г. Регуляційний потенціал рефлексивності особистості / О. Г. Мирошник // Актуальні проблеми психології : зб. наук. праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. – К., 2013. – Т. 11 : Психологія особистості. Психологічна допомога особистості. – Вип. 7. – Ч. 2. – Ніжин : Лисенко М. М., 2013. – С. 25–32.
5. Мирошник О. Г. Шляхи розвитку рефлексивності у професійній підготовці педагога / О. Г. Мирошник // Психологія і особистість. – 2014. – Вип. № 1 (5). – С. 142–153.
6. Мирошник О. Г. Рефлепрактика в розвитку рефлексивності вчителя / О. Г. Мирошник // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. – Се-

- рія №12 : Психологічні науки. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2014. – № 43 (67). – С. 252–258.
7. Мирошник Е. Г. Особенности управления обучением студентов специальности психология в процессе подготовки к преподавательской деятельности / Е. Г. Мирошник // Деятельностная теория учения: современное состояние и перспективы : материалы междунар. научн. конф. (Москва, 6–8 февр. 2014 г.) – М. : Московский университет, 2014. – С. 98–100.
  8. Мирошник Е. Г. Рефлепрактика в оптимизации профессиональной деятельности учителя / Е. Г. Мирошник // Психология третьего тысячелетия :: сб. материалов I Междунар. научн.-практ. конф. / под общ. ред. Б. Г. Мещерякова. – Дубна : Международный университет природы, общества и человека «Дубна», 2014. – С. 102–104.
  9. Мирошник О. Г. Професійно-педагогічна рефлексія у вимірах основних сфер професійної активності вчителя / О. Г. Мирошник // Психологія і особистість. – 2015. – № 1 (7). – С. 162–175.
  10. Мирошник О. Г. Гуманістичні цінності як чинник продуктивності професійної рефлексії вчителя / О. Г. Мирошник // Психологія і особистість. – 2015. – № 2 (8). – С. 297–309.
  11. Мирошник О. Г. Соціально-діяльнісний підхід до розробки моделі професійної рефлексії (на прикладі професії вчителя) / О. Г. Мирошник // Психологія і особистість. – 2016. – № 1 (9). – С. 196–206.
  12. Мирошник О. Г. Професійна рефлексія в системі підготовки майбутнього вчителя / О. Г. Мирошник // Науковий вісник Херсонського державного університету. – Серія «Психологічні науки». – Херсон, 2016. – Вип. 1. – Т. 1. – С. 65–69.
  13. Мирошник О. Г. Концепції педагогічної рефлексії у психологічних дослідженнях / О. Г. Мирошник // Психологія і особистість. – 2016. – Вип. 2 (10). – Ч. 1. – С. 189–200.
  14. Мирошник О. Г. До проблеми психологічного змісту професійної рефлексії вчителя / О. Г. Мирошник // Zbiór artykułów naukowych. Konferencji Międzynarodowej NaukowoPraktycznej «Priorytetowe obszary badawcze: od teorii do praktyki» (30–31.05.2016). – Warszawa : Diamond tradingtour, 2016. – С. 38–41.
  15. Мирошник О. Г. До проблеми генезису рефлексії / О. Г. Мирошник // Психологія і особистість. – 2017. – Вип. 1 (11). – С. 41–52.

– Навчальні дисципліни, які викладає:

загальна психологія; соціальна психологія; психологія конфлікту; теорія та методика викладання соціальної психології у вищому навчальному закладі; психологія рефлексії.

ПЕРЕТЯТЬКО Лариса Георгіївна

– Посада, науковий ступінь, учене звання, інші обов'язки:
кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології, член методичної ради університету.

– Освіта:

закінчила відділення психології біологічного факультету Харківського державного університету імені О. М. Горького (1981 р.), здобула кваліфікацію психолога, викладача психології.

– *Тема кандидатської дисертації, місце і рік захисту, науковий керівник:*

Професійне покликання особистості (психолого-біографічний аспект) : дис. ... канд. психол. наук : спец. 19.00.01 «Загальна психологія, історія психології». – М., 1991. Захищена в Інституті психології АН СРСР. Науковий керівник – доктор психологічних наук О. О. Кроник.

– *Наукові інтереси:*

проблеми білінгвізму, професійного покликання, впливу соматичних захворювань на психіку людини. Має близько 40 наукових публікацій.

– *Основні публікації:*

1. Методи психодіагностики підлітків / О. О. Головка, В. І. Гордієнко, П. Б. Деряга, Т. М. Єгорова, Ю. І. Калюжна, В. В. Кірічек, О. О. Колінько, Л. В. Копець, О. Д. Кравченко, Н. О. Нарожня, В. Ф. Моргун, Л. Г. Перетятко, З. Ф. Сіверс, Т. А. Устименко, І. В. Фастовець, Н. О. Чайкіна ; за ред. В. Ф. Моргуна, О. Д. Кравченко. – Полтава, 1995. – 124 с.
2. Перетятко Л. Г. Феноменологія професійного покликання / Л. Г. Перетятко // Кризи життєвого простору особистості, сім'ї та соціальних інституцій : матеріали всеукр. наук.-прак. конф. (з міжнародною участю). – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2013. – С. 157–163.
3. Перетятко Л. Г. Білінгвізм в умовах загальноосвітнього навчання / Л. Г. Перетятко // Психологія і освіта. – 2014. – Вип. 1 (5). – С. 86–100.
4. Перетятко Л. Г. Психосоматичний аспект серцево-судинних захворювань / Л. Г. Перетятко // Психологія і особистість. – 2016. – № 2 (10). – Ч. 2. – С. 117–125.
5. Перетятко Л. Г. Аналіз емпатії та темпераменту як компонентів педагогічної діяльності / Л. Г. Перетятко, Н. О. Юдіна // Психологія і особистість. – 2017. – № 1. – С. 146–155.

– *Навчальні дисципліни, які викладає:*

клінічна психологія; патопсихологія; медична психологія; патопсихологія та психотерапія; загальна психологія.

ТЕСЛЕНКО Марина Миколаївна

– *ORCID (ID):*

orcid.org/0000-0003-4676-7736

– *Посада, науковий ступінь, учене звання, інші обов'язки:*

доцент кафедри психології, кандидат педагогічних наук, заступник декана з навчальної роботи денної форми навчання, член ученої ради психолого-педагогічного факультету, член Асоціації політичних психологів України.

– *Освіта:*

закінчила природничий факультет Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка (2005 р.) і здобула кваліфікацію вчителя біології, валеології та основ екології, практичного психолога в закладах освіти.

– *Тема кандидатської дисертації, місце і рік захисту, науковий керівник:*

Формування пізнавальної самостійності студентів в процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.09 «Теорія навчання». – Харків, 2013. Захищена в Харківському національному педагогічному університеті імені Г. С. Сковороди. Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор Н. І. Шиян.

– *Наукові інтереси:*

психологічні аспекти активізації пізнавальної діяльності студентів; психодидактика освітнього середовища; проблеми формування психологічної культури всіх суб'єктів освітнього середовища; розвиток психологічної готовності до професійної діяльності керівних кадрів. Має понад 30 наукових публікацій.

– *Основні публікації:*

1. Тесленко М. М. Діалогічний підхід в системі фахової підготовки майбутніх психологів / М. М. Тесленко // Проблеми сучасної психології : зб. наук. праць. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2015. – Вип. 29. – С. 696–706.
2. Тесленко М. М. Професійна компетентність як показник якості фахової підготовки майбутнього психолога / М. М. Тесленко // Вісник Одеського національного університету. – Серія «Психологія». – Одеса : Астропринт, 2015. – Т. 20. – Вип. 2 (36). – Ч. 2. – С. 160–168.
3. Тесленко М. М. Українська вища освіта в дискурсі глобалізаційних процесів / М. М. Тесленко // Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». – Дод. 1 до Вип. 35. – Т. VII (58) : Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». – К. : Гнозис, 2015. – С. 233–241.
4. Тесленко М. М. Дослідження впливу тривожності підлітка на його статусне положення у групі однолітків / М. М. Тесленко // Психологія і особистість. – 2016. – № 2 (10). – Ч. I. – С. 105–116.
5. Тесленко М. М. Активна копінг-поведінка як фактор профілактики емоційного вигорання менеджерів / М. М. Тесленко, Н. О. Юдіна // Virtus. – 2017. – № 12. – С. 62–66.

– *Нагороди, премії, відзнаки:*

почесні грамоти університету з нагоди Міжнародного жіночого дня 8 Березня за сумлінну роботу й відповідальне ставлення до виконання функційних обов'язків; за значний внесок у розвиток нормативного, організаційного й методичного забезпечення освітньої діяльності Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка та з нагоди відзначення Дня працівника освіти (обидві – 2015 р.).

– *Навчальні дисципліни, які викладає:*

психодидактика; психологія управління; методика викладання психології.

ТІТОВ Іван Геннадійович

– *ORCID (ID):*

orcid.org/0000-0002-5529-1568

– *Посада, науковий ступінь, учене звання, інші обов'язки:*

доцент кафедри психології, кандидат психологічних наук.

– *Освіта:*

закінчив психолого-педагогічний факультет Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (2001 р.), здобув кваліфікацію практичного психолога у закладах освіти, вчителя англійської мови та зарубіжної літератури.

– *Тема кандидатської дисертації, місце і рік захисту, науковий керівник:*

Розвиток творчої уяви молодших школярів як компонент становлення їхньої суб'єктності : дис. ... канд. психол. наук : спец. 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія». – К., 2007. Захищена в Центральному інституті післядипломної педагогічної освіти. Науковий керівник – член-кореспондент Національної академії педагогічних наук України, доктор психологічних наук, професор Г. О. Балл.

– *Наукові інтереси:*

теоретико-методологічні проблеми психологічної науки; психологічні аспекти становлення світогляду особистості; теоретичні та прикладні аспекти психофізіології, психодіагностики, психології творчості. Має близько 70 наукових публікацій.

– *Основні публікації:*

1. Тітов І. Г. Постнеклассическая личность: методологические основания психологического исследования : монография / И. Г. Титов. – Saarbrücken : Lambert Academic Publishing, 2014. – 125 с.
2. Тітов І. Г. Суб'єктні виміри особистісного становлення дитини дошкільного та молодшого шкільного віку : монографія / О. Д. Кравченко, Л. С. Москаленко, І. Г. Тітов ; за ред. І. Г. Тітова. – К. : Академвидав, 2014. – 113 с.
3. Тітов І. Г. Розвиток творчої уяви молодших школярів : навч.-метод. посіб. для шкільних психологів та вчителів / І. Г. Тітов ; за ред. Г. О. Балла. – Полтава : Астрія, 2006. – 112 с.
4. Тітов І. Г. Психологія індивідуальної суб'єктності молодших школярів: теоретико-методичний аспект : навч. посіб. / І. Г. Тітов. – Полтава : Фірма «Техсервіс», 2007. – 70 с.
5. Тітов І. Г. Вступ до психофізіології : навч. посіб. / І. Г. Тітов. – К. : Академвидав, 2011. – 296 с.
6. Психодіагностика: Лабораторний практикум : навч. посіб. / авт.-уклад. В. Ф. Моргун, І. Г. Тітов. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2012. – 162 с.

7. Психодіагностика особистості підлітка : навч.-метод. посіб. / за ред. О. Д. Кравченко, В. Ф. Моргуна. – К. : ВД «Слово», 2013. – С. 25–30, 69–75, 79–106, 128–132.
8. Тітов І. Г. Основи психологічної діагностики: навч. посіб. / В. Ф. Моргун, І. Г. Тітов. – 3-тє вид. – К. : ВД «Слово», 2013. – 464 с.
9. Тітов І. Г. Особистісне становлення дитини: суб'єктний вимір / І. Г. Тітов, О. Д. Кравченко, Л. С. Москаленко. – К. : ВЦ «Академія», 2015. – 152 с.
10. Тітов І. Г. Вступ до практичної психометрики : електронн. навч. посіб. / І. Г. Тітов. – Полтава, 2016. – 128 с.
11. Титов И. Г. Принцип субъектности в постнеклассической психологии / И. Г. Титов // Человек, субъект, личность в современной психологии : материалы междунар. конф., посвященной 80-летию А. В. Брушлинского. – М. : Институт психологии РАН, 2013. – Т. 1. – С. 162–165.
12. Титов И. Г. Проблема использования биографического метода и контент-аналитической процедуры в психологии творчества (на материале романа Э. М. Ремарка «Три товарища») / И. Г. Титов, Е. А. Передера // Журнал практикующего психолога. – 2013. – Вып. 20. – С. 63–78.
13. Тітов І. Г. Категорія особистості: спроба інтегративної реконструкції / І. Г. Тітов // Актуальні проблеми психології : зб. наук. праць Інституту психології імені Г. С. Костюка. – К., 2013. – Т. 11 : Психологія особистості. Психологічна допомога особистості. – Вип. 7. – Ч. 2. – Ніжин : Лисенко М. М., 2013. – С. 416–428.
14. Тітов І. Г. До обґрунтування принципу онтологічного конструктивізму в постнекласичній психології / І. Г. Тітов // Актуальні проблеми психології : зб. наук. праць Інституту психології імені Г. С. Костюка. – К., 2013. – Т. 11 : Психологія особистості. Психологічна допомога особистості. – Вип. 8. – Ч. 2. – Ніжин : Лисенко М. М., 2013. – С. 429–437.
15. Тітов І. Г. До обґрунтування структурно-генетичного принципу у постнекласичній психології / І. Г. Тітов // Психологія і особистість. – 2014. – № 1 (5). – С. 45–66.

– Навчальні дисципліни, які викладає:

психофізіологія; психодіагностика; психологія креативності; психологія творчості; психометрика; психологія світогляду особистості.

ТІТОВА Тетяна Євгеніївна

– Посада, науковий ступінь, учене звання, інші обов'язки:

доцент кафедри психології, кандидат психологічних наук, голова моніторингової комісії ПНПУ імені В. Г. Короленка, член Асоціації політичних психологів України. Співпрацює із центром підвищення кваліфікації держслужбовців (проведення тематичних семінарів-тренінгів).

– Освіта:

закінчила психолого-педагогічний факультет Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (2001 р.), здобула кваліфікацію практичного психолога у закладах освіти, вчителя англійської мови та зарубіжної літератури.

– *Тема кандидатської дисертації, місце і рік захисту, науковий керівник:*

Формування ціннісних орієнтацій майбутніх психологів у процесі професійної підготовки : дис. ... канд. психол. наук : спец. 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія». – К., 2013. Захищена в Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова. Науковий керівник – доктор психологічних наук, професор В. А. Семиченко.

– *Наукові інтереси:*

проблеми, пов'язані із психологією особистості, ціннісно-сисловою сферою та саморегуляцією особистості, соціально-психологічним тренінгом, психотерапією та психологічним супроводом особистості. Має понад 30 наукових публікацій.

– *Основні публікації:*

1. Тітова Т. Є. Загальні засади психотерапії / Т. Є. Тітова // Основи психотерапії : навч. посіб. / [К. В. Седих, О. О. Фільц, В. І. Банцер, Т. Є. Тітова та ін.] ; за ред. К. В. Седих, О. О. Фільц. – К. : Академвидав, 2016. – С. 7–24.
2. Тітова Т. Є. Проблема психологічного супроводу формування ціннісно-сислової сфери майбутніх психологів / Т. Є. Тітова // Психологія і особистість. – 2015. – № 1 (7). – С. 176–185.
3. Тітова Т. Є. Ціннісні аспекти розвитку особистості майбутніх психологів / Т. Є. Тітова // Актуальні проблеми психології : зб. наук. праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. – К., 2015. – Т. 10. – № 27. – С. 136–145.
4. Тітова Т. Є. Сислові аспекти саморегуляції особистості / Т. Є. Тітова // Психологія і особистість. – 2016. – № 1 (9). – С. 217–225.
5. Тітова Т. Є. Дослідження смислових аспектів особистісної саморегуляції студентів-психологів / Т. Є. Тітова // Психологія і особистість. – 2016. – № 2 (10). – Ч. 1. – С. 211–221.

– *Навчальні дисципліни, які викладає:*

основи психпрактики (практична психологія); експериментальна психологія; соціально-психологічний тренінг; практикум з психології особистості.

ХАРЧЕНКО Анжела Станіславівна

– *ORCID (ID):*

orcid.org/0000-0002-7048-4966

– *Посада, науковий ступінь, учене звання, інші обов'язки:*

доцент кафедри психології, кандидат психологічних наук, заступник декана з виховної роботи, член ученої ради психолого-педагогічного факультету, член журі секції «Психологія» Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів-членів Полтавського територіального відділення Малої академії наук України.

– *Освіта:*

закінчила психолого-педагогічний факультет Полтавського державного педагогічного інституту імені В. Г. Короленка (1991 р.) і здобула кваліфікацію вчителя початкових класів.

– *Тема кандидатської дисертації, місце і рік захисту, науковий керівник:*

Психолого-педагогічні критерії диференціації навчання молодших школярів : дис. ... канд. психол. наук : спец. 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія». – К., 2000. Захищена в Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова. Науковий керівник – кандидат психологічних наук, професор В. Ф. Моргун.

– *Наукові інтереси:*

проблеми педагогічної психології, творчо-гуманістичної спрямованості майбутнього педагога, психології здоров'я особистості, професійного здоров'я викладача, а також адаптації особистості до нового культурного середовища. Має понад 80 наукових публікацій.

– *Основні публікації:*

1. Харченко А. С. Особливості професійного почуття любові майбутніх педагогів: постановка проблеми / А. С. Харченко // Актуальні проблеми психології : зб. наук. праць Інституту психології імені Г. С. Костюка. – К., 2013. – Т. 11 : Психологія особистості. Психологічна допомога особистості. – Вип. 8. – Ч. 2. – С. 467–474.
2. Харченко А. С. Психологічні особливості особистості майбутнього вчителя / А. С. Харченко // Науковий вісник Херсонського державного університету. – Серія «Психологічні науки» : зб. наук. праць. – Херсон : Гельветика, 2014. – Вип. 1. – Т. 1. – С. 263–269.
3. Харченко А. С. Психологічні особливості почуття любові як основи духовності майбутніх педагогічних працівників / А. С. Харченко // Наука і освіта : наук.-практ. журнал Південного наукового центру НАПН України. – 2014. – № 6 (СХХІІІ). – С. 124–128.
4. Харченко А. С. Творчо-гуманістична спрямованість особистості майбутнього педагога: постановка проблеми / А. С. Харченко // Актуальні проблеми психології : зб. наук. праць Інституту психології імені Г. С. Костюка. – К., 2014. – Т. II : Психологія особистості. Психологічна допомога особистості. – Вип. II. – Ч. 2. – С. 398–406.
5. Харченко А. С. Психологічний аналіз професійної спрямованості студентів-педагогів / А. С. Харченко // Наука і освіта. – 2015. – № 1. – С. 177–183.
6. Харченко А. С. Творча складова принципів сучасного гуманізму в освіті / А. С. Харченко // Психологія і особистість. – 2015. – № 2 (8). – Ч. 1– С. 214–229.
7. Харченко А. С. Викладання педагогічної психології: від теорії до практики / А. С. Харченко // Наука і освіта. – 2016. – № 2–3. – С. 178–184.
8. Харченко А. С. Навчальна дисципліна «Психологія гуманістичної спрямованості викладача вищої школи»: зміст і методичне забезпечення / А. С. Харченко // Психологія і особистість. – 2016. – № 2 (10). – Ч. 1. – С. 222–233.
9. Харченко А. С. Психологічні особливості самоактуалізації студентів з різним рівнем професійної спрямованості / А. С. Харченко // Психологія і особистість. – 2016. – № 1 (9). – С. 234–244.
10. Харченко А. С. Психологічні особливості творчих здібностей у підлітковому віці / А. С. Харченко // Молодий вчений. – 2016. – №12.1 (40). – С. 251–254.

11. Харченко А. С. Комплектування класів: психолого-педагогічні критерії та їх ефективність / А. С. Харченко // Багатовимірність особистості: теорія, психодіагностика, корекція : матеріали всеукр. наук.-практ. семінару з міжнар. участю (Полтава, 23 бер. 2017 р.). – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2017. – С. 238–241.
12. Харченко А. С. Психологічні особливості ціннісного ставлення до здоров'я сучасних підлітків / А. С. Харченко // Психологія і особистість. – 2017. – № 1. – С. 174–182.

– *Нагороди, премії, відзнаки:*

Подяка психолого-педагогічного факультету за сумлінне виконання своїх обов'язків (2010 р.), грамоти університету за успіхи у навчальній та виховній роботі зі студентами та з нагоди Міжнародного жіночого дня 8 Березня (2012 р.), за значний внесок у розвиток психолого-педагогічного факультету та з нагоди Дня працівників освіти (2013 р.).

– *Навчальні дисципліни, які викладає:*

психологія; загальна психологія; педагогічна психологія; психологія здоров'я; етнопсихологія; психологія гуманістичної спрямованості викладача вищої школи; практикум з психології діяльності.

ЧАЙКІНА Наталія Олександрівна

– *ORCID (ID):*

orcid.org/0000-0002-8630-2311

– *Посада, науковий ступінь, учене звання, інші обов'язки:*

доцент кафедри психології, кандидат психологічних наук, член Товариства психологів України.

– *Освіта:*

закінчила відділення психології біологічного факультету Харківського державного університету імені О. М. Горького (1986 р.), здобула кваліфікацію психолога, викладача.

– *Тема кандидатської дисертації, місце і рік захисту, науковий керівник:*

Психологічна структура професійної адаптації молодого вчителя : дис. ... канд. психол. наук : спец. 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія». – К., 1997. Захищена в Інституті педагогіки і психології професійної освіти АПН України. Наукові керівники – доктор педагогічних наук, професор Б. О. Федоришин, кандидат психологічних наук, професор В. Ф. Моргун.

– *Наукові інтереси:*

проблеми, пов'язані з адаптацією особистості в соціально-професійному середовищі, особистістю в різних реаліях, її іміджем, диференційним аспектом індивідуально-типологічних властивостей, гендерно-рольовою поведінкою в сім'ї, моніторингом якості вищої освіти. Має понад 100 наукових публікацій.

– Основні публікації:

1. Чайкіна Н. А. Теоретический обзор по проблеме профессиональной адаптации / Н. А. Чайкіна. – Полтава : ПГПИ імені В. Г. Короленко, 1988. – 58 с.
2. Чайкіна Н. А. Методики изучения профессиональной адаптации / Н. А. Чайкіна. – Полтава : ПГПИ імені В. Г. Короленко, 1988. – 29 с.
3. Чайкіна Н. А. Программа и методический фонд школы наставников / Н. А. Чайкіна. – Полтава : ПГПИ імені В. Г. Короленко, 1988. – 39 с.
4. Чайкіна Н. О. Комплекс психологічних методів дослідження професійної адаптації молодого вчителя : наук.-метод. посіб. / Н. О. Чайкіна. – К., 1997. – 40 с.
5. Чайкіна Н. О. Організація внутрішнього моніторингу якості професійної підготовки фахівців в умовах кредитно-модульної системи навчання : наук.-метод. посіб. / Н. О. Чайкіна, О. М. Ніколенко. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2010. – 112 с.
6. Чайкіна Н. О. Гендерно-рольові експектації подружньої пари / Н. О. Чайкіна // Від гендерних ідеологій до дискусій про сучасну сім'ю : монографія / за наук. ред. О. М. Пшінька, Т. І. Власової. – Дніпропетровськ : Стандарт-Сервіс, 2015. – Ч. II. – С. 114–123.
7. Чайкіна Н. О. Адаптивні стратегії підприємців в умовах економічних ризиків і загроз / Н. О. Чайкіна, А. О. Чайкіна // Person, Family, and Society: Interdisciplinary Approach to the Harmonization of Interests : Monograph // Authors of articles edited by O. Bilychenko, M. Duczmal, I. Ostopolets. – Opole : The Academy of Management and Administration in Opole, 2016. – P. 296–303.
8. Чайкіна Н. О. Вплив «Я»-базового і «Я»-ситуаційного на адаптивну стратегію особистості / Н. О. Чайкіна // Психологія і особистість. – 2013. – № 1 (3). – С. 45–58.
9. Чайкіна Н. О. Особистісні інваріанти фахівця як системоутворюючі складові його професійної адаптації / / Н. О. Чайкіна // Київський науково-педагогічний вісник. – 2014. – № 1 (01). – С. 79–83.
10. Чайкіна Н. О. Світоглядні парадигмальні дихотомії аналізу індивідуальних відмінностей особистості / Н. О. Чайкіна // Психологія і особистість. – 2015. – № 2 (8). – Ч. 2. – С. 59–71.
11. Чайкіна Н. О. Роль образу «Я»-фахівець у діяльнісній структурі професійної адаптації / Н. О. Чайкіна // Український психолого-педагогічний науковий збірник. – 2015. – № 5 (05). – С. 142–146.
12. Чайкіна Н. О. Диференціальний аспект іміджу профспілкового лідера / Н. О. Чайкіна // Психологія і особистість. – 2016. – № 2 (10). – Ч. 2. – С. 237–247.
13. Чайкіна Н. О. Психологічні особливості готовності студентів до підприємницької діяльності / Н. О. Чайкіна // Zbiór artykułow naukowych. Konferencji Międzynarodowej Naukowo-Praktycznej «Priorytetowe obszary badawcze: od teorii do praktyki» (Lodz). – Sekcja 15 : Nauk psychologicznych (Психологические науки). – Warszawa : Diamond trading tour, 2016. – Część 6. – С. 48–50.
14. Чайкіна Н. О. Адаптивна стратегія образу «Я»-пенсіонер в інволюційний період / Н. О. Чайкіна // Київський науково-педагогічний вісник. – 2016. – № 7 (07). – С. 204–209.

– Нагороди, премії, відзнаки:

ветеран праці (2015 р.), Подяка ПДПУ імені В. Г. Короленка за сумлінну багаторічну працю (2005 р.), грамоти ПНПУ імені В. Г. Короленка за роботу з організації моніторингу впровадження кредитно-модульної системи (2009 р.), за плідну працю в комісії з питань моніторингу якості освіти в університеті та з нагоди Дня працівників освіти (2012 р.), за значні

успіхи у професійній діяльності (2014 р.), за відповідальне ставлення до виконання функційних обов'язків (2015 р.).

– *Навчальні дисципліни, які викладає:*

диференціальна психологія; психологічний спецпрактикум з диференціальної психології; психологія публік рилейшнз; психологія сім'ї; практикум з психокорекційної роботи; психологія особистості.

ЮДИНА Наталія Олександрівна

– *Посада, науковий ступінь, учене звання, інші обов'язки:*
доцент кафедри психології, кандидат психологічних наук.

– *Освіта:*

закінчила факультет психології і педагогіки дошкільної Пермського державного педагогічного інституту (1986 р.), здобула кваліфікацію викладача дошкільної педагогіки і психології та методиста з дошкільного виховання.

– *Тема кандидатської дисертації, місце і рік захисту, науковий керівник:*

Розвиток мотивації навчання молодших школярів у процесі вивчення інтегрованих курсів : дис. ... канд. психол. наук : спец. 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія» – К., 2003. Захищена в Центральному інституті післядипломної педагогічної освіти АПН України. Науковий керівник – доктор психологічних наук, професор В. А. Семиченко.

– *Наукові інтереси:*

проблеми, пов'язані із психологією мотивації та віковою психологією. Має близько 40 наукових публікацій.

– *Основні публікації:*

1. Юдіна Н. О. Розвиток мотивації молодших школярів при інтегрованому навчанні : метод. рекомендації для практичних психологів і вчителів початкової школи / Н. О. Юдіна ; за ред. В. Ф. Моргуна. – Полтава : Оріяна, 2003. – 44 с.
2. Психологія розвитку: ранні етапи дитинства : навч. посіб. / К. В. Седих, Т. І. Губіна, Н. О. Юдіна, Є. Г. Хоменко ; за ред. К. В. Седих. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2014. – 248 с.
3. Юдіна Н. О. Вікова психологія : навч.-метод. посіб. / Н. О. Юдіна, К. П. Крикля ; за ред. К. В. Седих. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2015. – 250 с.
4. Юдіна Н. О. Особенности преодоления мотивационного кризиса в учебной деятельности младших школьников / Н. О. Юдіна / Потенциал личности: комплексная проблема : материалы 12 Междунар. конф. (заочной) (Тамбов, 24 апр. 2013 г.) / отв. ред. М. В. Хватова ; Министерство образования и науки РФ, ФГБОУ ВПО «Тамб. гос. ун-т им. Г. Р. Державина». – Тамбов : Издательский дом ТГУ имени Г. Р. Державина, 2013. – С. 121–126.
5. Юдіна Н. О. Шляхи подолання мотиваційної кризи у навчанні молодших школярів / Н. О. Юдіна // Кризи життєвого простору особистості, сім'ї та соціальних інституцій : матеріали всеукр. наук.-практ. конф. з міжнарод. участю (Полтава, 15–17 лют. 2013 р.). – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2013. – С. 238–243.

6. Юдіна Н. О. Особливості вивчення мотивації навчання молодших школярів / Н. О. Юдіна // Aktualne naukowe problemy. Rozpatrzenie, decyzja, praktyka (29.-30.06.2014) : zbir raportow naukowych. – Warszawa : Sp.z.o.o. «Diamond tradin tour», 2014. – S. 57–60.
7. Юдіна Н. О. Дослідження особливостей полімотивації студентів / Н. О. Юдіна / Наука і освіта : наук.-практ. журнал Південного наукового центру НАПН України. – 2014. – № 6 (СХХІІІ). – С. 143–148.
8. Юдіна Н. О. Білінгвізм та розвиток особистості у молодшому шкільному віці / Н. О. Юдіна // Науковий вісник Херсонського державного університету. – Серія «Психологічні науки». – 2014. – Вип. 2. – С. 112–136.
9. Юдіна Н. О. Шляхи підвищення рівня емоційної саморегуляції студентів музичного училища / Н. О. Юдіна, О. О. Зінченко // Психологія і особистість. – 2016. – № 2 (10). – Ч. 1– С. 180–188.
10. Юдіна Н. О. Особливості мотивації навчання студентів / Н. О. Юдіна // Teoretyczne i praktyczne aspekty rozwoju współczesnej nauki : zbir artykułow naukowych Konferencji Międzynarodowej Naukowo-Praktycznej (29–30.04.2016). – Warszawa : Sp.z.o.o. «Diamond trading tour», 2016. – S. 58–61.
11. Юдіна Н. О. Психологічні особливості дистанційного навчання обдарованих студентів / Н. О. Юдіна // Teoretyczne i praktyczne aspekty rozwoju współczesnej nauki : zbir artykułow naukowych Konferencji Międzynarodowej Naukowo-Praktycznej (28.02.2016). – Warszawa : Sp.z.o.o. «Diamond trading tour», 2016. – S. 53–56.
12. Юдіна Н. О. Активна копінг-поведінка як фактор профілактики емоційного вигорання менеджерів / Н. О. Юдіна, М. М. Тесленко // Virtus. – 2017. – № 12. – С. 62–66.
13. Юдіна Н. О. Аналіз емпатії та темпераменту як компонентів педагогічної діяльності / Н. О. Юдіна, Л. Г. Перетятко // Психологія і особистість. – 2017. – № 1. – С. 146–155.
14. Юдіна Н. О. Дослідження мотивації методикою парних порівнянь / Н. О. Юдіна // Багатовимірність особистості: теорія, психодіагностика, корекція : матеріали всеукр. наук.-практ. семінару з міжнар. участю (Полтава, 23 бер. 2017 р.). – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2017. – С. 47–52.
15. Юдіна Н. О. Дослідження полімотивації студентів у контексті теорії багатовимірної особистості / Н. О. Юдіна, Р. М. Білоус // Психологія і особистість. – 2017. – №2 (12). – С. 194–203.

– Навчальні дисципліни, які викладає:

загальна психологія; вікова психологія; психологія мотивації; психологія стресу.

ЯНОВСЬКА Тамара Анатоліївна

– ORCID (ID):

orcid.org/0000-0002-7144-689X

– Посада, науковий ступінь, учене звання, інші обов'язки:

доцент кафедри психології, кандидат психологічних наук, заступник декана з навчальної роботи денної форми навчання, член ученої ради психолого-педагогічного факультету.

– *Освіта:*

закінчила фізико-математичний факультет (денне відділення) та факультет психології (вечірнє відділення) Полтавського державного педагогічного інституту імені В. Г. Короленка (1995 р.), здобула кваліфікацію вчителя математики і фізики та практичного психолога у закладах освіти.

– *Тема кандидатської дисертації, місце і рік захисту, науковий керівник:*

Особливості розвитку мислення молодших школярів в умовах інтегрованого навчання : дис. ... канд. психол. наук : спец. 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія». – К., 2008. Захищена в Центральному інституті післядипломної педагогічної освіти АПН України. Науковий керівник – дійсний член Національної академії педагогічних наук України, доктор психологічних наук, професор В. О. Моляко.

– *Наукові інтереси:*

проблеми, пов'язані з віковою психологією, педагогічною психологією, особливостями розвитку пізнавальної сфери особистості у навчальній та інших видах діяльності, особливостями розвитку особистості взагалі. Має понад 70 наукових публікацій.

– *Основні публікації:*

1. Яновська Т. А. Особливості творчої уяви дітей молодшого шкільного віку / Т. А. Яновська // Актуальні проблеми психології : зб. наук. праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. – К., 2013. – Т. 11 : Психологія особистості. Психологічна допомога особистості. – Вип. 8. – Ч. 2. – С. 616–624.
2. Яновська Т. А. Особливості кризи міжособистісних стосунків між підлітками та батьками / Т. А. Яновська // Кризи життєвого простору особистості, сім'ї та соціальних інституцій : матеріали всеукр. наук.-практ. конф. з міжнарод. участю (Полтава, 15–17 лют., 2013 р.). – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2013. – С. 243–247.
3. Яновська Т. А. Формування вербального мислення молодшого школяра в процесі розвивального навчання / Т. А. Яновська // Проблеми сучасної філології: лінгвістика, літературознавство, лінгводидактика : зб. наук. праць. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2014. – Вип. 7. – С. 138–141.
4. Яновська Т. А. Особистісний розвиток молодшого школяра в умовах інтегрованої освіти / Т. А. Яновська // Роль та місце психології та педагогіки у формуванні сучасної освіти : зб. тез міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 14–15 лют. 2014 р.). – Харків : Східноукраїнська організація «Центр педагогічних досліджень», 2014. – С. 100–103.
5. Яновська Т. А. Взаємозв'язок прояву психологічного конфлікту з емоційною сферою підлітків / Т. А. Яновська // Український психолого-педагогічний науковий збірник – Львів, 2014. – № 1 (01). – С. 151–155.
6. Яновська Т. А. Личностное развитие младшего школьника в условиях интегрированного образования / Т. А. Яновська // Педагогічні та психологічні науки: напрямки та тенденції розвитку в Україні та світі. – Одеса, 2014. – С. 19–23.
7. Яновська Т. А. Особливості розвитку творчого потенціалу молодших школярів / Т. А. Яновська, Ю. І. Калюжна // Наука і освіта : зб. наук. праць. – Мелітополь, 2014. – Вип. 6. – С. 61–66.
8. Яновська Т. А. Психологічні особливості становлення ідентичності у дітей підліткового віку / Т. А. Яновська // Психологія і особистість. – 2015. – № 2 (8). – Ч. 1. – С. 155–167.

9. Яновська Т. А. Особливості розвитку інтересу до психологічних знань у майбутніх педагогічних працівників / Т. А. Яновська // Проблеми сучасної психології : зб. наук. праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України / за наук. ред. С. Д. Максименка, Л. А. Онуфрієвої. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2015. – Вип. 29. – С. 791–802.
  10. Яновська Т. А. Взаємозв'язок прояву психологічного конфлікту з емоційною сферою підлітків / Т. А. Яновська // Молодий вчений. – 2015. – № 2 (17). – Ч. IV – С. 235–238.
  11. Яновська Т. А. Особливості розвитку схильності до педагогічної діяльності у шкільної молоді / Т. А. Яновська // Науковий вісник Херсонського державного університету : зб. наук. праць. – Серія «Психологічні науки». – Херсон, 2015. – Вип. 1. – Т. 2. – С. 56–60.
  12. Яновська Т. А. Психологічні основи профілактики конфліктів у роботі соціального працівника з підлітками / Т. А. Яновська // Проблеми сучасної психології : зб. наук. праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України / за наук. ред. С. Д. Максименка, Л. А. Онуфрієвої. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2016. – Вип. 31. – С. 583–594.
  13. Яновська Т. А. Психологічні особливості прояву конфліктної поведінки підлітків із різним рівнем самооцінки / Т. А. Яновська // Психологія і особистість. – 2016. – № 1 (9). – С. 93–108.
  14. Яновська Т. А. Особливості творчої уяви дітей молодшого шкільного віку / Т. А. Яновська // Молодий вчений. – 2016. – № 5 (32). – Ч. V. – С. 581–584.
  15. Яновська Т. А. Особливості формування світогляду майбутнього практичного психолога у вищому навчальному закладі / Т. А. Яновська // International Scientific-Practical Conference Actual questions and problems of development of social sciences : Conference Proceedings (June 28–30, 2016). Kielce : Holy Cross University, 2016. – P. 196–199.
  16. Яновська Т. А. Особливості становлення ідентичності у підлітковому віці / Т. А. Яновська // Молодий вчений. – 2016. – № 11 (38). – Ч. III. – С. 401–404.
- *Навчальні дисципліни, які викладає:*
зоопсихологія та порівняльна психологія; практикум з психології корекційної роботи; психологічна служба; психологія (загальна, вікова, педагогічна); психологія організацій.

РЕВА Марина Митрофанівна

– *ORCID (ID):*

orcid.org/0000-0002-5478-8855

– *Посада, науковий ступінь, учене звання, інші обов'язки:*

старший викладач кафедри психології, кандидат психологічних наук, член Асоціації політичних психологів України, Української асоціації психотерапевтів.

– *Освіта:*

закінчила факультет російської філології Полтавського державного педагогічного інституту імені В. Г. Короленка (1996 р.), здобула кваліфі-

кацію вчителя російської мови та літератури, практичного психолога в закладах народної освіти; Полтавську державну аграрну академію (2001 р.), здобула кваліфікацію економіста-менеджера.

– *Тема кандидатської дисертації, місце і рік захисту, науковий керівник:*

Соціально-психологічні чинники життєвого цілепокладання студентської молоді : дис. ... канд. психол. наук : спец. 19.00.05 «Соціальна психологія, психологія соціальної роботи». – К., 2010. Захищена в Інституті соціальної та політичної психології АПН України. Науковий керівник – член-кореспондент Національної академії педагогічних наук України, доктор психологічних наук, професор Т. М. Титаренко.

– *Наукові інтереси:*

проблеми, пов'язані з вивченням способів побудови людиною свого майбутнього, постановки життєвих цілей, дослідження чинників, що впливають на процес цілепокладання особистості. Має близько 30 наукових публікацій.

– *Основні публікації:*

1. Рева М. М. Трансформація проблеми життєвих цілей в еволюції соціогуманітарної думки / М. М. Рева // IV Сіверянські соціально-психологічні читання : матеріали всеукр. наук. конф. (Чернігів, 13 лист. 2013 р.). – Чернігів : ЧНПУ імені Т. Г. Шевченка, 2013 – С. 127–128.
2. Рева М. М. Особливості життєвої перспективи у підлітковому та юнацькому віці / М. М. Рева // Психологія і особистість. – 2015. – № 2 (8). – Ч. 1. – С. 126–139.
3. Рева М. М. Специфіка життєвого цілепокладання молоді у контексті прагнення до самореалізації / М. М. Рева // Наука і освіта : науково-практичний журнал Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського. – 2015. – №10. – С. 104–110.
4. Рева М. М. Життєве цілепокладання особистості у контексті прагнення до смислу / М. М. Рева // Теоретичні і прикладні проблеми психології : зб. наук. праць Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. – Северодонецьк, 2015. – № 3 (38). – Т. 3. – С. 299–309.
5. Рева М. М. Соціально-психологічні детермінанти життєвого цілепокладання особистості / М. М. Рева // Психологія і особистість. – 2016. – № 1 (9). – С. 207–216.
6. Рева М. М. Саморегуляція як соціально-психологічний чинник життєвого цілепокладання студентської молоді / М. М. Рева // Психологія і особистість. – 2016. – №2 (10). – Ч. 1. – С. 200–210.
7. Рева М. М. Шляхи оптимізації життєвого цілепокладання студентської молоді в умовах кризового супільства / М. М. Рева // Сучасні наукові дослідження та розробки: теоретична цінність та практичні результати : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Братислава, 15–18 бер. 2016 р.) – К. : Інтерсервіс, 2016. – С. 71–72.
8. Рева М. М. Дослідження емоційного інтелекту студентів з різним рівнем схильності до маніпулювання іншими / М. М. Рева, В. В. Калініченко // Збірник центру наукових публікацій «Велес» за матеріалами II Міжнар. наук.-практ. конф. «Інноваційні підходи і сучасна наука». – К. : Центр наукових публікацій, 2016. – Ч. 3. – С. 94–98.

9. Рева М. М. Особливості життєвої перспективи у підлітковому та юнацькому віці / М. М. Рева // Багатовимірність особистості: теорія, психодіагностика, корекція : матеріали всеукр. наук.-практ. семінару з міжнар. участю (Полтава, 23 бер. 2017 р.). – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2017. – С. 185–189.

– *Нагороди, премії, відзнаки:*

грамоти ПНПУ імені В. Г. Короленка за примноження наукових здобутків психолого-педагогічного факультету; за високий професіоналізм (обидві – 2010 р.).

– *Навчальні дисципліни, які викладає:*

психологія масової поведінки; психологія травмуючих ситуацій; основи психокорекції; спецпрактикум з психології спілкування.

КРИКЛЯ Катерина Петрівна

– *ORCID (ID):*

orcid.org/0000-0002-3837-9314

– *Посада, науковий ступінь, учене звання, інші обов'язки:*
асистент кафедри психології.

– *Освіта:*

закінчила психолого-педагогічний факультет Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (2008 р.), здобула кваліфікацію магістра практичної психології, викладача психології.

– *Наукові інтереси:*

ставлення до себе, емоційно-ціннісне самоставлення, професійне самоставлення, професійне становлення, професійна самосвідомість. Має близько 15 наукових публікацій.

– *Основні публікації:*

1. Крикля К. П. Вікова психологія : навч.-метод. посіб. / К. П. Крикля, Н. О. Юдіна ; за ред. К. В. Седих. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2015. – 250 с.
2. Крикля К. П. Динаміка самоставлення майбутніх психологів у процесі професійної підготовки / К. П. Крикля // Психологія і особистість. – 2015. – №2 (8). – Ч. 2. – С. 223–234.
3. Крикля К. П. Психологічні особливості професійного становлення майбутнього психолога під час навчання у виші / К. П. Крикля // Психологія і особистість. – 2016. – № 2 (10). – Ч. 2. – С. 199–208.
4. Крикля К. П. Ставлення до себе як психологічна складова професійного становлення майбутнього психолога / К. П. Крикля // Науковий вісник Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. – Серія «Педагогіка і психологія». – Чернівці, 2015. – Вип. 743. – С. 53–59.
5. Крикля К. П. Самоставлення як чинник особистісного зростання майбутнього психолога / К. П. Крикля // Збірник наукових праць кафедри психології та педагогіки Інституту педагогіки та психології НПУ імені М. П. Драгоманова. – К., 2015. – С. 74–82.

6. Крикля К. П. Ієрархічно-рівнева структура ставлення до себе майбутнього психолога / К. П. Крикля // Професійна підготовка практичного психолога: теорія і практика : зб. наук. праць. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. – Вип. 3. – С. 52–59.

– *Навчальні дисципліни, які викладає:*

загальна психологія; соціальна психологія; психологія мотивації; психодіагностика.

ШЕВЧУК Вікторія Валентинівна

– *ORCID (ID):*

orcid.org/0000-0001-7101-7617

– *Посада, науковий ступінь, учене звання, інші обов'язки:*

старший викладач кафедри психології, кандидат психологічних наук, голова методичної комісії психолого-педагогічного факультету, член методичної ради університету, голова секції кафедри психології в раді молодих учених Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, член ученої ради психолого-педагогічного факультету.

– *Освіта:*

закінчила історичний факультет Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (2005 р.), здобула кваліфікацію вчителя історії і географії, організатора краєзнавчо-туристичної роботи; психолого-педагогічний факультет ПНПУ імені В. Г. Короленка (2006 р.), здобула ступінь магістра практичної психології, викладача психології.

– *Тема кандидатської дисертації, місце і рік захисту, науковий керівник:*

Історико-культурні передумови становлення Полтавської психологічної школи у XVIII–XX століттях : дис. ... канд. психол. наук : спец. 19.00.01 «Загальна психологія, історія психології». – К., 2010. Захищена в Інституті психології імені Г. С. Костюка НАПН України. Науковий керівник – кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник, завідувач лабораторії загальної та етнічної психології Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України М.-Л. А. Чапа.

– *Наукові інтереси:*

проблеми, пов'язані з історією української психології, становленням та розвитком наукових шкіл у психології, дослідження наукового потенціалу вітчизняної психологічної науки. Має понад 20 наукових публікацій.

– *Основні публікації:*

1. Шевчук В.В. Історико-культурні передумови становлення Полтавської психологічної школи у XVIII–XX століттях : монографія / В. В. Шевчук, М.-Л. А. Чапа. – К. : ВД «Слово», 2015. – 256 с.
2. Шевчук В. В. Методики дослідження наукових кіл та напрямків у психології

/ В. В. Шевчук // Навчально-методичні проблеми розробки сценаріїв реалізації конструктивних функцій етнокультури в інформаційному суспільстві : посіб. / М.-Л. А. Чепи, М. І. Савіна, С. Є. Солодчук та ін. ; за ред. М.-Л. А. Чепи. – К. : Педагогічна думка, 2015. – С. 5–15.

3. Шевчук В. В. Світлої пам'яті Людмили Микитинівни Проколієнко / В. В. Шевчук // Історико-педагогічні студії : наук. часопис / голов. ред. Н. М. Дем'яненко. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2013. – Вип. 6–7. – С. 202–203.
4. Шевчук В. В. Ректори Полтавського інституту народної освіти (1921–1930) та директори Полтавського інституту соціального виховання (1930–1933) / В. В. Шевчук, С. М. Шевчук // Історична пам'ять. – Полтава, 2014. – Вип. 30–31. – С. 170–176.
5. Шевчук В. В. Теологічний та філософський напрямки психологічної думки Полтавщини у XVIII – першій половині XIX століттях / В. В. Шевчук // Психологія і особистість. – 2015. – № 2 (8). – Ч. 2. – С. 292–307.
6. Шевчук В. В. Проблема ідентифікації наукових шкіл у психології / В. В. Шевчук // Психологія і особистість. – 2016. – № 2 (10). – Ч. 2. – С. 248–256.
7. Шевчук В. В. Гендерний аспект особливостей мимовільної пам'яті при вивченні іноземної мови старшими дошкільниками / В. В. Шевчук // Психологія і особистість. – 2017. – № 1 (11). – С. 183–192.
8. Шевчук В. В. Становлення Полтавської психологічної школи у XVIII–XX століттях / В. В. Шевчук // Наукова Україна: проблеми сучасності та перспективи майбутнього. – Харків : НП «ЦНТ», 2017. – С. 46–50.

– *Нагороди, премії, відзнаки:*

грамоти управління освіти і науки Полтавської обласної державної адміністрації, Полтавського обласного центру туризму та краєзнавства учнівської молоді (2007 р.), виконавчого комітету Полтавської міської ради (2007, 2008 рр.), виконавчого комітету Ленінської районної ради (2008 р.), ректора Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (2009 р.), управління освіти виконавчого комітету Полтавської міської ради (2010 р.), Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (2016 р.).

– *Навчальні дисципліни, які викладає:*

історія психології; сучасні напрямки зарубіжної психології.

КРАВЧЕНКО Ольга Данилівна

– *Посада, науковий ступінь, учене звання, інші обов'язки:*

старший викладач кафедри психології.

– *Освіта:*

закінчила відділення психології філософського факультету Київського державного університету імені Т. Г. Шевченка (1980 р.), здобула кваліфікацію психолога, викладача психологічних дисциплін.

– *Наукові інтереси:*

проблеми, пов'язані із психологією виховання особистості, професійно-

педагогічним самовизначенням, формуванням професійної спрямованості практичного психолога. Має понад 30 наукових публікацій.

– Основні публікації:

1. Методи психодіагностики підлітків / О. О. Головка, В. І. Гордієнко, П. Б. Деряга, Т. М. Єгорова, Ю. І. Калюжна, В. В. Кірічек, О. О. Колінько, Л. В. Копець, О. Д. Кравченко, Н. О. Нарожня, В. Ф. Моргун, Л. Г. Перетяцько, З. Ф. Сіверс, Т. А. Устименко, І. В. Фастовець, Н. О. Чайкіна ; за ред. В. Ф. Моргуна, О. Д. Кравченко. – Полтава, 1995. – 124 с.
2. Кравченко О. Д. Співбуттєво-діяльнісні контексти суб'єктного розвитку дошкільника / О. Д. Кравченко // Особистісне становлення дитини: суб'єктний вимір : монографія / О. Кравченко, І. Тітов, Л. Москаленко ; за ред. І. Г. Тітова. – К. : ВЦ «Академія», 2015. – С. 19–60.
3. Кравченко О. Д. Психічні новоутворення дитини дошкільного віку як основа становлення її суб'єктності / О. Д. Кравченко // Особистісне становлення дитини: суб'єктний вимір : монографія / О. Кравченко, І. Тітов, Л. Москаленко ; за ред. І. Г. Тітова. – К. : ВЦ «Академія», 2015. – С. 60–87.
4. Кравченко О. Д. Психодіагностика когнітивної сфери підлітка / О. Д. Кравченко, Ю. І. Калюжна // Психодіагностика особистості підлітка : навч.-метод. посіб. / за ред. О. Д. Кравченко, В. Ф. Моргуна. – К. : ВД «Слово», 2013. – С. 69–87.
5. Кравченко О. Д. Емоційні основи формування моральних регуляторів поведінки дошкільників / О. Д. Кравченко // Нове у педагогіці та психології сучасного світу : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Львів, 28–29 лист. 2014 р.) – Львів : Львівська педагогічна спільнота, 2014. – С. 28–34.
6. Кравченко О. Д. Розвиток пізнавальних можливостей дошкільника в осмисленні довкілля / О. Д. Кравченко // Тенденції розвитку психології та педагогіки : матеріали міжн. наук.-практ. конф. (Київ, 6–7 лист. 2015 р.) – К. : Київська наукова організація педагогіки та психології, 2015. – С. 122–126.
7. Кравченко О. Д. Мотиваційні особливості готовності студентів до професійно-педагогічної діяльності / О. Д. Кравченко // Дослідження різних напрямів розвитку психології та педагогіки : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса, 20–21 лист. 2015 р.) – Одеса : Південна фундація педагогіки, 2015. – С. 43–50.
8. Кравченко О. Д. Батьківське ставлення як чинник регуляції пізнавальної активності молодших школярів / О. Д. Кравченко // Особистість, сім'я і суспільство: питання педагогіки та психології : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Львів, 27–28 лист. 2015 р.) – Львів : Львівська педагогічна спільнота, 2015. – С. 33–39.
9. Кравченко О. Д. Роль історико-психологічних знань у процесі формування професійної спрямованості практичного психолога / О. Д. Кравченко // Stav, problemu a perspective pedagogickeho studia a socialnej prace : zbornik prispevkov z medzinarodnej vedeckej konferencie (28–29 oktobra 2016). – Vysoka skola Danubius, Sladkovicovo, Slovenska republika, 2016. – С. 115–117.
10. Кравченко О. Д. Мотиваційні характеристики розвитку професійної готовності майбутнього педагога / О. Д. Кравченко // Актуальні проблеми практичної психології : зб. статей III Всеукр. наук.-практ. конф. (Глухів, 10–11 лист. 2016 р.). – Глухів : ГНПУ ім. О. Довженка, 2016. – С. 95–99.
11. Кравченко О. Д. Особливості оцінного ставлення підлітків до міжособистісних стосунків у колективі / О. Д. Кравченко // Психологія і педагогіка на сучасному етапі розвитку наук: актуальні питання теорії і практики : матеріали

міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса, 16–17 груд. 2016 р.). – Одеса : Південна фундація педагогіки, 2016. – С. 22–24.

– *Навчальні дисципліни, які викладає:*

вікова психологія; історія психології; сучасні напрямки зарубіжної психології; практикум з психології діяльності.

МИШКО Надія Мирославівна

– *Посада, науковий ступінь, учене звання, інші обов'язки:*
асистент кафедри психології, кандидат психологічних наук.

– *Освіта:*

закінчила психолого-педагогічний факультет Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (2004 р.), здобула кваліфікацію магістра практичної психології, викладача психології.

– *Тема кандидатської дисертації, місце і рік захисту, науковий керівник:*

Особливості розвитку мотиваційно-ціннісної сфери майбутнього психолога у процесі здобуття другої вищої освіти : дис. ... канд. психол. наук : спец. 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія» – Харків, 2016. Захищена в Харківському національному педагогічному університеті імені Г. С. Сковороди. Науковий керівник – доктор психологічних наук, професор К. В. Седих.

– *Наукові інтереси:*

мотиви діяльності психолога, девіантна поведінка підлітків. Має близько 30 наукових публікацій.

– *Основні публікації:*

1. Мишко Н. М. Сутність та структура психологічної готовності до професійної діяльності психолога / Н. М. Мишко // Актуальні проблеми психології : зб. наук. праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. – К., 2013. – Т. 12 : Психологія особистості. Психологічна допомога особистості. – Вип. 8. – Ч. 2. – Ніжин : Лисенко М. М., 2013. – С. 66–69.
2. Mushko N. The determinants of adolescent deviant behavior / N. Mushko // Intellectual Archive. – Toronto, 2014. – Vol. 3. – N. 2. – P. 105–110.
3. Мишко Н. М. Особливості ціннісно-сислової сфери майбутніх психологів, які здобувають другу вищу освіту / Н. М. Мишко // Наука і освіта : наук.-практ. журнал Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського. – 2015. – № 1 (СХХХ). – С. 115–119.
4. Мишко Н. М. Структура мотиваційної сфери майбутнього психолога у процесі здобуття другої вищої освіти / Н. М. Мишко // Актуальні проблеми психології : зб. наук. праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. – Київ ; Ніжин : Лисенко М. М., 2015. – Т. XI : Психологія особистості. Психологічна допомога особистості. – Вип. 15. – С. 320–329.
5. Мишко Н. М. Дослідження особливостей мотиваційної сфери майбутнього психолога у процесі здобуття другої вищої освіти / Н. М. Мишко // Науковий

- вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Психологічні науки : зб. наук. праць / за ред. Н. О. Євдокимової. – Миколаїв : МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2015. – № 2 (15). – С. 78–84.
6. Мишко Н. М. Дослідження ціннісно-сислової сфери майбутніх психологів, які здобувають другу вищу освіту / Н. М. Мишко // Науковий вісник Херсонського державного університету. – Серія «Психологічні науки» : зб. наук. праць. – Херсон, 2015. – Вип. 2. – Т. 2. – С. 21–26.
  7. Мишко Н. М. Дослідження психологічної готовності до професійної діяльності майбутніх психологів, які здобувають другу вищу освіту / Н. М. Мишко // Наука і освіта : наук.-практ. журнал Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського. – 2016. – № 2–3. – С. 149–155.
  8. Мишко Н. М. Шляхи формування мотиваційно-ціннісної готовності майбутнього психолога у процесі здобуття другої вищої освіти / Н. М. Мишко // Психологія і особистість. – 2015. – № 2 (8). – Ч. 2. – С. 235–247.
  9. Мишко Н. М. Особливості мотиваційно-ціннісної сфери студента-психолога, який здобуває другу вищу освіту / Н. М. Мишко // Проблеми сучасної психології : зб. наук. праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України / за наук. ред. С. Д. Максименка, Л. А. Онуфрієвої. – Вип. 31. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2016. – С. 238–247.

– Нагороди, премії, відзнаки:

грамоти університету з нагоди міжнародного жіночого дня 8 Березня за значні досягнення у роботі (2007); департаменту освіти і науки Полтавської обласної державної адміністрації за сумлінну багаторічну працю, високий професіоналізм, вагомий внесок у розвиток національної освіти і з нагоди відзначення Дня науки (2017).

– Навчальні дисципліни, які викладає:

загальна психологія; практикум із загальної психології; вікова психологія; інженерна психологія; практикум з психології спілкування; юридична психологія; експериментальна психологія; психодіагностика.

ХОМЕНКО Євгенія Григорівна

– Посада, науковий ступінь, учене звання, інші обов'язки:
асистент кафедри психології.

– Освіта:

закінчила психолого-педагогічний факультет Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (2008 р.), здобула кваліфікацію магістра практичної психології, викладача психології.

– Наукові інтереси:

проблеми, пов'язані із психологією взаємодії, віковими особливостями учнів середньої школи, психологією класного керівника. Має близько 15 наукових публікацій.

– Основні публікації:

1. Психологія розвитку: ранні етапи дитинства : навч. посіб. / К. В. Седих, Т. І. Губіна, Н. О. Юдіна, Є. Г. Хоменко ; за ред. К. В. Седих. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2014. – 248 с.
2. Хоменко Є. Г. Емоційний інтелект у професійному спілкуванні вчителя / Є. Г. Хоменко, Ю. І. Калюжна // Актуальні проблеми психології : зб. наук. праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. – К., 2013. – Т. 12 : Психологія особистості. Психологічна допомога особистості. – Вип. 8. – Ч. 2. – Ніжин : Лисенко М. М., 2013. – С. 428–434.
3. Хоменко Є. Г. Психологічний аналіз взаємодії вчителів і учнів підліткового віку у педагогічному процесі / Є. Г. Хоменко // Психологія і особистість. – 2013. – № 2 (4). – С. 141–154.
4. Хоменко Є. Г. Криза у взаємодії молодшого школяра з учителем як необхідний етап розвитку їх стосунків / Є. Г. Хоменко // Кризи життєвого простору особистості, сім'ї та соціальних інституцій : матеріали всеукр. наук.-практ. конф. з міжнародн. участю (Полтава, 15–17 лют. 2013 р.). – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2013. – С. 215–223.
5. Хоменко Є. Г. Особливості використання нарративного аналізу для дослідження взаємодії / Є. Г. Хоменко // Психологія і особистість. – 2014. – № 1 (5). – С. 100–112.
6. Khomenko Y. The pedagogical cooperation of teacher with students / Yevheniia Khomenko // Intellectual Archive. – Toronto, 2014. – Vol. 3. – N. 2. – P. 142–147.
7. Хоменко Є. Г. Особливості взаємодії у системі стосунків «класний керівник – учнівський колектив» / Є. Г. Хоменко // Молодий вчений. – 2014. – № 1. – С. 176–180.

– Навчальні дисципліни, які викладає:

загальна психологія; соціальна психологія; психофізіологія; методика проведення психологічної експертизи; зоопсихологія та порівняльна психологія.

Н. Г. Пахомова, В. І. Березан

КАФЕДРА СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ І СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

◇ ІСТОРІЯ КАФЕДРИ

Історія кафедри спеціальної освіти і соціальної роботи бере свій початок із кафедри, яка почала функціонувати від перших днів заснування факультету підготовки вчителів початкових класів у складі єдиної кафедри педагогіки і методики початкового навчання. Про це свідчить низка архівних документів: списки осіб, які беруть участь у конкурсі на заміщення вакантних посад Полтавського педінституту, підписані ректором І. А. Зязюном 14.06.1977 р.; протокол засідання конкурсної комісії Полтавського педінституту від 18.06.1977 р., у якому було рекомендовано раді інституту обрати В. В. Кудіну асистентом кафедри педагогіки і методики початкового навчання; наказ ректора ПДП № 32-к від 15.08.1977 р.: § 3 – В. В. Кудіну з 15.08.1977 р. зарахувати на посаду асистента кафедри педагогіки і методики початкового навчання; наказ ректора ПДП № 34-к від 24.08.1977 р.: § 3 – Т. О. Ткаченко з 24.08.1977 р. зарахувати на посаду старшого лаборанта кафедри педагогіки і методики початкового навчання. До Міністерства осві-

Кафедра соціальної педагогіки
і педагогіки початкового навчання, 2001 рік

ти УРСР було надіслано лист із проханням дозволити організувати в Полтавському педінституті кафедру педагогіки і методики початкового навчання у зв'язку з першим набором студентів на факультет підготовки вчителів початкових класів. Але оскільки наказу до вересня 1977 року з Міністерства освіти УРСР не надійшло, було відкрито кабінет педагогіки і методики початкового навчання (ауд. № 322 навч. корп. № 2). Про це свідчать такі документи: наказ ректора ПДП № 37-к від 08.09.1977 р., § 14; наказ ректора ПДП № 40-к від 19.09.1977 р., § 3; наказ ректора ПДП № 49-к від 4.11.1977 р., § 2. Згідно з усіма наказами ректора при кабінеті працювало 5 осіб – асистент В. В. Кудіна, старший лаборант Т. О. Ткаченко, лаборанти Л. С. Левшина, Л. Є. Горбунова, Л. Д. Маслій.

Офіційною датою створення кафедри є 15.08.1978 р. (наказ ректора ПДП імені В. Г. Короленка № 33-к від 7.08.1978 р., виданий на підставі наказу МО УРСР від 3.07.1978 р. за № 148, підписаного міністром О. М. Мариничем). Згідно з цим наказом організувалася кафедра педагогіки і методики початкового навчання в такому складі: Н. С. Литвиненко – в. о. завкафедри, доцент; Н. А. Вакуленко – доцент; Е. Ф. Палажченко – старший викладач; Т. О. Ткаченко, В. В. Кудіна – асистенти; Л. П. Гоч – старший лаборант; Л. Д. Маслій, Л. Є. Горбачова – лаборанти. Також згідно з наказом ректора № 41-к від 5.09.1978 р. М. І. Дідора була переведена на посаду асистента новоствореної кафедри. На той час це була єдина кафедра на факультеті, її очолила кандидат педагогічних наук, доцент Нінель Степанівна Литвиненко (наказ ректора № 44-к від 25.09.1978 р.), у майбутньому декан факультету. Цей невеличкий колектив стояв біля витоків створення майбутнього багатопрофільного психолого-педагогічного факультету з його славетними традиціями, допитливими студентами та науковцями.

Оскільки діяльність кафедри вирізнялася багатопрофільністю, то й кадровий склад був різноманітний. Тут працювали різні за фахом спеціалісти: педагоги, психологи, російські та українські філологи, біологи, медики, історики, математики, учителі образотворчого мистецтва, художники, музиканти, дефектологи, логопеди, соціальні педагоги. Зокрема, у різні часи на кафедрі працювали професори М. М. Васирина, І. В. Гавриш, В. І. Лозова, В. Ю. Стрельников, М. К. Шеремет, В. П. Шпак; доценти Н. М. Атаманчук (Куліш), Ж. В. Борщ, Н. А. Вакуленко, О. О. Войналович, Л. В. Волик, Т. М. Дзюба, А. М. Ільченко, О. М. Ковалевська, Н. В. Косенко, Л. І. Куторжевська, О. А. Лавріненко, М. П. Лещенко, Н. М. Манжелій, О. А. Остряньська, Н. М. Пивовар, З. В. Резніченко, М. Л. Семенюченко, О. А. Федій, О. В. Халчанська; старші викладачі М. Й. Алексіюк, Н. В. Бажан, Л. Г. Безуглова, Т. О. Благова, Н. В. Бондар, В. Д. Василенко, Н. А. Горкавенко, О. І. Гришко, А. М. Дяченко, Н. В. Златопольська, Н. М. Кириченко (Кочура), С. В. Королук, О. М. Кузема, Г. С. Левченко, О. А. Мірчук, Л. М. Олейніченко, І. М. Омельченко, І. О. Опанасенко, В. В. Підгорна, О. П. Попенко, О. І. Попова, Н. І. Рибас, Л. М. Тріщ, О. Б. Унковський, А. В. Хоменко; асистенти Т. М. Бугаєць, Л. В. Бугрим, А. О. Верхола, О. Г. Віль-

Кафедра соціальної педагогіки і педагогіки початкового навчання, 2005 рік

хова, Н. М. Дем'яненко, О. І. Зубова, Н. Д. Карапузова, Т. В. Коваленко (Саєнко), О. І. Коломацька, І. С. Комісар, С. В. Костенко, М. П. Кравченко, Н. В. Кузнєцова, Л. П. Курилець, П. Т. Лиманський, Н. І. Науменко, В. В. Нікітіна, С. П. Олійник, Н. В. Панченко, А. В. Пасічніченко, К. В. Педь, В. О. Просяник, Г. В. Пужай, А. В. Репенко, І. Й. Сидорчук, О. В. Соловей, А. О. Сребрицька, В. М. Степаненко, Н. В. Сулаєва, І. Г. Тітов, Ю. С. Федорченко, А. С. Харченко, І. В. Цєпова, Л. О. Чербинська, Н. Є. Яриновська; старші лаборанти Л. В. Василенко, М. С. Грінченко, О. А. Косенко, С. І. Данилишина, Л. Д. Маслій, Т. О. Митрофанова, Я. С. Сєгеда; лаборанти В. П. Батрак, І. Березовський, О. Кацапенко, Н. С. Ляхович, К. І. Лєлюх, С. Б. Сафонова, Ю. І. Пір. Сьогодні вони працюють у різних закладах освіти, соціальних службах, громадських організаціях, деякі вийшли на пенсію, і в рамках співробітництва кафедра підтримує зв'язки з ними.

За майже 40-річну історію кафедра неодноразово змінювала свою назву: педагогіки та методики початкового навчання (1977–1990 рр.), педагогіки і психології початкового навчання (1990–1996, 1997–1999 рр.), психолого-педагогічних дисциплін (1996–1997 рр.), соціальної педагогіки і педагогіки початкового навчання (1999–2006 рр.), соціальної і корекційної педагогіки (2006–2016 рр.), спеціальної освіти і соціальної роботи (з 1.09.2016 р.). Усі ці зміни були пов'язані з появою нових спеціальностей («Психологія», «Педагогіка і психологія (дошкільна)», «Соціальна педагогіка», «Дефектологія» («Корекційна освіта»)), зміною назв спеціальностей «Спеціальна освіта», «Соціальна робота» згідно з новим переліком і випусками нових фахівців. Крім цього кафедра стала базою для відкриття нових кафедр факультету: природничих та математичних дисциплін початкового навчання (1982 р.),

музики і співів (1982 р.), образотворчого мистецтва (1983 р.), філологічних дисциплін початкового навчання (1990 р.), дошкільної педагогіки (1999 р.), початкової і дошкільної освіти (2006 р.).

Особливий внесок у розвиток нових спеціальностей і кафедри зробили завідувачі: кандидат педагогічних наук, доцент Нінель Степанівна Литвиненко (1978–1988 рр.), доктор педагогічних наук, професор Лідія Олексіївна Хомич (1988–1995, 1998–2006 рр.), кандидат педагогічних наук, доцент Ольга Сергіївна Чернова (1995–1998 рр.), кандидат педагогічних наук, доцент Валентина Ігорівна Березан (2006–2007 рр.), доктор педагогічних наук, професор Валентина Павлівна Шпак (2007–2011 рр.), доктор педагогічних наук, доцент Лариса Віталіївна Волик (2011–2012 рр.), кандидат педагогічних наук, доцент Галина Олександрівна Котломанітова (2012–2014 рр.), доктор педагогічних наук, професор Наталія Георгіївна Пахомова (з лютого 2014 р.). Під їхнім керівництвом і за безпосередньою участю були ліцензовані й акредитовані спеціальності «Початкове навчання» (освітньо-кваліфікаційні рівні бакалавра, спеціаліста, магістра), «Дошкільне виховання» (освітньо-кваліфікаційні рівні бакалавра, спеціаліста), «Соціальна педагогіка» (освітньо-кваліфікаційні рівні бакалавра, спеціаліста, магістра), «Дефектологія», «Корекційна освіта» (освітньо-кваліфікаційні рівні бакалавра, спеціаліста, магістра).

Історія кафедри отримала новий розвиток у 1996–1999 роках, коли психолого-педагогічний факультет Полтавського державного педагогічного інституту імені В. Г. Короленка став базою підготовки нових фахівців для нашого регіону – соціальних педагогів та дефектологів, логопедів. Спочатку обидві спеціальності були другими, але повноцінними спеціальностями: «Соціальна педагогіка» – для майбутніх фахівців спеціальності «Практична психологія», «Дефектологія. Логопедія» – для майбутніх фахівців спеціальності «Дошкільне виховання». Після того, як спеціальності «Соціальна педагогіка» і «Дефектологія» пройшли ліцензування у 1999-му і 2004 році відповідно, були здійснені перші набори студентів за першою самостійною спеціальністю.

Досить довгий час кафедра працює над науковою проблемою вдосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців – учителів початкових класів, вихователів дітей дошкільного віку, практичних психологів, соціальних педагогів, корекційних педагогів і логопедів. У рамках цієї проблеми з моменту заснування викладачами кафедри було захищено 7 докторських (Л. В. Волик, М. П. Лещенко, Н. Г. Пахомова, Н. О. Сайко, О. А. Федій, Л. О. Хомич, В. П. Шпак) і 30 кандидатських дисертацій (Н. М. Атаманчук, Т. М. Байбара, О. О. Войналович, Л. В. Волик, О. І. Гришко, А. М. Ільченко, Ю. М. Ковалевська, О. Г. Коваленко, Л. В. Кононенко, Н. В. Косенко, Г. О. Котломанітова, Л. І. Курторжевська, М. П. Лещенко, О. А. Лавріненко, Н. М. Манжелій, О. І. Олефір, С. П. Олійник, І. М. Омельченко, А. В. Пасічніченко, Н. Г. Пахомова, З. В. Резніченко, Н. М. Савельєва, Н. О. Сайко, С. М. Трипольська, О. А. Федій, Л. О. Федоро-

вич, А. С. Харченко, Л. О. Хомич, О. С. Чернова, В. П. Шпак). Працює над докторським дослідженням В. І. Березан, кандидатською дисертацією – О. Г. Губарь.

Перу викладачів кафедри належать 25 монографій (автори – М. П. Лещенко, Л. О. Хомич, О. А. Федій, Л. В. Волик, В. П. Шпак, В. Ю. Стрельников, Л. О. Федорович, Н. М. Савельєва, Н. О. Сайко, Н. Г. Пахомова, М. М. Кононова, В. І. Березан та ін.).

Викладачі кафедри є авторами та співавторами 15 посібників, рекомендованих і затверджених МОН України (В. І. Березан, О. І. Березан, О. Г. Губарь, А. М. Ільченко, Н. Г. Пахомова, А. В. Петрушов, В. М. Помогайбо, О. А. Федій, Л. О. Федорович, В. П. Шпак).

У 1997 році з нагоди 20-річчя психолого-педагогічного факультету на кафедрі був започаткований збірник статей «Наукові записки психолого-педагогічного факультету», де були висвітлені наукові здобутки викладачів. До редакційної колегії першого випуску входили викладачі кафедри і факультету: кандидат педагогічних наук, доцент Н. С. Литвиненко, кандидат педагогічних наук, доцент О. С. Чернова (відповідальні за випуск), старший викладач В. Д. Василенко, кандидат філологічних наук, доцент О. О. Григор'єва, старший викладач М. П. Кравченко, кандидат філологічних наук, доцент М. Й. Олексюк, кандидат філологічних наук, доцент Н. С. Степаненко; коректорами були Л. Д. Маслій, К. І. Лелюх. Збірник наукових праць вийшов двічі – у 1997 році у 3-х частинах та у 1998 році. А 1999 року з ініціативи редакторів (доктора педагогічних наук, професора, завідувача кафедри педагогіки А. М. Бойко та кандидата педагогічних наук, доцента, декана психолого-педагогічного факультету Н. Д. Карапузової) став фаховим виданням з педагогіки, затвердженим ВАК України, і був названий «Збірником наукових праць Полтавського державного педагогічного університету (Серія «Педагогічні науки»)».

З 2005 року студенти під науковим керівництвом викладачів кафедри беруть участь в олімпіадах зі спеціальностей «Спеціальна освіта» (у минулому «Корекційна освіта», «Дефектологія») і «Соціальна педагогіка» (нині «Соціальна робота») та мають значні здобутки.

Так, студенти спеціальності «Дефектологія», «Корекційна освіта» (нині «Спеціальна освіта») у II турі предметних усеукраїнських студентських олімпіад отримали такі відзнаки: Олефір Ольга – диплом III ступеня (м. Київ, 2006 р., науковий керівник – Н. Г. Пахомова), Деточка Оксана – диплом II ступеня за краще виконання тестових завдань (м. Київ, 2007 р., науковий керівник – Н. Г. Пахомова), Литвиненко Тетяна – диплом III ступеня (м. Київ, 2008 р., науковий керівник – Н. Г. Пахомова), Тищенко Єгор – диплом III ступеня (м. Київ, 2009 р., науковий керівник – І. М. Омельченко), Жорняк Яна – диплом III місця (м. Київ, 2010, 2011 рр., науковий керівник – Н. Г. Пахомова), Товстуха Дарія – диплом II рівня (м. Київ, 2013 р., науковий керівник – Н. Г. Пахомова), Добросол Яна – грамоту «За скрупульозність наукового дослідження» (м. Київ, 2013 р., науковий керівник – М. М. Кононова), диплом III сту-

пеня (м. Кам'янець-Подільський, 2014 р., науковий керівник – М. М. Кононова), Теліус Катерина – грамоту «За глибоке науково-теоретичне дослідження» (м. Київ, 2013 р., науковий керівник – О. І. Олефір), Шевцова Анастасія – диплом «За комплексність науково-методичного дослідження» (м. Новосибірськ, Росія, 2014 р., науковий керівник – О. Г. Губарь), диплом «За чіткість та аргументованість викладу змісту дослідження» (м. Кам'янець-Подільський, 2015 р., науковий керівник – О. Г. Губарь), диплом III ступеня (м. Кам'янець-Подільський, 2016 р., науковий керівник – Н. Г. Пахомова), диплом III ступеня (м. Суми, 2017 р., науковий керівник – Н. Г. Пахомова), Яріш Катерина – диплом III ступеня (м. Кам'янець-Подільський, 2015 р., науковий керівник – О. Г. Губарь), Гузь Яна – грамоту «За чіткість формулювання понятійно-категоріального апарату дослідження» (м. Кам'янець-Подільський, 2016 р., науковий керівник – О. І. Олефір), Білявська Анастасія – грамоту «За експериментальний характер дослідження» (м. Кам'янець-Подільський, 2016 р., науковий керівник – О. І. Олефір).

Своїми досягненнями у II турі предметних усеукраїнських студентських олімпіад можуть пишатися і студенти спеціальності «Соціальна педагогіка» (нині «Соціальна робота»): Скорик Катерина – грамотами за III місце (м. Луганськ, 2005, 2006 рр., науковий керівник – Н. М. Савельєва) та окремим дипломом III ступеня від міністра МОН України як переможець Всеукраїнської студентської олімпіади із соціальної педагогіки (2005 р., науковий керівник – Н. М. Савельєва), Таран Наталія – грамотами за перші місця в конкурсах «Наукова робота», «Захист наукових робіт», у творчому конкурсі «Світ моїх захоплень» (м. Луганськ, 2006 р., науковий керівник – Л. О. Хомич), Порохня Юлія – дипломом за II місце (м. Одеса, 2013 р., науковий керівник – Н. М. Савельєва).

Крім здобутків у предметних олімпіадах студенти випускової кафедри спеціальної освіти і соціальної роботи мають успіхи в написанні наукових робіт. Зокрема, за результатами Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт з природничих, технічних і гуманітарних наук у галузі «Педагогічні науки» (м. Ялта, 2006–2007 н. р.) Скорик Катерина отримала диплом I ступеня (науковий керівник – Н. М. Савельєва). Яремака Наталія взяла участь у Всеукраїнському конкурсі на кращу наукову роботу серед студентів та аспірантів вищих закладів освіти України з теми: «Роль профспілок у становленні та розвитку соціальної держави в Україні: погляд молоді» (м. Київ, 2006–2007 н. р.) й отримала диплом I ступеня за студентську наукову роботу «Роль профспілок у працевлаштуванні підлітків» (науковий керівник – В. П. Шпак) та у Другому всеукраїнському конкурсі на кращу науково-популярну або публіцистичну статтю серед молоді (м. Полтава, 2007–2008 н. р.) й отримала диплом III ступеня в номінації «Науково-популярна стаття», вікова група «Студенти» (науковий керівник – В. П. Шпак). Студентка Гуріна Катерина здобула перемогу у III Всеукраїнському дистанційному конкурсі студентських і учнівських наукових робіт із соціальної педагогіки, а також стала перемож-

цем у номінації «No Hate Speech Movement» (м. Житомир, 2014–2015 н. р.) з науковою роботою на тему «Соціально-педагогічна профілактика інформаційного насильства з боку ЗМІ в молодіжному середовищі» (науковий керівник – Л. В. Кононенко). Студентка Анастасія Шевцова отримала диплом II ступеня у Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт з природничих, технічних та гуманітарних наук у галузі «Корекційна та соціальна педагогіка» серед студентів вищих навчальних закладів України III–IV рівнів акредитації (м. Київ, 2014–2015 н. р.) з науковою роботою на тему «Подолання порушень мнестичних процесів у дітей старшого дошкільного віку із ЗПР» (науковий керівник – О. Г. Губарь).

◆ КАФЕДРА СЬОГОДНІ

Сьогодні кафедра є випусковою для спеціальностей «Спеціальна освіта», «Корекційна освіта», «Соціальна робота», «Соціальна педагогіка».

У 2016–2017 н. р. у зв'язку з реорганізацією кафедри її штат поповнився фахівцями з медичних і біологічних наук і на сьогодні складається з 14 викладачів, зокрема це 10 штатних працівників, 3 сумісники, 1 громадська посада (1 професор, 1 професор-консультант, 8 доцентів, 3 старші викладачі, 1 асистент). Серед них – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри Н. Г. Пахомова, кандидат біологічних наук, доцент, професор-консультант В. М. Помогайбо, кандидати педагогічних наук, доценти В. І. Березан, Л. В. Кононенко, Г. О. Котломанітова, Н. М. Савельєва, Н. О. Сайко, кандидат психологічних наук, доцент М. М. Кононова, кандидати медичних наук, доценти

Кафедра спеціальної освіти і соціальної роботи, 2016 рік

О. І. Березан, А. В. Петрушов, кандидат педагогічних наук, старший викладач
О. І. Олефір, старші викладачі С. С. Бурсова, О. Г. Губарь; асистент Л. В. Дрозд,
старший лаборант В. С. Падун.

В умовах сьогодення колектив кафедри спеціальної освіти і соціальної роботи значну увагу приділяє впровадженню новітніх технологій навчання (повного засвоєння знань, рівневої диференціації, «діалогу культур», комп'ютерних особистісно орієнтованих тощо) й урізноманітненню форм презентації знань (ділові та рольові ігри, спеціально створені тренінги, круглі столи, дискусії тощо). У навчальній роботі викладачами активно використовуються мультимедійні засоби навчання, вивчається досвід провідних спеціалістів нашої країни та зарубіжжя.

На базі кафедри створено науково-практичну консультативно-діагностичну лабораторію «Діагностика, корекція, психолого-педагогічна і соціальна реабілітація» Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. Вона здійснює свою діяльність із метою широкого залучення професорсько-викладацького складу, докторантів, аспірантів і студентів вишу, учителів-логопедів, соціальних працівників України та інших країн до науково-практичної, діагностичної й консультативно-просвітницької роботи, вивчення актуальних проблем спеціальної освіти і соціальної роботи та впровадження інноваційних технологій у цих галузях науки. Фундаментальні та прикладні дослідження у галузі освіти і соціальної роботи, зокрема корекційної педагогіки і логопедії, здійснюються з метою розвитку та вдосконалення реабілітаційного, психокорекційного і логокорекційного технологічного процесингу.

Кафедра спеціальної освіти і соціальної роботи, 2016 рік

Організація роботи лабораторії передбачає:

- дослідження та узагальнення вітчизняного, зокрема регіонального, та зарубіжного досвіду з метою його популяризації та використання в галузі корекційної освіти шляхом співпраці з Інститутом спеціальної педагогіки НАПН України, кафедрою логопедії НПУ імені М. П. Драгоманова, науково-дослідними установами та іншими вишами;

- надання індивідуальної діагностико-корекційної допомоги особам з відхиленнями у психофізичному розвитку з метою визначення адекватних умов навчання, виховання, лікування, соціально-трудової адаптації;

- діагностику рівня готовності дітей з порушенням психофізичного розвитку до шкільного навчання;

- проведення корекційно-розвивальних індивідуальних та індивідуально-групових занять із дітьми з порушеннями психофізичного, зокрема мовленнєвого розвитку (фонетико-фонематичний недорозвиток, загальний недорозвиток мовлення, заїкання, порушення письма та читання);

- надання консультативно-методичної допомоги сім'ям, які виховують удома дітей з порушеннями психофізичного розвитку;

- розробку сучасних дидактичних матеріалів для корекційних педагогів та вищої школи в контексті підготовки майбутніх дефектологів, учителів-логопедів, вихователів дітей із порушеннями психофізичного розвитку, асистентів учителів для навчальних закладів з інклюзивною та інтегрованою формою навчання, спеціальних психологів, соціальних педагогів, фахівців соціальної сфери тощо;

- формування науково-методичної бази за тематикою діяльності лабораторії;

- підготовку монографій, науково-методичних посібників, методичних рекомендацій у галузі спеціальної освіти й соціальної роботи;

- виконання та захист студентських наукових робіт, кандидатських і докторських дисертацій у галузі спеціальної освіти й соціальної роботи;

- забезпечення підвищення якості підготовки майбутніх дефектологів, логопедів, соціальних педагогів та кваліфікації професорсько-викладацького складу університету;

- проведення всеукраїнських і міжнародних науково-практичних конференцій, регіональних семінарів тощо;

- виконання спільних розробок членів лабораторії, зокрема проекту «Навчання, виховання, соціальна та трудова адаптація дітей із порушеннями психофізичного розвитку»;

- здійснення інших форм творчої співпраці, що передбачає впровадження інноваційних технологій логокорекції, діагностики, соціально-психологічного, соціально-педагогічного консультування і корекції, реабілітації (фізичної, психологічної, соціальної тощо).

У 2017 році колектив кафедри видав монографію під назвою «Спеціальна освіта і соціальна робота: теорія і практика підготовки фахівця», яка стала результатом тривалої праці викладачів. Традиційним на кафедрі стало видання матеріалів проведених науково-практичних конференцій, семінарів. Зокрема, з ініціативи кафедри було проведено низку міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференцій, регіональних науково-практичних семінарів: «Педагогічні та соціально-психологічні аспекти виховання у контексті сучасного європейського виміру» (2006 р.), «Реабілітаційна педагогіка: актуальні питання теорії та практики» (2008 р.), «Новітні медико-психолого-педагогічні технології діагностики, запобігання і подолання мовленнєвих розладів» (2009 р.), «Актуальні питання соціально-педагогічної, психологічної і корекційної роботи з дітьми, які опинилися у складних життєвих обставинах» (2012 р.), «Становлення особистості дитини в умовах сталого розвитку суспільства: соціально-педагогічний, корекційний і медичний аспекти» (2014–2017 рр.).

Кафедра спеціальної освіти і соціальної роботи підтримує зв'язки із ЗВО України та зарубіжжя. Головною метою налагодження співпраці з міжнародними партнерами та напрямами співробітництва є створення умов для реалізації спільних освітніх програм, обміну досвідом та інформацією щодо структури та змісту вищої освіти; участь представників університетів у наукових конференціях і семінарах, проведення консультацій, спільних наукових досліджень; обмін навчально-методичними та науковими джерелами; підвищення кваліфікації та стажування викладачів; обмін науково-педагогічними працівниками, аспірантами, молодими вченими та студентами різних освіт-

Викладачі кафедри спеціальної освіти і соціальної роботи, доценти В. І. Березан, Л. В. Кононенко, Г. О. Котломанітова та студенти і магістранти спеціальності «Соціальна робота» взяли участь у засіданні круглого столу, присвяченого вшануванню просвітицької педагогічної діяльності Софії Русової. 14.11.2017 року

ніх рівнів для навчання, набуття досвіду, поглиблення спеціалізації тощо. За участю кафедри університетом було підписано Угоди про співробітництво в галузі науки, освіти, культури й спорту з факультетом освіти і комунікації Університету м. Йончопінга (Швеція), Коледжем Наталі Зейл (м. Копенгаген, Данія), Вільнюською колегією/університетом прикладних наук (Литва) на 2015–2020 рр.

Темою співробітництва з Вільнюською колегією/університетом прикладних наук (Литва) є «Інноваційні підходи до підготовки психолого-педагогічних кадрів». Його результатами стало спільне обговорення актуальних питань у галузі соціальної і корекційної педагогіки та соціального супроводу осіб із вадами психофізичного розвитку в ході науково-практичної Інтернет-конференції «Сучасна логопедія: інноваційні технології» (червень 2016 р.); проведення IX, X та XI Міжнародної студентської науково-практичної конференції «Формування сучасного освітнього середовища: теорія і практика» (секції «Актуальні проблеми соціальної педагогіки та корекційної освіти в умовах сталого розвитку суспільства» (м. Полтава, 2015–2016 рр.); «Соціально-педагогічна та корекційно-реабілітаційна робота: реалії і перспективи» (м. Полтава, 2017 р.).

Під керівництвом доцента Л. О. Федорович групою викладачів кафедри і працівників психолого-педагогічного факультету створено понад 50 навчальних фільмів з метою насичення навчального процесу професійної підготовки логопедів та запровадження мультимедійних технологій. Студентами спеціальності «Соціальна педагогіка» на чолі з викладачами соціально-педагогічних дисциплін (Л. В. Кононенко, Н. В. Панченко, В. І. Березан) знято близько 20 профорієнтаційних роликів з метою поширення інформації про нову спеціальність та просвітницької діяльності соціального педагога. Усі відеоматеріали сьогодні використовуються як мультимедійний супровід до професійно орієнтованих дисциплін.

Багато зусиль докладає професорсько-викладацький колектив кафедри до керівництва студентською наукою, зокрема курсовими і магістерськими дослідженнями, підготовкою студентів до участі у щорічних конференціях «Наукові здобутки студентів і магістрантів – школі XXI століття», «Педагогічні читання з нагоди річниці з дня народження В. О. Сухомлинського», «Формування сучасного освітнього середовища: теорія і практика» та ін. Результати репрезентовано у збірниках наукових праць студентів і магістрантів та збірниках матеріалів науково-практичних конференцій, семінарів. На кафедрі працюють 12 проблемних груп («Інтеграція медико-психологічних і педагогічних знань у процесі корекційної роботи» (керівник – проф. Н. Г. Пахомова), «Можливості використання ІКТ в роботі соціального педагога і соціального працівника» (керівник – доц. В. І. Березан), «Етіопатогенетичні особливості порушень мовлення та психофізичного розвитку» (керівник – доц. О. І. Березан), «Профілактика інформаційного насильства: соціально-педагогічний аспект» (керівник – доц. Л. В. Кононенко), «Психо-

Всеукраїнська студентська олімпіада зі спеціальності «Спеціальна освіта», м. Суми, 2017 рік

корекція дисгармонійного розвитку підлітків з обмеженими психофізичними можливостями» (керівник – доц. М. М. Кононова), «Технології соціально-педагогічної роботи з особами різних вікових і соціальних категорій» (керівник – доц. Г. О. Котломанітова), «ДНК-генеалогія сучасного людства» (керівник – доц. А. В. Петрушов), «Соціально-правова компетенція соціального педагога і соціального працівника» (керівник – доц. Н. М. Савельєва), «Соціальна реабілітація молодших підлітків» (керівник – доц. Н. О. Сайко), «Інноваційні методи корекції порушень писемного мовлення у молодших школярів» (керівник – ст. викл. О. І. Олефір).

З 2011 року викладачі і студенти кафедри активно долучаються до організації та проведення обласного навчально-методичного семінару «Школа вожатого». Одним із результатів останнього стало створення відеопрезентацій «Школа вожатого 2016», «Подаруймо дітям літо» (асист. Н. В. Панченко).

Логопедичний флешмоб з нагоди святкування Міжнародного дня логопеда, за участю студентів спеціальностей «Спеціальна освіта» та «Корекційна педагогіка» (груп СО-11 та ДФ-41) під керівництвом куратора А. В. Петрушова

◇ ВИКЛАДАЧІ КАФЕДРИ

ПАХОМОВА Наталія Георгіївна

– *ORCID (ID):*

orcid.org/0000-0002-8332-8188

– *Посада, науковий ступінь, учене звання, інші обов'язки:*

завідувач кафедри спеціальної освіти і соціальної роботи, доктор педагогічних наук, професор, голова полтавського осередку Української асоціації корекційних педагогів, член спеціалізованої вченої ради Д 26.450.01 із захисту кандидатських і докторських дисертацій зі спеціальності 13.00.03 «Корекційна педагогіка» Інституту спеціальної педагогіки НАПН України (м. Київ), член ученої ради психолого-педагогічного факультету.

– *Освіта:*

закінчила філологічний факультет Донецького державного університету (1992 р.), здобула кваліфікацію філолога, викладача російської мови і літератури; психологічний факультет Харківського державного університету (1994 р.), отримала кваліфікацію практичного психолога, дефектолога.

– *Тема кандидатської дисертації, місце і рік захисту, науковий керівник:*

Формування мовленнєвої готовності дітей старшого дошкільного віку з дизартрією до навчання в школі : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.03 «Корекційна педагогіка». – К., 2006. Захищена в Інституті спеціальної педагогіки НАПН України. Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор М. К. Шеремет.

– *Тема докторської дисертації, місце і рік захисту, науковий консультант:*

Інтеграція медико-психологічної та педагогічної складових професійної підготовки майбутніх логопедів : дис. ... доктора пед. наук : спец. 13.00.03 «Корекційна педагогіка». – К., 2013. Захищена в Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова. Науковий консультант – доктор педагогічних наук, професор М. К. Шеремет.

– *Наукові інтереси:*

проблеми інтеграції психологічних, педагогічних і медичних знань у процесі професійної підготовки майбутніх педагогів, удосконалення професійної підготовки логопедів і соціальних педагогів у ЗВО, упровадження інноваційних технологій у корекційно-педагогічну і соціально-реабілітаційну роботу, організація логопедичної допомоги дітям із тяжкими порушеннями мовлення. Має близько 200 друкованих праць, зокрема 3 монографії, 9 посібників, з них 1 – з грифом МОН; 10 методичних

рекомендацій; 40 навчальних програм; 70 статей у виданнях, затверджених ВАК України; 50 матеріалів і тез доповідей на конференціях, симпозиумах, семінарах.

– Основні публікації:

1. Пахомова Н. Г. Теорія і практика професійної підготовки логопедів у ВНЗ : монографія / Н. Г. Пахомова. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2013. – 346 с.
2. Пахомова Н. Г. Професійна підготовка корекційного педагога на інтегративних засадах / Н. Г. Пахомова // Стратегії підготовки фахівців у вищих навчальних закладах до роботи з дітьми в сучасному освітньому просторі : монографія / [Н. Г. Пахомова, О. О. Ліннік, О. В. Ревуцька та ін. ; за ред. Г. О. Лопатіної]. – Бердянськ : Ткачук О. В., 2016. – С. 6–46.
3. Пахомова Н. Г. Інтеграція медико-психологічних і педагогічних знань у підготовці фахівця спеціальної освіти і соціальної сфери / Н. Г. Пахомова // Спеціальна освіта і соціальна робота: теорія і практика підготовки фахівця : монографія / за заг. ред. Н. Г. Пахомової, В. А. Погребняка. – Полтава : АСМІ, 2017. – С. 29–52.
4. Пахомова Н. Г. Нейропсихолінгвістика : навч. посіб. для студ. спец. 7.01010501, 8.01010501 «Корекційна освіта» / Н. Г. Пахомова ; Полт. нац. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава : АСМІ, 2010. – 280 с.
5. Пахомова Н. Г. Спеціальна психологія : навч. посіб. / Н. Г. Пахомова, М. М. Кононова. – Полтава : АСМІ, 2015. – 357 с.
6. Пахомова Н. Г. Вступ до спеціальності «Спеціальна освіта» : курс лекцій для студ. спец. «Спеціальна освіта» / Н. Г. Пахомова. – Полтава : АСМІ, 2016. – 192 с.
7. Пахомова Н. Г. Модель інтеграції медико-психологічної та педагогічної складових професійної підготовки логопедів / Н. Г. Пахомова // Особлива дитина: навчання і виховання. – 2015. – № 1 (73). – С. 17–26.
8. Пахомова Н. Г. Умови формування теоретико-когнітивного компонента інтеграції медико-психологічної і педагогічної складових професійної підготовки логопедів / Н. Г. Пахомова // Особлива дитина: навчання і виховання. – 2015. – № 3 (75). – С. 27–35.
9. Пахомова Н. Г. Діагностико-корекційний консалтинг в структурі інтегративної підготовки корекційного педагога / Н. Г. Пахомова // Особлива дитина: навчання і виховання. – 2016. – № 4 (80). – С. 37–46.
10. Пахомова Н. Г. Характеристика корекційно-оцінної діяльності у контексті професійної підготовки майбутніх логопедів / Н. Г. Пахомова // Імідж сучасного педагога. – 2014. – № 7 (146). – С. 53–56.
11. Pakhomova N. Motivation as the main criteria acquirement of integrative medical and psychological and pedagogical knowledges / Natalia Pakhomova // Topical issues of future teachers training in Ukraine. – Lublin : Uniwersytet Marii Curie-Sklodowskiej, 2014. – P. 171–181.
12. Пахомова Н. Г. Стан сформованості рефлексивно-оцінної складової інтегративної професійної підготовки майбутніх логопедів / Н. Г. Пахомова // Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки) : зб. наук. праць / за ред. В. М. Синьова, О. В. Гаврилова. – Кам'янець-Подільський : ПП Медобори–2006, 2015. – Вип. V : у 2 т. – Т. 2. – С. 218–227.
13. Пахомова Н. Г. Структурні складові інтеграції знань в процесі професійної підготовки вчителів-логопедів / Н. Г. Пахомова // Актуальные проблемы коррекционной педагогики и психологии : сб. науч. трудов / под общ. ред. В. Н. Синева, Л. А. Дружининой. – К. : ДІА, 2015. – С. 142–148.
14. Пахомова Н. Г. Мотивація як основний критерій професійного зростання та самовдосконалення корекційного педагога / Н. Г. Пахомова // Освіта осіб з

- особливими потребами: шляхи розбудови : зб. наук. праць / за ред. В. В. Засенка, А. А. Колупаєвої. – К. : Компанія «Трейд +», 2016. – Вип. 11. – С. 56–67.
15. Пахомова Н. Г. Психолого-педагогічні умови інтеграції медико-психологічної і педагогічної складових професійної підготовки логопедів / Н. Г. Пахомова // Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки : зб. наук. праць / за ред. А. Ситченка. – Миколаїв : МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2016. – № 3 (54). – С. 66–70.
16. Пахомова Н. Г. Інтегративна підготовка фахівця до роботи в умовах інклюзії / Н. Г. Пахомова, В. А. Пахомова // Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова : зб. наук. праць. – Серія 19 : Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. – К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2016. – Вип. 32. – Ч. 2. – С. 36–41.
17. Пахомова Н. Г. Мотивація як основа формування інтегративних знань в процесі професійної підготовки / Н. Г. Пахомова // Психологія особистості. – 2017. – № 1 (11). – С. 223–237.

– *Нагороди, премії, відзнаки:*

лауреат Полтавської обласної премії імені А. С. Макаренка (2014 р.), Подяка Міністерства освіти і науки України (2015 р.).

– *Навчальні дисципліни, які викладає:*

актуальні проблеми спеціальної освіти; сучасні технології логопедичної роботи; логопедичні практикуми; методика викладання корекційної педагогіки та спеціальної психології; логопедія з методикою викладання; нейропсихолінгвістика; психолого-педагогічні основи корекційної роботи; альтернативні засоби навчання та корекційної роботи з дітьми із обмеженими психофізичними можливостями; спеціальна педагогіка з історією; логопсихологія; спеціальна психологія; психолінгвістика; логопедія; основи корекційної роботи.

ПОМОГАЙБО Валентин Михайлович

– *Посада, науковий ступінь, учене звання, інші обов'язки:*

професор-консультант кафедри спеціальної освіти і соціальної роботи, кандидат біологічних наук, старший науковий співробітник за спеціальністю «Генетика», доцент по кафедрі біології, відмінник освіти України.

– *Освіта:*

закінчив агрономічний факультет Уманського сільськогосподарського інституту (1958 р.), здобув кваліфікацію вченого агронома-рільника.

– *Тема кандидатської дисертації, місце і рік захисту, науковий керівник:*

Вплив деяких модифікуючих факторів на біологічний ефект гамма-променів та швидких нейтронів у озимого жита : дис. ... канд. біол. наук : спец. «Генетика». – К., 1969. Захищена в Київському державному університеті імені Т. Г. Шевченка. Науковий керівник – доктор біологічних наук, професор П. К. Шкварніков.

– Наукові інтереси:

молекулярна генетика людини, антропогенез, органічна еволюція, інтеграція змісту біологічної підготовки студентів вищих педагогічних навчальних закладів. Автор понад 120 наукових та науково-методичних публікацій, серед яких 14 підручників і навчальних посібників для студентів вищих навчальних закладів, 5 із яких мають гриф МОН України.

– Основні публікації:

1. Помогайбо В. М. Генетика людини : навч. посіб. / В. М. Помогайбо, А. В. Петрушов. – К. : ВЦ «Академія», 2011. – 280 с. – (Серія «Альма-матер»).
2. Помогайбо В. М. Анатомія та еволюція нервової системи : навч. посіб. / В. М. Помогайбо, О. І. Березан. – К. : Академвидав, 2013. – 160 с. – (Серія «Альма-матер»).
3. Помогайбо В. М. Основи антропогенезу : підруч. / В. М. Помогайбо, А. Петрушов, Н. Власенко. – К. : Академвидав, 2015. – 144 с. – (Серія «Альма-матер»).
4. Помогайбо В. М. Психогігієнічні аспекти підготовки спеціальних педагогів і соціальних працівників до роботи з девіантами / В. М. Помогайбо, О. І. Березан // Спеціальна освіта і соціальна робота: теорія і практика підготовки фахівця : монографія / за заг. ред. Н. Г. Пахомової, В. А. Погребняка. – Полтава : АСМІ, 2017. – С. 227–245.
5. Помогайбо В. М. Органічна еволюція та її висвітлення в українських підручниках / В. М. Помогайбо, Н. О. Власенко // Вісник проблем біології та медицини. – 2015. – № 4 (2). – С. 259–265.
6. Помогайбо В. М. ДНК оточуючого середовища: екологічний та генетичний аспекти / В. М. Помогайбо, Л. Д. Орлова, Н. О. Власенко // Екологія та нооферологія. – 2016. – Т. 27. – № 1–2. – С. 16–24.
7. Помогайбо В. М. Генетика розладів аутистичного спектру / В. М. Помогайбо, О. І. Березан, А. В. Петрушов // Світ медицини та біології. – 2017. – № 1 (59). – С. 208–212.
8. Помогайбо В. М. Проблеми горизонтального перенесення генів у геном людини / В. М. Помогайбо, О. І. Березан, М. Ю. Дельва, А. В. Петрушов // Світ медицини та біології. – 2017. – № 2 (60). – С. 190–194.
9. Помогайбо В. М. ДНК з навколишнього середовища як інструмент екологічного моніторингу грибних угруповань / В. М. Помогайбо, Я. М. Макаренко // Український ботанічний журнал. – 2017. – Т. 74. – № 5. – С. 442–448.

– Викладач навчальних дисциплін:

основи генетики людини; основи біології та генетики людини; основи педагогічної генетики; анатомія та еволюція нервової системи; основи антропогенезу.

БЕРЕЗАН Валентина Ігорівна

– ORCID (ID):

orcid.org/0000-0002-4999-7898

– Посада, науковий ступінь, учене звання, інші обов'язки:

доцент кафедри спеціальної освіти і соціальної роботи, кандидат педагогічних наук, член ученої ради психолого-педагогічного факультету.

– *Освіта:*

закінчила педагогічний факультет Полтавського державного педагогічного інституту ім. В. Г. Короленка (1994 р.), здобула кваліфікацію вчителя початкових класів, учителя музики.

– *Тема кандидатської дисертації, місце і рік захисту, науковий керівник:*

Підготовка майбутнього педагога до естетичного виховання школярів засобами сучасної музики масових жанрів : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». – К., 1999. Захищена в Інституті педагогіки і психології професійної освіти АПН України (2000 р.). Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор М. П. Лещенко.

– *Наукові інтереси:*

проблема підготовки магістрантів до викладання соціально-педагогічних дисциплін і дисциплін спеціальності «Соціальна робота», консультативна робота з різними соціальними групами, використання інформаційно-комунікаційних технологій у роботі соціального педагога і соціального працівника та викладача вищої школи. Має понад 125 друкованих праць, серед яких 3 монографії, у тому числі 1 зарубіжна, 13 посібників, з них 1 із грифом МОН; 3 методичні вказівки; 15 методичних рекомендацій; понад 85 навчальних програм; 31 стаття, з них 3 – у зарубіжних виданнях, 25 – у виданнях, затверджених ВАК України, у тому числі у 5 наукометричних; понад 20 матеріалів і тез доповідей на конференціях, симпозіумах, семінарах.

– *Основні публікації:*

1. Березан В. Кафедра соціальної і корекційної педагогіки / В. Березан // Психолого-педагогічний факультет Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка: історична, організаційно-педагогічна і науково-методична ретроспектива : монографія / В. І. Березан, Т. О. Благова, Н. В. Гібалова та ін.; за ред. Н. Д. Карапузової. – Полтава : Дивосвіт, 2014. – С. 74–112.
2. Березан В. І. Підготовка соціального педагога до організації корисного дозвілля сім'ї у віртуальному просторі / В. І. Березан // Спеціальна освіта і соціальна робота: теорія і практика підготовки фахівця : монографія / за заг. ред. Н. Г. Пахомової, В. А. Погребняка. – Полтава : АСМІ, 2017. – С. 134–151.
3. Березан В. І. Українська музика масових жанрів / В. І. Березан // Українське мистецтво в полікультурному просторі : навч. посіб. / за ред. О. П. Рудницької. – К. : ЕксОб, 2000. – Розд. 11. – С. 170–179.
4. Березан В. І. Основи сценарної роботи соціального педагога : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. І. Березан. – Полтава : Ткалич А. М., 2013. – 175 с. – (Серія «Методика соціально-педагогічної роботи»).
5. Березан В. І. Соціально-педагогічна робота у сфері дозвілля : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. І. Березан. – Полтава : Ткалич А. М., 2013. – 186 с. – (Серія «Методика соціально-педагогічної роботи»).
6. Березан В. І. Теорія та методика роботи з дитячими і молодіжними організаціями : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів / В. І. Березан. – 2-ге вид., оновл. і доп. – Полтава : Ткалич А. М., 2013. – 138 с. – (Серія «Методика соціально-педагогічної роботи»).

7. Березан В. І. Основи сценічного та екранного мистецтва з методикою навчання : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів / В. І. Березан. – Полтава : Ткалич А. М., 2013. – 130 с. – (Серія «Методика початкової освіти»).
8. Березан В. Подготовка социального педагога к организации полезного досуга семьи в виртуальном пространстве / В. Березан // Szkice Familiologiczne : Rocznik naukowy / red. Helena Marzec. – Kielce : Naukowe Wydawnictwo Piotrkowskie przy Filii Uniwersytetu Jana Kochnowskiego, 2014. – № 1. – S. 49–67.
9. Березан В. Підготовка соціальних педагогів до використання ІКТ у роботі з дітьми з особливими потребами / В. Березан // Людинознавчі студії : зб. наук. праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка / гол. ред. Н. Скотна. – Дрогобич : ДДПУ імені Івана Франка, 2014. – Вип. 29. – Ч. 2. : Педагогіка. – С. 4–13.
10. Березан В. Етичний компонент інформаційно-комунікаційної компетентності майбутнього соціального педагога / В. Березан // Естетика і етика педагогічної дії : зб. наук. праць – Київ – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2014. – Вип. 7. – Ч. 2. : Педагогіка. – С. 83–96.
11. Березан В. І. Взаємозв'язок професійної та інформаційно-комунікаційної компетентностей майбутнього соціального педагога / В. І. Березан // Вісник Черкаського університету. – Серія «Педагогічні науки». – 2014. – № 30 (323). – С. 39–46.
12. Березан В. Практична підготовка майбутнього соціального педагога з використанням інформаційно-комунікаційних технологій / В. Березан // Людинознавчі студії : зб. наук. праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка / гол. ред. Н. Скотна. – Дрогобич : ДДПУ імені Івана Франка, 2014. – Вип. 31. – С. 14–24.
13. Berezan V. Preparation of social pedagogue to work with women of childbearing age with the help of ICT / Valentyna Berezan // Teacher education in Ukraine: historical experience and modern challenges / edited by M. Chepil, O. Karpenko, J. Konashewska. – Lublin : Uniwersytet Marii Curie-Sklodowskiej, 2014. – P. 205–213.
14. Березан В. І. Підготовка соціального педагога до формування у дітей компетенцій грамотного і безпечного використання ресурсів віртуального простору / В. І. Березан // Педагогіка та психологія : зб. наук. праць / за заг. ред. І. Ф. Прокопенка, С. Т. Золотухіної. – Харків : Щедра садиба плюс, 2015. – Вип. 48. – С. 3–15.
15. Березан В. І. Формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх соціальних педагогів засобами віртуального простору / В. І. Березан // Вісник Вінницького політехнічного інституту. – 2015. – № 2 (119). – Вінниця : ВНТУ, 2015. – С. 151–156.
16. Березан В. І. Використання феномену кіберсоціалізації студентської молоді в підготовці майбутнього соціального педагога / В. І. Березан // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології : наук. журнал / голов. ред. А. А. Сбруєва. – № 8 (52). – Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2015. – С. 247–254.
17. Березан В. І. Соціально-виховний потенціал інформаційно-комунікаційних технологій у підготовці майбутніх соціальних педагогів / В. І. Березан // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2016. – № 1 (298). – Ч. 2. – Старобільськ : ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2016. – С. 12–20.

18. Березан В. І. Можливості використання ІКТ у роботі соціального педагога в умовах інклюзивної освіти / В. І. Березан // Педагогічні науки : зб. наук. праць. – 2016. – Вип. LXIX. – Т. 3. – Херсон : Гельветика, 2016. – С. 22–26.
19. Berezan V. Training of future social workers to distance counselling / Valentyna Berezan // Obraz rodziny i szkoly w ujęciu interdyscyplinarnym / pod redakcją dr Olgi Zameckiej-Zalas i Izabeli Kieltyk-Zaborowskiej. – Piotrków Trybunalski : Naukowe Wydawnictwo Piotrkowskie przy Filii Uniwersytetu Jana Kochanowskiego, 2016. – S. 417–432.

– *Нагороди, премії, відзнаки:*

стипендіат Кабінету Міністрів України для молодих науковців (2001–2004 рр.).

– *Навчальні дисципліни, які викладає:*

соціально-педагогічна робота у сфері дозвілля; теорія та методика роботи з дитячими і молодіжними організаціями; основи сценарної роботи соціального працівника; основи соціальної педагогіки; організація роботи з різними соціальними групами; теорія та історія соціального виховання з методикою соціально-виховної роботи; рекламно-інформаційні технології у соціально-педагогічній роботі; організація роботи соціальних інституцій; соціальні технології; використання ІКТ у роботі соціального працівника; державні і недержавні організації в системі соціальної роботи; консультативні форми у соціальній роботі; волонтерська діяльність; інформаційно-комунікаційна компетентність викладача спеціальності «Соціальна робота»; медіаосвіта соціального працівника; анімаційна діяльність соціального педагога; методика викладання соціально-педагогічних дисциплін; методика викладання спеціальних дисциплін у вищій школі.

БЕРЕЗАН Олексій Іванович

– *ORCID (ID):*

orcid.org/0000-0002-4959-3594

– *Посада, науковий ступінь, учене звання, інші обов'язки:*

доцент кафедри спеціальної освіти і соціальної роботи, кандидат медичних наук, член Української асоціації корекційних педагогів, профорг кафедри, відповідальний

за зв'язки кафедри з медичними освітніми закладами.

– *Освіта:*

закінчив медичний факультет Української медичної стоматологічної академії (м. Полтава, 1997 р.), здобув кваліфікацію спеціаліста лікаря; з відзнакою інтернатуру при Українській медичній стоматологічній академії (м. Полтава) та отримав звання лікаря-спеціаліста за спеціальністю «Акушерство і гінекологія» (1999 р.); з відзнакою клінічну ординатуру

при Українській медичній стоматологічній академії (м. Полтава) зі спеціальності «Акушерство та гінекологія» (2001 р.).

– *Тема кандидатської дисертації, місце і рік захисту, науковий керівник:*

Профілактика тромбоземорагічних ускладнень при розродженні жінок з варикозною хворобою вен нижніх кінцівок : дис. ... канд. мед. наук : спец. 14.00.01 «Акушерство і гінекологія». – Полтава, 2004. Захищена в Харківському державному медичному університеті. Науковий керівник – доктор медичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України А. М. Громова.

– *Наукові інтереси:*

інтеграція змісту медико-біологічної освіти у вищих педагогічних навчальних закладах, анатомо-фізіологічні, клінічні та психогенетичні основи спеціальної освіти, шляхи профілактики порушень психофізичного розвитку, підготовка майбутніх фахівців до абілітаційної (реабілітаційної) діяльності. Автор понад 90 наукових та науково-методичних публікацій, серед яких 25 навчальних посібників і 3 патенти України на винаходи у галузі медицини, 1 монографія.

– *Основні публікації:*

1. Березан О. І. Психогігієнічні аспекти підготовки спеціальних педагогів і соціальних працівників до роботи з девіантами / О. І. Березан, В. М. Помогайбо // Спеціальна освіта і соціальна робота: теорія і практика підготовки фахівця : монографія / за заг. ред. Н. Г. Пахомової, В. А. Погребняка. – Полтава : АСМІ, 2017. – С. 227–245.
2. Березан О. І. Анатомія та еволюція нервової системи : навч. посіб. / О. І. Березан, В. М. Помогайбо. – К. : Академвидав, 2013. – 160 с. – (Серія «Альма-матер»).
3. Березан О. Основи оториноларингології для логопедів : навч. посіб. [для студ. напряму підготовки 6.010105 – «Корекційна освіта»] / О. Березан. – Полтава : Ткалич А. М., 2016. – 132 с.
4. Березан О. Психопатологія та клініка інтелектуальної недостатності : навч. посіб. [для студ. спец. 016 «Спеціальна освіта»] / О. Березан. – Полтава : Ткалич А. М., 2016. – 200 с. – (Серія «Анатомо-фізіологічні та клінічні основи дефектології»).
5. Березан О. І. Генетика розладів аутистичного спектру / О. І. Березан, В. М. Помогайбо, А. В. Петрушов // Світ медицини та біології. – 2017. – № 1 (59). – С. 208–212.
6. Березан О. І. Проблеми горизонтального перенесення генів у геном людини / О. І. Березан, В. М. Помогайбо, М. Ю. Дельва, А. В. Петрушов // Світ медицини та біології. – 2017. – № 2 (60). – С. 190–194.

– *Навчальні дисципліни, які викладає:*

анатомо-фізіологічні та клінічні основи дефектології; педіатрія; основи реабілітології; основи олігофренопедагогіки; медико-соціальні основи соціальної роботи.

КОНОНЕНКО Лілія Володимирівна

– *Посада, науковий ступінь, учене звання, інші обов'язки:*
доцент кафедри спеціальної освіти і соціальної роботи,
кандидат педагогічних наук.

– *Освіта:*
закінчила педагогічний факультет Полтавського державного педагогічного інституту ім. В. Г. Короленка (1993 р.),
здобула кваліфікацію вчителя початкових класів і музики.

– *Тема кандидатської дисертації, місце і рік захисту, науковий керівник:*

Формування ораторської майстерності у майбутніх магістрів із соціальної педагогіки : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». – К., 2010. Захищена в Київському університеті імені Бориса Грінченка. Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор Л. І. Зязюн.

– *Наукові інтереси:*

професійне спілкування фахівців соціономічних спеціальностей (соціальних педагогів, соціальних працівників, психологів). Має близько 50 друкованих праць, у тому числі 1 монографію; 2 посібники; 4 методичні рекомендації; понад 20 навчальних програм; 15 статей у виданнях, затверджених ВАК України; 8 матеріалів і тез доповідей на конференціях, симпозіумах, семінарах.

– *Основні публікації:*

1. Кононенко Л. В. Формування ораторської майстерності у магістрів соціальної роботи і соціальної педагогіки / Л. В. Кононенко // Спеціальна освіта і соціальна робота: теорія і практика підготовки фахівця : монографія / за заг. ред. Н. Г. Пахомової, В. А. Погребняка. – Полтава : АСМІ, 2017. – С. 151–167.
2. Кононенко Л. В. Застосування методу драматизації у соціально-педагогічній роботі з дисфункціональними сім'ями : навч.-метод. посіб. для студ. пед. навч. закладів, соц. педагогів, соц. працівників / Л. В. Кононенко, М. С. Грінченко. – Полтава, 2013. – 110 с.
3. Система профілактики комп'ютерної адикції в підлітків / Л. В. Кононенко, О. М. Тищенко // Освітні моделі та технології роботи соціального педагога : навч.-метод. посіб. / М. В. Гайдар, І. В. Іванова, Н. Г. Козак та ін. ; за ред. Я. В. Сухенко. – Полтава : ПОІППО імені М. В. Остроградського, 2012. – С. 66–81.
4. Методичні рекомендації і вимоги до написання наукових робіт (реферати, курсові, магістерські) для студентів спеціальностей: «Соціальна педагогіка» і «Соціальна робота» / уклад. Л. В. Кононенко ; за наук. ред. Н. Г. Пахомової. – 3-тє вид., перероб. і доп. – Полтава, 2017. – 144 с.
5. Кононенко Л. В. Модель формування ораторської майстерності у майбутніх магістрів соціальної педагогіки [Електронний ресурс] / Л. В. Кононенко // Освітологічний дискурс. – 2014. – № 3 (7). – С. 113–124. – Режим доступу : <http://od.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/149> (дата звернення: 10.10.2017). – Назва з екрану.

6. Кононенко Л. В. Змістові характеристики рівнів сформованості ораторської майстерності у майбутніх магістрів соціальної педагогіки / Л. В. Кононенко // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології : наук. журнал. – 2013. – № 5 (31). – С. 281–290.
7. Кононенко Л. В. Критерії сформованості ораторської майстерності у майбутніх магістрів соціальної педагогіки / Л. В. Кононенко // Імідж сучасного педагога. – 2013. – № 7 (136). – С. 59–62.
8. Кононенко Л. В. Маніпуляції у професійно-педагогічному спілкуванні соціального педагога: стратегії впливу і протидії / Л. В. Кононенко // Педагогічні науки : зб. наук. праць. – Полтава, 2013. – Вип. 2 (58). – С. 85–89.
9. Методичні рекомендації до написання наукових робіт (реферати, курсові, кваліфікаційні) : навч. посіб. / авт.-уклад. Л. В. Кононенко. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2017. – 144 с.

– *Навчальні дисципліни, які викладає:*

соціальні технології; риторична майстерність фахівця соціальної сфери; комунікативний менеджмент; основи наукових досліджень; технології роботи соціального гувернера; практикум з професійного спілкування; менеджмент соціально-педагогічної роботи; соціальна молодіжна політика; основи профорієнтаційної роботи; теорія і практика соціальних технологій; соціально-гармонізувальний компонент музичного мистецтва; менеджмент соціальної роботи; соціальні послуги; ораторська майстерність магістра соціальної роботи.

КОНОНОВА Марина Миколаївна

– *ORCID (ID):*

orcid.org/000-0002-2994-6866

– *Посада, науковий ступінь, учене звання, інші обов'язки:*

доцент кафедри спеціальної освіти і соціальної роботи, кандидат психологічних наук, член ученої ради психолого-педагогічного факультету.

– *Освіта:*

закінчила технологічний факультет Слов'янського державного педагогічного інституту (2000 р.), здобула кваліфікацію вчителя трудового навчання, креслення, безпеки життєдіяльності; психологічний факультет Слов'янського державного педагогічного інституту (2002 р.), здобула кваліфікацію практичного психолога.

– *Тема кандидатської дисертації, місце і рік захисту, науковий керівник:*

Глибинні детермінанти психічної дезадаптації суб'єкта : дис. ... канд. психол. наук : спец. 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія». – Ялта, 2009. Захищена в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (м. Івано-Франківськ). Науковий керівник – доктор психологічних наук, професор, дійсний член НАПН України Т. С. Яценко.

– Наукові інтереси:

професійна підготовка майбутніх фахівців спеціальної освіти до психокорекційної, психотренінгової, консультативної роботи (у контексті глибокої психології) з дітьми, підлітками з порушеннями психофізичного розвитку та їхніми батьками. Має понад 60 друкованих праць, у тому числі 2 монографії, 2 навчальні посібники, 5 методичних рекомендацій, понад 30 навчальних програм, 20 статей у виданнях, затверджених ВАК України, зокрема 2 – у наукометричних.

– Основні публікації:

1. Кононова М. М. Самодепривація психіки та дезадаптація суб'єкта : монографія / М. М. Кононова, Т. С. Яценко, В. І. Бондар, І. В. Євтушенко, О. Г. Максименко. – К. : НПУ імені М. Драгоманова, 2015. – 280 с.
2. Кононова М. М. Підготовка корекційного педагога і соціального працівника до попередження і подолання наслідків деривації / М. М. Кононова // Спеціальна освіта і соціальна робота: теорія і практика підготовки фахівця : монографія / за заг. ред. Н. Г. Пахомової, В. А. Погребняка. – Полтава : АСМІ, 2017. – С. 134–151.
3. Кононова М. М. Спеціальна психологія : навч. посіб. / Н. Г. Пахомова, М. М. Кононова. – Полтава : АСМІ, 2015. – 357 с.
4. Кононова М. М. Основи психокорекції, психоконсультавання та психотренінгу : навч. посіб. для студ. спец. 6.010105 «Корекційна освіта» / М. М. Кононова. – Полтава, 2016. – 150 с.
5. Кононова М. М. Вплив деструктивних релігійних культів на дезадаптацію суб'єкта / М. М. Кононова // Проблеми сучасної педагогічної освіти : зб. статей. – Серія «Педагогіка і психологія». – Ялта : РВВ КГУ, 2014. – Вип. 42. – Ч. 4. – С. 245–251.
6. Кононова М. М. Психологічна готовність майбутніх спеціалістів корекційної освіти до роботи як передумова упередження професійного вигорання / М. М. Кононова // Проблеми сучасної педагогічної освіти : зб. статей. – Серія «Педагогіка і психологія». – Ялта : РВВ КГУ, 2014. – Вип. 43. – Ч. 4. – С. 215–221.
7. Кононова М. М. Формування професійного світогляду майбутніх спеціалістів корекційної освіти у процесі активного соціально-психологічного пізнання / М. М. Кононова // Вісник післядипломної освіти : зб. наук. праць / голов. ред. В. В. Олійник. – К. : АТОПОЛ, 2014. – Вип. 11 (24). – С. 264–271.
8. Кононова М. М. Роль психологічних захистів у дезадаптивних проявах поведінки / Кононова М. М. // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова : зб. наук. праць. – Серія 12 : Психологічні науки. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2014. – № 45 (69). – С. 52–56.
9. Кононова М. М. Проблема ролі психічної травми у розвитку невротичної форми заїкання: теоретичний аналіз / М. М. Кононова // Вісник Інституту розвитку дитини : зб. наук. праць. – Серія «Філософія, педагогіка, психологія». – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2014. – Вип. 32. – С. 134–140.
10. Кононова М. М. До проблеми пізнання психологічних захистів у контексті психодинамічної теорії / М. М. Кононова // Психологія і особистість. – 2015. – № 1 (7). – С. 109–120.
11. Кононова М. М. Проблема депривації і самодепривації в контексті функціональних взаємозв'язків «Я» суб'єкта з його психологічними захистами

ми / М. М. Кононова, Н. А. Слюняєва // Психологія і особистість. – 2016. – № 2 (9). – С. 166–174.

– *Нагороди, премії, відзнаки:*

Грамота головного управління освіти і науки Полтавської обласної державної адміністрації за сумлінну працю, вагомий особистий внесок у розвиток національної освіти, добросовісне виконання посадових обов'язків та з нагоди Дня науки (2010 р.).

– *Навчальні дисципліни, які викладає:*

спеціальна психологія; психолого-педагогічна діагностика та відбір дітей у спеціальні заклади; основи психотренінгу осіб з тяжкими порушеннями мовлення; основи психокорекції і психоконсультації; педагогічна допомога дітям раннього віку з фактором ризику; організація психологічної служби в умовах інклюзивної освіти; інклюзивна освіта; основи корекційної педагогіки і психології; психолого-педагогічна діагностика; основи психодіагностики і психокорекції в умовах інклюзивної освіти; основи дефектології; корекційно-реабілітаційні служби; психолого-педагогічна терапія і консультації; технології психокорекційної допомоги сім'ям дітей з обмеженими психофізичними можливостями.

КОТЛОМАНІТОВА Галина Олександрівна

– *Посада, науковий ступінь, учене звання, інші обов'язки:*

доцент кафедри спеціальної освіти і соціальної роботи, кандидат педагогічних наук, член ученої ради психолого-педагогічного факультету.

– *Освіта:*

закінчила педагогічний факультет Полтавського державного педагогічного інституту імені В. Г. Короленка, здобула кваліфікацію вчителя початкових класів (1992 р.), психолого-педагогічний факультет Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (2014 р.), здобула кваліфікацію соціального педагога.

– *Тема кандидатської дисертації, місце і рік захисту, науковий керівник:*

Релігійне виховання в історії шкільної освіти України (60-ті роки ХІХ ст. – 30-ті роки ХХ ст.) : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки». – Полтава, 2007. Захищена в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (м. Івано-Франківськ). Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, професор Н. В. Ігнатенко.

– *Наукові інтереси:*

етнопедагогічні засади технологій соціальної роботи з різними категоріями населення. Має понад 60 друкованих праць (1 монографія; 1 посібник; 10 методичних рекомендацій; 40 навчальних програм; 20 статей у виданнях, затверджених ВАК України, у тому числі 1 – у наукометрич-

ному; 2 статті у зарубіжних виданнях; 10 матеріалів і тез доповідей на конференціях, симпозиумах, семінарах та ін.).

– *Основні публікації:*

1. Котломанітова Г. О. Реалізація етнопедагогічних підходів у підготовці соціального працівника / Г. О. Котломанітова // Спеціальна освіта і соціальна робота: теорія і практика підготовки фахівця : монографія / за заг. ред. Н. Г. Пахомової, В. А. Погребняка. – Полтава : АСМІ, 2017. – С. 167–187.
2. Котломанітова Г. О. Соціально-педагогічна діяльність з прийомними сім'ями : навч.-метод. посіб. / Г. О. Котломанітова, Н. В. Панченко, С. В. Батієнко. – Полтава, 2013. – 68 с.
3. Котломанітова Г. О. Соціальний захист людей третього віку в Німеччині та Україні : метод. матеріали для студ. пед. навч. закладів, соц. педагогів, соц. працівників / Г. О. Котломанітова, В. К. Кузьмич. – Полтава, 2012. – 34 с.
4. Котломанітова Г. О. Робота соціального педагога ЗНЗ з сім'ями, які опинилися в складних життєвих обставинах : метод. матеріали / Г. О. Котломанітова, А. С. Концаренко. – Полтава, 2013. – 148 с.
5. Котломанітова Г. О. Дитячий фольклор у соціально-реабілітаційній роботі з дітьми з особливими потребами / Г. О. Котломанітова // Імідж сучасного педагога. – 2014. – № 7 (146). – С. 41–45.
6. Котломанітова Г. О. Соціально-педагогічний потенціал малих жанрів українського дитячого фольклору [Електронний ресурс] / Г. О. Котломанітова // Освітологічний дискурс. – 2014. – № 3 (7). – С. 135–145. – Режим доступу : <http://od.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/151> (дата звернення: 10.10.2017). – Назва з екрану.
7. Котломанітова Г. О. Українські народні дитячі ігри в інклюзивному освітньому просторі / Г. О. Котломанітова // Вісник Черкаського університету. – Серія «Педагогічні науки». – 2014. – № 34 (327). – С. 77–83.
8. Котломанітова Г. О. Соціально-комунікативні ігри у соціально-педагогічній роботі з дітьми з особливими освітніми потребами / Г. О. Котломанітова // Актуальні дослідження в соціальній сфері : матеріали VII Міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса, 16 трав. 2016 р.). – Одеса : Букаєв В. В., 2016. – С. 113–115.
9. Котломанітова Г. О. Тренінгові форми у соціальній роботі з дисфункційними сім'ями / Г. О. Котломанітова // Актуальні дослідження в соціальній сфері : матеріали VIII Міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса, 17 лист. 2016 р.). – Одеса : Бондаренко М. О., 2016. – С. 136–138.
10. Котломанітова Г. О. Український дитячий фольклор як засіб партнерської взаємодії дітей / Г. О. Котломанітова // Вісник Черкаського університету. – Серія «Педагогічні науки». – 2016. – № 12. – С. 81–87.

– *Навчальні дисципліни, які викладає:*

педагогіка; теорія та історія соціальної роботи; технології соціально-педагогічної роботи в зарубіжних країнах; логоритміка з методикою; арт-терапевтичні технології у соціально-педагогічній роботі; народні витоки соціальної роботи; соціалізація особистості; тренінгові форми у соціальній роботі; організація і методика проведення соціально-педагогічного тренінгу; андрагогіка; соціальна робота з людьми похилого віку; ігрові технології у соціально-педагогічній роботі.

ПЕТРУШОВ Андрій Васильович

– *ORCID (ID):*

orcid.org/0000-0002-1269-2978

– *Посада, науковий ступінь, учене звання, інші обов'язки:*
доцент кафедри спеціальної освіти і соціальної роботи,
кандидат медичних наук.

– *Освіта:*

закінчив медичний факультет Української медичної стоматологічної академії (м. Полтава, 1998 р.), здобув кваліфікацію спеціаліста лікаря; інтернатуру при Українській медичній стоматологічній академії (м. Полтава) та отримав звання лікаря-спеціаліста за спеціальністю «Терапія» (1999 р.).

– *Тема кандидатської дисертації, місце і рік захисту, науковий керівник:*

Оптимізація лікування хворих на виразкову хворобу в поєднанні з ішемічною хворобою серця в умовах надлишку фторидів в оточуючому середовищі : дис. ... канд. мед. наук : спец. 14.01.02 «Внутрішні хвороби». – Полтава, 2004. Захищена в Кримському державному медичному університеті імені С. І. Георгієвського (м. Сімферополь). Науковий керівник – доктор медичних наук, професор М. С. Расін.

– *Наукові інтереси:*

методика викладання дисциплін природничого та медичного спрямування у вищих навчальних закладах, вікова фізіологія, генетика людини. Автор понад 75 наукових та науково-методичних публікацій, серед яких 1 монографія, 1 підручник, 6 навчальних посібників (1 з яких – із грифом МОН України, 1 – із грифом МОЗ України), 3 патенти України на винаходи в галузі медицини.

– *Основні публікації:*

1. Петрушов А. В. Генетика людини : навч. посіб. / А. В. Петрушов, В. М. Помогайбо. – К. : Академія, 2011. – 280 с. – (Серія «Альма-матер»).
2. Петрушов А. Основи антропогенезу : підруч. / А. Петрушов, В. Помогайбо, Н. Власенко. – К. : Академвидав, 2015. – 144 с. – (Серія «Альма-матер»).
3. Петрушов А. В. Генетичні комунікації в системі «Паразит-живитель» / А. В. Петрушов, В. М. Помогайбо // Світ медицини та біології. – 2015. – № 3 (51). – Ч. 1. – С. 143–150.
4. Петрушов А. В. Про вивчення теми «Походження і еволюція людини» в навчальних закладах / А. В. Петрушов, В. М. Помогайбо // Світ медицини та біології. – 2014. – № 4 (46). – С. 202–210.
5. Петрушов А. В. Початок генетики: Грегор Мендель та інші / А. В. Петрушов, В. М. Помогайбо, О. І. Березан // Світ медицини та біології. – 2016. – № 2 (56). – С. 198–204.
6. Петрушов А. В. Генетика розладів аутистичного спектру / А. В. Петрушов, В. М. Помогайбо, О. І. Березан // Світ медицини та біології. – 2017. – № 1 (59). – С. 208–212.

7. Петрушов А. В. Проблеми горизонтального перенесення генів у геном людини / А. В. Петрушов, В. М. Помогайбо, О. І Березан, М. Ю. Дельва // Світ медицини та біології. – 2017. – № 2 (60). – С. 190–194.

– *Навчальні дисципліни, які викладає:*

основи медичних знань та охорони здоров'я; вікова фізіологія та гігієна; генетика порушень розвитку і поведінки людини; основи психогігієни; основи тифлопедагогіки.

САВЕЛЬЄВА Наталія Миколаївна

– *Посада, науковий ступінь, учене звання, інші обов'язки:*

доцент кафедри спеціальної освіти і соціальної роботи, кандидат педагогічних наук, голова методичної комісії вченої ради університету.

– *Освіта:*

закінчила фізико-математичний факультет Полтавського державного педагогічного інституту ім. В. Г. Короленка (1979 р.), здобула кваліфікацію вчителя математики середньої школи.

– *Тема кандидатської дисертації, місце і рік захисту, науковий керівник:*

Групові форми навчальної діяльності як засіб підвищення ефективності загальнопедагогічної підготовки студентів педагогічних вузів : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.01 «Теорія та історія педагогіки». – Харків, 1994. Захищена в Харківському державному педагогічному університеті імені Григорія Сковороди. Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України В. І. Лозова.

– *Наукові інтереси:*

науково-методична діяльність вишу; соціально-правовий захист клієнтів соціальних служб; соціально-педагогічна профілактика девіантної поведінки. Має понад 90 друкованих праць, зокрема 1 монографію (у співавторстві), 1 підручник, 26 посібників, 30 методичних рекомендацій, близько 20 навчальних програм, 3 статті у виданнях, затверджених ВАК України, 10 матеріалів і тез доповідей на конференціях, симпозіумах, семінарах та ін.

– *Основні публікації.*

1. Савельєва Н. М. Проституція як соціально-педагогічна проблема : [монографія] / Н. М. Савельєва, А. О. Протопопов ; за заг. ред. Н. М. Савельєвої. – Полтава : ПДПУ імені В. Г. Короленка, 2008. – 143 с.
2. Савельєва Н. М. Соціально-правове забезпечення дітей з вадами у психофізичному розвитку : навч. посіб. / Н. М. Савельєва, Л. О. Федорович. – Полтава : ПДПУ імені В. Г. Короленка, 2007. – 282 с.
3. Дитячі оздоровчі табори – центри здоров'я і радості : навч. посіб. / уклад. Н. М. Савельєва. – Полтава, 2012. – 203 с.

4. Савельєва Н. М. Міжетнічна толерантність як соціально-педагогічна проблема : навч.-метод. посіб. / Н. М. Савельєва. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2013. – 104 с.
5. Савельєва Н. М. Соціально-педагогічна профілактика правопорушень : навч.-метод. посіб. для студ. напряму підготовки 6.010106 «Соціальна педагогіка» / Н. М. Савельєва. – Полтава, 2013. – 144 с.
6. Савельєва Н. М. Соціально-правовий захист особистості : курс лекцій для студ. напряму підготовки 6.010106 «Соціальна педагогіка» / Н. М. Савельєва. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2013. – 150 с.
7. Савельєва Н. М. Методика викладання дошкільної педагогіки і психології / Н. М. Савельєва // Науково-предметна підготовка магістрів спеціальності «Дошкільна освіта» : навч. посіб. / [О. А. Федій, О. О. Вашак, О. А. Гнізділова та ін. ; за ред. О. А. Федій] – К. : Центр учбової літератури, 2014. – С. 6–37.
8. Савельєва Н. М. Соціально-педагогічна робота з внутрішньо переміщеними особами в сучасних умовах : навч. посіб. / Н. М. Савельєва, І. О. Григоренко. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2017. – 101 с.
9. Навчально-методичне забезпечення : довідник для пед. і наук.-пед. працівників / уклад. Н. М. Савельєва. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2017. – 73 с.
10. Основи соціально-правового захисту : підруч. з мультимед. супроводом / Н. М. Савельєва. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2017. – 208 с. + 20,5 МВ.

– *Нагороди, премії, відзнаки:*

орден Княгині Ольги III ступеня (2014 р.).

– *Навчальні дисципліни, які викладає:*

основи соціально-правового захисту особистості; соціально-правове забезпечення; соціально-педагогічна профілактика правопорушень; соціальні технології; соціальна профілактика девіантної поведінки.

САЙКО Наталія Олександрівна

– *ORCID (ID):*

orcid.org/0000-0002-8459-6301

– *Посада, науковий ступінь, учене звання, інші обов'язки:*

доцент кафедри спеціальної освіти і соціальної роботи, кандидат педагогічних наук.

– *Освіта:*

закінчила педагогічний факультет Полтавського державного педагогічного інституту ім. В. Г. Короленка (1995 р.), здобула кваліфікацію викладача дошкільної педагогіки і психології, вихователя.

– *Тема кандидатської дисертації, місце і рік захисту, науковий керівник:*

Професійно-педагогічна підготовка майбутніх вихователів до соціалізації дітей дошкільного віку : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». – Полтава, 2004. Захищена в Інституті

педагогіки і психології професійної освіти АПН України. Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор Л. О. Хомич.

– *Тема докторської дисертації, місце і рік захисту, науковий консультант:*

Теорія та практика підготовки майбутніх соціальних педагогів до соціальної реабілітації молодших підлітків у загальноосвітніх навчальних закладах : дис. ... доктора пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». – Полтава, 2017. Захищена у Хмельницькому національному університеті. Науковий консультант – доктор педагогічних наук, професор, заслужений працівник освіти України, член-кореспондент НАПН України М. В. Гриньова.

– *Наукові інтереси:*

соціалізація особистості, соціальна реабілітація, соціальна педагогіка. Має близько 100 друкованих праць, з-поміж яких 1 монографія, 10 посібників, 15 методичних рекомендацій, понад 30 навчальних програм, близько 40 статей, з них 1 зарубіжна, 30 – у виданнях, затверджених ВАК України, 3 – у наукометричних виданнях; понад 15 матеріалів і тез доповідей на конференціях, симпозиумах, семінарах.

– *Основні публікації:*

1. Сайко Н. О. Соціальна реабілітація молодших підлітків у роботі соціального педагога загальноосвітніх навчальних закладів : монографія / Н. О. Сайко ; ПНПУ імені В. Г. Короленка. – Полтава : Сімон, 2017. – 335 с.
2. Сайко Н. О. Вступ до спеціальності «Соціальна робота» : навч. посіб. для студ. спец. «Соціальна робота» / Н. О. Сайко. – Полтава : Астроя, 2017. – 115 с.
3. Сайко Н. О. Взаємозв'язок реабілітаційного процесу і світогляду особистості / Н. О. Сайко // Педагогіка та психологія : зб. наук. праць / за заг. ред. І. Ф. Прокопенка, С. Т. Золотухіної. – Харків : Щедра садиба плюс, 2016. – Вип. 53. – С. 148–156.
4. Сайко Н. А. Проблемы профессиональной подготовки социальных педагогов на Украине / Н. А. Сайко // European Journal of Humanities and Social Sciences Scientific journal (Vienna, Austria). – 2016. – № 2. – С. 36–39.
5. Sayko N. Social and pedagogical activity with pupils in educational institutions of Ukraine / N. Sayko // Sciences of Europe (Praha, Czech Republic). – 2016. – Vol 1. – №4 (4). – P. 55–58.
6. Сайко Н. О. Емпайермент у соціальній реабілітації молодших підлітків загальноосвітніх навчальних закладів / Н. О. Сайко // Science and Education a New Dimension «Pedagogy and Psychology». – 2017. – V (50). – Issue : 111. – С. 55–59.

– *Навчальні дисципліни, які викладає:*

вступ до спеціальності та етика соціальної роботи; соціальна педагогіка; технології соціально-педагогічної роботи; технології соціальної роботи; організація роботи з різними соціальними групами; реабілітація дітей дошкільного віку засобами гри; актуальні проблеми соціально-психологічної реабілітації; профілактика дидактогенії; соціально-психологічна реабілітація молодших підлітків у ЗНЗ.

ОЛЕФІР Ольга Іванівна

– *Посада, науковий ступінь, учене звання, інші обов'язки:*
старший викладач кафедри спеціальної освіти і соціальної роботи, кандидат педагогічних наук, член ученої ради психолого-педагогічного факультету, член Української асоціації корекційних педагогів.

– *Освіта:*

закінчила психолого-педагогічний факультет Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (2007 р.), здобула кваліфікацію вихователя дітей дошкільного віку, логопеда; магістратуру Інституту корекційної педагогіки та психології Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (2008 р.), здобула кваліфікацію викладача корекційної педагогіки та спеціальної психології.

– *Тема кандидатської дисертації, місце і рік захисту, науковий керівник:*

Корекція лексичної складової мовлення у молодших школярів із тяжкими мовленнєвими вадами на уроках читання : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.03 «Корекційна педагогіка». – К., 2015. Захищена в Інституті спеціальної педагогіки НАПН України. Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент Н. В. Чередніченко.

– *Наукові інтереси:*

подолання порушень писемного мовлення у молодших школярів. Має понад 25 друкованих праць, у тому числі 1 монографію, 1 посібник, 23 статті (з них 17 – у виданнях, затверджених ВАК України, 1 зарубіжна), 15 матеріалів доповідей на конференціях, симпозиумах, семінарах.

– *Основні публікації:*

1. Олефір О. І. Науково-теоретичні й методичні основи підготовки вчителя-логопеда до корекції лексичної складової мовлення молодших школярів із тяжкими мовленнєвими вадами / О. І. Олефір // Спеціальна освіта і соціальна робота: теорія і практика підготовки фахівця : монографія / за заг. ред. Н. Г. Пахомової, В. А. Погребняка. – Полтава : АСМІ, 2017. – С. 74–91.
2. Олефір О. І. Дидактичні основи лексичної роботи з учнями із ТПМ на уроках читання / О. І. Олефір // Становлення особистості дитини в умовах сучасного розвитку суспільства: соціально-педагогічний, корекційний і медичний аспекти : матеріали регіон. наук.-практ. сем. (Полтава, 11 квіт. 2014 р.). – Полтава : АСМІ, 2014. – С. 152–157.
3. Olefir O. I. Organization of Lexical Work with Junior Schoolchildren with Heavy Allolalias on Reading Lessons / O. I. Olefir // Eastern European Scientific Journal. – 2015. – № 1. – P. 107–112.

– *Навчальні дисципліни, які викладає:*

логопедія; спецметодика початкового навчання української мови; ігри в логопедичній роботі; логопсихологія; вибрані питання логопедії; сучасні

технології корекційної роботи; діагностика мовленнєвої готовності дітей старшого дошкільного віку до навчання у школі; організація логопедичної роботи у системі освіти.

ГУБАРЬ Ольга Григорівна

– *ORCID (ID):*

orcid.org/0000-0003-3640-1490

– *Посада, науковий ступінь, учене звання, інші обов'язки:*

старший викладач кафедри спеціальної освіти і соціальної роботи, член Української асоціації корекційних педагогів.

– *Освіта:*

закінчила психолого-педагогічний факультет Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, здобула кваліфікацію вихователя дітей дошкільного віку, логопеда (2004 р.); науковий ступінь магістра педагогічної освіти, кваліфікацію викладача дошкільної педагогіки та методик дошкільного виховання (2005 р.).

– *Наукові інтереси:*

логопедична робота з підлітками з мовленнєвими вадами, застосування інформаційних технологій в логопедичній роботі, робота логопеда з дітьми із РАС. Має понад 35 друкованих праць, у тому числі 3 посібники, з них 1 із грифом МОН України, 10 навчальних програм, 10 статей, з них 9 – у виданнях, затверджених ВАК України, 1 – у зарубіжному виданні; 15 матеріалів і тез доповідей на конференціях, симпозіумах, семінарах.

– *Основні публікації:*

1. Губарь О. Г. Вплив мовленнєвих вад на формування акцентуацій характеру в підлітків / О. Г. Губарь // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова : зб. наук. праць. – Серія 19 : Корекційна педагогіка та психологія. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2014. – № 28. – С. 62–67.
2. Губарь О. Г. Феномен мовної особистості в сучасному освітньому просторі: теоретичний аспект / О. Г. Губарь // Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки): зб. наук. праць / за ред. В. М. Синьова, О. В. Гаврилова. – Кам'янець-Подільський : Медобори–2006, 2015. – Вип. VI : у 2 т. – Т. 1. – С. 84–95.
3. Gubar O. Forming Teenagers' Speech Competence / O. Gubar // III Ogólnopolska Konferencja Naukowo-Szkoleniowa Medycyna Personalizowana: Człowiek, Genom, Świat, Zagrożenia (Lublin, 23–25 listopada, 2016). – Lublin, 2016. – S. 141–142.

– *Навчальні дисципліни, які викладає:*

логопедія; спеціальна педагогіка з історією; теорія та методика виховання дітей з вадами мовлення.

ДРОЗД Лариса Василівна

– *Посада, науковий ступінь, учене звання, інші обов'язки:*
асистент кафедри спеціальної освіти і соціальної роботи,
член Української асоціації корекційних педагогів.

– *Освіта:*

закінчила психолого-педагогічний факультет Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, здобула кваліфікацію культуролога, вчителя культурологічних дисциплін (2012 р.), дефектолога, логопеда (2013 р.).

– *Наукові інтереси:*

історія розвитку логопедичної науки в Україні. Має 5 наукових праць.

– *Основні публікації:*

1. Дрозд Л. В. Особливості організації морального виховання дітей з порушенням інтелекту / Л. В. Дрозд // Становлення особистості дитини в умовах сучасного розвитку суспільства: соціально-педагогічний, корекційний і медичний аспекти : матеріали регіон. наук.-практ. сем. (Полтава, 11 квіт. 2014 р.). – Полтава : АСМІ, 2014. – С. 82–87.
2. Дрозд Л. В. Особливості корекційно-педагогічної роботи з дітьми дошкільного віку з порушеннями темпо-ритмічної сторони мовлення / Л. В. Дрозд, М. В. Дрозд // Становлення особистості дитини в умовах сучасного розвитку суспільства: соціально-педагогічний, корекційний і медичний аспекти : матеріали регіон. наук.-практ. сем. (Полтава, 22 квіт. 2016 р.). – Полтава : АСМІ, 2016. – С. 62–65.

– *Навчальні дисципліни, які викладає:*

інноваційні технології в корекційній освіті; вибрані питання логопедії; альтернативні засоби навчання та корекційної роботи з дітьми з тяжкими порушеннями мовлення; нейропсихолінгвістика; основи психотренінгу осіб з тяжкими порушеннями мовлення; мовленнєва підготовка дітей з обмеженими психофізичними можливостями; технології корекційної роботи з дітьми з ТПМ; логопедія; спеціальна психологія; психолінгвістика; актуальні проблеми спеціальної освіти; психолого-педагогічні основи корекційної роботи; сучасні технології логопедичної роботи; альтернативні засоби навчання та корекційної роботи з дітьми із обмеженими психофізичними можливостями.

О. О. Лобач

КАФЕДРА МУЗИКИ

◆ ІСТОРІЯ КАФЕДРИ

Історія кафедри сягає своїм корінням у 1920 рік, коли її засновано як кафедру мистецтвознавства на чолі з В. М. Верховинцем (1920–1933). У 1957 році в Полтавському педагогічному інституті вводиться нова спеціальність «Російська мова, література та музика», що викликало потребу відкриття кафедри музики і співів. Завідувачами кафедри були П. М. Горбенко (1957–1958) та М. А. Фісун (1958–1967), які залучали до роботи спеціалістів Полтавського музичного училища ім. М. В. Лисенка, тому професорсько-викладацький склад постійно змінювався. На кафедрі працювали Н. П. Артамонова (вокал), П. А. Дондук (концертмейстер), М. П. Ключнік (диригування, хормейстер, керівник ансамблю бандуристок), А. Б. Сідак (керівник оркестру народних інструментів), О. П. Філатова (фортепіано), С. П. Шкарбан і В. О. Фененко (баян) та інші. Студенти брали участь у різних колективах художньої самодіяльності (хорі, оркестрі народних інструментів, симфонічному оркестрі, вокальних ансамблях, капелі бандуристів тощо). Випускники тих років досягли високих результатів у професійній діяльності, як-от член-кореспондент НАПН України, доктор педагогічних наук, професор А. М. Бойко; заступник голови

Кафедра музики, 2005 рік

обласного відділення Музичного товариства України, заслужений працівник культури України, композитор, методист Полтавського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти в 1993–2008 рр. В. О. Сліпак; директор музею «Музична Полтавщина», автор наукових праць із музичного краєзнавства В. Г. Тесленко та ін.

З 1967 по 1981 рік кафедри музики як структурного підрозділу навчального закладу не існувало, функціонували мистецькі гуртки та колективи, зокрема академічна хорова капела (керівник Г. С. Левченко, 1967–1969), яка за високий рівень виконавської майстерності в короткий термін здобула звання народної, двічі нагороджувалася золотими медалями на республіканських оглядах і фестивалях художньої самодіяльності, а її керівник отримав почесне звання заслуженого працівника культури України (1969).

Передумовами створення сучасної кафедри музики були: 1) усвідомлення та реалізація в процесі професійної підготовки майбутніх учителів потужного виховного потенціалу мистецтва як органічного складника національної української культури; 2) збереження, збагачення й розвиток традицій художньо-естетичного виховання молоді, започаткованих фундаторами Полтавського інституту народної освіти; 3) регулярне функціонування в рамках педагогічного інституту мистецьких кафедр, які вирішували широкий діапазон завдань професійної підготовки майбутнього вчителя, загальної мистецької освіти студентів, організації художньої самодіяльності в навчальному закладі тощо.

Традиції підготовки вчителів мистецьких дисциплін продовжили ректор, доктор філософських наук, професор І. А. Зязюн і декан психолого-педагогічного факультету Н. С. Литвиненко. За рішенням Міністерства освіти СРСР 1981 року було започатковано експеримент із підготовки вчителів початкових класів з додатковою спеціальністю «Музика». Так розпочалася нова епоха у становленні кафедри. З метою забезпечення навчально-виховного процесу при кафедрі педагогіки і методики початкового навчання 1981 року було створено секцію музики на чолі із заслуженим працівником культури України Григорієм Семеновичем Левченком, який очолює кафедру близько тридцяти років (1981–2004 рр., 2012 р. – донині). Фактично всі здобутки професорсько-викладацького складу кафедри в різних напрямках діяльності (наукова, навчальна, методична, виховна, громадська, організаційна) досягнуті завдяки його мудрому керівництву. Зокрема було визначено генеральний напрям наукової діяльності кафедри, результати якої апробовано на численних науково-практичних конференціях різного рівня; створено колектив висококваліфікованих викладачів (за часів його керівництва захищені 1 докторська дисертація, 11 кандидатських; 12 викладачів отримали звання доцента; 14 – закінчили або вступили до аспірантури й докторантури); зроблено навчально-методичне забезпечення професійної підготовки вчителів музичного мистецтва, ліцензовано спеціальність «Музичне мистецтво»; сформовано матеріально-технічну базу та методичний фонд кафедри.

КАФЕДРА МУЗИКИ

Історію становлення кафедри можна умовно поділити на такі етапи:

I – 1981 – 1990 рр. – підготовка вчителів початкових класів із додатковою спеціальністю «Музика»;

II – 1991 – 2003 рр. – діяльність кафедри в період реформування вищої освіти в незалежній Україні;

III – 2004 – 2015 рр. – ліцензування й акредитація спеціальності «Музика»;

IV – з 2016 р. – етап модернізації професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва згідно із законом України «Про вищу освіту».

Першими викладачами новоствореної секції музики стали п'ять асистентів – Н. М. Зікун, Л. В. Курилець, П. Т. Лиманський, Г. В. Пужай, Л. О. Чербінська. Усі вони мали вищу музичну освіту: Павло Тихонович Лиманський – випускник диригентсько-хорового відділення Київської державної консерваторії імені П. І. Чайковського, Галина Вікторівна Пужай закінчила диригентсько-хоровий факультет Харківського інституту мистецтв імені І. П. Котляревського, Людмила Вікторівна Курилець навчалася на факультеті народних інструментів Ленінградської консерваторії, Ніна Михайлівна Зікун отримала професійну підготовку на музично-педагогічному факультеті Ніжинського державного педагогічного інституту імені М. В. Гоголя, Лариса Олегівна Чербінська – на факультеті культури Чимкентського державного педагогічного інституту імені Аль-Фарабі.

У річному звіті педагогічного факультету за 1980–1981 навчальний рік зазначається, що вперше в 1981 р. на кафедру музики і співів зараховано 30 осіб. Професійна підготовка майбутніх учителів музики і співів уключала хорове диригування, яке викладали Г. С. Левченко, П. Т. Лиманський, Г. С. Пужай; спеціальний інструмент – фортепіано (Н. М. Зікун, Л. О. Чербінська), баян, акордеон, історію музики (Л. В. Курилець); методику музичного виховання (Н. М. Зікун, Л. В. Курилець); теорію музики і сольфеджіо (Г. С. Пужай); хоровий клас (П. Т. Лиманський). Практичні заняття з хорового класу, індивідуальні заняття з хорового диригування й постановки голосу традиційно проводилися за наявності концертмейстерів, обов'язки яких додатково виконували асистенти Н. М. Зікун, Г. С. Пужай, Л. О. Чербінська. Усі спеціальні предмети викладалися за навчальними програмами, розробленими колегами з Тернопільського державного педагогічного інституту імені Я. Галана, але в них вносилися певні корективи, що затверджувалися на засіданнях кафедри. Так, у протоколі № 1 від 31 серпня 1982 року читаємо матеріали дискусії: П. Т. Лиманський запропонував «внести зміни у послідовність вивчення диригентських схем»; Г. В. Пужай уважала за необхідне «внести в музично-теоретичний цикл предмет “Аналіз музичних творів”». Принагідно зауважимо, що Галина Вікторівна Пужай викладала на кафедрі близько 40 років (до 2017 р.), є співавтором розділу колективної монографії, наукових статей, навчальних посібників, навчальних програм із хорознавства, гармонії, диригування, методичних рекомендацій до самостійної роботи студентів із гармонічного аналізу, багатоголосного сольфеджіо й аналізу хорового твору.

1982 року на засіданні розширеної ради педагогічного факультету (протокол № 10 від 8 червня 1982 року) секцію музики було реорганізовано в кафедру музики і співів. До порядку денного входило питання «Про рекомендацію завкафедрами тт. І. М. Мудрого, Г. С. Левченка».

Зважаючи на домінування в професійній підготовці майбутніх учителів музики індивідуальних форм роботи, виникла необхідність у пошуку нових висококваліфікованих викладачів. З 1982 року на кафедрі працювали 7 осіб, у тому числі Ж. В. Борщ – випускниця музично-педагогічного факультету Кіровоградського педагогічного інституту, М. М. Вовк – випускник факультету народних інструментів Уфимського інституту культури, О. В. Чепіль – випускниця історико-теоретичного факультету Донецького музично-педагогічного інституту. Традиційно за сумісництвом на кафедрі працювали викладачі музичного училища: заслужена артистка України Л. Г. Лук'янова, заслужений працівник культури України А. Ф. Отич, викладачі В. Л. Ємець, В. Ю. Кінько, Є. М. Нагорний та ін.

У перші роки закладався фундамент матеріально-технічної бази професійної підготовки майбутніх учителів музики. Так, у 1980–1981 роках для музичного відділення факультету було придбано 4 піаніно, наступного року – 2 стереопрогравачі «Лідер», 4 акордеони, 19 баянів.

У 1982 році набір на спеціальність «Педагогіка і методика початкового навчання» з додатковою спеціальністю «Музика і спів» було зменшено на 5 осіб. Навантаження кафедри становили такі курси: історія музики; теорія музики та сольфеджіо; гармонія; хоровий клас; хорознавство; диригування; постановка голосу; музичний інструмент (фортепіано, баян, акордеон); додатковий інструмент (фортепіано, баян, акордеон); аналіз музичних творів; методика музичного виховання школярів.

Употужнився викладацький склад кафедри. 1987 року Г. С. Левченко отримав учене звання доцента. Після закінчення Харківського інституту мистецтв імені І. П. Котляревського розпочали свою трудову діяльність на кафедрі Л. А. Гнатюк і С. І. Глушкова; а також випускники педагогічних інститутів О. О. Шовкомуд (Лобач), Н. Ю. Дем'яно й С. О. Сіваченко (Подворна).

У грудні 1985 року на факультеті паралельно з кафедрою музики і співів була створена кафедра музичного виховання на чолі зі ст. викл. В. В. Підгорною. Забігаючи наперед, зазначимо, що Вікторія Василівна працювала в університеті до 2017 року, була заступником декана психолого-педагогічного факультету з виховної роботи (1985–1995, 2001–2004, 2008–2009 рр.), сценаристом і головним режисером Обласного міжвузівського фестивалю-конкурсу «Студентська весна» (1987–1999, 2003–2013 рр.); автором і співавтором фільмів про психолого-педагогічний факультет (1989, 2002 рр.); Полтавський державний педагогічний інститут імені В. Г. Короленка (2009 р.) та ін. Вона створила і «Гімн психолого-педагогічного факультету» (співавтори – Р. Павлюк і Р. Білишко, 2002 р.) та «Гімн Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка» (муз. Р. Білишка, 2009 р.).

Ядро професорсько-викладацького складу нової кафедри музичного виховання становили перші випускники кафедри музики і співів: С. В. Вовченко, В. С. Кириченко (Ірклієнко), А. В. Синенко, Ю. О. Синявський. Тут також працювали Т. Г. Богданович, Л. М. Верьовкіна, І. М. Гришко, С. О. Соломаха, Л. О. Чербінська. Вони забезпечували загальну мистецьку освіту вчителів початкових класів без додаткової спеціальності «Музика» й організацію позааудиторної виховної роботи на педагогічному факультеті та в інституті загалом. Майбутні вчителі початкової школи вивчали методику музичного виховання та гру на музичному інструменті. З 1987 по 1992 рік (до моменту реорганізації) кафедру музичного виховання очолював заслужений працівник культури України (1987) П. Т. Лиманський.

На межі 80–90-х років у колектив кафедри музики і співів уливаються молоді сили – випускники Львівської (І. В. Мостова, фортепіанний факультет) та Київської (Ю. М. Нестеренко, факультет народних інструментів) консерваторій; вихованці музично-педагогічного факультету Ніжинського педагогічного інституту імені М. Гоголя (Н. І. Євстігнеєва (Дячук), А. І. Литвиненко), кращі студенти нашого навчального закладу (М. Д. Маріо (Хіміч), О. М. Отич, В. П. Яковлев, В. М. Шиян).

У навчально-методичній роботі в 90-ті роки відбулися кардинальні зміни. Полтавський педагогічний інститут готувався до першої акредитації навчального закладу, розроблялися тести поточного й тематичного контролю знань студентів, комплексні та ректорські контрольні роботи тощо. У 1994 році спеціальність «Педагогіка і методика початкового навчання. Музика» було успішно акредитовано комісією на чолі з народним артистом України, академіком АПН України та Академії мистецтв України, професором А. Т. Авдієвським.

Зважаючи на високу кваліфікацію професорсько-викладацького складу кафедри, у 2001 році МОН України дозволило підготовку вчителів музики й соціальної педагогіки на заочному відділенні, де музика стала першою спеціальністю, яка згодом була успішно ліцензована (2003) та акредитована (сертифікат серії НД ІУ № 171434, рішення ДАК від 22 червня 2004 р., протокол № 51, наказ МОН України від 01.07.2004 р. № 558). З цієї причини кафедру музики і співів було перейменовано на кафедру музики.

Упродовж 2004–2008 років кафедру музики очолювала кандидат педагогічних наук (з 2014 року – доктор педагогічних наук), доцент, заслужена артистка України, солістка й учасниця танцювальної групи Українського народного хору «Калина», хормейстер чоловічої групи, випускниця кафедри музики і співів 1992 року Наталія Вікторівна Сулаєва. За її професійного керівництва було ліцензовано (2007) та акредитовано (2008) магістратуру зі спеціальності 8.010103 «Педагогіка і методика середньої освіти. Музика» (сертифікат серія НД ІУ № 177331, рішення ДАК від 1 липня 2008 р., протокол № 72, наказ МОН України від 07.07.2008 р. 2180 Л), упроваджено кредитно-модульну систему навчання, підготовлено й розроблено

КАФЕДРА МУЗИКИ

Кафедра музики, 2008 рік

навчально-методичні комплекси навчальних дисциплін, підготовлено пакет документів для акредитації спеціальності 6.02020401, 7.02020401 «Музичне мистецтво» за двома освітньо-кваліфікаційними рівнями – бакалавра і спеціаліста (2008–2009 н. р.). Це дало змогу вивершити статус професійної підготовки студентів-музикантів на рівень спеціальної музичної освіти та значно розширити їхню сферу майбутньої діяльності, включаючи не лише середні загальноосвітні навчальні заклади, але й початкові спеціалізовані школи естетичного виховання (дитячі музичні школи, школи мистецтв тощо). Акредитація вможливила поєднання музики з іншими спеціальностями: початкове навчання – музика (1981–2012), дошкільне виховання – музика (2004–2009), культурологія – музика (2002–2010), музика – практична психологія (2007–2012), музика – соціальна педагогіка (2000–2016), музика – режисура шкільних музично-виховних заходів (з 2012).

Н. В. Сулаєва постійно стимулювала й підтримувала наукову діяльність колег, про що свідчать захисти кандидатських дисертацій, переконливий список публікацій, зокрема перші підручники та навчально-методичні посібники, рекомендовані МОН України. З 2004 року при кафедрі почала діяти аспірантура, а з 2008 року – докторантура під керівництвом доктора педагогічних наук, професора, завідувача кафедри педагогіки Національного університету імені Тараса Шевченка М. П. Лещенко. Першими її докторантами стали доценти Н. В. Сулаєва, В. І. Березан, Т. В. Саєнко.

За ініціативою ректора ПНПУ імені В. Г. Короленка, доктора філологічних наук, професора, академіка Академії вищої освіти М. І. Степаненка у 2009 році було створено навчальний комплекс як добровільне об'єднання педагогічного університету та Комунального вищого навчального закладу Полтавської обласної ради «Полтавське музичне училище ім. М. В. Лисен-

ка» І рівня акредитації (директор – заслужений працівник культури України М. М. Демченко). У перший рік створення комплексу було набрано на заочне відділення за скороченим терміном навчання 25 першокурсників.

З 2009 по 2012 роки кафедрі музики очолювала кандидат педагогічних наук, доцент Олена Олександрівна Лобач. У цей період було підписано угоду про співпрацю з відділом естетики та етики Інституту педагогічної освіти та освіти дорослих НАПН України, у рамках якої з 2011 року виходить спільний збірник наукових праць «Естетика і етика педагогічної дії». У 2009 році започатковано обласний профорієнтаційний конкурс виконавської майстерності учнів початкових спеціалізованих шкіл естетичного виховання Полтавщини (дитячих музичних шкіл і шкіл мистецтв) «Музичний вернісаж» на базі Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка.

У різні роки на кафедрі працювали Герой України Р. П. Кириченко; доктор мистецтвознавства, професор Київської і Львівської консерваторій О. С. Цалай-Якименко; проректор з науково-методичної роботи та міжнародних зв'язків Університету менеджменту освіти НАПН України, доктор педагогічних наук, професор О. М. Отич; доктор педагогічних наук, професор, провідний науковий співробітник інформаційно-аналітичного відділу педагогічних інновацій Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України М. П. Лещенко; народний артист України, керівник симфонічного оркестру Полтавського академічного музично-драматичного театру імені Миколи Гоголя В. М. Скакун; заслужені артисти України В. П. Путько та Л. Г. Лук'янова; кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри культурології та методики викладання культурологічних дисциплін Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, член Національної спілки композиторів України Г. М. Полянська; кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник відділу змісту і технологій навчання дорослих Інституту педагогічної освіти та освіти дорослих НАПН України С. О. Соломаха; кандидат мистецтвознавства, доцент, завідувач кафедри культурології та методики викладання культурологічних дисциплін Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка А. І. Литвиненко; кандидат мистецтвознавства, лауреат Міжнародного конкурсу виконавців на українських народних інструментах імені Гната Хоткевича, доцент кафедри естрадного виконавства Інституту мистецтв Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв Л. І. Головня; кандидат педагогічних наук О. А. Даценко; завідувач вокального відділення Полтавського музичного училища ім. М. В. Лисенка О. І. Бугай (Вольвач); заслужений працівник культури України А. Ф. Отич; викладач вокалу Харківського музичного училища імені Б. М. Лятошинського І. В. Довбня, викладачі Полтавського державного музичного училища ім. М. В. Лисенка В. Л. Ємець, Є. М. Нагорний, С. М. Яковлева; а також викладачі С. А. Івакіна, І. В. Корецька, О. Лук'янець, Т. В. Любченко, Л. І. Ніжнікова, Н. П. Олейникова, Т. В. Скорик, Л. П. Ясько; концертмейстери Н. В. Глушич, С. С. Гогохія, М. О. Гонтар,

І. М. Твердохліб, Г. Л. Шиллер; старші лаборанти Л. М. Бабенко, В. М. Богута, Н. А. Єрохіна, Т. О. Овчаренко, Н. В. Панченко, Т. О. Харлан.

Науково-творча діяльність викладачів кафедри сягає своїм корінням у далекий 1965 рік, коли вийшли друком ноти пісні Г. С. Левченка «Ми прядильниці-полтавки» у збірнику полтавських композиторів. У подальшому в діяльності кафедри творчість і наука розвивалися в гармонійному поєднанні. За сумлінну працю та творчі досягнення викладачі кафедри отримали учені та почесні звання: Г. С. Левченко – звання доцента (1987) і професора (1992); П. Т. Лиманський – заслуженого працівника культури України (1988) та доцента (1992), М. О. Герасименко – заслуженого працівника культури України (1987) та доцента (1994).

З 80-х років активізувалася наукова та музично-просвітницька робота студентів. Так, під науковим керівництвом ст. викл. О. О. Шовкомуд (Лобач) у 1986 році захистили перші дипломні дослідження В. С. Кириченко (Ірклієнко) та Л. А. Руденко. Згодом випускниці успішно продовжили свою наукову діяльність: В. С. Ірклієнко – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри музики; Л. А. Руденко – доктор педагогічних наук (2016), старший науковий співробітник, професор кафедри практичної психології та педагогіки Львівського державного університету безпеки життєдіяльності, учений секретар спеціалізованої вченої ради.

З метою вдосконалення виконавської майстерності майбутніх учителів музики з ініціативи ст. викл. Ю. М. Нестеренка на кафедрі запроваджено інноваційну форму професійної підготовки фахівців – студентську філармонію (1988–1992 рр.). Вона вирішувала декілька завдань: накопичення студентами музичного репертуару, набуття музично-виконавського та культурно-просвітницького досвіду роботи зі шкільною аудиторією, формування музичної культури школярів, розвиток особистісних професійно значущих якостей студентів, здійснення профорієнтаційної діяльності в загальноосвітніх закладах Полтави тощо.

Останні два періоди в історії кафедри музики відзначено потужною науковою та науково-методичною діяльністю. 13 викладачів захистили кандидатські дисертації: Є. І. Тягло (Київ, 1984), О. О. Лобач (Москва, 1991), В. С. Ірклієнко (Київ, 1993), Л. А. Гнатюк (Київ, 1994), С. О. Соломаха (Київ, 1995), Н. Ю. Дем'янка (Харків, 1996), О. М. Отич (Київ, 1997), І. В. Мостова (Луганськ, 1998), М. Д. Хіміч (Харків, 2000), Н. І. Дячук (Вінниця, 2005), О. А. Даценко (Луганськ, 2007), Н. О. Павленко (Київ, 2008). С. І. Глушкова закінчила аспірантуру-стажування Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського (1993–1996).

Учені кафедри започаткували дослідження перспективних педагогічних проблем: О. О. Лобач (Шовкомуд) розробила психолого-педагогічні основи емоційного виховання школярів засобами структурованих мистецько-емоціогенних ситуацій; В. С. Ірклієнко представила один із перших рукописів кандидатської дисертації українською мовою, виконаний у контексті

української народної культури; С. О. Соломаха та О. М. Отич стали одними з перших дослідників із теорії та методики професійної освіти (відповідно – «Підготовка майбутніх учителів початкових класів до керівництва театральною діяльністю молодших школярів», «Підготовка вчителя початкових класів до виховної роботи в школі (на матеріалі пісенного фольклору)»); Н. Ю. Дем'яно – перша дослідниця спадщини В. М. Верховинця; Л. А. Гнатюк здійснила перше музикознавче дослідження в контексті мистецької євроінтеграції («Микола Лисенко і Лейпцизька консерваторія: німецька музично-теоретична школа як фундамент європейської музичної освіти»); І. В. Мостова ввела до наукового обігу поняття «педагогічно-виконавська майстерність» («Формування педагогічно-виконавської майстерності майбутнього вчителя музики»), розробила авторську програму курсу «Основний музичний інструмент (фортепіано)», а також відкрила архіви С. А. Шевченка – мистецтвознавця, етнографа, композитора, викладача Полтавського музичного училища ім. М. В. Лисенка, наставника Г. С. Левченка; Н. О. Павленко розробила інтерактивно-рефлексивні технології.

Кафедра була ініціатором проведення таких наукових заходів, як:

– Міжнародна науково-практична конференція «Формування національної культури молоді засобами народного мистецтва в контексті творчої спадщини В. М. Верховинця» (1999 р.), у якій узяли участь науковці, митці, громадські діячі та вчителі-практики Австрії, Бельгії, Ізраїлю, Німеччини, Росії, Туреччини, України, Швейцарії. Члени оргкомітету (Н. Ю. Дем'яно, В. С. Ірклієнко, Н. Д. Карапузова, Г. С. Левченко, О. О. Лобач та ін.) розробили наукову концепцію конференції. У ній обґрунтовано зміст і структуру національної культури особистості, принципи і шляхи її формування засобами на-

Практичне заняття з диригування: Н. Ю. Дем'яно, І. М. Шкляр, О. Шкляр

КАФЕДРА МУЗИКИ

Кафедра музики (зліва направо стоять: В. С. Ірклієнко, Н. І. Дячук, Ю. М. Гринь, Л. О. Чербінська, Є. І. Тягло, А. О. Трохименко, Н. М. Ремезова, С. М. Жмайло, С. О. Подворна, Г. В. Пужай, В. В. Підгорна, С. І. Глушкова, І. М. Шкляр, С. В. Вовченко; сидять: М. Д. Хіміч, Н. О. Павленко, Н. Ю. Дем'янюк, О. О. Лобач, Г. С. Левченко, Н. В. Суласва, В. П. Яковлев). 2012 рік

родного мистецтва. За матеріалами конференції було опубліковано перший збірник наукових праць, підготовлений доцентами Л. А. Гнатюк і О. О. Лобач;

– Обласна науково-практична конференція «Актуальні проблеми виховання мистецтвом: регіональний аспект» (2002 р.);

– Міжнародні науково-практичні семінари «Пісня не знає кордонів» (2003 р.) і «Народне мистецтво у професійній підготовці майбутнього вчителя» (2004 р.), у яких узяли участь понад 200 вчителів музичного мистецтва та керівників хорових колективів Полтавщини, що дало змогу обмінятися практичним досвідом професійної підготовки вчителів мистецьких дисциплін нової генерації, прилучення молодого покоління до скарбів національної культури та виховання особистості засобами народного мистецтва;

– Міжнародна науково-практична конференція «Професійна підготовка вчителя музичного мистецтва: від традицій до інновацій» (2008 р.), зміст якої викладено на сторінках однойменного збірника наукових праць. У ній узяли участь 176 учених і вчителів-практиків із Білорусі, Німеччини, Росії та 17 міст України.

На ґрунті наукових досліджень та узагальнення педагогічного досвіду публікуються навчально-методичні посібники та збірники музичних творів. Так, Г. С. Левченко, П. Т. Лиманський, Є. І. Тягло стали авторами першого на кафедрі навчального посібника «Хорове диригування» (1995). Н. Ю. Дем'янюк – перша на кафедрі авторка розділу колективної монографії «Полтавський державний педагогічний університет імені В. Г. Короленка мовою музейних експонатів» (2000); Н. Ю. Дем'янюк, П. Т. Лиманський і Є. І. Тягло – перші співавтори підручника, рекомендованого Міністерством освіти і науки України, «Персоналії в історії національної педагогіки. 22 видатних українських педагоги» (2002).

Провідні викладачі кафедри оприлюднили навчальні посібники, як-от: Г. С. Левченко – «На козака пригодонька: хорівий триптих» (1999), «Червона калина – полтавська земля» (2000), «Сольфеджіо на основі народних пісень Полтавщини» (2002), «Стоїть гора високая» (2003), «Ой у лузі, та ще й при березі» (2006), «Спогади, погляди, роздуми, поради» (2007) та ін.; репертуарні збірники (1995, 1996); Н. В. Сулаєва – «Мистецька гра від А до Я» (1998), «Становлення дошкільного виховання на Полтавщині у 20-ті роки ХХ століття» (2002), «Екологічне виховання дошкільників засобами мистецтва» (2005), «Мистецькі ігри в корекційній роботі з дітьми із обмеженими психічними і фізичними можливостями» (гриф МОН України, 2005) тощо; Н. Ю. Дем'янюк – «Основи хорознавства і методики роботи з хором» (2004), «Хрестоматія з диригування хором» у 3-х частинах (2009) та ін.; В. С. Ірклієнко – «Естетичний розвиток молодших школярів у процесі підготовки народного свята» (1996), «Моделювання національно-естетизованого середовища засобами народного свята в сільській школі» (2010), «Тестовий контроль рівня знань учнів дитячих музичних шкіл із курсу “Сольфеджіо”» (2013), «Становлення спеціальної музичної освіти в Полтаві» (2014) та ін.; О. О. Лобач – «Творчі портрети вчителів музичного мистецтва Полтавщини» (2006), «Образ «серця» в емоційному вихованні молодших школярів» (2007), «Музичне краєзнавство Полтавщини: від витоків до сьогодення» (2009), створеного з метою методичного забезпечення навчальної програми «Музичне краєзнавство», рекомендованої МОН України, та ін.; Н. О. Павленко – «Інтерактивні педагогічні технології в музичній освіті» (2011); С. І. Глушкова, Г. В. Пужай – «Технологія створення акомпанементу» (2007); Н. М. Буць (Ремезова) підготувала перший на кафедрі електронний підручник «Оркестровий клас» (2007).

Протягом усіх років існування кафедри її викладачі ініціювали інноваційні проекти. Так, професор Г. С. Левченко започаткував усеукраїнський студентський фестиваль у м. Полтаві «Червона калина», а згодом – щорічний обласний пісенний фестиваль «Калинові гуляння», який проводиться за сприяння Грабарівської сільської ради, Пирятинської районної адміністрації та за підтримки Полтавської ОДА. Він із 2003 року збирає на малій батьківщині митця (с. Грабарівка Пирятинського району) відомі аматорські фольклорні колективи. Цей фестиваль було репрезентовано на Міжнародній науково-практичній конференції «Фольклорна спадщина Полтавщини: шляхи збереження, розвитку та популяризації» (2006), матеріали якої оприлюднені в спеціальному випуску журналу «Імідж сучасного педагога». У конференції взяли участь учені та практики Бельгії, Німеччини, Росії й України, у тому числі хормейстери з Бельгії Марейка Бонте та Марія Нейрінк.

Упродовж 38 років викладачі кафедри створювали різноманітні мистецькі колективи. «Неземним, фантастичним» мистецьким явищем, як писала австрійська преса, візиткою не лише Полтави, але й України понад тридцять п'ять років залишається Український народний хор «Калина», засновником і незмінним керівником якого з 1979 року є професор Г. С. Левченко, підтри-

маний свого часу ректором ПНПУ імені В. Г. Короленка, доктором філософських наук, професором І. А. Зязюном. Першими учасниками колективу були студенти й викладачі інституту. До 1998 року колектив складався з двох груп – хорової та оркестрової. Оркестр хору утворюють класичні (скрипка, віолончель, флейта) та народні музичні інструменти (бандура, кобза, цимбали, сопілка та ін.). Керівниками оркестрової групи хору були В. Бородіна, О. Рябушенко, Н. Ремезова (з 2010 року). Танцювальною групою колективу керували О. Нікішов, Л. Сокіл, І. Комісар, В. Граб, В. Богута, К. Булага (з 2011 року).

За час свого існування Український народний хор «Калина» брав участь і перемагав у багатьох регіональних, усеукраїнських та міжнародних конкурсах і фестивалях, оглядах художньої самодіяльності, фестивалях народної творчості. Він є лауреатом Обласної премії імені П. Артеменка (м. Полтава, 1980), Республіканської премії імені М. Островського (м. Київ, 1982), премії Міжнародного фестивалю міст-побратимів (м. Зінген, 1992), має вищу відзнаку Фонду міжнародних премій імені академіка Касьяна. Гастролював у Києві, Кіровограді, Керчі, Тернополі, Чорнобилі, Севастополі, Херсоні, Чернівцях, Дрогобичі, Кам'янці-Подільському, Луцьку та інших містах України, був учасником телеконкурсів «Сонячні кларнети», «Товариш пісня». Хор неодноразово презентував Полтавщину на творчих звітах майстрів мистецтв та художніх колективів області в Національному палаці мистецтв «Україна».

Крім численних наукових статей, газетних і журнальних публікацій, фондів записів на радіо і телебаченні, діяльність колективу відображена у продукції студії грамзапису «Мелодія» (Москва, 1987), короткометражному кінофільмі із серії «І хліб, і пісня» студії Укртелефільм, швейцарському кінофільмі (Лузанна, 1995), у 7 компакт-дисках із записами творів у виконанні хору, виданих у Франції (2), Швейцарії (1), Німеччині (1), Австрії (1), Бельгії (1), Україні (1): «Ukrainian volces «Kalena» із записами творів у виконанні хору (Boulogne - France, 1994, 1995); Production CH -1090 La Croix, + 41 792 1146 distribution : Disques Offise Fribourg CH 2000 c. Azad; Productions St. Marienkirchen, Kirchenkonzert 2000 (Австрія); Productions St. Singen (2000) та ін.

Надзвичайно широка географія закордонних гастролей колективу: Австрія (1991, 1992, 1994, 1998, 2000, 2001, 2006 рр.), Бельгія (1994, 1997, 2003, 2005 рр.), Болгарія (1984, 1989 рр.), Італія (1996 р.), Німеччина (1992, 1994, 1997, 1999, 2000, 2003, 2006, 2013 рр.), Польща (1990, 1993, 1996 рр.), Росія (1983, 1993, 2005 рр.), Туреччина (2003, 2004, 2005, 2009 рр.), Франція (1997, 2011 рр.), Швейцарія (1994, 1998, 2000, 2003, 2006, 2010, 2014 рр.).

Участь хору в щорічному благодійному Базарі ООН у Палаці націй у Женеві здобула низку офіційних звернень-подяк на адресу обласної державної адміністрації, ПНПУ імені В. Г. Короленка від постійного представника України при відділенні ООН у Женеві Є. Р. Бершеди, почесного консула України в Женеві, голови наглядової ради Міжнародного інституту менеджменту проф. Б. Гаврилишина. У листах підкреслюється, що Український народний хор «Калина» та його керівник Г. С. Левченко зробили значний внесок у вихо-

КАФЕДРА МУЗИКИ

вання молоді на величних здобутках національної духовності та зміцнення авторитету України у світі.

Вартий уваги унікальний проект за участю французького дресирувальника коней Ж.-Ф. Піньона та Українського народного хору «Калина», репрезентований у Гранд палаці Парижа (2011 р.). Виснажливу, копітку, довготривалу (три роки) роботу керівника й колективу лише над одним номером показала у своєму фільмі «Чарівна паличка» швейцарський режисер Катрін Азад. Його першими поціновувачами були викладачі кафедри музики й «каліняни», а через день (19 жовтня 2013 року) – учасники Міжнародного фестивалю кіно «Молодість» (м. Київ), який відкрив Український народний хор «Калина».

Під орудою доцента П. Т. Лиманського була створена Народна хорова капела Полтавського державного педагогічного інституту імені В. Г. Короленка (1981–1995) – лауреат Обласної премії імені П. Артеменка, всесоюзних і республіканських хорових форумів, учасник другого туру I Республіканського конкурсу імені М. Леонтовича, II Республіканського свята народного мистецтва (м. Полтава, 1987 р.). Капела гастролювала в Прибалтиці та містах України (Києві, Кременчуці, Луцьку, Львові, Одесі, Сумах, Тернополі, Харкові, Чернігові тощо), результати її творчих пошуків зафіксовані у фондових записах обласного, республіканського радіо (1,5 год.).

При кафедрі були створені також хоровий ансамбль «Слов'янський світанок» (художній керівник – доц. П. Т. Лиманський, 1994–1997 рр.) та камерний хор «Гілея» (засновник і художній керівник – доц. П. Т. Лиманський, директор – концертмейстер кафедри музики С. С. Гогохія, 1998–2001 рр.), жіноча хорова капела психолого-педагогічного факультету (художні керівники – доц. Н. Ю. Дем'янюк, 1990–1994, 1997–2004 рр., і ст. викл. С. О. Пондворна, 1987–1990; 1994–1997 рр.), ансамбль троїстих музик при Україн-

Методичний семінар кафедри музики, 2012 рік

ському народному хорі «Калина» (керівник – проф. Г. С. Левченко), оркестр народних інструментів (керівник – ст. викл. М. М. Вовк, 1982–1996 рр.), ансамбль бандуристок «Лілея» (керівник – асист. Л. І. Головня (Колеснікова), 1998–2004 рр.), ансамбль баяністів (керівник – ст. викл. В. Г. Миронов, 1984–1991 рр.), ансамбль дитячої пісні (керівник – ст. викл. О. О. Шовкомуд (Лобач), 1984–1987 рр.), камерний інструментальний ансамбль (керівник – ст. викл. С. І. Глушкова, 2009–2014 рр.), чоловічий вокальний ансамбль «Благовіст» (керівник – доц. М. Д. Хіміч, 2009–2014 рр.).

За короткий термін камерний хор «Гілея» став лауреатом III Міжнародного конкурсу в Італії «Світ музики – 2000», III Міжнародного конкурсу камерних колективів «Ялта-Вікторія – 2001» (м. Ялта), дипломантом VII, VIII Всеукраїнських фестивалів духовного пісенспіву «Від Різдва до Різдва» (м. Дніпропетровськ, 2000–2001 рр.). На радіо було записано 30-хвилинну програму хору, 2001 року вийшов 70-хвилинний компакт-диск «Да исполнятся уста наша» із записами національної та зарубіжної духовної музики.

У 2002 році на базі камерного хору «Гілея» з ініціативи ректора педагогічного університету академіка В. О. Пащенко та декана психолого-педагогічного факультету доцента Н. Д. Карапузової з метою увічнення пам'яті відомого митця було створено камерний хор імені П. Т. Лиманського. Керівниками колективу були ст. викл. В. В. Сидоров (2002–2003 рр.), ст. викл. Ю. В. Пелевіна (2003–2007 рр.), із 2007 року – ст. викл. С. М. Жмайло, під орудою котрого колектив захистив (2010 р.) та підтвердив (2012 р.) звання народного. Хор узяв участь у Міжнародному пісенному фестивалі «Лине пісня над Дніпром», став дипломантом Всеукраїнського фестивалю-конкурсу хорового мистецтва, присвяченого 20 річниці незалежності України під патронатом президента (обидва – у м. Києві, 2011 р.), Обласного огляду художньої самодіяльності полтавських закладів вищої освіти «Студентська весна».

З 1980 року діє Народний самодіяльний музично-естрадний центр «Вікторія». Засновником та незмінним керівником цього вокально-інструментального ансамблю став студент факультету, у майбутньому піаніст-віртуоз, композитор, аранжувальник інструментальних та вокальних творів, старший викладач кафедри музики С. В. Вовченко. У 1990 році на базі ансамблю «Вікторія» був створений гурт «Свої», до складу якого ввійшли С. Вовченко, О. Обух та С. Ковтуненко. Результатом діяльності колективу став випуск двох альбомів авторських пісень і гастролі в Україні та за її межами – у Швеції, Німеччині, Росії. Свідченням визнання композиторської творчості та виконавської майстерності С. Вовченка і його колективу була подальша спільна концертна діяльність із відомим у Радянському Союзі вокально-інструментальним ансамблем «Фестиваль», виступи відбувалися не лише у республіках країни, а й за її межами (Польщі, В'єтнамі, Індії, Німеччині). Серед здобутків колективу – дипломи лауреатів та переможців усеукраїнських конкурсів «Червона Рута» (м. Полтава), «Пісенні крила Чураївни» (м. Полтава), «Наталка-Полтавка» (м. Полтава) (2004 р.); Гран-прі Все-

українського конкурсу «Червона рута» (м. Полтава) (2006 р.); Гран-прі Обласного конкурсу «Квадрат У шукає таланти» (м. Полтава); диплом I ступеня Всеукраїнського фестивалю «Пісні рідного краю» (м. Полтава) за авторську пісню С. Вовченка на слова поетеси М. Бойко «Полтавський край», яка визнана кращим музичним твором, написаним до 1110-річчя м. Полтави; Гран-прі (Л. Таран, К. Хуламханова), II премія (Л. Федченко), III премія (Н. Дробязко й О. Дебрецені) на Міжнародному конкурсі-фестивалі «Захід, XXI століття» в Івано-Франківську (2007, 2008 рр.); диплом I ступеня та приз глядацьких симпатій Міжнародного конкурсу «Барви осені» (м. Київ, 2009 р.); Я. Сідько – лауреат конкурсу «Україна – свята родина» (м. Київ, 2011 р.), Н. Сокурєнко – II премія серед професіоналів на I Міжнародному конкурсі-фестивалі «Dance Song Fest» (м. Харків, 2012 р.); Л. Карпенко – III місце на III Всеукраїнському конкурсі-фестивалі ретро-пісні «На хвилях ностальгії» (м. Полтава, 2012 р.).

Значною подією для колективу став виступ С. Вовченка з авторським твором на слова М. Бойко «Україна – свята родина» в Національному палаці мистецтв «Україна» на I Всеукраїнському фестивалі мистецтв «Україна – свята родина» з нагоди 20-ї річниці незалежності України (2011 р.). Цей фестиваль зібрав понад 3 тисячі гостей з усієї держави, у ньому взяли участь понад 70 професійних і аматорських фольклорних колективів та виконавців, що представляли мистецтво України, а також країн далекого й близького зарубіжжя. Зокрема, свої творчі здобутки продемонстрували такі визнані корифеї мистецтва, як Національний хор імені Г. Верьовки, Національний ансамбль танцю імені П. Вірського та багато інших. Почесними гостями фестивалю стали численні представники дипломатичного корпусу України: повноважні послы Бельгії, Вірменії, Єгипту, Індії, Іраку, Канади, Кувейту, Мексики, Сирії, Сербії, Угорщини, Хорватії, працівники посольств та консульств, співробітники авторитетних міжнародних організацій.

Створений у 2005 році Народний вокальний ансамбль «Свічадо» (керівник – ст. викл. Н. М. Ремезова) неодноразово презентував свою творчість на конкурсах і фестивалях, на яких здобув звання лауреата I ступеня Обласного міжвузівського фестивалю-конкурсу «Студентська весна» (2011–2016 рр.), Регіонального конкурсу військово-патріотичної пісні «Є така професія – Батьківщину захищати» (м. Полтава, 2010 р.), Всеукраїнського фестивалю-конкурсу вокально-хорового мистецтва імені М. Кондратюка «Пісенний край» (м. Полтава, 2011 р.), Міжнародного фестивалю-конкурсу мистецтв «Зірковий олімп» (м. Полтава, 2013 р.), Міжнародного фестивалю-конкурсу дитячої та юнацької творчості «На хвилях Євпаторії» (м. Євпаторія, 2013 р.), Міжнародного конкурсу вокально-хорового мистецтва «Поющее Белогорье» (м. Белгород, 2014 р.), Міжнародного конкурсу «FASHION EVRO DANCE» (м. Полтава, 2014 р.), Міжнародного фестивалю-конкурсу мистецтв «GOLDEN LION» (м. Львів, 2016 р.); лауреата II ступеня Всеукраїнського фестивалю-конкурсу вокально-хорового мистецтва імені М. Кондратюка «Пісенний край» (м. Полтава, 2010 р.); лауреата III ступеня III Міжнародного вокально-

хорового конкурсу «PREMIER – 2012» (м. Київ, 2012 р.). За концертну діяльність колектив відзначений подяками Спілки шанувальників польської культури на Полтавщині «Полонія» (2006 р.), Спілки ветеранів Збройних сил України м. Полтави (2010 р.), Полтавської єпархії Української православної церкви (2012 р.).

Для ознайомлення із життям і спадщиною видатного вітчизняного педагога і митця В. М. Верховинця та творчою діяльністю Українського народного хору «Калина», залучення студентської молоді до історії і традицій українського народу в Полтавському державному педагогічному університеті імені В. Г. Короленка за ініціативою ректора університету В. О. Паценка, проректора з наукової роботи А. М. Бойко, декана психолого-педагогічного факультету Н. Д. Карапузової було створено аудиторію-музей Василя Миколайовича Верховинця та Українського народного хору «Калина» (№ 312, навчальний корпус № 3). Значний внесок у розробку наукової концепції і створення експозиції музею зробили громадський директор музею, перша дослідниця науково-педагогічної та творчої спадщини В. М. Верховинця, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри музики Н. Ю. Дем'янюк і завідувач кафедри музики професор Г. С. Левченко. Художнє оформлення аудиторії-музею здійснив викладач кафедри образотворчого мистецтва, художник В. С. Бабенко. Вагому науково-методичну допомогу надав Я. В. Верховинець, матеріали власного архіву якого представлені в експозиції. Особисті речі В. М. Верховинця з його будинку в Полтаві передала у фонд музею Д. А. Синиця. Урочисте відкриття аудиторії-музею відбулося 2 березня 2000 року та було присвячене 120-й річниці від дня народження Василя Миколайовича Верховинця. Серед почесних гостей заходу був син В. М. Верховинця Ярослав Васильович Верховинець – заслужений діяч мистецтв України, викладач Київського державного музичного училища імені Р. Глієра. Сьогодні музей згідно з наказом № 945 від 26.11.2010 р. «Про реєстрацію музеїв при навчальних закладах, які перебувають у сфері управління Міністерства освіти і науки України» зареєстрований головним управлінням освіти і науки Полтавської обласної державної адміністрації (свідоцтво № 17-179).

За ініціативою декана психолого-педагогічного факультету Н. Д. Карапузової у 2002 році на базі кафедри музики було відкрито аудиторію імені П. Т. Лиманського (№ 403 навчального корпусу № 3, громадський директор – асист. А. О. Трохименко). У її основному фонді – 57 експонатів, розміщених у двох експозиціях: фотодокументи, наукові праці, рукописні матеріали, особисті речі заслуженого працівника культури України, доцента кафедри музики і співів ПДПУ імені В. Г. Короленка П. Т. Лиманського. Окрасою експозиційного ансамблю є портрет, написаний О. К. Тарасенком – завідувачем кафедри образотворчого мистецтва Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка (2001–2014 рр.) на знак ушанування пам'яті знаного музиканта.

КАФЕДРА МУЗИКИ

З 2009 року на базі кафедри започатковано Обласний конкурс виконавської майстерності учнів музичних шкіл, студій і шкіл мистецтв «Музичний вернісаж» (відповідальні – доценти О. О. Лобач і Н. І. Дячук), у якому беруть участь вихованці шкіл міста Полтави (ДМШ №1, 2, 3, Полтавської міської школи мистецтв «Мала академія мистецтв» імені Р. Кириченко) та Полтавської області зі спеціальностей «Фортепіано» та «Баян, акордеон» (Гадяцька, Карлівська, Котелевська, Кобеляцька, Білицька, Бречківська, Комсомольська, Миргородська, Ромоданівська, Семенівська дитячі музичні школи, Решетилівська школа мистецтв). Викладачами кафедри розроблено положення про конкурс, який проводиться в таких номінаціях: «Вокальне мистецтво» (голови журі – проф. Г. С. Левченко (народний спів), проф. Н. В. Сулаєва (естрадний спів)), «Народні інструменти (баян, акордеон)» (голова журі – заслужений діяч мистецтв України О. І. Чухрай), «Фортепіано» (голова журі – народний артист України Г. Ю. Юрченко). Примітно, що викладачі та концертмейстери багатьох конкурсантів-переможців є випускниками або студентами ПНПУ імені В. Г. Короленка: Олена Долина, Інна Мойса, Світлана Подгорна, Марина Полторапавлова (Палишева), Богдан Стегній, Анжела Чечотка, Інна Чирничка та багато інших. У рамках конкурсу щорічно проводиться науково-методичний семінар викладачів кафедри і спеціальних навчальних закладів.

Більш детальна інформація про історію кафедри міститься в колективній монографії «Кафедра музики Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка: ретроспективний аналіз» за адресою: <http://ped.pnpu.edu.ua/music.php>.

Обласний конкурс кафедри музики «Музичний вернісаж – 2015»

◆ КАФЕДРА СЬОГОДНІ

У найвідповідальніший період акредитації магістратури кафедру музики знову очолив професор Григорій Семенович Левченко (2012 р.). Згідно з акредитаційними умовами були розроблені принципово нові навчальні плани (доц. Н. В. Сулаєва та доц. В. С. Ірклієнко), упорядковані навчально-методичні комплекси відповідно до ECTS. За рішенням Акредитаційної комісії України (протокол № 104 від 30.05.2013 р.) спеціальність 8.02020401 Музичне мистецтво освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» було успішно акредитовано.

Нині на кафедрі працюють 16 викладачів (14 штатних і 2 зовнішні сумісники) та 6 співробітників, зокрема лауреат Міжнародного відкритого рейтингу популярності та якості «Золота Фортуна», заслужений працівник культури України, заслужений діяч мистецтв України, професор Г. С. Левченко; доктор педагогічних наук, професор, заслужена артистка України, декан психолого-педагогічного факультету Н. В. Сулаєва; доктор педагогічних наук, професор М. П. Лещенко; кандидати педагогічних наук, доценти Н. Ю. Дем'янюк, В. С. Ірклієнко, О. О. Лобач, Н. О. Павленко; кандидат педагогічних наук, асистент Ю. М. Гринь; старші викладачі – заслужений працівник культури, заслужений діяч мистецтв України, лауреат Міжнародного відкритого рейтингу популярності та якості «Золота фортуна», член Національної спілки композиторів України О. І. Чухрай, лауреат міжнародних і всеукраїнських конкурсів виконавської майстерності С. І. Глушкова, лауреат міжнародних і всеукраїнських конкурсів кобзарського мистецтва Н. М. Ре-

Кафедра музики (зліва направо стоять: М. М. Лобач, С. М. Жмайло, Л. А. Кузьомко, Ю. М. Гринь, А. О. Трохименко, Л. О. Чербінська, С. В. Вовченко, В. П. Яковлев, Н. М. Ремезова, С. О. Подворна, І. М. Шкляр; сидять: С. І. Глушкова, О. О. Лобач, Н. О. Павленко, Г. С. Левченко, Н. В. Сулаєва, Н. Ю. Дем'янюк, В. С. Ірклієнко, Г. В. Пужай). 2016 рік

мезова, лауреат міжнародних і всеукраїнських конкурсів естрадного мистецтва С. В. Вовченко, С. М. Жмайло, В. П. Яковлев; асистенти Б. Є. Матвійчук, А. О. Трохименко. Допомагають в організації навчального процесу концертмейстери М. М. Лобач, С. О. Подворна, І. М. Шкляр, акомпаніатори А. М. Солінська, О. Д. Харченко, старший лаборант Л. А. Кузьомко.

Професійна підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва здійснюється на заочному та денному відділеннях за двома освітньо-кваліфікаційними рівнями – бакалавра і магістра. Навчальні плани розроблено з урахуванням вимог Болонських угод. Вони включають два цикли: обов'язкові навчальні дисципліни й практики та вибіркові дисципліни.

Блок професійної підготовки охоплює:

1) музично-теоретичні дисципліни: історія зарубіжної музики; історія української музики; хорознавство; хорове аранжування; теорія музики та сольфеджіо, яка складається з кількох модулів – теорія музики, сольфеджіо, гармонія, поліфонія, аналіз музичних творів;

2) музично-практичні дисципліни: основний музичний інструмент з практикумом шкільного репертуару; постановка голосу; хорове диригування; хоровий клас; практикум з музичних дисциплін;

3) методичні курси: методика викладання музичного мистецтва; методика навчання мистецтва; методика викладання музично-теоретичних та музично-практичних дисциплін; методика роботи з вокальними художньо-творчими колективами; інформаційно-комунікаційні технології в освіті та мистецтві; сценічна культура та основи звукорежисури; менеджмент виховної роботи; музично-педагогічне краєзнавство.

Із 2017 року студенти I і II освітніх рівнів мають можливість здобути додаткові спеціалізації – 012 Дошкільна освіта та 013 Початкова освіта.

У процесі викладання вибірових навчальних дисциплін упроваджуються результати дисертаційних досліджень викладачів кафедри – проф. Н. В. Сулаєвої, доц. Н. Ю. Дем'янка, доц. В. С. Ірклієнко, доц. О. О. Лобач, доц. Н. О. Павленко, асист. Ю. М. Гринь, асист. Б. Є. Матвійчука.

Практична підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва здійснюється в ході навчальних (музично-етнографічна, педагогічна, методична) та виробничих педагогічних практик у середніх (загальноосвітні та спеціалізовані школи, гімназії, ліцеї, навчально-виховні комплекси, об'єднання тощо), позашкільних (дитячі оздоровчі заклади, будинки культури, палаци дитячої та юнацької творчості, центри естетичного виховання молоді, початкові спеціалізовані мистецькі навчальні заклади та ін.) навчальних закладах і закладах вищої освіти міста та області, а також в управлінні культури виконавчого комітету Полтавської міської ради.

Викладачі кафедри музики забезпечують методичну підготовку до загальної музичної освіти майбутніх учителів початкових класів (методика навчання освітньої галузі «Мистецтво», технології навчання освітньої галузі «Мистецтво»), вихователів дошкільних навчальних закладів (музичне ви-

ховання з методикою навчання, теорія і методика музичного виховання), а також проводять індивідуально-практичні заняття в майбутніх учителів хореографії (гра на музичному інструменті).

У Полтавському національному педагогічному університеті імені В. Г. Короленка навчальний процес здійснюється на основі кредитно-модульної системи (ECTS) як на денному, так і на заочному відділеннях. Викладачі розробили навчально-методичні комплекси з кожної дисципліни, які включають електронні підручники, посібники, навчальні та робочі програми, тексти лекцій, інструктивно-методичні матеріали до практичних і лабораторних занять, пакет контролю навчальних досягнень студентів тощо.

2014 року вперше в історії кафедри Н. В. Сулаєва захистила докторську дисертацію «Неформальна мистецька освіта майбутнього вчителя у художньо-творчих колективах» і тим самим відкрила новий напрям у вітчизняній педагогіці. З її ініціативи вперше в Україні 2012 року було проведено міжнародну науково-практичну конференцію з проблеми «Неформальна мистецька освіта в системі підготовки майбутнього вчителя». У ній узяли участь 100 учасників із Німеччини, Польщі, Росії, Сполучених Штатів Америки, Швеції, а також учені та практики з понад 20 наукових установ і провідних навчальних закладів України (Запоріжжя, Києва, Львова, Луганська, Одеси, Севастополя, Сімферополя, Харкова, Чернігова). Матеріали конференції оприлюднені в журналі «Імідж сучасного педагога». Функціонує наукова школа Н. В. Сулаєвої, у рамках якої здійснюються дослідження докторантів (І. М. Мужикова) й аспірантів (Ю. В. Комишан, Б. Є. Матвійчук, Н. Я. Мішаніна). У 2016 році з проблеми неформальної освіти на загально-університетській конкурс було представлено проект госпдоговірної теми «Конвергентність формальної та неформальної освіти майбутніх учителів музичного мистецтва у вищих педагогічних навчальних закладах» (Н. В. Сулаєва, Н. Ю. Дем'янко, О. О. Лобач, А. О. Трохименко), а також відкрито перспективну тему спільної науково-дослідної роботи відділу змісту і технологій навчання дорослих Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України (далі – ІПОД НАПН України) «Технології навчання дорослих в умовах формальної і неформальної освіти» на 2017–2019 рр.

Під керівництвом професорів і доцентів кафедри виконуються кандидатські та магістерські дослідження з різних напрямів педагогіки, загальної і спеціальної музичної освіти. Захищено дві кандидатські дисертації: 2016 року – О. М. Палеа з теми «Організація самостійної позааудиторної роботи майбутніх учителів іноземної мови у вищих навчальних закладах Великої Британії» (науковий керівник – проф. Н. В. Сулаєва), а наступного року – Ю. М. Гринь «Педагогічні погляди та освітня діяльність Володимира Щепотьєва (1880–1937 рр.)» (науковий керівник – доц. О. О. Лобач).

Щороку викладачі оприлюднюють до 80 наукових і творчих праць загальним обсягом 60–80 др. арк. як в Україні, так і за кордоном – в Австрії, Великій Британії, Бельгії, Німеччині, Польщі, Росії, Чехії, Швейцарії. Учені-

педагоги щорічно презентують до 100 доповідей на наукових конференціях і семінарах в Україні та за її межами. Про високий науковий статус викладачів кафедри свідчить те, що вони проводять експертизу дисертацій, опонують на їх захистах (Н. В. Сулаєва, О. О. Лобач), рецензують монографії, автореферати, підручники й навчальні посібники для середніх навчальних закладів і закладів вищої освіти.

З 2011 року діє спільний проект ІПОД НАПН України та ПНПУ імені В. Г. Короленка – збірник наукових праць «Естетика і етика педагогічної дії» (свідоцтво про державну реєстрацію КВ № 17866-6716 Р від 10.06.2011 р., збірник унесено до переліку фахових видань у галузі «Педагогічні науки» за наказом Міністерства освіти і науки України № 793 від 04.07.2014 р.). У 8–12 випусках збірника оприлюднено матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Музика і християнські цінності» (2015 р.), ініційованої викладачами кафедри музики й кафедри всесвітньої історії та методики викладання історії (завідувач – доктор педагогічних наук, професор Б. В. Год). Вона зібрала 254 представники 11 зарубіжних установ з Білорусі, Ізраїлю, Канади, Литви, Об'єднаних Арабських Еміратів, Польщі, Росії та 50 українських наукових і навчальних закладів із 20 міст. У практичній частині пленарного засідання взяли участь мистецькі колективи Полтавського музичного училища ім. М. В. Лисенка та ПНПУ імені В. Г. Короленка.

Нині при кафедрі діють творчі лабораторії професійної підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва, де студенти поглиблюють диригентсько-хорову, хорознавчу та виконавську підготовку, набувають практичного досвіду роботи з мистецькими колективами – Українським народним хором «Калина», Народним аматорським камерним хором імені П. Т. Лиманського, Народним самодіяльним музично-естрадним центром «Вікторія», Народним аматорським жіночим вокальним ансамблем «Свічадо».

Найбільшою окрасою серед мистецьких колективів є Український народний хор «Калина» (художній керівник – проф. Г. С. Левченко), учасники якого – студенти та викладачі педагогічного університету, вчителі, вихователі, учні багатьох навчальних закладів м. Полтави. Кількісний склад хорової, оркестрової та танцювальної груп хору – близько 100 осіб, окрім того колектив має жіночу та чоловічу хорові студії. Репертуар хору вибудовується з орієнтуванням на місцеві фольклорні традиції (виконуються пісні, записані в Гадяцькому, Зіньківському, Пирятинському, Решетилівському, Кобеляцькому, Новосанжарському та інших районах Полтавської області), народні пісні, характерні для центральної частини України («Ой, гиля, гусоньки, на став», «Цвіте терен», «В кінці греблі шумлять верби», «Вийди, Грицю, на вулицю», «Гай зелененький» і баг. ін.), обробки творів видатних митців минулого й сьогодення (М. Леонтовича «Ой, сивая зозуленька», «Щедрик», Г. Хоткевича «Байда», І. Бідака «Червоная калинонька», «Не сходило вранці сонечко», Є. Савчука «Да що на горі Імбер», А. Авдієвського «Чуєш, брате мій», «Вербовая дощечка», «Весняний шум», Г. Левченка «Ой, давно, давно в ма-

тінки була», «Ой, у лузі» та ін.), оригінальні твори українських композиторів (Г. Левченка «Посіяла василечків», «Од села до села», «Земле рідна моя», Л. Кириліної «Лелеча доля» тощо).

Український народний хор «Калина» протягом багатьох років веде потужну концертну діяльність. Колектив гастролював у Німеччині з нагоди ювілею співдружності міст-побратимів Фільдера та Полтави (2013 р.), брав участь у Міжнародному фестивалі «Земля без кордонів» («Festival des Terroirs sans Frontiere») та Міжнародному фестивалі «Сцени Шапіто» («Les scenes du chariteau») у Швейцарії (2014 р.), челенджі «Free Ukraine 25» (2016 р.), передавши естафету Канадській капелі бандуристів (м. Торонто), у великому благодійному концерті «Мистецтво життя», присвяченому 90-річчю відомого економіста, академіка, громадського діяча, мецената Богдана Гаврилишина (столичний Палац мистецтв «Україна», 2016 р.). Уперше 22 квітня 2014 року ювілейний концерт мистецького колективу та його незмінного художнього керівника професора Г. С. Левченка відбувся на майдані просто неба, перед будинком облдержадміністрації, зібравши кількатисячну аудиторію шанувальників української народної пісні, прихильників національної ідеї. У травні урочистості продовжили на щорічному обласному фольклорному фестивалі «Калинові гуляння». Знаний колектив є перлиною численних міжнародних і всеукраїнських наукових форумів, що відбуваються на базі ПНПУ імені В. Г. Короленка, а також обласних і міських заходів, зокрема присвячених пошануванню Небесної Сотні (2014 р.), відкриттю першого в Україні пам'ятника І. Мазепі (2016 р.), у параді «Полтава вишивана» тощо.

Камерний хор імені П. Т. Лиманського в останні роки створив авторські концертні програми до ювілейного концерту з нагоди 50-річчя художнього керівника С. М. Жмайла (2013 р.), фестивалю Полтавського відділення Національної спілки композиторів України «Дні Миколи Лисенка в Полтаві» (2014 р.), брав участь у літературно-музичному вечорі «Ім'ям любові» спільно із заслуженим діячем мистецтв України, поеткою М. Бойко (2015 р.), а також у резонансному виконанні в Полтаві «Реквієму» Л. Керубіні спільно з хоровою капелюю «Почайна» Києво-Могилянської академії (керівник – народний артист України О. Жигун), камерним хором «Гілея» (керівник – випускниця кафедри музики Г. Кириленко) у супроводі Полтавського симфонічного оркестру під орудою народного артиста України В. Скакуна (2017 р.).

Надзвичайною насиченістю вирізняється концертна діяльність ансамблю «Вікторія» – 10–12 концертів щомісяця. Колектив виступає на різних майданчиках Полтави, Києва, Івано-Франківська, Тернополя, Львова тощо. У його репертуарі – українські народні пісні в сучасній обробці, популярні естрадні, авторські пісні й інструментальні композиції в різних стилях. Щорічно «Вікторія» здобуває дипломи I ступеня Обласного міжвузівського мистецького фестивалю-конкурсу «Студентська весна» (1989–2017 рр.), а у 2016 році вкотре стала переможцем Всеукраїнського конкурсу естрадної пісні «Червона Рута» (м. Полтава).

Народний вокальний ансамбль «Свічадо» (керівник – ст. викл. Н. М. Ремезова) має в репертуарі понад 30 творів. Ансамбль створив дві сольні концертні програми – «Музичні барви весни» (2007 р.), «Музика душі» (2010 р.). Колектив є постійним учасником багатьох мистецьких заходів психолого-педагогічного факультету, університету, міста та області. Він підтримує творчі зв'язки з полтавською поетесою-пісняркою, заслуженим діячем мистецтв України М. Бойко, співаком, композитором і аранжувальником гурту «Краєне» А. Пиляєм, а також мистецькими колективами, керованими вихованцями «Свічада» – дитячим вокально-хоровим ансамблем «Первоцвіт» Полтавської спеціалізованої школи-інтернату № 1 (керівник – Л. Ситник); дитячим вокально-хореографічним ансамблем «Квітограй» ДНЗ № 80 м. Полтави «Червона гвоздика» (керівник – В. Бровко); лауреатом міжнародного фестивалю-конкурсу фольклорного і сучасного мистецтва «Lago di Gard» (Італія, 2013 р.) дитячим вокальним ансамблем «Рапсодія» Будинку науки і техніки Полтавської дирекції залізничних перевезень (керівник – Н. Пилипенко).

Викладачі кафедри – відомі композитори та аранжувальники. Так, Г. С. Левченко є автором і аранжувальником близько 60 музичних творів, зокрема написав значну кількість пісень на власні тексти («Ой гай, мати, гай», «Посіяла василечків», «Земле рідна моя») та слова українських поетів (Т. Шевченка «Од села до села»), створив хорову версію фрагменту концерту для фортепіано з оркестром С. Шевченка «Ой у лузі та ще й при березі». С. В. Вовченко написав близько 100 пісень (на слова М. Бойко – «Україна свята родина», «Поєднала серця Україна моя», «Полтавський край», «Я твоя» та ін., на слова С. Голубева – «Тобі дарую цю весну», «Про тебе», «Назавжди» та ін.). На кафедрі працює відомий композитор, викладач Полтавського музичного училища О. І. Чухрай – автор збірок авторських пісень «Намісто росяне» (Київ, 1988), «Сонечко любові» (Полтава, 1996), «Коник-стрибунець», «Сонячний зайчик», «Я син степів» на вірші В. Тарасенка (Полтава, 2003); «Золотий колосок» на вірші В. Сlepцова та В. Тарасенка (Полтава, 2003), «Оберіг кохання» (Полтава, 2003), «Світанкова зоря» (Полтава, 2006) та багатьох інших. Його пісні виконують народні артисти України В. Бокач, О. Василенко, Р. Кириченко, В. Шпорт'юк, заслужені артисти України П. Дука, О. Калінчук, В. Колісник.

Г. С. Левченко, С. В. Вовченко, С. М. Жмайло, Н. М. Ремезова створюють авторські концертні програми. Н. О. Павленко укладає концертні програми, створює аудіо- та відеOVERSII мистецьких заходів, здійснює режисуру численних виховних заходів. Г. С. Левченко, Н. В. Сулаєва, С. В. Вовченко мають студійні записи. Викладачі кафедри беруть участь у журі міжнародних (Н. В. Сулаєва), всеукраїнських (Г. С. Левченко, Н. В. Сулаєва, С. В. Вовченко), регіональних (Г. С. Левченко, Н. В. Сулаєва, С. В. Вовченко, Б. Є. Матвійчук) фестивалів і конкурсів.

Творча діяльність викладачів кафедри презентована у дев'ятому томі енциклопедичного видання *Полтавіка. Полтавська енциклопедія [Текст] = Poltavika Poltava Encyclopedia : у 12 т. / голов. ред. О. А. Білоусько ; Центр до-*

КАФЕДРА МУЗИКИ

слідж. іст. Полтавщ. Полт. обл. ради. – Полтава : АСМІ, 2015. – 755+ССХVІ с., іл., схеми.

З 2007 року під керівництвом викладачів кафедри виконуються магістерські кваліфікаційні роботи, які охоплюють широкий спектр проблем музикознавства та музичної педагогіки. Результати досліджень оприлюднюються у спільних науково-методичних працях магістранта і керівника.

Сьогодні на кафедрі функціонують 9 проблемних груп: «Неформальна мистецька освіта майбутнього вчителя в художньо-творчих колективах» (керівник – проф. Н. В. Сулаєва); «Емоційне виховання особистості засобами мистецтва» (керівник – доц. О. О. Лобач); «Формування національної культури молоді в педагогічній спадщині В. Верховинця» (керівник – доц. Н. Ю. Дем'янюк); «Формування національної культури молоді засобами народних свят та обрядів» (керівник – доц. В. С. Ірклієнко); «Впровадження інтерактивно-рефлексивних педагогічних технологій у процес фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва» (керівник – доц. Н. О. Павленко); «Формування інструментально-виконавських умінь і навичок у майбутнього вчителя музичного мистецтва» (керівник – ст. викл. С. І. Глушкова); «Естетичне виховання в педагогічній спадщині В. О. Щепотьєва» (керівник – асист. Ю. М. Гринь); «Педагогічно-виконавська майстерність майбутнього вчителя музичного мистецтва» (керівник – ст. викл. Н. М. Ремезова); «Формування інструментально-виконавських умінь і навичок у майбутнього вчителя музичного мистецтва» (керівник – асист. А. О. Трохименко).

Діяльність проблемних груп дає відчутні результати. Зокрема, доц. Н. І. Дячук із 2011 року розпочала спільний проект із обласним центром недоношених немовлят, де разом зі своєю проблемною групою (В. Бовсунівська, Є. Газданова, В. Корень, М. Орехова) вела експериментально-дослідну

Кафедра музики (зліва направо стоять: М. М. Лобач, С. О. Подворна, С. М. Жмайло, Ю. В. Комишан, А. О. Трохименко, Б. Є. Матвійчук, Н. М. Ремезова, С. В. Вовченко, С. І. Глушкова, Л. А. Кузьомко, І. М. Шкляр; сидять: Ю. М. Гринь, Н. О. Павленко, О. О. Лобач, Г. С. Левченко, Н. В. Сулаєва, Н. Ю. Дем'янюк, В. С. Ірклієнко, В. П. Яковлев). 2017 рік

роботу з проблеми музикотерапії, що мала широкий резонанс на всеукраїнському та обласному телебаченні. Її студентки стали переможцями всеукраїнських конкурсів студентських науково-дослідних робіт: Є. Газданова посіла I місце з роботою на тему «Використання методів музикотерапії у навчально-виховному процесі початкової школи» (м. Переяслав-Хмельницький, 2011 р.); В. Корень із дослідженням «Шляхи актуалізації педагогічного потенціалу коліскової пісні в умовах відділення інтенсивної терапії недоношених немовлят» посіла II місце (м. Глухів, 2013 р.) та I місце (м. Белгород, Росія, 2014 р.).

У студентських проблемних групах при музеях кафедри музики готують екскурсіводів, які разом із громадськими директорами (доц. Н. Ю. Дем'яно та асист. А. О. Трохименко) проводять екскурсії, досліджують творчу спадщину та діяльність відомих митців, оприлюднюють результати своїх досліджень у наукових статтях і поступово поповнюють експозиції музеїв новими матеріалами.

З 2000 року члени всіх проблемних груп беруть участь у щорічній міжнародній студентській науково-практичній конференції психолого-педагогічного факультету, а також у наукових заходах закладів вищої освіти інших міст України (Бердянська, Вінниці, Києва, Сум, Умані та ін.). Результати своїх досліджень оприлюднюють в одноосібних наукових статтях. Так, у 2013–2014 н. р. вийшли друком 23 статті; у 2014–2015 н. р. – 24, у 2015–2016 н. р. – 15, у 2016–2017 н. р. – 15.

Результативність професійної підготовки майбутніх учителів музики була високо оцінена журі всеукраїнських студентських олімпіад: А. Возовик (Трохименко) стала переможцем у номінації «За краще виконання українських творів» серед піаністів консерваторій і музично-педагогічних факультетів вищих педагогічних закладів (2001 р., викладач – ст. викл. С. І. Глушкова); Н. Павленко (2003 р.), Л. Стовпівська (2004 р.) та Б. Тертична (2005 р.) були недосяжними для конкурентів у номінації «Урок музики» (викладач – доц. О. О. Лобач); Н. Панченко перемогла в номінації «Вокально-хорова робота» (2006 р., керівник – ст. викл. Г. В. Пужай); Л. Манюненко – у номінації «За високу культуру виконання» (2008 р., керівник – асист. Н. М. Буць (Ремезова)); Д. Солдатова здобула перемогу в одній із 6 номінацій, отримавши відзнаку за сценічно-виконавську майстерність та спеціальний заохочувальний приз від голови журі Всеукраїнської студентської олімпіади зі спеціальності «Музичне мистецтво (сольний спів)» (2017 р., викладач – доц. Н. О. Павленко).

Щорічно на кафедрі музики проводиться традиційний конкурс виконавської майстерності «AD LIBITUM» серед студентів-музикантів, який виявляє найкращих виконавців у номінаціях «Фортепіано», «Баян, акордеон», «Вокал» за рівнями базової підготовки.

Студенти перемагають також у мистецьких конкурсах і фестивалях: Л. Супрунова має дипломи I та II ступенів у телепроекті «Шанс»; Гран-прі в номінації «Вокал» на Міжнародному фестивалі-конкурсі пісні і танцю «Різдво в Татрах» (Словаччина, 2011 р.); диплом II ступеня в номінації «Вокал

(соло)» на Міжнародному фестивалі-конкурсі «Слов'янський вінок» (Болгарія, 2011 р.), диплом I ступеня на конкурсі в Італії (2012 р.); I місце на II Всеукраїнському конкурсі «Пісенний край імені М. Кондратюка» (м. Полтава, 2013 р.); К. Дудник і М. Міхно – переможці Міжнародного конкурсу ударних інструментів (м. Полтава, 2009 р.); Л. Ситник – лауреат II ступеня конкурсів патріотичної пісні «З любов'ю до тебе, моя Батьківщино» (м. Полтава, 2012 р.) та «Є така професія – Батьківщину захищати» (м. Полтава, 2013 р.), Міжнародного фестивалю-конкурсу мистецтв «Зірковий олімп» (м. Полтава, 2013 р.); лауреат III ступеня Всеукраїнського фестивалю-конкурсу вокально-хорового мистецтва «Пісенний край» імені М. Кондратюка (м. Полтава, 2011 р.) та Міжнародного вокально-хорового конкурсу «Поющее Белогорье» (м. Белгород, Росія, 2014 р.); вокальне тріо у складі Т. Карась, А. Коваленко, Д. Солдатової (художній керівник – асист. С. О. Подворна, концертмейстер – студентка групи М-12 О. Ключка) посіли I місце в номінації «Вокальні ансамблі (академічний спів)» на II Всеукраїнському фестивалі «Музичне сузір'я України» (м. Дніпро, 2017 р.).

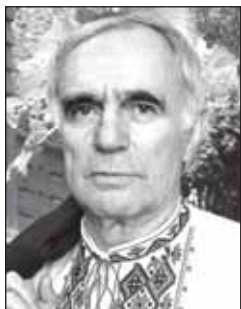
Незабутнє враження справляє на глядачів презентація власної творчості студентами-музикантами. Так, С. Бригада вперше в історії кафедри музики провів авторський концерт свого гурту «Новий стиль», де звучали його вірші, пісні, інструментальні композиції (2004 р.), О. Селезньова провела майстер-клас «Професія – музикант», на якому виступив керований нею зразковий ансамбль «Пісенька» з м. Дніпропетровська (2009 р.). 4 грудня 2013 року студент групи М-52 Б. Матвійчук презентував у великій актовій залі університету компакт-диск авторської фортепіанної музики «Mezzo Forte» (диск випустила в Києві відома українська компанія звукозапису «Росток Рекордз»). На концерті були присутні не лише студенти і викладачі університету, але й учні Полтавського міського багатопрофільного ліцею № 1 імені І. П. Котляревського, який піаніст закінчив із золотою медаллю. З 2015 року Б. Матвійчук працює асистентом кафедри музики, продовжує не лише творчу, але й наукову діяльність.

Кафедра музики пишається успіхами своїх вихованців, серед них доктори педагогічних наук, професори О. А. Лавріненко, О. М. Отич, Л. А. Руденко, Н. В. Сулаєва, О. А. Федій; кандидати наук В. І. Березан, Л. Я. Галушко, Ю. М. Гринь, Н. Ю. Дем'яно, Т. М. Дзюба, В. С. Ірклієнко, Ю. М. Ковалевська, Л. В. Кононенко, Т. В. Мірошніченко, Н. П. Наталевич, О. А. Остряньська, Н. О. Павленко, Т. М. Пазюченко (Траверсе), Г. В. Радіонова, Н. С. Яремака; викладачі та співробітники ПНПУ імені В. Г. Короленка Н. М. Золотарьова-Пасюта, Л. А. Кузьомко, М. М. Лобач, Б. Є. Матвійчук, А. О. Трохименко, В. П. Яковлев; заслужені артисти України В. В. Соколик, Р. М. Почеп і Н. С. Мізева (художній керівник українського народного хору Полтавського міського багатопрофільного ліцею № 1 імені І. П. Котляревського, який продовжує справу професора Г. С. Левченка); І. М. Іванова – солістка Національного заслуженого академічного українського народного хору імені Григорія Верьовки;

М. Я. Малько – головний спеціаліст відділу охорони культурної спадщини та культурної політики управління культури Полтавської обласної державної адміністрації; директори початкових спеціальних мистецьких навчальних закладів – Г. Л. Соколовський (Градизька ДМШ імені Героя України О. Білаша), М. Г. Омельченко (Глобинська ДМШ); В. І. Шевченко (Котелевська школа мистецтв), О. П. Чечотка (Полтавська ДМШ № 3 імені Б. Гмирі); Л. М. Дудко – директор ЗОШ I–III ступенів № 24 м. Полтави; К. В. Шиян – директор Устивицького сільського Будинку культури Великобагачанського району; Н. В. Іванова (Деркач) – художній керівник Заслуженого ансамблю пісні і танцю України імені В. Міщенка «Лтава» Полтавського міського Будинку культури; С. В. Костенко – концертмейстер балетних шкіл Канади (Collège Sainte-Anne, l'École supérieure de ballet du Québec, Ballet Ouest de Montréal), директор монреальської приватної музичної школи «Lana Music Studio»; Л. Л. Халецька – методист предметів художньо-естетичного циклу відділу гуманітарних та мистецьких дисциплін ПОІППО імені М. В. Остроградського, учитель-методист, переможець обласного конкурсу «Учитель року – 2006» у номінації «Учитель музики»; митці Р. Г. Білишко, С. М. Бригида, Н. М. Верченко, К. О. Дусенко, А. В. Кіба, Р. В. Костиренко, Л. О. Митько, О. О. Олешко, А. В. Пляй, Р. В. Шегера та ін.; переможці творчих конкурсів і олімпіад С. І. Гавриленко, Т. В. Голега, К. І. Дудник, М. Є. Міхно, І. І. Тутова (Степура), Л. М. Супрунова, К. О. Цимбал; переможці конкурсів «Учитель року» О. В. Сенік (1995 р.), О. М. Шихалкіна (Нестеренко) (1996 р.), О. В. Хвостенко (2006 р.), Т. М. Білій (2008 р.), Л. В. Шпортько (2009 р.), Я. П. Ясько (2013 р.); керівники відомих у країні та за її межами мистецьких колективів – Г. В. Куриленко, О. В. Кучерявий, С. В. Міщенко, Н. В. Пилипенко, Ю. О. Тесленко, І. М. Шкурпела; діячі освіти і культури О. В. Бідна, І. М. Бузанова, П. А. Буторін, І. В. Гнатенко, Л. І. Грінченко, О. М. Долина, О. В. Ігнатенко, В. О. Котенко, В. В. Кульбашна, В. В. Кундій, М. Г. Куш, О. О. Лаптева, Д. І. Литвин, М. В. Мазур, І. М. Макаренко, І. Ю. Мойса, І. М. Москаленко, О. В. Мостова, О. А. Савченко, Н. В. Слісаренко, Н. О. Смирнова, Б. С. Стегній, В. М. Ступка, Б. М. Тертична, Ю. О. Ткаленко, Б. В. Трегуб, І. М. Шаплика, О. М. Шульченко, О. С. Щитова, С. О. Яремко.

Викладачі та випускники кафедри музики дбають про захист, збереження, відродження, розвиток багатих національно-культурних і світових мистецьких традицій, убачаючи в цьому сенс своєї професійної діяльності. Змінюється час, змінюються підходи до навчання та виховання молоді, але вічними залишаються неперевершені зразки високого мистецтва та культури. Саме вони є дороговказом на шляху сходження людини до досконалості, а веде дитину цією дорогою вчитель мистецтва.

◆ ВИКЛАДАЧІ КАФЕДРИ

ЛЕВЧЕНКО Григорій Семенович

– *Посада, науковий ступінь, звання, інші обов'язки:*
завідувач кафедри музики, професор, заслужений працівник культури України, заслужений діяч мистецтв України, художній керівник Українського народного хору «Калина», член ученої ради психолого-педагогічного факультету, почесний громадянин міста Кобеляки.

– *Освіта:*

закінчив хормейстерське відділення Полтавського музичного училища ім. М. В. Лисенка (1960 р.) та Ленінградську вищу профспілкову школу культури (1968 р.), здобув кваліфікацію організатора-методиста культурно-масової роботи вищої кваліфікації.

– *Наукові і творчі інтереси:*

творча діяльність охоплює науково-методичний, фольклорно-пошуковий, композиторський, педагогічно-виховний, концертний та пропагандистський напрями. Наукові інтереси пов'язані з реалізацією проблеми естетичного виховання студентів. Має понад 100 наукових і навчально-методичних праць, як композитор і фольклорист є автором і аранжувальником близько 60 музичних творів, 19 компакт-дисків, 9 відео із записами Українського народного хору «Калина», 74 концертних програм і афіш.

– *Основні публікації:*

1. Левченко Г. С. Народні пісні Полтавщини : навч. посіб. / Г. С. Левченко. – Полтава : Форміка, 2006. – 148 с.
2. Левченко Г. С. Передмова / Г. С. Левченко // Кафедра музики Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка: ретроспективний аналіз : монографія / ПНПУ імені В. Г. Короленка; редкол. : Г. С. Левченко (гол. ред.), Н. Ю. Дем'янюк, С. В. Вовченко, В. М. Гайдамака та ін. ; [уклад. О. О. Лобач]. – Полтава : АСМІ, 2014. – С. 3–5.
3. Левченко Г. С. Післямова / Г. С. Левченко // Кафедра музики Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка: ретроспективний аналіз : монографія / ПНПУ імені В. Г. Короленка; редкол. : Г. С. Левченко (гол. ред.), Н. Ю. Дем'янюк, С. В. Вовченко, В. М. Гайдамака та ін. ; [уклад. О. О. Лобач]. – Полтава : АСМІ, 2014. – С. 374–376.
4. Левченко Г. С. Розмай вуличних передирок : навч.-метод. посіб. / Григорій Семенович Левченко. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2015. – 176 с.
5. Левченко Г. С. Програма концерту Українського народного хору «Калина» / Г. С. Левченко. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2015. – 4 с.
6. Левченко Г. С. Програма концерту Обласного мистецького фестивалю «Калинові гуляння – 2016» / Г. С. Левченко. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2016. – 4 с.

– Нотні видання

1. Левченко Г. С. Ми прядильниці–полтавки : [ноти] / Г. С. Левченко // Полтавські зорі : зб. пісень полтавських композиторів. – К. : Мистецтво, 1965. – С. 20–23.
2. Левченко Г. С. Збірник пісень / Г. С. Левченко. – Полтава : [Б. в.], 1995. – 36 с.
3. Левченко Г. С. Збірник пісень / Г. С. Левченко. – Полтава : [Б. в.], 1996. – 34 с.
4. Левченко Г. С. Їхав козак за Дунай : українська народна пісня для мішаного хору / Г. С. Левченко. – Полтава : ПДПІ імені В. Г. Короленка, 1998. – 70 с.
5. Левченко Г. Ой гай, мати, гай : [ноти] / Г. Левченко // Рідний край. – 2001. – № 1 (4). – С. 135.
6. Левченко Г. С. Хорова версія концерту для фортепіано з оркестром С. А. Шевченка : [ноти] / Г. С. Левченко. – Полтава : ПДПУ імені В. Г. Короленка, 2002. – 56 с.
7. Левченко Г. С. Пісенна Полтавщина : [зб. пісень] / Г. С. Левченко. – Полтава : [Б. в.], 2005. – С. 4–22, 178–183, 188–216.
8. Левченко Г. С. Пісенні крила Полтавщини : [зб. пісень] / Г. С. Левченко. – Полтава : СПДФО, 2005. – 120 с.
9. Левченко Г. Земле рідна моя : [ноти] / Г. Левченко // Рідний край. – 2005. – № 1. – С. 177.
10. Левченко Г. Ой давно, давно в матінки була : [ноти] / Г. Левченко // Рідний край. – 2005. – № 2. – С. 191.
11. Левченко Г. С. Ой у лузі та ще й при березі : [зб. пісень] / Г. С. Левченко. – Полтава : ПДПУ імені В. Г. Короленка, 2006. – 112 с.
12. Левченко Г. Гімн Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка : [ноти] / Г. Левченко, В. Підгорна, Р. Білишко // Рідний край. – 2008. – № 2 (19). – С. 217.
13. Левченко Г. С. Земле рідна моя : [зб. пісень] / Г. С. Левченко. – Полтава : ПДПУ імені В. Г. Короленка, 2008. – 64 с.
14. Левченко Г. Ой не розвивайся та сухий дубе : обр. укр. нар. пісні для хору / Г. Левченко // Рідний край. – 2011. – № 2 (25). – С. 265.
15. Левченко Г. С. Ой у лузі червона калина : [зб. пісень] / Г. С. Левченко. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2011. – 90 с.
16. Левченко Г. Од села, до села : [ноти] / Г. Левченко // Рідний край. – 2011. – № 1 (24). – С. 259.
17. Левченко Г. Муз. Г. Левченка, сл. Т. Шевченка. Ой, люлі, люлі, моя дитино / Г. Левченко // Рідний край. – № 1 (30). – 2014. – С. 226–227.

– Компакт-диски

1. Компакт-диск «Авторський концерт заслуженого діяча мистецтв України, професора Григорія Левченка». Виконавець – Український народний хор «Калина» (фільм).
2. Калина AN NONENTWIEL Studentenchor aus Poltava Lieder und Tanze Ukraine.
3. Компакт-диск із записами пісень у виконанні Українського народного хору «Калина».
4. Компакт-диск «Українські народні пісні». – Швейцарія. – 63 хв.
5. Святковий концерт Українського народного хору «Калина» Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (Калині–25). DVD. – 2004.
6. Левченко Г. С. Барви Полтавщини : платівка із записами пісень у виконанні хору «Калина». – Москва : Мелодія, 1987. – 30 хв.

7. Левченко Г. С. Народні пісні України : компакт-диск із записами пісень у виконанні хору «Калина». – Франція : Sunset-France, 1993. – 60 хв.
8. Левченко Г. С. Народні пісні України : компакт-диск із записами пісень у виконанні хору «Калина». – Франція : Sunset-France, 1995. – 63 хв.
9. Левченко Г. С. Народні пісні України : компакт-диск із записами пісень у виконанні хору «Калина». – Швейцарія : LA CROIX, 2000. – 63 хв.
10. Левченко Г. С. Народні пісні України : компакт-диск із записами пісень та танцювальних мелодій у виконанні хору «Калина». – Німеччина : Зінгер, 2000. – 65 хв.
11. Левченко Г. С. Kirchenkonzert : Компакт-диск запису релігійних творів хору «Калина». – Австрія : St. Marienkirchen, 2000. – 55 хв.
12. Левченко Г. С. Український народний хор «Калина» : компакт-диск з записами пісень у виконанні хору «Калина». – Полтава : Полтавська державна телерадіокомпанія «Лтава», 2001. – 60 хв.
13. Український народний хор «Калина». – Полтава, 2001. – 68 хв.
14. Kalena Voix ukrainiennes vol. 4 Chant populaires ukrainies Ensemble Kapela, Universite Pedagogique de Poltava, Ukraine, Direction : Gregory Levtschenko.
15. Компакт-диск із записом пісень у виконанні хору «Калина». – Op uitnodiging van A Lieta Vita : Grigori Levchenko Paaszondag 20 april 2003 Sint-Dionysiuskerk Geluwe.
16. Компакт-диск із записом пісень у виконанні хору «Калина». – VOIX UKRAINIENNES UKRAINIAN VOICES KALENA: Europe de l'Est Eastern Europe. (63хв. 48 сек.)
17. Компакт-диск із записом пісень у виконанні хору «Калина». – VOIX UKRAINIENNES UKRAINIAN VOICES. «KALENA» : Choeur populaire Ukrainien de l'institut pedagogique de Poltava, dirige par Hrehory Levtschenko.
18. Компакт-диск із записом пісень у виконанні хору «Калина». – Uukrainian voices voix ukrainiennes HOEUR et ORCHESTRE POPULAIRE KALENA DE L'INSTITUT PEDAGOGIQUE de POLTAVA (Ukraine de l'Est) dirige par Gregory Levtschenko ainsi que : solos, duos et trios traditionnels. – 63 хв.
19. Левченко Г. С. KALINA : компакт-диск із записом пісень у виконанні хору «Калина». – Geluwe (Бельгія) : Sint-Dionysiuskerk, 2003. – 60 хв.

– Відеозаписи

1. Kalina in Osterreich Teil 1 Besuch in St. Marienrirchen am Hausruck 2.–4. Jull 1991.
2. Kalina in Osterreich Teil 2 Besuch in St. Marienrirchen / H 4.–10. Jull 1991.
3. Choeurs en balade un reportage de Frederic Gonseth, TV, 25 min 1992.
4. Kalena Voix ukrainiennes Direction : Gregory Levtschenko, Concerts de chants populaires ukrainiens par l'Ensemble Kalena (Poltava) (Concert sailmes en decembre 2010 a Delemont et a Onex lors de la 6 tournee de Kalena en Suisse (depuis 1994).
5. Kirchenkonzet – «Калина» St. Marienrirchen. – 28.07.2000.
6. Kalena Dir. Gregory Levtschenko. Choeur, orchestre et danseurs de l'Institut Pedagogique de Poltava (Ukraine) fonde et dirige par Gregory Levtschenko. – 2000.
7. Левченко Г. С. Духовна ода Полтавщини: звіт Полтавської області на сцені Національного Палацу «Україна» (Київ, 2003) : фондовий відеозапис ТРК «Лтава» (2,5 год., 2003).
8. Святковий концерт Українського народного хору «Калина» Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (Калині – 25).
9. Kirchenkonzet – Kalina St. Marienrirchen. – 24.11.2006.
10. Choeurs en balade un documentaire de Frederic Gonseth, version cinema 70 min. + version TV 58 min., 2013.

11. Українському народному хору «Калина» – 35 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kalyna.pnpu.edu.ua/>.
12. Левченко Г. С. Монолог перед концертом [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kalyna.pnpu.edu.ua/>.
13. Ювілейний вечір заслуженого діяча мистецтв України, професора, художнього керівника Українського народного хору «Калина» Григорія Левченка [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kalyna.pnpu.edu.ua/>.
14. Реве та стогне Дніпр широкий. Українська народна пісня на слова Т. Г. Шевченка [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kalyna.pnpu.edu.ua/video>.
15. Бортнянський Д. Богородице, до Тебе прибігаєм [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kalyna.pnpu.edu.ua/video>.
16. Верховинець В. Трисвят [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kalyna.pnpu.edu.ua/video>.
17. Фрагмент концерту для фортепіано з оркестром. Муз. С. Шевченка, хорова версія Г. Левченка. Солістки – заслужені артистки України Н. Мізева та Н. Сулаєва. Партія фортепіано – Н. Павленко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kalyna.pnpu.edu.ua/video>.
18. Їхав козак за Дунай. Українська народна пісня в обробці А. Гнатишина, аранжування Г. Левченка [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kalyna.pnpu.edu.ua/video>.
19. Не громи в степах гудуть. Муз. А. Авдієвського, сл. Д. Луценка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kalyna.pnpu.edu.ua/video>.
20. Українська народна пісня з танцем «Рогоза», обробка В. Міщенко, хореографія Н. Уварової, постановка Л. Сокіл, балетмейстер К. Булага [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kalyna.pnpu.edu.ua/video>.
21. Мамина вишня. Муз. А. Пашкевича, сл. Д. Луценка. Виконують заслужені артистки України Н. Мізева та Н. Сулаєва [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kalyna.pnpu.edu.ua/video>.
22. Буду милого ждять. Муз. Г. Левченка, слова А. Пашка [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kalyna.pnpu.edu.ua/video>.
23. Ішли воли із діброви. Українська народна пісня, запис П. Отченаша, аранжування Г. Левченка. Солістки заслужені артистки України Н. Мізева та Н. Сулаєва [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kalyna.pnpu.edu.ua/video>.
24. Пливе човен. Українська народна пісня в обробці для бандури С. Баштана. Виконують Н. Ремезова та О. Харченко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kalyna.pnpu.edu.ua/video>.
25. Стоїть гора високая. Українська народна пісня на слова Л. Глібова, обробка Г. Левченка. Соліст – заслужений працівник культури України М. Герасименко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kalyna.pnpu.edu.ua/video>.
26. Левченко Г. Українська фантазія. Солістка – заслужена артистка України Н. Мізева [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kalyna.pnpu.edu.ua/video>.
27. Ой на горі калина. Українська народна пісня з танцем. Постановка танцю А. Рубайка, солістка – О. Бондаревська [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kalyna.pnpu.edu.ua/video>.
28. Лелеча доля. Муз. І. Кириліної, сл. В. Цілого. Солістки – заслужена артистка України Н. Сулаєва та А. Хаустова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kalyna.pnpu.edu.ua/video>.
29. Од села до села. Муз. Г. Левченка, сл. Т. Шевченка. Солістка – заслужена артистка України Н. Мізева [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kalyna.pnpu.edu.ua/video>.

30. Тікай, тікай, бо заріжу. Жартівлива грабарівська полька, обробка Г. Левченка, постановка танцю – І. Ільченко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kalyna.pnpu.edu.ua/video>.
31. Пташечка. Старовинний кант в обробці А. Авдієвського [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kalyna.pnpu.edu.ua/video>.
32. Не стій, вербо, над водою. Українська народна пісня. Виконує лауреат міжнародних конкурсів Л. Супрунова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kalyna.pnpu.edu.ua/video>.
33. Колискова. Невідомий автор. Солістка – заслужена артистка України Н. Сулаєва [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kalyna.pnpu.edu.ua/video>.
34. Посіяла василечків. Муз. Г. Левченка, слова народні. Солістка – заслужена артистка України Н. Сулаєва [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kalyna.pnpu.edu.ua/video>.
35. Ватра. Українська народна мелодія. Виконує оркестрова група хору, керівник Н. Ремезова, соліст К. Дудник [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kalyna.pnpu.edu.ua/video>.
26. Весілля. Вокально-хореографічна композиція, обробка Г. Левченка та В. Міщенка, постановка Н. Уварової, хореографія Л. Сокіл; Молитва за Україну. Муз. М. Лисенка, сл. О. Кониського; Многая літа. Муз. Д. Бортнянського [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kalyna.pnpu.edu.ua/video>.

– *Нагороди, премії, відзнаки:*

ордени Миколи Чудотворця (1997 р.), «За заслуги» III ступеня (2009 р.), «За заслуги» II ступеня (2016 р.); лауреат Міжнародного відкритого рейтингу популярності та якості «Золота Фортуна» (2001 р.), Полтавської міської премії імені В. Г. Короленка (2006 р.), премії імені Панаса Мирного (2007 р.), премії імені преподобного Паїсія Величковського (2014 р.), премії імені Самійла Величка (2016 р.); Почесна відзнака Міністерства культури і мистецтв України «За багаторічну плідну працю в галузі культури» (2004 р.); відзнака Міністерства освіти і науки України – знак «Петро Могила» (2007 р.); три знаки «Відмінник освіти України» (останній – 2007 р.); Почесний знак «За досягнення в аматорському мистецтві» Федерації професійних спілок України (2008 р.); відзнака ГУ МВС України в Полтавській області «Знак Пошани» (2009 р.); почесні грамоти Кабінету Міністрів України (1999 р.), Міністерства освіти і науки України (2007 р.), Міністерства культури і туризму України (2008 р.); Подяка Прем'єр-міністра України (2009 р.). Загалом за сумлінну працю й творчі здобутки відзначений близько 30 нагрудними знаками, 77 грамотами, подяками, дипломами і свідоцтвами. Ім'я Г. С. Левченка внесене до книг «Імена України» (Київ, 2002 р.), «Митці України» (Київ, 1994 р.), енциклопедичного словника «Ім крила дала Пирятинщина» (Пирятин, 2000 р.), довідково-біографічного видання «Хто є хто на Полтавщині. Видатні земляки» (Київ, 2004 р.), біографічного довідника «International Who's Who in Music and Musicians' Directory» (Cambridge: The International Biographical Center, 1996 р.), який видається у Великобританії з 1936 року.

– *Навчальні дисципліни, які викладає:*

хоровий клас, диригування, постановка голосу.

СУЛАЄВА Наталія Вікторівна

– *ORCID (ID):*

<http://orcid.org/0000-0001-5066-8605>

– *Посада, науковий ступінь, звання, інші обов'язки:*

декан психолого-педагогічного факультету, професор кафедри музики, доктор педагогічних наук, доцент, голова вченої ради психолого-педагогічного факультету, член ученої ради університету, член спеціалізованої вченої ради Д 44.053.01 зі спеціальності 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти», заслужена артистка України, голова та член журі міжнародних, усеукраїнських і регіональних конкурсів і фестивалів (Всеукраїнського конкурсу імені М. К. Кондратюка, конкурсів «Пісенні крила Чураївни», «Зоряний Олімп», «Студентська весна», «Різдвяний фестиваль імені Миколи Гоголя», «Україна – моя любов», «Творчий дует», «Веселка», «Зірковий час», «Дзвінки голоси» та ін.); член обласної комісії із затвердження звань мистецьких колективів; солістка (з 1987 р.) і головний хормейстер Українського народного хору «Калина» ПНПУ імені В. Г. Короленка.

– *Освіта:*

закінчила педагогічний факультет Полтавського державного педагогічного інституту імені В. Г. Короленка (1992р.), здобула кваліфікацію вчителя початкових класів, учителя музики.

– *Тема кандидатської дисертації, місце і рік захисту, науковий керівник:*

Підготовка майбутнього вчителя початкових класів до використання дидактичної мистецької гри у навчально-виховному процесі : дис. канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». – Київ, 2000. Захищена в Інституті педагогіки і психології професійної освіти НАПН України. Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор М. П. Лещенко.

– *Тема докторської дисертації, місце і рік захисту:*

Неформальна мистецька освіта майбутніх учителів у художньо-творчих колективах : дис. доктора пед. наук : 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». – Київ, 2014. Захищена в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України.

– *Наукові інтереси:*

формальна, неформальна, інформальна мистецька освіта майбутніх учителів. Має понад 200 публікацій, серед них 1 одноосібна монографія та 2 – у співавторстві, 20 підручників і навчальних посібників, 7 публікацій у міжнародних виданнях, 39 публікацій у фахових журналах і збірниках наукових праць тощо.

– Основні публікації:

1. Сулаєва Н. В. Підготовка вчителя в педагогічному просторі неформальної мистецької освіти : монографія / Н. В. Сулаєва. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2013. – 408 с.
2. Сулаєва Н. В. Неформальна мистецька освіта : теоретико-методологічний та історичний аспекти : навч. посіб. / Н. В. Сулаєва. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2014. – 116 с.
3. Сулаєва Н. В. Лонгитюдное исследование влияния неформального художественного образования на профессионально-личностное развитие будущих учителей: родословное дерево украинского народного хора «Калина» / Н. В. Сулаєва // Szkice Familiologiczne. – Naukowe Wydawnictwo Piotrkowskie przy Filii Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, 2014. – № 1. – С. 143–152.
4. Сулаєва Н. В. Формальні та неформальні ознаки вітчизняної музичної освіти 20–80-их років ХХ століття / Н. В. Сулаєва // Естетика і етика педагогічної дії : зб. наук. праць. – Київ – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2014. – Вип. 8. – С. 88–99.
5. Сулаєва Н. В. Вітчизняна мистецька освіта ХІІІ – середини ХVІ століть: неформальні й формальні ознаки / Н. В. Сулаєва // Людинознавчі студії : збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. – Дрогобич : ДДПУ імені Івана Франка, 2015. – Вип. 31. – С. 293–303.
6. Сулаєва Н. В. Неформальна мистецька освіта за кордоном / Н. В. Сулаєва // Вісник Черкаського університету. – Черкаси : ЧНУ імені Б. Хмельницького, 2015. – № 15 (348) – С. 96–103.
7. Сулаєва Н. В. Підготовка майбутніх фахівців до реалізації неформальної мистецької освіти в навчально-виховних закладах та соціальних інституціях / Н. В. Сулаєва // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. – Серія «Педагогіка». – Тернопіль, 2015. – № 2. – С. 39–44.
8. Сулаєва Н. В. Православна духовна музична освіта в Україні: формальні й неформальні ознаки / Н. В. Сулаєва // Естетика і етика педагогічної дії. зб. наук. праць. – Київ – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2015. – Вип. 12. – С. 104–116.
9. Сулаєва Н. В. Мистецька освіта часів Київської Русі: формальні та неформальні ознаки / Н. В. Сулаєва // Педагогіка та психологія : зб. наук. праць / за заг. ред. І. Ф. Прокопенка, С. Т. Золотухіної – Харків : Рожко С. Г., 2016. — Вип. 55. – С. 276–283.
10. Сулаєва Н. В. Підготовка майбутнього вчителя до реалізації педагогічного потенціалу мистецтва в професійній діяльності / Н. В. Сулаєва // Людинознавчі студії : зб. наук. праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. – Серія «Педагогіка» / гол. ред. М. Чепіль. – Дрогобич : ДДПУ імені Івана Франка, 2016. – Вип. 2 (34). – С. 236–244.
11. Сулаєва Н. В. Формування світоглядних орієнтацій майбутніх учителів в умовах отримання неформальної мистецької освіти / Н. В. Сулаєва // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки / гол. ред. В. С. Курило. – Луганськ : ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2016. – №6 (303) – С. 231–238.
12. Sulaeva N. The development of professional competence of future primary school teachers during non-formal art education: monografiya / N. Sulaeva // Obraz rodziny I szkoly w ujeciu interdyscyplinarnym / pod redakcja dr. Oigi Zameckiej-Zalas i dr. Izabeli Kieltik-Zaborowskiej – otrowie Trybunalskiej : Uniwersytecie Jana Kochanowskiego, 2016. – S. 371–380.

– *Нагороди, премії, відзнаки:*

почесні грамоти Міністерства культури України (2014 р.), Полтавської обласної ради (2014 р.), Полтавської міської ради (2010 р.) та ін.

– *Навчальні дисципліни, які викладає:*

теорія і методика музичного виховання дошкільників; методика музичного виховання учнів початкових класів; постановка голосу; практикум зі шкільного репертуару; сценічна культура.

ГРИНЬ Юлія Миколаївна

– *ORCID (ID):*

<http://orcid.org/0000-0003-1619-5829>

– *Посада, науковий ступінь, учене звання, інші обов'язки:*

кандидат педагогічних наук, асистент, заступник завідувача кафедри музики, член ученої ради психолого-педагогічного факультету.

– *Освіта:*

закінчила хормейстерський відділ Полтавського державного музичного училища ім. М. В. Лисенка (клас викладача В. Л. Ємець, 1990–1994 рр.); Полтавський державний педагогічний університет імені В. Г. Короленка (2002 р.), здобула кваліфікацію вчителя початкових класів і музики.

– *Тема кандидатської дисертації, місце і рік захисту, науковий керівник:*

Педагогічні погляди та освітня діяльність Володимира Олександровича Щепотьєва (1880–1937 рр.) : дис. канд. пед. наук : спец. 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки». – Полтава, 2017. Захищена в Полтавському національному педагогічному університеті імені В. Г. Короленка. Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент О. О. Лобач.

– *Наукові і творчі інтереси:*

історія педагогіки, музично-педагогічне краєзнавство, професійна підготовка вчителя музичного мистецтва. Має близько 30 публікацій, серед них : 1 монографія (у співавторстві), 1 хрестоматія (у співавторстві), 9 статей у наукометричних, зарубіжних і фахових виданнях, 11 публікацій у збірниках матеріалів конференцій.

– *Основні публікації:*

1. Гринь Ю. М. Наративний екскурс у науково-творчі біографії викладачів кафедри музики / Ю. М. Гринь // Кафедра музики Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка : ретроспективний аналіз : монографія / ПНПУ імені В. Г. Короленка; редкол. : Г. С. Левченко (гол. ред.), Н. Ю. Дем'янюк, С. В. Вовченко, В. М. Гайдамака та ін. ; [уклад. О. О. Лобач]. – Полтава : АСМІ, 2014. – С. 258–290.
2. Гринь Ю. М. Освітня діяльність Володимира Щепотьєва (1880–1937 рр.) : навч.-метод. матер. / Ю. М. Гринь. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2014. – 48 с.

3. Гринь Ю. М. Патріотичне виховання молодого покоління в освітній діяльності та творчій спадщині Володимира Щепотьєва (1880–1937 pp.) / Ю. М. Гринь // *Potrzeby człowieka współczesnego i ich zaspokajanie*. – Stalowa Wola : Diecezjalne i Drukarnia w Sandomierzu, 2013. – S. 171–178.
4. Гринь Ю. М. Шляхи впровадження етнографічної спадщини В. О. Щепотьєва у практику сучасної мистецької освіти / Ю. М. Гринь // *Мистецька освіта в контексті європейської інтеграції: інтеркультурний вимір : матеріали III Міжнар. наук. конф. «Теоретичні та методичні засади розвитку мистецької освіти в контексті європейської інтеграції»* (м. Суми, 1–3 жовт. 2013 р.). – Суми, 2013. – С. 29–32.
5. Гринь Ю. М. Методичний складник культуuroохоронної педагогічної концепції В. Щепотьєва / Ю. М. Гринь, О. О. Лобач // *Естетика і етика педагогічної дії : зб. наук. праць*. – Київ – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2016. – Вип. 14. – С. 107–114.
6. Гринь Ю. М. Музично-педагогічне краєзнавство : програма спецкурсу для студентів спеціальності 014 Середня освіта (музичне мистецтво) / Ю. М. Гринь. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2016. – 26 с.
7. Гринь Ю. М. Аналіз теоретико-методологічних основ культуuroохоронної педагогічної концепції В. Щепотьєва / Ю. М. Гринь, О. О. Лобач // *ScienceRise : Pedagogical Education*. – 2017. – № 2 (10). – С. 9–13.

– *Навчальні дисципліни, які викладає:*

хорове диригування; основний музичний інструмент; практикум зі шкільного репертуару; музично-педагогічне краєзнавство; музичне мистецтво з методикою навчання; теорія та методика музичного виховання; методика навчання освітньої галузі «Мистецтво».

ДЕМ'ЯНКО Наталія Юріївна

– *ORCID (ID):*

<http://orcid.org/0000-0001-8292-6461>

– *Посада, науковий ступінь, учене звання, інші обов'язки:*

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри музики; відповідальна за наукову роботу кафедри музики; організатор, науковий консультант і громадський директор музею В. М. Верховинця та Українського народного хору «Калина»; член ученої ради психолого-педагогічного факультету.

– *Освіта:*

закінчила диригентсько-хорове відділення Полтавського музичного училища ім. М. В. Лисенка (1982 р.); педагогічний факультет Полтавського державного педагогічного інституту імені В. Г. Короленка (1987 р.), здобула кваліфікацію вчителя початкових класів і музики середньої школи.

– *Тема кандидатської дисертації, місце і рік захисту, науковий керівник:*

Формування національної культури молоді в педагогічній спадщині В. М. Верховинця : дис. канд. пед. наук : спец. 13.00.01 «Теорія та історія педагогіки». – Харків, 1996. Захищена в Харківському державному педагогічному інституті імені Г. С. Сковороди. Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПН України А. М. Бойко.

– Наукові і творчі інтереси:

історія педагогіки, формування національної культури молоді засобами народного мистецтва, проблеми диригентської та вокально-хорової підготовки майбутнього вчителя. Має близько 70 наукових і навчально-методичних публікацій, серед яких 3 монографії (1 – одноосібна, 2 – у співавторстві), 2 підручники, 7 навчальних посібників, 5 методичних рекомендацій, 35 наукових статей, 14 публікацій у збірниках матеріалів конференцій.

– Основні публікації:

1. Дем'яно Н. Ю. Формування національної культури молоді в педагогічній спадщині В. М. Верховинця : монографія / Н. Ю. Дем'яно. – 2-ге вид., випр. та доповн. – Полтава : АСМІ, 2012. – 272 с.
2. Дем'яно Н. Ю. Василь Миколайович Верховинець / Н. Ю. Дем'яно // Кафедра музики Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка: ретроспективний аналіз : монографія / ПНПУ імені В. Г. Короленка ; редкол. : Г. С. Левченко (гол. ред.), Н. Ю. Дем'яно, С. В. Вовченко, В. М. Гайдамака та ін. ; [уклад. О. О. Лобач]. – Полтава : АСМІ, 2014. – С. 7–37.
3. Дем'яно Н. Становлення вітчизняного хорового мистецтва: основні етапи (IX–XVII ст.) : навч. посіб. / Н. Дем'яно, А. Гончаренко. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2015. – 40 с.
4. Дем'яно Н. Ю. Теоретико-методичні засади професійної підготовки майбутнього вчителя в педагогічній діяльності В. М. Верховинця // Естетика і етика педагогічної дії : зб. наук. праць. – Київ – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2014. – Вип. 7. – С. 107–118.
5. Дем'яно Н. Ю. Диригентсько-хорова діяльність В. М. Верховинця: основні етапи і специфіка / Н. Ю. Дем'яно, В. П. Яковлев // Естетика і етика педагогічної дії : зб. наук. праць. – Київ – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2015. – Вип. 11. – С. 113–130.
6. Дем'яно Н. Ю. Новаторство Василя Верховинця: передумови, сутність, значення / Н. Ю. Дем'яно // New Trends of Global scientific ideas. 2016 : International scientific-practical congress of pedagogues, psychologists and medics (Geneva, The 10th of March, 2016). – S. 82–88.
7. Дем'яно Н. Ю. Музично-теоретична підготовка майбутнього вчителя в Полтавському інституті народної освіти (1921–1933) / Н. Ю. Дем'яно // ScienceRise : Pedagogical education. – 2016. – Т. 3. – № 5 (20). – С. 23–28.
8. Дем'яно Н. Ю. Етнографічно-дослідницька діяльність Василя Верховинця: етапи, тенденції, сутність / Н. Ю. Дем'яно // ScienceRise : Pedagogical education. – 2016. – № 10 (6). – С. 43–47.
9. Дем'яно Н. Ю. Диригентсько-хорова підготовка майбутнього вчителя в Полтавському інституті народної освіти (1921–1941) / Н. Ю. Дем'яно // ScienceRise : Pedagogical education. – 2017. – № 5 (13). – С. 27–31.

– Відеозаписи:

1. Дем'яно Н. Ю. 130-річчя В. М. Верховинця : телепередача ТРК «Лтава» (30 хв., 2010).

– Нагороди, премії, відзнаки:

грамота обласного методичного кабінету навчальних закладів мистецтва та культури, диплом III ступеня Міжнародного конкурсу наукових і навчально-методичних праць із проблем педагогічної і мистецької освіти

ти в номінації «Краща наукова праця з проблем педагогічної і мистецької освіти» за монографію «Формування національної культури молоді в педагогічній спадщині В. М. Верховинця» (2010).

– *Навчальні дисципліни, які викладає:*

хорове диригування; диригування з практикумом керівництва хором; хорознавство і методика роботи з академічним хором; аранжування музичних творів.

ІРКЛІЄНКО Вікторія Степанівна

– *ORCID (ID):*

<http://orcid.org/0000-0001-5731-3751>

– *Посада, науковий ступінь, учене звання, інші обов'язки:*

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри музики, заступник декана з питань практик психолого-педагогічного факультету, член ученої ради психолого-педагогічного факультету, лектор Полтавського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені М. В. Остроградського, член журі конкурсу «Учитель року» в номінації «Учитель музичного мистецтва».

– *Освіта:*

закінчила фортепіанне відділення Полтавського музичного училища ім. М. В. Лисенка (1980 р.); Полтавський державний педагогічний інститут імені В. Г. Короленка (1986 р.), здобула кваліфікацію вчителя початкових класів і музики середньої школи.

– *Тема кандидатської дисертації, місце і рік захисту, науковий керівник:*

Формування естетичної культури молодших школярів у побуті : дис. канд. пед. наук : спец. 13.00.01 «Теорія та історія педагогіки». – Київ, 1993. Захищена в Інституті педагогіки НАПН України. Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник Л. О. Хлебнікова.

– *Наукові і творчі інтереси:*

формування естетичної культури особистості засобами української національної культури, професійна підготовка майбутнього вчителя музичного мистецтва. Має близько 70 наукових і навчально-методичних публікацій, з-поміж яких 2 монографії (2 – у співавторстві), 5 посібників, 7 методичних рекомендацій, 60 наукових статей, зокрема 2 – у зарубіжних і 8 – у фахових виданнях, 9 публікацій у збірниках матеріалів конференцій.

– *Основні публікації:*

1. Ірклієнко В. С. Формування національної культури молоді засобами народного мистецтва та шляхи її впровадження в педагогічну практику / В. С. Ірклієнко // Кафедра музики Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка: ретроспективний аналіз : монографія / ПНПУ імені В. Г. Короленка ; редкол. : Г. С. Левченко (гол. ред.), Н. Ю. Дем'яно,

- С. В. Вовченко, В. М. Гайдамака та ін. ; [уклад. О. О. Лобач]. – Полтава : АСМІ, 2014. – С. 7–37.
2. Ірклієнко В. Тестовий контроль рівня знань учнів дитячих музичних шкіл із курсу «Сольфеджіо» : навч. посіб. / В. Ірклієнко, Ю. Лазоренко. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2013. – 72 с.
  3. Ірклієнко В. С. Українська національна культура у творчій спадщині Т. Г. Шевченка / В. С. Ірклієнко, В. П. Яковлев // Т. Г. Шевченко в контексті мистецької освіти: до 200-річчя від дня народження : зб. наук. праць. – Харків : ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2014. – С. 177–181.
  4. Ірклієнко В. Підготовка майбутнього вчителя до музично-просвітницької роботи з вихованцями літніх оздоровчих таборів : навч. посіб. / В. Ірклієнко, О. Довбиш. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2015. – 40 с.
  5. Ірклієнко В. С. Сутність феномену «національно-естетизоване середовище» / В. С. Ірклієнко // Педагогічна майстерність як система професійних і мистецьких компетентностей : матеріали XI Міжнар. педагогічно-мистецьких читань пам'яті проф. О. П. Рудницької. – Чернівці : Зелена Буковина, 2014. – Вип. 5 (9). – С. 149–151.
  6. Ірклієнко В. С. Підготовка майбутнього вчителя до виховної роботи у школі / В. С. Ірклієнко // Cutting-edge science – 2015 : materials of the IX Intern. scient. and pract. conf. – Sheffield, 2015. – Vol. 13. – P. 77–79.
  7. Ірклієнко В. С. Музичне мистецтво в народному святі: етнографічно-педагогічний вимір / В. С. Ірклієнко // Естетика і етика педагогічної дії : зб. наук. праць. – Київ – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2016. – Вип. 14. – С. 20–27.
  8. Ірклієнко В. С. Соціально-педагогічні можливості народного свята як моделі високоестетизованого побуту / В. С. Ірклієнко // Scientific horizons – 2016 : materials of the XII Intern. scient. and pract. conf. – Sheffield, 2016. – Vol. 3. – P. 59–62.

– *Відеозаписи:*

1. Ірклієнко В. С. Український вертеп: історія та сучасні тенденції функціонування : радіопередача ДТРК «Лтава» (25 хв., 2006).

– *Нагороди, премії, відзнаки:*

грамоти управління освіти Полтавської ОДА (2002 р.), міського голови м. Полтави (2012 р.).

– *Навчальні дисципліни, які викладає:*

теорія музики; теорія музики і сольфеджіо; основний музичний інструмент; практикум зі шкільного репертуару; методика організації народного свята; додатковий музичний інструмент.

ЛОБАЧ Олена Олександрівна

– *ORCID (ID):*

<http://orcid.org/0000-0003-3577-3727>

– *Посада, науковий ступінь, учене звання, інші обов'язки:*

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри музики, член ученої ради психолого-педагогічного факультету, член експертної комісії МОН України з конкурсу підручників із музичного мистецтва, відповідальний секретар фахового видання «Ес-

тетика і етика педагогічної дії», член журі конкурсу «Учитель року» в номінації «Учитель музичного мистецтва», лектор Полтавського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені М. В. Остроградського, науковий керівник обласних спеціалізованих творчих груп, що діють на базі Полтавського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені М. В. Остроградського: 1) учителів мистецьких дисциплін, 2) учителів предметів духовно-морального спрямування.

– *Освіта:*

закінчила музичне відділення Дніпропетровського педагогічного училища (1978 р.); Київський державний педагогічний інститут імені М. Горького (нині – НПУ імені М. П. Драгоманова) (1984 р.) та здобула кваліфікацію вчителя музики і співів середньої школи.

– *Тема кандидатської дисертації, місце і рік захисту, науковий керівник:*

Виховання емоційної чуйності молодших школярів : дис. канд. пед. наук : спец. 13.00.01 «Теорія та історія педагогіки». – Москва, 1991. Захищена в Науково-дослідному інституті теорії і методів виховання АПН СРСР. Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПН СРСР О. С. Богданова.

– *Наукові і творчі інтереси:*

музична (ширше – мистецька) педагогіка, теорія та методика емоційного виховання особистості в контексті «педагогіки серця», методична підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва, музичне та музично-педагогічне краєзнавство. Має понад 230 публікацій, серед них 4 монографії (у співавторстві), 15 навчально-методичних посібників, 72 наукові статті (зокрема 21 – у фахових і наукометричних виданнях), 44 публікації у збірниках матеріалів конференцій; укладач 28 навчальних програм, 26 методичних рекомендацій, редактор 32 збірників наукових праць.

– *Основні публікації:*

1. Лобач О. О. Кордоцентрична парадигма розвитку емоційної культури вчителів мистецьких дисциплін / О. О. Лобач // Учитель мистецьких дисциплін у дискурсі педагогічної майстерності : монографія / І. А. Зязюн, Г. Г. Філіпчук, О. М. Отич та ін. ; за наук. ред., передм. і післямова О. М. Отич. – Бердянськ : Ткачук О. В., 2013. – С. 98–115.
2. Кафедра музики Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка: ретроспективний аналіз : монографія / ПНПУ імені В. Г. Короленка ; редкол. : Г. С. Левченко (гол. ред.), О. О. Лобач, Н. Ю. Дем'яно, С. В. Вовченко, В. М. Гайдамака та ін. ; [уклад. О. О. Лобач]. – Полтава : АСМІ, 2014. – С. 33–50, 65–109, 126–176, 290–323.
3. Лобач О. О. Музично-дидактичні ігри в початковій школі : метод. реком. / О. О. Лобач. – К. : Редакції газет з дошкільної та початкової освіти, 2013. – 104 с.
4. Вивчаємо біблійну історію та християнську етику в 5 класі : метод. посіб. (плани-конспекти занять) : у 2 ч. / упоряд. О. О. Лобач, Л. М. Деряга, Ж. Г. Михайлець. – Ч. 1 : Перший семестр. – 220 с.; Ч. 2 : Другий семестр. – Краматорськ : Тираж-51, 2013. – 208 с.

5. Лобач О. О. Духовна музика в дитячому хоровому колективі : метод. посіб. [для студ. спец. 6.020204, 8.02020401 Музичне мистецтво; 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)] / О. О. Лобач, Р. Ф. Кириченко. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2017. – 62 с.
6. Лобач Е. А. Музыкальное искусство в содержании общего среднего образования: история и современность / Е. А. Лобач // Педагогические проблемы музыкального образования : материалы заочной междунар. научн.-практ. конф. – Воронеж : ВГПУ, 2013. – Вып. 3. – С. 10–16.
7. Лобач О. О. Аналіз теоретико-методологічних основ культуроохоронної педагогічної концепції В. Щепотьєва / О. О. Лобач, Ю. М. Гринь // ScienceRise : Pedagogical education. – 2017. – № 2 (10). – С. 9–13.
8. Лобач О. О. Мистецька педагогіка як явище сенсорної культури: соціокультурологічний аналіз / О. О. Лобач // Естетика і етика педагогічної дії : зб. наук. праць. – Київ – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2017. – Вип. 16. – С. 107–116.

– *Відеозаписи:*

1. Лобач О. О. Вектор духовності : телепередача ТРК «Лтава» (58 хв., 2012).

– *Нагороди, премії, відзнаки:*

грамоти Міністерства освіти СРСР (1987 р.), головного управління освіти і науки Полтавської облдержадміністрації (2012 р.), виконавчого комітету Полтавської міської ради (2012 р.), Почесний диплом НАПН України за розробку та презентацію інноваційних освітніх технологій (2013 р.) та ін.

– *Навчальні дисципліни, які викладає:*

методика викладання музичного мистецтва; методика викладання мистецтва; організація наукових досліджень; практикум зі шкільного репертуару; теорія і методика емоційного виховання особистості; сучасні концепції музичного виховання.

ПАВЛЕНКО Наталія Олександрівна

– *ORCID (ID):*

<http://orcid.org/0000-0002-5240-6294>.

– *Посада, науковий ступінь, учене звання, інші обов'язки:*

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри музики, член ученої ради університету, хормейстер і учасниця Українського народного хору «Калина» ПНПУ імені В. Г. Короленка.

– *Освіта:*

закінчила Полтавське державне музичне училище ім. М. В. Лисенка за двома спеціальностями – «Фортепіано» і «Спів» (1997 р.); психолого-педагогічний факультет ПДПУ імені В. Г. Короленка (2003 р.), здобула кваліфікацію вчителя початкових класів і музики.

– *Тема кандидатської дисертації, місце і рік захисту, науковий керівник:*

Підготовка майбутнього вчителя початкових класів до використання інтерактивних педагогічних технологій : дис. канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». – Київ, 2008. Захищена в Інституті педагогічної освіти та освіти дорослих АПН України. Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор М. П. Лещенко.

– *Наукові і творчі інтереси:*

професійна підготовка майбутнього вчителя, застосування інтерактивних педагогічних технологій і мультимедійних наративів у середній і вищій освіті. Має понад 40 наукових і навчально-методичних публікацій, серед них 2 монографії (у співавторстві), 4 посібники, 20 наукових статей у фахових виданнях, 2 – за кордоном.

– *Основні публікації:*

1. Павленко Н. О. Університет на зламі століть / Н. О. Павленко // Столітня історія Полтавського педагогічного університету : монографія / О. П. Єрмак та ін.; за ред. М. І. Степаненка, Л. М. Кравченко. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2014. – С. 121–260.
2. Павленко Н. О. Виховання майбутніх спеціалістів музичної освіти / Н. О. Павленко // Кафедра музики Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка: ретроспективний аналіз : монографія / ПНПУ імені В. Г. Короленка ; редкол. : Г. С. Левченко (гол. ред.), Н. Ю. Дем'янюк, С. В. Вовченко, В. М. Гайдамака та ін. ; [уклад. О. О. Лобач]. – Полтава : АСМІ, 2014. – С. 176–195.
3. Павленко Н. О. Музикотерапія в інтерактивному навчанні / Н. О. Павленко // Естетика і етика педагогічної дії : зб. наук. праць. – Київ – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2013. – Вип. 4. – С. 133–143.
4. Павленко Н. О. Підготовка майбутнього вчителя музичного мистецтва до використання інтерактивних педагогічних технологій / Н. О. Павленко // Естетика і етика педагогічної дії : зб. наук. праць. – Київ – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2013. – Вип. 6. – С. 123–132.
5. Павленко Н. О. 100-літній ювілей славетного університету / Н. О. Павленко // Естетика і етика педагогічної дії : зб. наук. праць. – Київ – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2014. – Вип. 8. – С. 176–186.
6. Павленко Н. Інтерактивні педагогічні технології художньо-естетичного виховання дітей : метод. реком. / Н. Павленко, О. Панченко. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2015. – 78 с.
7. Павленко Н. О. Педагогічні мультимедійні наративи у викладанні історії музичного мистецтва / Н. О. Павленко // Věda a vznik. – Praha : Publishing House «Education and Science», 2016. – Díl. 4 : Pedagogické vědy. – S. 66–70.
8. Павленко Н. О. Формування інтерактивно-рефлексивних умінь учителів музичного мистецтва / Н. О. Павленко // Areas of scientific thought. – Sheffield : Science and education LTD, 2016. – Vol. 3 : Pedagogical sciences. – P. 32–34.

– *Відеозаписи:*

1. Павленко Н. О., Підгорна В. В. 95-річчя Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка : фільм / Н. О. Павленко, В. В. Підгорна. – Полтава, 2009 (18 хв.).

– *Нагороди, премії, відзнаки:*

Подяка Міністерства освіти і науки України (2016 р.), Подяка міського голови м. Полтави з врученням нагрудного знака (2013 р.), грамоти Полтавської обласної державної адміністрації (2009, 2016 рр.), Полтавської обласної ради (2011 р.), Почесна грамота управління культури Полтавської обласної державної адміністрації (2009 р.).

– *Навчальні дисципліни, які викладає:*

основний музичний інструмент; практикум зі шкільного репертуару; постановка голосу; народознавство і музичний фольклор України; народна музична творчість; фольклор України; менеджмент виховної роботи; інтерактивні педагогічні технології в музичній освіті.

ВОВЧЕНКО Сергій Володимирович

– *Посада, науковий ступінь, учене звання, інші обов'язки:*

старший викладач кафедри музики, керівник Народного самодіяльного естрадно-музичного центру «Вікторія» ПНПУ імені В. Г. Короленка.

– *Освіта:*

закінчив фортепіанне відділення Полтавського музичного училища ім. М. В. Лисенка (1980 р.); педагогічний факультет Полтавського державного педагогічного інституту імені В. Г. Короленка (1986 р.), здобув кваліфікацію вчителя початкових класів і музики середньої школи.

– *Наукові і творчі інтереси:*

естрадне мистецтво. Має близько 30 авторських пісень та інструментальних творів, фондові записи Полтавської обласної ТРК «Лтава» (понад 550 хв., 2005, 2007, 2008, 2010–2013 рр.), телеканалу «Місто» (понад 150 хв., 2006, 2008, 2017 рр.), аранжував понад 60 музичних творів.

– *Основні публікації:*

1. Вовченко С. В. Народний аматорський естрадно-музичний центр «Вікторія» / С. В. Вовченко // Кафедра музики Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка: ретроспективний аналіз : монографія / ПНПУ імені В. Г. Короленка ; редкол. : Г. С. Левченко (гол. ред.), Н. Ю. Дем'яно, С. В. Вовченко, В. М. Гайдамака та ін. ; [уклад. О. О. Лобач]. – Полтава : АСМІ, 2014. – С. 221–235.
2. Вовченко С. В. Програма звітнього концерту Народного самодіяльного естрадно-музичного центру «Вікторія» / С. В. Вовченко. – Полтава : ПДПУ імені В. Г. Короленка, 2015. – 2 с.
3. Вовченко С. В. Програма концерту Народного самодіяльного естрадно-музичного центру «Вікторія» / С. В. Вовченко. – Полтава : ПДПУ імені В. Г. Короленка, 2016. – 2 с.

– *Нотні видання:*

1. Вовченко С. Я твоя : ноти / С. Вовченко // Рідний край. – 2013. – № 4. – С. 137.

КАФЕДРА МУЗИКИ

2. Вовченко С. Вчителі : ноти / С. Вовченко // Рідний край. – 2015. – № 2 (31). – С. 139.
3. Вовченко С. Україна – свята родина : ноти / С. Вовченко // Рідний край. – 2015. – № 2 (33). – С. 144.
4. Вовченко С. Полтавський край : ноти / С. Вовченко // Рідний край. – 2016. – № 2 (35). – С. 147.

– *Компакт-диски:*

1. Вовченко С. В. Естрадно-музичний центр психолого-педагогічного факультету ПНПУ імені В. Г. Короленка «Viktorija» [Звукозапис]. – Полтава, 2010.

– *Відеозаписи:*

1. Вовченко С. В. Новорічні зустрічі : телепередача ТРК «Лтава» (20 хв., 2005).
2. Вовченко С. В. Мелодії 25 весни : фондовий відеозапис ТРК «Лтава» (40 хв., 2005).
3. Вовченко С. В. Видатні полтавці : телепередача телеканала «Місто» (21 хв., 2006).
4. Вовченко С. В. Мелодії 27 весни : фондовий відеозапис ТРК «Лтава» (3 год., 2007).
5. Вовченко С. В. Конкурс-фестиваль ретро-пісні «Ностальгія» : телепередача ТРК «Лтава» (40 хв., 2007).
6. Вовченко С. В. Мелодії 28 весни : телепередача ТРК «Лтава» (2 год., 2008).
7. Вовченко С. В. Видатні полтавці : телепередача телеканала «Місто» (20 хв., 2008).
8. Вовченко С. В. Моя історія : телепередача телеканала «Місто» (10 хв., 2008).
9. Вовченко С. В. Конкурс-фестиваль «Квадрат «У» шукає таланти» : телепередача ТРК «Лтава» (10 хв., 2008).
10. Вовченко С. В. Гала-концерт фіналістів конкурсу-фестивалю «Квадрат «У» шукає таланти» : телепередача ТРК «Лтава» (10 хв., 2008).
11. Вовченко С. В. Творчий вечір Марійки Бойко : телепередача ТРК «Лтава» (20 хв., 2008).
12. Вовченко С. В. Таланти твої, Україно : телепередача ТРК «Лтава» (5 хв., 2008).
13. Вовченко С. В. Новорічна казка : телепередача ТРК «Лтава» (20 хв., 2008).
14. Вовченко С. В. Всеукраїнський фестиваль «Полтавська битва» : телепередача ТРК «Лтава» (1,5 год., 2009).
15. Вовченко С. В. Ювілейний концерт Народного самодіяльного естрадно-музичного центру «Вікторія» : фондовий відеозапис ТРК «Лтава» (2,5 год., 2010).
16. Вовченко С. В. Зустріч для вас : фондовий відеозапис ТРК «Лтава» (32 хв., 2011).
17. Вовченко С. В. Ранок на «Лтаві» з НАЕМЦ «Вікторія» : телепередача ТРК «Лтава» (23 хв., 2015).
18. Вовченко С. В. Звітний концерт НАЕМЦ «Вікторія» : телепередача ТРК «Лтава». (2 год., 2016).
19. Вовченко С. В. НАЕМЦ «Вікторія». Концерт фіналістів телепроекту «Квадрат успіху» (7 сезон) : телепередача ТРК «Лтава» (2017).
20. Вовченко С. В. Ранок на Лтаві : телепередача ТРК «Лтава» (23 хв., 2018).

– *Навчальні дисципліни, які викладає:*

основний музичний інструмент; практикум зі шкільного репертуару; додатковий музичний інструмент; постановка голосу.

ГЛУШКОВА Світлана Іванівна

– *Посада, науковий ступінь, учене звання, інші обов'язки:*

старший викладач кафедри музики, член оргкомітету та журі обласного конкурсу виконавської майстерності учнів музичних шкіл та шкіл мистецтв Полтавщини «Музичний вернісаж».

– *Освіта:*

закінчила фортепіанне відділення Полтавського музичного училища імені М. В. Лисенка (1980 р.); Харківський інститут мистецтв імені І. П. Котляревського (1985 р.) за спеціальністю «Фортепіано» та здобула кваліфікацію викладача, концертмейстера; асистентуру-стажування Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського (1996 р.) із кваліфікацією концертного виконавця, викладача вищого навчального закладу мистецтв.

– *Наукові і творчі інтереси:*

інструментальна підготовка майбутнього вчителя музичного мистецтва, творча спадщина українських композиторів. Має близько 20 публікацій, серед них 1 монографія (у співавторстві), 2 посібники, 2 наукові статті у фахових виданнях, 10 публікацій у збірниках матеріалів конференцій, у тому числі й закордонних.

– *Основні публікації:*

1. Глушкова С. І. Малі форми вокального та інструментального виконавства / С. І. Глушкова, Г. В. Пужай // Кафедра музики Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка: ретроспективний аналіз : монографія / ПНПУ імені В. Г. Короленка ; редкол. : Г. С. Левченко (гол. ред.), Н. Ю. Дем'яно, С. В. Вовченко, В. М. Гайдамака та ін. ; [уклад. О. О. Лобач]. – Полтава : АСМІ, 2014. – С. 241–257.
2. Глушкова С. І. Пісні українських композиторів для дітей : навч. посіб. / С. І. Глушкова, Г. В. Пужай. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2016. – Ч. I. – 149 с.; 2017. – Ч. II. – 164 с.
3. Глушкова С. І. Григорій Семенович Левченко / С. І. Глушкова // Григорій Семенович Левченко : бібліографічний покажчик / упоряд. Н. В. Сулаєва. – Полтава, 2013. – С. 83–84.
4. Глушкова С. І. Формирование творческих навыков у студентов на индивидуальных занятиях по фортепиано / С. І. Глушкова, Г. В. Пужай // Педагогические проблемы музыкального образования : материалы заочн. междунар. научн.-практ. конф. – Воронеж : Воронежский государственный педагогический университет, 2013. – Вып. 3 – С. 95–101.
5. Глушкова С. І. Розвиток фортепіанної техніки майбутніх учителів музики / С. І. Глушкова // Тенденції і перспективи розвитку світового хореографічного і музичного мистецтва : матеріали III Всеукр. наук.-практ. конф. (Полтава, 18–19 лист. 2013 р.). – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2014. – С. 162–164.

6. Глушкова С. І. Фортепіанні твори сучасних українських композиторів в інструментальній підготовці вчителя музичного мистецтва / С. І. Глушкова, Г. В. Пужай // Естетика і етика педагогічної дії : зб. наук. праць. – Київ – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2015. – Вип. 10. – С. 85–94.
7. Глушкова С. І. Вокальне виховання в дитячому ансамблі / С. І. Глушкова, Г. В. Пужай // Europnauka: XXI s. : materialy XI Miedzynar. nauk.-prakt. konf. – Przemysl : Nauka i studia, 2016. – Vol. 3 : Pedagogiczne nauki. Muzyka i zycie. – С. 93–95.

– *Компакт-диски:*

1. Глушкова С. І. Пісні О. Чухрая : фондовий аудіозапис на полтавському радіо (60 хв.).

– *Нагороди, премії, відзнаки:*

дипломи I ступеня Міжнародного конкурсу виконавської майстерності «GRAND PRIZE EURASIA» в номінації «Інструментальне мистецтво» (м. Одеса, 2008 р.); Всеукраїнського конкурсу вокально-хорового мистецтва «Пісенний край» імені М. К. Кондратюка в номінації «Концертмейстер» (м. Полтава, 2011 р.); Міжнародного конкурсу вокально-хорового і вокального мистецтва «Поющее Белогорье» за концертмейстерську майстерність у номінації «Вокально-хорове і вокальне академічне мистецтво» (м. Белгород, Росія, 2014 р.); Всеукраїнської студентської олімпіади зі спеціальності «Музичне мистецтво (сольний спів)» у номінації «Концертмейстер» (м. Кропивницький, 2017 р.).

– *Навчальні дисципліни, які викладає:*

основний музичний інструмент; практикум зі шкільного репертуару; додатковий музичний інструмент.

ЖМАЙЛО Сергій Миколайович

– *Посада, науковий ступінь, учене звання, інші обов'язки:*

старший викладач кафедри музики, художній керівник Народного аматорського камерного хору імені П. Т. Лиманського психолого-педагогічного факультету ПНПУ імені В. Г. Короленка.

– *Освіта:*

закінчив Полтавське музичне училище ім. М. В. Лисенка (1985 р.); Харківський інститут мистецтв імені І. П. Котляревського (1991 р.), здобув кваліфікацію диригента хору, викладача хорових дисциплін.

– *Наукові і творчі інтереси:*

вокальна та диригентсько-хорова підготовка майбутнього вчителя музичного мистецтва.

– *Основні публікації:*

1. Жмайло С. Н. Украинский хоровой дирижёр и композитор Григорий Давыдовский в воспоминаниях полтавчан / С. Н. Жмайло // Современное музыкальное образо-

вание: традиции и инновации : материалы II Междунар. научн.-практ. конф. (Белгород, 19–20 апр. 2013 г.). – Белгород : ИД «Белгород», 2013. – С. 119–122.

– *Публікації творів:*

1. Жмайло С. Явір і яворина. Муз. О. Білаша, сл. А. Малишка. Обробка для хору : ноти / С. Жмайло // Рідний край. – 2010. – № 22 (1). – С. 265.
2. Жмайло С. Я до кладочки іду. Муз. К. Домінчена. Обробка для хору : ноти / С. Жмайло // Рідний край. – 2010. – № 2 (23). – С. 254.
3. Жмайло С. Не спи, моє серце, не спи : ноти / С. Жмайло // Рідний край. – 2015. – № 1 (32) – С. 257.

– *Нагороди, премії, відзнаки:*

Почесна грамота Міністерства культури УРСР (1990 р.); диплом I Всеукраїнського огляду-конкурсу самодіяльних хорових колективів імені М. Леонтовича (1989 р.); медаль лауреата II Всесоюзного фестивалю народної творчості (1989 р.); Подяка міського голови м. Полтави (2013 р.); грамоти архієпископа Полтавського і Миргородського Филипа (2011–2014 рр.).

– *Навчальні дисципліни, які викладає:*

хорове диригування; постановка голосу; практикум зі шкільного репертуару; поліфонія; аналіз музичних творів.

РЕМЕЗОВА Наталія Миколаївна

– *ORCID (ID):*

<http://orcid.org/0000-001-6358-454X>

– *Посада, науковий ступінь, учене звання, інші обов'язки:*

старший викладач кафедри музики, керівник Народного жіночого вокального ансамблю психолого-педагогічного факультету «Свічадо», керівник оркестрової групи Українського народного хору «Калина».

– *Освіта:*

закінчила Полтавське музичне училище імені М. Лисенка (1994 р.); Київський національний університет культури і мистецтв (1999 р.), здобула кваліфікацію викладача, диригента капели бандуристів, артиста оркестру (капели).

– *Наукові і творчі інтереси:*

формування музичної культури майбутнього вчителя засобами хорового мистецтва. Має 45 наукових і навчально-методичних праць, серед них 1 монографія (у співавторстві), 1 електронний підручник, 7 наукових статей у фахових і міжнародних виданнях, 7 публікацій у збірниках матеріалів конференцій, 7 навчальних програм; 30 аранжувань вокально-хорових творів; 20 концертних програм.

– *Основні публікації:*

1. Ремезова Н. М. Жіночий вокальний ансамбль «Свічадо» / Н. М. Ремезова // Кафедра музики Полтавського національного педагогічного університе-

ту імені В. Г. Короленка: ретроспективний аналіз : монографія / ПНПУ імені В. Г. Короленка ; редкол. : Г. С. Левченко (гол. ред.), Н. Ю. Дем'янюк, С. В. Вовченко, В. М. Гайдамака та ін. ; [уклад. О. О. Лобач]. – Полтава : АСМІ, 2014. – С. 235–241.

2. Ремезова Н. М. Оркестровий клас : електронн. підруч. для бакалаврів на пряму підготовки 6.020204 Музичне мистецтво / Н. М. Ремезова. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2008. – 108 с.

– *Нагороди, премії, відзнаки:*

лауреат III премії Національного конкурсу кобзарського мистецтва імені Г. Китастого (м. Київ, 2003 р.); лауреат II премії VII Всеукраїнського фестивалю-конкурсу «Дзвени, бандуро!» (м. Дніпропетровськ, 2004 р.).

– *Відеозаписи:*

1. Музика душі : відеOVERсія ювілейного концерту Народного жіночого вокального ансамблю «Свічадо» (50 хв., 2010).

– *Навчальні дисципліни, які викладає:*

оркестровий клас; постановка голосу; хорове диригування; хоровий клас.

ЯКОВЛЕВ Володимир Петрович

– *ORCID (ID):*

<http://orcid.org/0000-0003-4057-8897>

– *Посада, науковий ступінь, учене звання, інші обов'язки:*

старший викладач кафедри музики, концертмейстер оркестрової групи Українського народного хору «Калина» ПНПУ імені В. Г. Короленка.

– *Освіта:*

закінчив народне відділення Полтавського державного музичного училища ім. М. В. Лисенка (1987 р.); психолого-педагогічний факультет Полтавського державного педагогічного інституту імені В. Г. Короленка (1993 р.), здобув кваліфікацію вчителя початкових класів і музики.

– *Наукові і творчі інтереси:*

професійна підготовка вчителя музичного мистецтва в закладі вищої педагогічної освіти. Автор близько 30 наукових і навчально-методичних публікацій, з-поміж них 2 посібники, 8 навчальних програм, 4 наукові статті у фахових виданнях, 2 публікації у збірниках матеріалів закордонних конференцій.

– *Основні публікації:*

1. Яковлев В. П. Українська національна культура у творчій спадщині Т. Г. Шевченка / В. П. Яковлев, В. С. Ірклієнко // Т. Г. Шевченко в контексті мистецької освіти: до 200-річчя від дня народження : зб. наук. праць. – Харків : ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2014. – С. 177–181.

2. Яковлев В. П. Диригентсько-хорова діяльність В. М. Верховинця: основні етапи і специфіка / В. П. Яковлев, Н. Ю. Дем'янюк // Естетика і етика педагогічної дії : зб. наук. праць. – Київ – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2015. – Вип. 10. – С. 139–151.

– *Нагороди, премії, відзнаки:*

почесні грамоти Міністерства культури і мистецтв України (2005 р.), президії Українського фонду культури (2014 р.), міського голови м. Полтави (1999 р.), управління культури Полтавської обласної державної адміністрації (2009 р.), Полтавського обласної профспілки працівників освіти і науки України (2009 р.).

– *Навчальні дисципліни, які викладає:*

основний музичний інструмент; практикум зі шкільного репертуару; додатковий музичний інструмент.

МАТВІЙЧУК Богдан Євгенович

– *ORCID (ID):*

<http://orcid.org/0000-0001-6077-0937>

– *Посада, науковий ступінь, учене звання, інші обов'язки:*
асистент кафедри музики.

– *Освіта:*

закінчив психолого-педагогічний факультет ПНПУ імені В. Г. Короленка (2014 р.) та здобув кваліфікацію викладача музичних дисциплін.

– *Наукові і творчі інтереси:*

підготовка майбутніх учителів музики до використання ІКТ, формування етнокультурної компетентності майбутніх педагогів у неформальних мистецьких колективах. Має понад 10 публікацій, серед них 1 стаття в наукометричному виданні, 1 методичний посібник, 2 публікації у збірниках матеріалів конференцій за кордоном, 5 навчальних програм; 1 альбом авторської фортепіанної музики.

– *Основні публікації:*

1. Матвійчук Б. Використання інформаційно-комунікаційних технологій на уроках музичного мистецтва : метод. посіб. з курсів «Основи комп'ютерної грамотності для музикантів», «Основи звукорежисури», «Історія музики» для студ. напряму підготовки 6.020204 Музичне мистецтво / Наталія Сулаєва, Богдан Матвійчук. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2015. – 90 с.
2. Матвійчук Б. Є. Використання музичного програмного забезпечення в професійній діяльності вчителя музичного мистецтва / Б. Є. Матвійчук // ScienceRise : Pedagogical education. – 2015. – № 10/5 (15). – С. 67–71.
3. Матвійчук Б. Є. Використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі загальноосвітньої школи / Б. Є. Матвійчук // Nauka: teoria i praktyka – 2015 : materialy XI Miedzynar. nauk.-prakt. konf. – Przemysl : Nauka i studia, 2015. – Vol. 3 : Pedagogiczne nauki. Muzyka i zycie. Fizyczna kultura I sport. – С. 92–93.

4. Матвійчук Б. Є. Можливості використання звукових редакторів у роботі вчителя музичного мистецтва / Б. Є. Матвійчук / Новината за напреднали наука – 2017 : матеріали за XIII Междунар. научн. практ. конф. – София : Бял ГРАД-БГ, 2017. – Vol. 6 : Педагогически науки. Психология и социология. – С. 26–28.

– *Компакт-диски:*

1. Матвійчук Б. Є. Mezzo forte [звукзапис] : запис 10 авторських інструментальних композицій / авт. муз. і виконавець Богдан Матвійчук. – К. : Росток Рекордз, 2013. – 40 хв.

– *Навчальні дисципліни, які викладає:*

історія зарубіжної музики; основи комп'ютерної грамотності для музикантів.

ТРОХИМЕНКО Алла Олександрівна

– *Посада, науковий ступінь, учене звання, інші обов'язки:*

асистент і концертмейстер кафедри музики, організатор і громадський директор аудиторії-музею імені П. Т. Лиманського.

– *Освіта:*

закінчила Артемівське державне музичне училище за спеціальністю «Фортепіано» (1996 р.); психолого-педагогічний факультет Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, здобула кваліфікацію вчителя початкових класів і музики (2001 р.), магістра педагогічної освіти, викладача педагогіки та методик початкового навчання (2002 р.).

– *Наукові і творчі інтереси:*

історія педагогіки, виховний потенціал православної духовної музики XVII століття, інструментальна підготовка вчителя музичного мистецтва. Має понад 30 публікацій, серед них 1 монографія (у співавторстві), 1 хрестоматія (у співавторстві), 8 статей у фахових виданнях, 4 статті в закордонних виданнях, 16 публікацій у збірниках матеріалів конференцій.

– *Основні публікації:*

1. Трохименко А. О. Народний аматорський камерний хор імені П. Т. Лиманського / А. О. Трохименко // Кафедра музики Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка: ретроспективний аналіз : монографія / ПНПУ імені В. Г. Короленка ; редкол. : Г. С. Левченко (гол. ред.), Н. Ю. Дем'янюк, С. В. Вовченко, В. М. Гайдамака та ін. ; [уклад. О. О. Лобач]. – Полтава : АСМІ, 2014. – С. 209–221.
2. Трофименко А. А. Условия реализации воспитательного потенциала православной духовной музыки в общеобразовательных учебных заведениях / А. А. Трофименко // Педагогические проблемы музыкального образования : материалы заочн. междунар. научн.-практ. конф. – Воронеж : ВГПУ, 2013. – Вып. 4. – С. 58–63.

3. Трофименко А. А. Реализация воспитательного потенциала православной духовной музыки в современном образовательном пространстве / А. А. Трофименко // Музыкальное искусство и образование в современном социокультурном пространстве : материалы междунар. науч.-практ. конф. (Белгород, 13–14 март. 2014 г.) : в 3 ч. – Белгород : БГИИК, 2014. – Ч. 1. – С. 62–69.
4. Трохименко А. О. Виховна функція православної духовної музики / А. О. Трохименко // Естетика і етика педагогічної дії : зб. наук. праць. – Київ – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2015. – Вип. 12. – С. 87–95.
5. Трохименко А. А. Подготовка учителя к воспитанию личности средствами православной духовной музыки / А. А. Трофименко // Vědecké pokrok na přelomu tisyachaletých věd – 2017 : materiály XIII Mezinárodn. vědeck.-prakt. konf. – Praha : Publishing House «Education and Science», 2017. – Vol. 7. – С. 12–15.

– *Навчальні дисципліни, які викладає:*

основний музичний інструмент; практикум зі шкільного репертуару.

А. Є. Чернощоків, Т. В. Саєнко, І. М. Мужикова

КАФЕДРА ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

◆ ІСТОРІЯ КАФЕДРИ

Кафедра образотворчого мистецтва ПНПУ імені В. Г. Короленка бере свій початок у 1980 році, коли згідно із плановим замовленням Міністерства освіти СРСР було ухвалено відкрити 1981 року експериментальну спеціальність «Педагогіка і методика початкового навчання» з додатковою спеціальністю «Образотворче мистецтво» на базі педагогічного факультету Полтавського державного педагогічного інституту імені В. Г. Короленка. У 1980 р. за безпосередньою участю декана педагогічного факультету Нінель Степанівни Литвиненко і старшого викладача кафедри педагогіки і методики початкового навчання Ніни Іванівни Рибас було розроблено план експерименту й механізми його реалізації. Надалі щорічні звіти про хід експерименту розглядалися на координаційних нарадах Міністерства освіти СРСР у базових навчальних закладах Києва, Москви, Мінська й Тернополя.

У 1981 році на денне відділення педагогічного факультету було зараховано 60 студентів, які впродовж 5 років мали навчатися за додатковими спеціальностями «Образотворче мистецтво» і «Музика». Викладання рисунка, історії мистецтв, методики трудового навчання, методики образотворчого

Обговорення кафедрою образотворчого мистецтва навчально-методичних робіт студентів, 2011 рік.

мистецтва здійснювали викладачі кафедри педагогіки і методики початкового навчання – ст. викл. Н. І. Рибас, асист. Л. Г. Безуглова й О. Б. Унковський. У перші роки їхня діяльність була спрямована на вирішення широкого діапазону специфічних творчих завдань: розробку базової навчально-методичної документації, створення матеріально-технічної бази (спеціалізованих майстерень), заснування методичного фонду. Так, завдяки налагодженню Н. І. Рибас професійних контактів із кафедрою рисунка Московського державного педагогічного інституту імені В. І. Леніна (завідувач кафедри проф. М. М. Ростовцев) факультет одержав декілька десятків робіт московських студентів, з яких почалося формування методичного фонду дисциплін образотворчого циклу. За ініціативою доцента Ліоліни Григорівни Безуглової на кафедрі було створено центр естетичного виховання, організовано студентські групи поглибленого вивчення науково-творчих проблем, що знайшло втілення у тематиці та змісті дипломних робіт.

Кафедру образотворчого мистецтва було створено в 1985 році (наказ ректора № 63 к від 02.12.1985 р.), згодом (1999 р.), у зв'язку з об'єднанням кафедри методики естетичного виховання і хореографії й кафедри образотворчого мистецтва, утворено кафедру хореографії та образотворчого мистецтва (наказ № 149 к від 30.08.1999 р.). Наступна реорганізація кафедри хореографії та образотворчого мистецтва відбулася у 2003 р.: наказом ректора університету № 117 к від 03.09.2003 р. утворено кафедру образотворчого мистецтва. У зв'язку з відкриттям нової спеціальності 6.010100 Культурологія 01.06.2006 р. кафедру образотворчого мистецтва було перейменовано на кафедру образотворчого мистецтва і культурології (наказ № 39 р від 11.05.2006 р.). У 2007 р. кафедра образотворчого мистецтва знову стає відокремленим підрозділом.

Розвиток кафедри відбувався у співпраці із закладами науки, освіти та культури: відділом педагогічної естетики та етики Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, кафедрою образотворчого мистецтва Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, художньо-графічним факультетом Московського державного педагогічного інституту імені В. І. Леніна (тепер Московський педагогічний державний університет), Полтавським національним технічним університетом імені Юрія Кондратюка, Полтавським обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти імені М. В. Остроградського, Полтавською обласною організацією Національної спілки художників України, Полтавським художнім музеєм (галерея мистецтв) імені Миколи Ярошенка, Полтавським краєзнавчим музеєм, Полтавським літературно-меморіальним музеєм В. Г. Короленка, Миргородським державним керамічним технікумом імені М. В. Гоголя, Гадяцьким училищем культури імені І. П. Котляревського, міським методичним кабінетом управління освіти Полтавського міськвиконкому, Полтавською дитячою художньою школою, Обласним центром естетичного виховання учнівської молоді, загальноосвітніми навчальними закладами м. Полтави.

Всеукраїнський науково-практичний семінар
«Мистецтво в реаліях сучасної освіти», 2011 рік

Упродовж тринадцяти років кафедру образотворчого мистецтва очолювала талановитий педагог і художник, доцент Ніна Іванівна Рибас. Вона була включена до складу НМО (навчально-методичного об'єднання) з образотворчого циклу дисциплін мистецтва при Міністерстві освіти СРСР (м. Москва). Науковці розробляли нову концепцію професійної підготовки майбутнього вчителя образотворчого мистецтва в умовах педагогічного факультету. Творчою групою були підготовлені навчальні плани, програми з образотворчих дисциплін, методичні посібники та рекомендації. Плідна діяльність Н. І. Рибас як члена цієї групи та завідувача кафедри сприяла підтриманню на кафедрі творчої атмосфери, розвитку індивідуальності молодих викладачів, а також організації і становленню своєї науково-методичної школи професійної підготовки вчителя образотворчого мистецтва та початкового навчання.

У 1994–1996 роках кафедру очолювала доцент Любов Володимирівна Бичкова, а під час її навчання в докторантурі Інституту педагогіки і психології професійної освіти НАПН України в 1997–1999 рр. – доцент Тетяна Яківна Руденко. З 1999 по 2008 рік кафедрою образотворчого мистецтва знову керувала Л. В. Бичкова. Її зусиллями на факультеті в 1988 році було створено музей декоративно-ужиткового мистецтва. Цей музей – один із перших у педагогічних закладах України, у ньому зберігаються мистецькі твори відомих майстрів України, старовинні побутові речі Полтавщини, дипломні роботи студентів, водночас це навчальна аудиторія, у якій майбутні педагоги мають можливість безпосередньо на заняттях вивчати унікальні оригінальні твори декоративно-ужиткового мистецтва.

У цей період за ініціативою декана психолого-педагогічного факультету, кандидата педагогічних наук, доцента Н. Д. Карапузової відбулося відкриття аудиторії «Вернісаж» (1999 р.). У ній знаходяться твори, подаровані викладачами кафедри О. О. Бабенком, В. С. Бабенком, Л. В. Бичковою, І. М. Віцьком, Н. М. Дігтяр, В. Л. Мозоком, Ю. А. Мохіревою, Н. І. Рибас, котрі в різні роки працювали та нині працюють на психолого-педагогічному факультеті, а також офорти Л. Г. Безуглової у меморіальному куточку художниці.

У 2001–2004 роках Л. В. Бичкова очолює науково-дослідну лабораторію із проблем формування колористичної культури особистості, створену спільно з Інститутом педагогіки і психології професійної освіти НАПН України на базі кафедри хореографії і образотворчого мистецтва Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, здійснюючи теоретичне обґрунтування концепції безперервного розвитку колористичної культури особистості, дослідження та створення педагогічних умов формування колористичної культури особистості на різних етапах її розвитку від дошкільного віку до становлення як фахівця з педагогічної освіти.

Завдяки наполегливій праці очолюваного Л. В. Бичковою колективу вперше було ліцензовано спеціальності «Педагогіка і методика середньої освіти. Образотворче мистецтво» та «Культурологія» за освітньо-кваліфікаційними рівнями бакалавра, спеціаліста й магістра (ліцензія серії АВ 328606, рішення про видачу ліцензії ДАК від 24.04.2007 р., протокол № 66, наказ МОН України від 11.05.2007 р. № 1192 Л – видана 13.06.2007 р.) й акредитовано спеціальність «Педагогіка і методика середньої освіти. Образотворче мистецтво» за освітньо-кваліфікаційними рівнями бакалавра і спеціаліста (сертифікат серії НД ІУ № 171434, рішення ДАК від 22 червня 2004 р., протокол № 51, наказ МОН України від 01.07.2004 р. № 558) та магістра (сертифікат серії НД ІУ № 177331, рішення ДАК від 1 липня 2008 р., протокол № 72, наказ МОН України від 07.07.2008 р. 2180 Л).

У 2008–2013 роках кафедру очолювала кандидат педагогічних наук, доцент Ірина Мирославівна Мужикова. За її керівництва кафедрою здійснювалася підготовка фахівців освітньої галузі «Мистецтво» спеціальності «Образотворче мистецтво» освітньо-кваліфікаційних рівнів «бакалавр», «спеціаліст», «магістр» за навчальними планами, укладеними відповідно до державних стандартів освіти, з урахуванням нормативних актів та рекомендацій Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України.

Упродовж 1995–2012 років кафедрою образотворчого мистецтва спільно з Інститутом педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України та Полтавським художнім музеєм (галереєю мистецтв) імені Миколи Ярошенка було проведено 6 науково-практичних конференцій: Всеукраїнська науково-практична конференція «Проблеми естетичного виховання та художньої освіти в системі професійної підготовки вчителів» (17–19 травня 1995 р.); Всеукраїнська науково-практична конференція «Українська нитка в мистецтві килимарства, ткацтва, вишивки» (19–20 березня 1998 р.); Всеукраїнська

науково-практична конференція «Проблеми ревалоризації феномену української народної іграшки у сучасних культурно-освітніх умовах» (16–17 квітня 2003 р.); Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні аспекти модернізації художньо-педагогічної освіти» (21–22 квітня 2005 р.); Всеукраїнська науково-практична конференція «Образотворче мистецтво у контексті сучасності» (26–27 квітня 2007 р.); Всеукраїнська науково-практична конференція «Мистецтво в реаліях сучасної освіти» (22–23 квітня 2010 р.). Їхні результати опубліковано у часописах та збірниках наукових праць.

У творчому доробку викладачів кафедри – твори різних видів і жанрів образотворчого та декоративно-ужиткового мистецтва: проекти реставрації храмів та художнього рішення громадських споруд, живопис, графіка, килимарство, кераміка, декоративний розпис, малярство на склі, лялькарство. Кращі з них неодноразово експонувалися на престижних міжнародних, усеукраїнських та регіональних виставках, стали окрасою залів у державних та культурних установах, зберігаються в музейних та приватних колекціях. У 2011 році в Полтавському художньому музеї (галереї мистецтв) імені Миколи Ярошенка відбулася художня виставка творів викладачів кафедри образотворчого мистецтва, на якій експонувався 91 твір. Уперше ця подія відбулася у великій виставковій залі галереї.

У різні роки на кафедрі працювали доктор архітектури, професор В. М. Вадимов, народний художник України, професор І. М. Віцько, народний художник України, професор В. Ф. Геращенко, заслужений діяч науки і техніки України, доктор педагогічних наук, професор О. М. Пехота, доцент Л. Г. Безуглова, заслужений художник України, доцент В. Л. Мозок, кандидат економічних наук, доцент В. І. Рашковська, доцент Н. І. Рибас, старші викладачі Є. В. Буніч, С. Д. Дороненко, А. Є. Климко, Т. М. Кусайло, А. М. Тимошенко, Л. С. Тупікіна, І. А. Шипулін, О. Б. Унковський, асистенти Л. О. Верхола, О. В. Григор'єва, Н. М. Дігтяр, О. О. Кайдановська, О. В. Кванталіані, С. В. Кондратенко, М. М. Лобач, М. Ю. Орленко, О. М. Пшеннікова, Т. Ф. Рибас, С. Д. Рой, Л. А. Санік, Ю. В. Санік, О. В. Тойм, Л. І. Ямщикова, лаборанти О. С. Власова, К. В. Головка, Н. П. Динник, Н. П. Довгаль, Є. А. Зімниця, К. І. Лелюх, Н. В. Панченко, І. Б. Пивовар, Н. В. Ромашова, С. В. Донець, Н. С. Момот, С. І. Тимошенко, О. Ю. Шаптала.

За їхньою участю на кафедрі формувалися традиції підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва: О. М. Пехота – один із провідних українських фахівців у галузі професійної освіти – здійснювала керівництво магістерськими роботами у перші роки існування на кафедрі магістратури, зміцнюючи науковий потенціал керівників кваліфікаційних досліджень; В. І. Рашковська досліджувала проблему взаємозв'язку християнства та освіти в умовах сьогодення, результатом чого став захист нею докторської дисертації, неодноразово брала участь у міжнародних конференціях та симпозіумах, де були представлені країни Європи й Америки; Т. М. Кусайло – потужний художник-графік – активізувала творчий потенціал молодих викладачів та студентів (закладені нею підходи до навчання композиції в умовах

КАФЕДРА ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

педагогічного факультету продовжували І. А. Шипулін, О. О. Кайдановська); Л. С. Тупикіна понад 20 років забезпечувала високий естетичний рівень вимог до результатів навчальної діяльності студентів із методики трудового навчання та художньої праці; О. Б. Унковський сприяв сформованості у перших випускників кафедри креативних ознак професійного стилю діяльності.

З кафедрою образотворчого мистецтва була пов'язана професійна діяльність видатних полтавських митців: народного художника України, майстра української порцеляни Івана Михайловича Віцька (1930–2011); заслуженого художника України, автора творів у жанрі портрета, пейзажу, натюрморту Валерія Леонтійовича Мозока (1940–2008); члена Національної спілки художників України Ліоліни Григорівни Безуглової (1950–1994).

Народний художник України І. М. Віцько працював на кафедрі у 1998–2005 роках. Його роботи репрезентували високий мистецький рівень українського декоративно-ужиткового мистецтва впродовж чотирьох десятиріч. Твори І. М. Віцька експонувалися на американському (Лос-Анджелес), європейському (Братислава, Велико Тирново, Вільнюс, Загреб, Мінськ, Москва, Париж, Прага, Рига, Слупськ, Таллінн) та азійському (Алма-Ати, Ашхабад, Ташкент, Томськ, Улан-Батор, Хабаровськ) континентах, а також представлені в музейних зібраннях Дніпропетровська, Києва, Москви, Полтави, інших міст України та близького зарубіжжя. Творам І. М. Віцька притаманна висока культура, образність художнього мислення, поєднання національних традицій, сучасне осмислення. До визначних зразків сучасної художньої кераміки належать: сервізи для чаювання «Червона квітка» (1958), «Плахта» (1960), «Золотистий» (1976), «Ювілейний» (1972); набір чайників «Софія Київська» (1981); декоративні вироби

Виставка творчих робіт студентів кафедри образотворчого мистецтва «Натхненні традицією» в залі Полтавського краєзнавчого музею. Березень-травень 2013 року

«Лтава» (1974), «Дівчина з куманцем», «Енейці» (1976); набір «Гуцульська сім'я» (1975); вази «Галя» (1976), «Кочубеївські дуби» (1977); тематичні вази й тарелі, присвячені Т. Шевченкові (1963) та І. Котляревському (1993), вази з орнаментальними мотивами доби Трипілля (1998), «Каплички» (2000).

У 1994–2008 роках на кафедрі працював видатний живописець, заслужений художник України, доцент В. Л. Мозок – автор творів у жанрі портрета, пейзажу, натюрморту, які експонувалися більш ніж на 80 виставках у Болгарії, Італії, Німеччині, Росії, Україні. Упродовж 1993–1995 років він очолював правління Полтавської обласної організації Національної спілки художників України. Твори В. Л. Мозока зберігаються в музеях та приватних зібраннях України, Австрії, Бельгії, Греції, Грузії, Ізраїлю, Італії, Канади, Німеччини, Росії, Сінгапуру, США. Головні з них – «Автопортрет» (1977), «Портрет О. Великодної» (1989), «Портрет малювальниці Параски Біляк» (1990), «Сонце сідає» (1990), «Соняшники» (1994), «Берези» (1997), «Чорнобривці» (1998), «Натюрморт із соняшниками» (1999), «Свято. Портрет В. Данилейка» (1999), «Квіти сонця» (2001), «Затишок» (2001), «Польові ромашки» (2003), «Дем'янівські квіти» (2004), «На хуторі» (2005), «Калиновий край» (2006), «Тепла осінь» (2006). Пензлю відомого митця належить цикл портретів видатних керамістів Полтавщини, що експонується в Національному музеї-заповіднику українського гончарства в Опішному. Репродукції творів художника друкувалися в часописах «Україна», «Ранок», «Декоративне мистецтво», альбомах та персональних каталогах.

Л. Г. Безуглова, член Національної спілки художників України, працювала на кафедрі у 1981–1994 роках. Автор творчих робіт у галузі графіки та живопису: «Українська пісня» (1975), «Маруся Чурай» (триптих, 1984), «Кармен сюїта» (1988), «Чураївна» (1988), «Гене́за» (1988), серії робіт «Світанок» (1989), «Різдво» (1989), «Ностальгія» (1991). Твори Л. Г. Безуглової зберігаються у приватних зібраннях Польщі, Канади, США, Німеччини, Швеції. У 2000 році в університеті запроваджена стипендія імені Л. Г. Безуглової, яка призначається кращим студентам спеціальності за успіхи у творчій діяльності.

У факультетській аудиторії «Вернісаж» у пам'ять про визначних художників-педагогів відкрито меморіальні куточки.

Серед випускників кафедри – талановиті художники, майстри народної творчості, педагоги, вчителі образотворчого мистецтва загальноосвітніх закладів, керівники гуртків та художніх студій. У різні роки на кафедрі працювали її випускники: 1987-го – А. Є. Климко, М. Ю. Орленко, Л. І. Ямщикова, 1996-го – А. М. Тимошенко (Московець), І. А. Шипулін, 1994-го – Т. Ф. Рибас, 2008-го – Н. М. Дігтяр (Ковальчук), 2011-го – С. В. Донець, 2013-го – О. Ю. Шаптала (Кальницька). Продовжують науково-викладацьку роботу О. М. Кушніренко (Говоренко), І. М. Мужикова (Аліман), Т. В. Саєнко (Коваленко), О. О. Перепелиця.

Активними учасниками художнього життя Полтавщини є випускники кафедри – член Національної спілки художників України, завідувач відділу

науково масової та виставкової роботи Полтавського художнього музею (галерея мистецтв) імені Миколи Ярошенка А. Тимошенко; працівники галереї – член Національної спілки майстрів народного мистецтва України Н. Дмитренко й магістрант кафедри П. Ломака, члени Національної спілки художників України М. Рожнятовська, Ю. Сторожева, брати В. та Ю. Панченки, О. Пушкарьова; члени Національної спілки майстрів народного мистецтва України Т. Ваценко (Макогін), Н. Дігтяр, Т. Кобзар, Д. Король, С. Сорока (Качан).

На Полтавщині добре знають діяльність педагогічно-творчу діяльність колишнього директора дитячої художньої школи м. Полтави І. А. Катюк; керівників дитячих студій образотворчого мистецтва «Веселка» та «Маленький принц» І. А. Шипуліна та Ю. В. Ілляшеву (Бокарева), вихованці яких неодноразово ставали переможцями всеукраїнських та регіональних конкурсів дитячого малюнка; учителів образотворчого мистецтва Л. М. Андрієвської (Чернишової), О. В. Гнидіної (Демочко), О. Л. Єфименко, О. В. Лелюх, О. П. Медяник (Владімірової), А. А. Шандиби, І. А. Шипуліна, котрі в різні роки були лауреатами міського та обласного етапів Всеукраїнського конкурсу «Учитель року».

◆ КАФЕДРА СЬОГОДНІ

З березня 2013 року кафедру очолює народний художник України, доцент Анатолій Євгенович Чернощоків. За його активною участю було успішно акредитовано спеціальність «Образотворче мистецтво» за освітньо-кваліфікаційним рівнем магістра та ліцензовано спеціальність «Середня освіта (Образотворче мистецтво)» за освітньо-кваліфікаційними рівнями бакалавра й магістра.

Нині у складі кафедри – заслужений діяч мистецтв України, доцент Ю. О. Самойленко; кандидати педагогічних наук, доценти Т. В. Батієвська, Т. В. Саєнко, Ю. А. Мохірева, І. М. Мужикова; доцент О. К. Тарасенко, старші викладачі: заслужений майстер народної творчості України О. О. Бабенко, В. С. Бабенко, О. М. Кушніренко; асистент О. О. Перепелиця, лаборанти О. А. Дудник, А. В. Сухоробрий.

Навчальні плани підготовки фахівців з образотворчого мистецтва укладено з урахуванням наступності та послідовності, вони спрямовані на реалізацію системного підходу до формування творчого, професійно та науково підготовленого спеціаліста, на інтеграцію всіх блоків дисциплін та їхню орієнтацію на кінцевий результат – високу якість підготовки вчителя образотворчого мистецтва. Структура навчальних планів забезпечує організацію підготовки вчителів образотворчого мистецтва згідно з вимогами Болонських угод.

Сутністю підготовки фахівця обумовлюється логіка розподілу дисциплін навчального плану між семестрами за принципом від часткового до загального, від конкретного до абстрактного, від практичного до аналітичного.

КАФЕДРА ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

ного. Тому спочатку вивчаються дисципліни переважно поглибленої фахової підготовки, потім – здебільшого узагальнювального характеру.

Класичний напрям підготовки майбутніх фахівців забезпечується нормативними дисциплінами «Рисунок», «Пластична анатомія» (В. С. Бабенко, Ю. О. Самойленко, А. Є. Чернощоків), «Живопис» (О. О. Бабенко, О. К. Тарасенко), «Композиція» (О. О. Перепелиця), «Скульптура» (В. С. Бабенко). Вибірковий складник утворюють курси «Основи кольорознавства» (О. К. Тарасенко), «Основи перспективи» (О. О. Перепелиця).

Частина навчального часу відводиться на курси прикладного спрямування: «Художньо-прикладна графіка» (Ю. А. Мохірева), «Комп'ютерний дизайн», «Вишивка» (Т. В. Батієвська), «Декоративно-прикладне мистецтво» (О. М. Кушніренко), «Розпис» (Ю. А. Мохірева), «Килимарство» (О. О. Бабенко).

Методичну підготовку майбутніх учителів до керування образотворчою діяльністю школярів забезпечують курси «Методика викладання образотворчої діяльності» та «Педагогічний малюнок» (І. М. Мужикова).

Наукові пошуки викладачів кафедри знайшли відображення в дисциплінах «Педагогічне кольорознавство» та «Колористична культура» (Л. В. Бичкова), «Методика організації образотворчої діяльності у позашкільних закладах», «Теорія і методика спеціальної образотворчої освіти» та «Методика викладання образотворчих дисциплін у вищій школі» (І. М. Мужикова), «Народне мистецтво країн світу» та «Декораційне мистецтво» (О. М. Кушніренко), «Лялькарство», «Традиції українського національного вбрання» (Т. В. Саєнко), «Психологія мистецтва» (Т. Ф. Рибас).

Практична підготовка майбутніх учителів образотворчого мистецтва здійснюється під час навчальних (пленер, педагогічна, методична) та вироб-

Ректор університету М. І. Степаненко, викладачі та почесні гості на урочистому відкритті художньої виставки за підсумками мистецького пленеру студентів кафедри образотворчого мистецтва, присвяченої 70-річчю присвоєння університету імені В. Г. Короленка та 35-річчю відкриття спеціальності «Образотворче мистецтво». Полтава, галерея «АРТ-МІСІЯ», 3.11.2016 р.

ничих педагогічних практик у загальноосвітніх, позашкільних і вищих навчальних закладах міста й області.

Викладачами кафедри здійснюється розробка необхідного навчально-методичного забезпечення відповідно до вимог сьогодення: електронних підручників, посібників, навчально-контролювальних програм.

Наукові пошуки викладачів, спрямовані у поле мистецької освіти, об'єднані загальною темою «Теорія і методика формування художньої культури особистості на різних етапах її розвитку», яка реалізується викладачами кафедри в теоретико-методичному та художньо-творчому аспектах. Результатом наукових досліджень викладачів кафедри став захист кандидатських дисертацій зі спеціальностей 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» (у 1996 р. – «Формування базових знань з кольорознавства в учителів початкових класів» (Л. В. Бичкова), у 2007 р. – «Художній розпис у змісті професійної підготовки майбутнього вчителя образотворчого мистецтва» (Ю. А. Мохірева), у 2014 р. – «Проектування навчального процесу засобами інформаційних технологій у фаховій підготовці майбутніх учителів образотворчого мистецтва» (Т. В. Батієвська)) і 13.00.02 «Теорія та методика навчання образотворчого мистецтва» (у 2002 р. – «Формування творчої активності молодших школярів засобами української народної іграшки» (Т. В. Коваленко (Саєнко))); у 2004 р. – «Формування творчого мислення майбутніх учителів образотворчого мистецтва у процесі вивчення основ композиції» (О. О. Кайдановська); у 2005 р. – «Методика формування базових знань та вмінь з образотворчого мистецтва в майбутніх учителів початкових класів» (І. М. Мужикова)). Працюють над завершенням дисертацій: докторської – Т. В. Саєнко, І. М. Мужикова, кандидатських – О. М. Кушніренко, О. О. Перепелиця.

Про науковий та фаховий імідж викладачів кафедри свідчить залучення їх до опонування дисертацій зі спеціальностей 13.00.02 «Теорія та методика навчання (образотворче мистецтво)» (І. М. Мужикова, Ю. А. Мохірева) та 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» (Л. В. Бичкова, Ю. А. Мохірева) у спеціалізованих учених радах Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, Рівненського державного гуманітарного університету; рецензування авторефератів, наукової та навчально методичної продукції.

Доценти кафедри І. М. Мужикова, Ю. А. Мохірева, Т. В. Саєнко керують написанням кандидатських дисертацій.

Викладачі кафедри беруть активну участь у роботі міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференцій з питань педагогічної та мистецької освіти.

Традиційним є щорічний всеукраїнський науково-практичний семінар кафедри «Мистецтво в реаліях сучасної освіти», присвячений питанням мистецької освіти та художньої творчості. Започаткований 2013 року, він проводиться спільно з Полтавським художнім музеєм (галерея мистецтв) імені Миколи Ярошенка (директор О. М. Курчакова), Полтавським краєзнавчим

музеєм імені Василя Кричевського (директори К. Б. Фесик (2000–2016 рр.), О. Б. Супруненко (з 2016 р.)), методичним об'єднанням учителів художньо-естетичних дисциплін міського методичного кабінету управління освіти Полтавського міськвиконкому (роботу об'єднання тривалий час очолювала випускниця кафедри 1986 р. А. М. Тимошенко (Московець), нині очолює випускниця кафедри 1993 р. О. В. Гнидіна (Демочко)).

Неперервність наукових традицій кафедри забезпечується співпрацею її викладачів (Т. В. Батієвська, О. О. Бабенко, Л. В. Бичкова (до 2014 р.), О. М. Кушніренко, Ю. А. Мохірева, І. М. Мужикова, Т. В. Саєнко) з Малою академією наук. У межах спільної діяльності викладачами кафедри здійснюється консультування юних науковців та рецензування наукових робіт секції «Мистецтвознавство». Т. В. Саєнко входить до складу журі II етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів членів Полтавського територіального відділення Малої академії наук України.

Особливою рисою професійної діяльності викладачів кафедри образотворчого мистецтва є поєднання педагогічної та художньо-творчої діяльності. Митці активно експонують свої твори на міжнародних, усеукраїнських, регіональних та персональних виставках. Традиційною стала їхня участь у художніх акціях, які проводять Полтавська обласна організація Національної спілки художників України та Полтавський художній музей (галерея мистецтв) імені Миколи Ярошенка.

Твори викладачів кафедри опубліковані у каталогах:

1. 70-річчя Національної спілки художників України / редкол. В. А. Чепелик та ін.; упоряд. І. М. Волощук, О. В. Боковня. – К., 2009. – 504 с. – іл. 706. (О. О. Бабенко, Ю. О. Самойленко).
2. Віктор Бабенко. Серія «Художники Полтавщини». – Полтава : АСМІ, 2010 – 16 с. – іл. 50.
3. Кращий твір року (2012–2015). Всеукраїнська виставка-конкурс народного мистецтва / авт.-упоряд. Є. Шевченко, В. Корнієнко. – К. : Народні джерела, 2012 – 96 с., іл. (О. О. Бабенко, Ю. А. Мохірева, Т. В. Саєнко).
4. Микола Гоголь. Україна і світ : каталог творів. – К., 2009. – 96 с. (В. С. Бабенко, О. О. Бабенко, Ю. А. Мохірева, Ю. О. Самойленко).
5. Мистецтво замість гармат: Міжнародний мистецький проект. – Полтава : Говоров С. В., 2009. – 40 с. (В. С. Бабенко, О. О. Бабенко, Ю. А. Мохірева, Ю. О. Самойленко).
6. Образотворче мистецтво Полтавщини 1970–2005 : альбом / авт. проекту Ю. Самойленко. – Полтава : ВАТ «Видавництво «Полтава», 2005. – 200 с. (В. С. Бабенко, О. О. Бабенко, Ю. А. Мохірева, Ю. О. Самойленко).
7. ООНХУ 45 років : альбом [упоряд. О. А. Білоусько, В. М. Ханко]. – Полтава : АСМІ, 2016. – 172 с. (О. О. Бабенко, Ю. А. Мохірева, О. О. Перепелиця, Ю. О. Самойленко, О. К. Тарасенко).
8. Сповідуємо Україну. Всеукраїнська художня виставка до 10-річниці Незалежності України «Історія і сучасність в образотворчому мистецтві України. 1991–2001» : альбом / ред.-упоряд. М. Маричевський. – К. : Журнал «Образотворче мистецтво», 2001. – 108 с. – іл. (Ю. О. Самойленко).
9. Українська графіка другої половини XX – початку XXI століття з приватної збірки Олексія Петренка : альбом-каталог / [упоряд.: О. М. Петренко, О. А. Бі-

- лоусько]. – Полтава : АСМІ, 2012. – 112 с., іл. (В. С. Бабенко, Ю. А. Мохірева, Ю. О. Самойленко, О. К. Тарасенко).
10. Український натюрморт другої половини ХХ – початку ХХІ століття з приватної збірки Олексія Петренка : альбом-каталог / [упоряд. О. М. Петренко, О. А. Білоусько] – Полтава : АСМІ, 2011. – 92 с., іл. (Ю. А. Мохірева, Ю. О. Самойленко).
  11. Український пейзаж з приватної збірки Олексія Петренка : альбом-каталог / [упоряд. О. М. Петренко, О. А. Білоусько] – Полтава : АСМІ, 2013. – 152 с., іл. (В. С. Бабенко, Ю. А. Мохірева, Ю. О. Самойленко, О. К. Тарасенко).
  12. Художня виставка з нагоди 40-річчя ПОО НСХУ : каталог. – Полтава : АСМІ, 2010. – 20 с., іл. (В. С. Бабенко, О. О. Бабенко, Ю. А. Мохірева, Ю. О. Самойленко).
  13. Художня виставка : каталог творів викладачів кафедри образотворчого мистецтва ПНПУ імені В. Г. Короленка. Серія «Художники Полтавщини». – Полтава : АСМІ, 2012. – 28 с. – іл. 61. ((В. С. Бабенко, О. О. Бабенко, Л. В. Бичкова, О. М. Кушніренко, Ю. А. Мохірева, І. М. Мужикова, О. О. Перепелиця, Т. Ф. Рибас, Т. В. Саєнко, Ю. О. Самойленко).
  14. Юлія Мохірева. Серія «Художники Полтавщини». – Полтава : АСМІ, 2012 – 16 с. – іл. 31.
  15. Юрій Самойленко. Серія «Художники Полтавщини». – Полтава : АСМІ, 2006 – 16 с. – іл. 17.

Творча діяльність викладачів кафедри представлена у Т. 9 енциклопедичного видання *Полтавіка. Полтавська енциклопедія [Текст] = Poltavika Poltava Encyclopaedia : у 12 т. / голов. ред. О. А. Білоусько ; Центр дослідж. іст. Полтавщ. Полт. обл. ради. – Полтава : АСМІ, 2015. – 755+ССХVI с., іл., схеми.*

Завідувач кафедри Анатолій Євгенович Чорнощоків як художник-експозиціонер керував створенням музейних експозицій Національного музею-заповідника М. В. Гоголя (с. Гоголеве), Державного музею-заповідника «Поле Полтавської битви» (м. Полтава), музею-заповідника А. С. Макаренка (с. Ковалівка), Лубенського краєзнавчого музею, експозиції виставки «Експо-93» (м. Штудгарт, Німеччина). Він автор проектів храму та іконостасу храму Віри, Надії, Любові та матері їх Софії (м. Полтава), інтер'єру Палацу дозвілля «Листопад» (м. Полтава), реконструкції центральної історичної частини міста Полтави. Художник брав участь у відновленні Свято-Успенського собору (м. Полтава), проектах благоустрою парків та скверів міста, створював експозиції Музею театру і кіно (м. Київ), Музею О. В. Суворова (м. Очаків), Музею-садиби І. П. Котляревського (м. Полтава).

Кандидат педагогічних наук, доцент Юлія Анатоліївна Мохірева – член Національної спілки художників України, лауреат премії імені Миколи Ярошенка 2011 року, авторка творів у галузі живопису, графіки, полтавського розпису. Основні з них – «Весілля» (1992), «Зачарований Гоголь» (2009), «Охоронець полтавського Всесвіту» (2009), «Хай не розлучать нас дороги» (2007), триптих «Воскресаю тобою у небо...» (2010), «Квіти від тебе» (2011) – були представлені на міжнародних та всеукраїнських виставках у Дніпропетровську, Києві, Хмельницькому, Полтаві. Персональні виставки (1993, 1998,

2009 рр.) мисткиня мала у художньому салоні Полтавської обласної організації НСХУ, галереї сучасного мистецтва «АРТ-місія» (м. Полтава).

Кандидат педагогічних наук, доцент, майстер народної творчості, член Національної спілки майстрів народного мистецтва України Тетяна Валентинівна Саєнко – автор творів у галузі українського лялькарства та авторської ляльки. Основні з них – «Наречена» (2003), «Матуся» (2004), «Мар'яна» (2006), «Дівчина з куманцем» (2009), «Господарочка» (2010), «Сусідки» (2010), «Сім'я» (2010), «Весняне коло» (2010), «Гадяцька красуня» (2011), «Перша онука» (2011), «Василина» (2011), «Дівчина із Зіньківщини» (2013), «Сестрички» (2014), «Молода бабуся» (2015), «Дівчата» (2016), «Вишивала рушничок» – експонувалися на всеукраїнських та міжнародних виставках у Варшаві, Києві, Полтаві. Майстриня є ініціатором проведення в Полтаві циклу виставок, які популяризують мистецтво українського традиційного лялькарства.

Голова правління Полтавської обласної організації Національної спілки художників України, заслужений діяч мистецтв України, кавалер орденів Святого рівноапостольного князя Володимира Великого III-го ступеня (2006) та Святого архістратига Михаїла (2011), доцент кафедри Юрій Олексійович Самойленко є організатором художньо-творчого життя Полтавщини, ініціатором мистецьких акцій, які систематично проводяться в Полтавському художньому музеї (галереї мистецтв) імені Миколи Ярошенка. Зокрема, великодньої виставки «Світ Божий, як Великдень» (2000), виставки пам'яті І. П. Котляревського (2003), виставок «Український краєвид» (2005), «Микола Гоголь. Україна і світ» (2009), «Дороги Гоголя. Полтава – С.-Петербург» (2012). Ю. О. Самойленко – упорядник каталогів мистецької продукції пол-

Підсумки першого етапу Всеукраїнської студентської олімпіади з живопису.
Доцент Ю.О. Самойленко та переможці Євген Рудопісов (I місце), Іван Герцунь (II місце),
Анастасія Макуха (III місце)

тавських художників, у тому числі каталогів вищезгаданих мистецьких акцій. Автор гобеленів «Вознесіння» (1997), «Троянди і виноград» (1998); вітражів «Спаситель», «Святі Кирило та Мефодій», «Преподобні Антоній і Феодосій» для Покровської церкви в Полтаві (1996); картин «Спас нерукотворний» (1995), «Пророк М. Гоголь», «Зелена неділя. Спогади надій» (2009); живописних робіт «Свіча пам'яті» (2004), «Тайна пришествя» (2005), «Микола Гоголь» (2010), «Полтавські дзвони» (2012), «Вітер з моря» (2012), «Вавілонська вежа» (2013), «Та не однаково мені...» (2014), «Зоре моя вечірняя...» (2014), «Осінь в Михайликах» (2014). Персональні виставки творів митця відбулися в Полтаві у 2007, 2011, 2017 роках.

Доцент кафедри Олександр Кирилович Тарасенко – графік, аквареліст, живописець, член Національної спілки художників України, постійний член міжнародних та всеукраїнських конкурсів живопису й декоративно-прикладного мистецтва, учасник усеукраїнських та обласних художніх виставок. Основні його твори – «Азовський степ» (2008), «Полтава. Успенський собор» (2008), «Корпусний сад узимку» (2009), «Останній лід» (2011), «Річка Обіточна» (2015), «Сонце сідає» (2015), «Верби при дорозі» (2015), «Тече річка невеличка» (2016), «Соняшники» (2016). Персональні виставки митця відбулися в Полтаві (2003, 2010 рр.) і Гадячі (2011 р.).

Старший викладач кафедри Віктор Савелійович Бабенко – художник декоративного мистецтва, дизайнер, автор монументальних розписів, творів у галузі живопису, графіки, скульптури, поліграфічного дизайну. Зробив проєкт відтворення інтер'єру Хрестовоздвиженського храму Хрестовоздвиженського монастиря у Полтаві (у співавторстві з О. Петровим та О. Рясним у 1989–1991 рр.); проєкт відтворення іконостасу для Хрестовоздвиженського монастиря (у співавторстві з Р. Ругаловим у 1991–1993 рр.). Разом із групою студентів розробив оформлення університетських музеїв В. О. Сухомлинського, В. М. Верховинця, музею історії психолого-педагогічного факультету. За його ескізами виготовлено меморіальні дошки Юрію Кондратюку, викладачам і студентам Полтавського педагогічного інституту, які загинули в роки Другої світової війни. Художник є автором розпису на честь 1100-річчя м. Полтави в холі корпусу ПНПУ № 1, погруддя В. Г. Короленка (корпус № 2), ескізів прапора й герба університету та емблеми психолого-педагогічного факультету. Також є одним з авторів та укладачем ґрунтового видання «Полтава на межі двох століть: історико-архітектурний нарис». Він створив цикл малюнків реконструкцій історичних краєвидів Полтави. Основні живописні твори художника – «Край дикого поля» (1986), «Предвічний храм» (триптих) (1989), «Народження Венери. Присвячення Сальвадору Далі» (1990), «Іван Богослов» (1991), «Античний міф» (1993), «Забута притча» (2006), «Одвічний Мамай» (2006), «Створення світу» (2007) – експонувалися на виставках у Хмельницькому (1995 р.), Полтаві (2007, 2017 рр.) та опубліковані в каталогах. Персональні виставки творів митця відбулися в Харкові (2010 р.), Полтаві (2013, 2017 рр.).

Старший викладач кафедри образотворчого мистецтва Олександр Олексійович Бабенко – член Національної спілки художників України, член Національної спілки майстрів народного мистецтва України, Міжнародної текстильної асоціації, заслужений майстер народної творчості України, кавалер ордена «За заслуги» III ступеня, автор килимів, гобеленів, картин. У 1992 році його килим «Осінні барви» було виставлено у штаб-квартирі ЮНЕСКО в Парижі з нагоди 1500-річчя Києва. Килим «Квітуча земля» (1984) прикрашає кабінет Президента України, серія його гобеленів виставлена в Центрі культури і бізнесу в Афінах та українському посольстві в Греції (2006). Основні твори О. О. Бабенка – килими «Білі квіти» (1979), «Вечірній» (1982), «Осінні барви» (1982), «Квітуча земля» (1984), «Кобзарева пісня» (1989), «Моя Україна» (2006), «Райські птахи» (2008), «Український соняшник» (2009), «Полтавська родина» (2009), «Світ Котляревського» (2010), «Полтавські самоцвіти» (2011) – експонувалися на всеукраїнських та міжнародних виставках у Лодзі (Польща), Москві (Росія), Парижі, Ренні (Франція). Персональні виставки творів митця пройшли в Національному художньому музеї (м. Київ, 2000 р.), Полтавському художньому музеї (галереї мистецтв) імені Миколи Ярошенка (м. Полтава, 2000 р.), містах Аалені (Німеччина, 2001 р.), Фільдерштадті (Німеччина, 2003 р.), Афінах (Греція, 2006, 2007 рр.), Гамбурзі (Німеччина, 2011, 2012 рр.), Києві (2014 р., 2017 р.), Решетилівці (2014 р.), Полтаві (2015, 2016 рр.). Репродукції творів О. О. Бабенка неодноразово друкувалися в альбомах, часописах «Образотворче мистецтво» та «Народне мистецтво». О. О. Бабенко – автор наукового проекту «Традиції рослинного килимарства селища Решетилівка Решетилівського району Полтавської області», поданого на експертну раду Міністерства культури України з питань включення елементів до Нацпереліку нематеріальної спадщини.

Асистент кафедри Олена Олегівна Перепелиця – художник-графік, член молодіжного об'єднання Національної спілки художників України (з 2002 р.), автор графічних композицій «Чай на траві» (2000), «Осітній натюрморт» (2002), «Сон на Різдво» (2003); серій графічних робіт «Церкви Полтавщини» (2009), «Місячне диво» (2008); ілюстрацій до збірки оповідань Петра Дениска «Казки для Іванка» (2010) та віршів Надії Гринь «Барви року» (2010). Мала кілька персональних виставок у Полтаві (1999, 2003, 2008, 2014 рр.).

Активно залучаються до наукової і творчої співпраці студенти й магістранти кафедри, котрі беруть участь у щорічних студентських науково-практичних конференціях, які проводяться на психолого-педагогічному факультеті, друкують матеріали у збірнику наукових праць «Наукові здобутки студентів і магістрантів – освіти XXI століття». Ретроспективні й тематичні виставки творчих робіт студентів відбуваються в Художньому салоні Полтавської обласної організації НСХУ та Полтавському художньому музеї (галереї мистецтв) імені Миколи Ярошенка, Полтавському краєзнавчому музеї імені Василя Кричевського, Полтавській обласній бібліотеці імені І. П. Котляревського, Полтавському літературно-меморіальному музеї В. Г. Короленка, Полтавському літературно-меморіальному музеї Панаса Мирного. Студенти

й магістранти долучаються до роботи Містечка майстрів у Полтаві, проведення майстер-класів для учителів та учнів міста й області, щосеместрово організують виставки-перегляди своїх навчальних та самостійних робіт у приміщеннях факультету.

Ще у 1986 році на кафедрі започаткувалася традиція виконання кращими студентами дипломних робіт. 1990 року вперше в Полтавському державному педагогічному інституті обов'язковий захист дипломних робіт з образотворчого мистецтва було впроваджено для всіх студентів випускного курсу. Ця традиція збережена і продовжує розвиватися. Нині під керівництвом викладачів кафедри виконуються бакалаврські та магістерські кваліфікаційні роботи. Їхня тематика охоплює найрізноманітніші проблеми образотворчого мистецтва та мистецької освіти. Упродовж терміну виконання наукових робіт студенти мають можливість дослідити історичний аспект обраної проблеми, з'ясувати її теоретичні основи, підготувати відповідні методичні рекомендації, ефективність яких перевіряється у процесі експериментальної роботи під час проходження магістрантами виробничої науково-педагогічної практики на базі психолого-педагогічного факультету. Практична частина кваліфікаційної роботи є авторським твором, у якому випускникові надається можливість продемонструвати власні художньо-творчі здібності. Стали традицією мультимедійні презентації досліджень та виданої навчально-методичної продукції на захисті кваліфікаційних робіт. За результатами кваліфікаційних досліджень магістранти спільно з викладачами здійснюють видання навчально-методичних матеріалів, які використовуються у процесі підготовки майбутніх учителів.

На кафедрі працюють 11 проблемних груп, керівниками яких є А. Є. Чернощоків («Вивчення актуальних мистецьких проблем та художніх традицій Полтави XVIII–XX століть»), Т. В. Батієвська («Використання інформаційних

Викладачі та студенти кафедри здійснили оформлення кімнати для відпочинку Новосанжарського будинку-інтернату

технологій у процесі навчання образотворчого мистецтва»), Ю. А. Мохірева («Вивчення художніх особливостей розпису»), І. М. Мужикова («Дослідження історії та теорії навчання образотворчого мистецтва у закладах освіти України»), Т. В. Саєнко («Методика вивчення різних видів народного мистецтва в загальноосвітній школі та спеціалізованих закладах освіти»), Ю. О. Самойленко («Релігійні засади православного мистецтва»), О. К. Тарасенко («Методика вивчення живопису в закладах освіти»), О. О. Бабенко («Методика вивчення традицій народного мистецтва України»), В. С. Бабенко («Конструктивний рисунок як основа фахової підготовки майбутнього вчителя образотворчого мистецтва»), О. М. Кушніренко («Декоративно-ужиткове мистецтво в системі підготовки вчителя образотворчого мистецтва»), О. О. Перепелиця («Вивчення законів композиції учнями загальноосвітніх шкіл та майбутніми вчителями образотворчого мистецтва»).

Щороку студенти та магістранти спеціальності «Образотворче мистецтво» беруть участь у всеукраїнських конкурсах наукових робіт, олімпіадах, конкурсах живопису й мають суттєві здобутки. Зокрема, у I Всеукраїнському конкурсі із живопису імені Адальберта Ерделі серед студентів вищих навчальних закладів мистецького спрямування III–IV рівня акредитації або класичного педагогічного університету (м. Ужгород, 2015 р.) студентка К. Алтанченко посіла II місце (керівник – доц. О. К. Тарасенко), А. Кобрись – III (керівник – ст. викл. О. О. Бабенко), на X Міжнародному молодіжному фестивалі гончарства (сmt. Опішне Зінківського району Полтавської області, 2016 р.) В. Юрченко посіла III місце (керівник – ст. викл. О. О. Бабенко).

Важливим напрямом діяльності кафедри є залучення майбутніх педагогів до художньо-творчих проектів. Традиційно студенти та магістранти беруть участь у оздобленні інтер'єрів і літніх майданчиків загальноосвітніх навчальних закладів та інших установ і організацій Полтави, демонструють свої художні вміння під час проведення майстер-класів із петриківського та полтавського розпису, лялькарства, малярства на склі, писанкарства, бісероплетіння для школярів міста та області. Живописні та декоративні твори прикрашають стіни університетської бібліотеки, кабінетів факультету. Для великої та малої актових зал університету виготовлені монументальні декораційні лаштунки.

Кращі студентські роботи експонувалися в Полтавському краєзнавчому музеї імені М. Кричевського (2013 р.), у Палаці дозвілля «Листопад» з нагоди 100-літнього ювілею рідного університету (2014 р.), галереї «АРТ-МІСІЯ» (2016 р.), Полтавському краєзнавчому музеї імені В. Кричевського, Літературно-меморіальному музеї Панаса Мирного (2017 р.). Регулярними є звітні експозиції пленерів із навчальних дисциплін «Композиція», «Живопис», «Рисунок».

Усе наведене вище потверджує, що кафедра образотворчого мистецтва має реальні можливості для розвитку та втілення в життя нових творчих задумів.

◇ ВИКЛАДАЧІ КАФЕДРИ

ЧОРНОЩОКОВ Анатолій Євгенович

– *ORCID (ID):*

orcid.org/0000-0003-4905-0298

– *Посада, науковий ступінь, звання, інші обов'язки:*

завідувач кафедри образотворчого мистецтва, доцент, заслужений художник України, народний художник України, член Національної спілки художників України, член

Національної спілки архітекторів України, член ученої ради психолого-педагогічного факультету.

– *Освіта:*

закінчив архітектурний факультет Полтавського інженерно-будівельного інституту (1972 р.), здобув кваліфікацію архітектора.

– *Наукові інтереси:*

дослідження актуальних мистецьких проблем та художніх традицій Полтави XVIII–XX століття, наукове керівництво питаннями реконструкції пам'ятки національного значення Полтавського кадетського корпусу.

– *Основні публікації:*

1. Чернощоків А. Є. Історичний контекст втручань у пам'ятку архітектури національного значення ансамбль круглої площі Полтави / А. Є. Чернощоків // Історична пам'ять. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2017. – Вип. 36. – С. 76–86.

– *Публікації творів:*

1. Чернощоків А. Є. Фрагмент інтер'єру Державного музею-заповідника А. С. Макаренка; фрагменти інтер'єру Державного історико-культурного заповідника «Поле Полтавської битви»; павільйон України на міжнародній виставці ЕКСПО-93 в м. Штутгарті (срібна медаль); фрагмент іконостасу храму Віри, Надії, Любові; храм Віри, Надії, Любові у Полтаві / Анатолій Чернощоків // Образотворче мистецтво Полтавщини 1970–2005 : альбом / авт. проекту Ю. Самойленко. – Полтава : ВАТ «Видавництво «Полтава», 2005. – С. 180–181.
2. Чернощоків А. Є. Фрагменти інтер'єру Державного історико-культурного заповідника «Поле Полтавської битви»; фрагменти інтер'єру Державного музею-заповідника А. С. Макаренка / Анатолій Чернощоків // Полтавіка. Полтавська енциклопедія : у 12 т. / голов. ред. О. А. Білоусько ; Центр дослідж. іст. Полтавщ. Полт. обл. ради. – Полтава : АСМІ, 2015. – Т. 9. – С. 638–639.
3. Чернощоків А. Є. Пам'ятний знак «Місце зустрічі закоханих»; пам'ятний знак Української пісні в образі Марусі Чурай; фрагмент інтер'єру музею «Поле Полтавської битви»; фрагмент інтер'єру музею А. С. Макаренка; па-

вільйон «Українська хата»; пам'ятний знак військовій операції «Френтік»; фрагмент інтер'єру Палацу дозвілля «Листопад»; пам'ятний знак «1100 років Полтаві»; храм Віри, Надії, Любові та матері їх Софії; фрагмент експозиції залу «Козацька держава» у музеї «Поле Полтавської битви»; фрагмент іконостасу храму Віри, Надії, Любові та матері їх Софії / Анатолій Чернощоків // ПООНСХУ 45 років : альбом [упоряд. О. А. Білоусько, В. М. Ханко]. – Полтава : АСМІ, 2016 – С. 138–139.

– *Нагороди, премії, відзнаки:*

лауреат Державної премії України в галузі архітектури за комплексну реконструкцію історичного центру міста Полтави (2000 р.), Почесна грамота Верховної Ради України за особливі заслуги перед українським народом (2004 р.).

– *Навчальні дисципліни, які викладає:*

актуальні проблеми сучасного українського та зарубіжного образотворчого мистецтва; рисунок.

МУЖИКОВА Ірина Мирославівна

– *ORCID (ID):*

orcid.org/0000-0003-0473-3271

– *Посада, науковий ступінь, учене звання, інші обов'язки:*

доцент кафедри образотворчого мистецтва, кандидат педагогічних наук, член спеціалізованої вченої ради К 26.053.24 у Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова, член НМК 014-3 Середня освіта (мистецтво) сектору вищої освіти НМР МОН України, член ученої ради психолого-педагогічного факультету.

– *Освіта:*

закінчила факультет початкових класів Полтавського державного педагогічного інституту імені В. Г. Короленка (1987 р.), здобула кваліфікацію вчителя початкових класів та образотворчого мистецтва.

– *Тема кандидатської дисертації, місце і рік захисту, науковий керівник:*

Методика формування базових знань та вмінь з образотворчого мистецтва в майбутніх учителів початкових класів : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.02 «Теорія та методика навчання образотворчого мистецтва». – К., 2005. Захищена в Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова. Науковий керівник – доктор психологічних наук, професор В. А. Семиченко.

– *Наукові інтереси:*

питання теорії та методики навчання образотворчого мистецтва у навчальних закладах різного типу та проблеми дитячої художньої образотворчості. Має понад 60 наукових праць.

– Основні публікації:

1. Мужикова І. М. Історія зарубіжного мистецтва : тестові завдання для підсумкового контролю для студ. напряму підготовки 6.020205 «Образотворче мистецтво» / І. М. Мужикова. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2012. – 88 с.
2. Художня виставка : каталог творів викладачів кафедри образотворчого мистецтва ПНПУ імені В. Г. Короленка / авт. проекту І. М. Мужикова. – Полтава : АСМІ, 2012. – 26 с.
3. Вимоги до виконання та захисту бакалаврських, дипломних та магістерських кваліфікаційних робіт з образотворчого мистецтва : метод. реком. для студ. напряму підготовки 6.020206, спеціальностей 7.02020501, 8.02020501 «Образотворче мистецтво» / уклад. Л. В. Бичкова, І. М. Мужикова, Н. М. Савельєва. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2013. – 42 с.
4. Мужикова І. М. Майстер-клас як засіб активізації художньо-творчої діяльності підлітків / І. М. Мужикова // Мистецтво і освіта. – 2014. – № 2 (72). – С. 20–23.
5. Мужикова І. М. Зміст методичної підготовки магістрантів – викладачів образотворчого мистецтва / І. М. Мужикова // Естетика і етика педагогічної дії : зб. наук. праць. – Київ – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2014. – Вип. 8. – С. 111–120.
6. Мужикова І. М. Зміст методичного компонента професійної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва / І. М. Мужикова // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова : зб. наук. праць / за ред. В. І. Бондаря. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. – Серія 17 : Теорія і практика навчання і виховання. – Вип. 26. – С. 112–118.
7. Мужикова І. М. Тестові завдання для модульного та підсумкового контролю з курсу «Методика викладання образотворчої діяльності» [для студ. напряму підготовки 6.020205 «Образотворче мистецтво»] / І. М. Мужикова. – Полтава, 2015. – 56 с.
8. Мужикова Ірина. Методика навчання образотворчого мистецтва : курс лекцій / І. М. Мужикова. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2017. – 112 с.
9. Мужикова І. М. Мистецькі проекти як засіб формування професійної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва / І. М. Мужикова // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи : зб. наук. праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини / [ред. кол. : Безлюдний О. І. (голов. ред.) та ін.]. – Умань : Візаві, 2017. – С. 74–81.
10. Мужикова І. М. Освітня цінність традицій образотворчого навчання школярів / І. М. Мужикова // Молодий вчений. – 2017. – № 8.1 (48.1) – С. 35–38.

– Нагороди, премії, відзнаки:

лауреат премії імені Миколи Ярошенка (2012 р.), почесні грамоти Міністерства культури України (2014 р.) за вагомий особистий внесок у розвиток української культури і мистецтва, плідну науково-педагогічну роботу та високу професійну майстерність; Полтавської обласної ради (2010 р.) за багаторічну сумлінну працю, плідну науково-педагогічну діяльність, вагомий особистий внесок у підготовку висококваліфікованих спеціалістів та з нагоди Дня працівників освіти; Полтавської міської ради (2013 р.) за багаторічну сумлінну працю та значні досягнення у науково-педагогічній діяльності.

– Навчальні дисципліни, які викладає:

образотворче мистецтво з методикою навчання; методика викладання образотворчої діяльності; методика організації образотворчої діяльності у позашкільних закладах; методика викладання образотворчих дисциплін у вищій школі.

МОХІРЕВА Юлія Анатоліївна

– ORCID (ID):

orcid.org/0000-0003-2653-6578

– Посада, науковий ступінь, учене звання, інші обов'язки:

доцент кафедри образотворчого мистецтва, кандидат педагогічних наук, член Національної спілки художників України, член ученої ради психолого-педагогічного факультету.

– Освіта:

закінчила факультет промислового мистецтва Харківського художньо-промислового інституту (1991 р.), здобула кваліфікацію дизайнера-графіка.

– Тема кандидатської дисертації, місце і рік захисту, науковий керівник:

Художній розпис у змісті професійної підготовки майбутнього вчителя образотворчого мистецтва : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти». – К., 2007. Захищена в Інституті педагогіки і психології професійної освіти НАПН України. Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор М. П. Лещенко.

– Наукові інтереси:

проблеми вивчення історії українського мистецтва, технології полтавського розпису. Має понад 30 наукових праць.

– Основні публікації:

1. Мохірева Ю. Полтавський побутовий розпис дерев'яних виробів / Ю. Мохірева // Українське декоративно-ужиткове мистецтво : монографія / [В. Бабенко, Т. Батієвська, Т. Саєнко та ін.]. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2016. – С. 213–253.
2. Мохірева Ю.А. Цей мальований світ : навч.-метод. посіб. / Ю. А. Мохірева. – Полтава – Київ : Афіша, 2003. – 48 с.
3. Мохірева Ю. А. Розпис : навч.-метод. посіб. для студ. напряму підготовки 6.020205 «Образотворче мистецтво» / Ю. А. Мохірева. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2015. – 60 с.
4. Мохірева Ю. А. Сучасне українське образотворче мистецтво: дидактичний дискурс / Ю. А. Мохірева // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова : зб. наук. праць / за ред. В. І. Бондаря. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. – Серія 17 : Теорія і практика навчання і виховання. – Вип. 26. – С. 105–112.

5. Мохірева Ю. А. Виховання відчуття культурно-родинної ідентичності засобами образотворчого мистецтва / Ю. А. Мохірева // Естетика і етика педагогічної дії : зб. наук. праць. – Київ – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2016. – Вип. 14. – С. 122–133.
6. Мохірева Ю. А. Народне мистецтво як засіб етнокультурної ідентифікації особистості / Ю. А. Мохірева // Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. – Умань, 2016. – Вип. 12. – С. 209–217.
7. Mohiryeva Y. Preparation of the future teacher of fine arts to the feeling of cultural and family identity / Yulia Mohiryeva // Obraz rodziny i szkoly i uciesiu interdyscyplinar-nym. – Piotrków Trybunalski : Naukowe Wydawnictwo Piotrkowskie przy Filii Uniwersytetu Jana Kochanowskiego, 2016. – С. 381–398.

– Публікації творів:

1. Мохірева Ю. А. Півень : гуаш, папір / Ю. А. Мохірева // Народна творчість та етнографія. – 1992. – № 3 – (кольорова вкладка).
2. Мохірева Ю. А. Боже! Україну збережи! : полотно, олія / Ю. А. Мохірева // Соняшник. – 1994. – № 3–4. – (перша сторінка обкладинки).
3. Мохірева Ю. А. Весілля : гуаш, папір / Ю. А. Мохірева // Ікони та сучасне українське мистецтво з колекції Переяслав-Хмельницького історико-культурного заповідника та дирекції художніх виставок України. – К., 1994. – С. 52.
4. Мохірева Ю. А. Передчуття кохання : полотно, олія / Ю. А. Мохірева // Дукля. – 1995. – № 4. – (перша сторінка обкладинки).
5. Мохірева Ю. А. За світ стали козаченьки : полотно, олія / Ю. А. Мохірева // Історія і сучасність в образотворчому мистецтві. 1991–2001. Сповідуємо Україну : Всеукраїнська художня виставка до 10-ї річниці незалежності України. – К., 2001. – С. 96.
6. Мохірева Ю. А. Чарівний світ : полотно, олія / Ю. А. Мохірева // Щастя дитини – єдине дійсне щастя на землі: до проблеми педагогічної майстерності : навч.-метод. посіб. / М. П. Лещенко. – Полтава : АСМІ, 2003. – Ч. 2. – (перша сторінка обкладинки).
7. Мохірева Ю. А. Викрадення Європи : полотно, олія / Ю. А. Мохірева // Українське образотворче мистецтво в колекції Михайла Волошина. – К., 2004. – С. 78.
8. Мохірева Ю. А. Зачарований Гоголь : полотно, олія / Ю. А. Мохірева // Микола Гоголь. Україна і світ : каталог Всеукр. художньої виставки, присвяч. 200-річчю від дня народження М. В. Гоголя / М-во культури і туризму України, НСХУ, ПООНСХУ. – Полтава : Експрес-Поліграф, 2009. – С. 42.
9. Мохірева Ю. А. Воскресаю тобою в небо... (триптих) : полотно, олія / Ю. А. Мохірева // Художня виставка «Полтавська обласна організація національної спілки художників України (40 років)» : каталог. – Полтава : АСМІ, 2010. – С. 10–11.
10. Мохірева Ю. А. Картини «Зачарований Гоголь», «Весілля», «Боже! Україну збережи!», «Охоронець Полтавського Всесвіту», «Чи була, чи є, чи буду...», «Чарівний світ мого дитинства», «Хай не розлучать нас дороги», «Українська родина», «Викрадення Європи», «Квіти від тебе», «Творці раїни», «Покрова. Полтавська родина» / Ю. А. Мохірева // Полтавіка. Полтавська енциклопедія : у 12 т. / голов. ред. О. А. Білоусько ; Центр дослідж. іст. Полтавщ. Полт. обл. ради. – Полтава : АСМІ, 2015. – Т. 9. – С. 101.
11. Мохірева Ю. А. Твори «Вишивала собі долю...», «Квіти від тебе», «Воскресаю тобою в небо...», «Непереможні» / Ю. А. Мохірева // ПООНСХУ 45 років : альбом [упоряд. О. А. Білоусько, В. М. Ханко]. – Полтава : АСМІ, 2016 – С. 84–85.

– Нагороди, премії, відзнаки:

лауреат премії імені Миколи Ярошенка (2011 р.); Почесна грамота Полтавської обласної ради (2017 р.).

– Навчальні дисципліни, які викладає:

історія українського мистецтва; розпис; композиція декоративного твору; сучасне прикладне мистецтво; художньо-прикладна графіка.

САЄНКО Тетяна Валентинівна

– ORCID (ID):

orcid.org/0000-0002-2397-0902

– Посада, науковий ступінь, учене звання, інші обов'язки:

доцент кафедри образотворчого мистецтва, кандидат педагогічних наук, член Національної спілки майстрів народного мистецтва України, член ученої ради психолого-педагогічного факультету.

– Освіта:

закінчила факультет початкових класів Полтавського державного педагогічного інституту імені В. Г. Короленка (1988 р.), здобула кваліфікацію вчителя початкових класів та образотворчого мистецтва в середній школі.

– Тема кандидатської дисертації, місце і рік захисту, науковий керівник:

Формування творчої активності молодших школярів засобами української народної іграшки : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.02 «Теорія і методика навчання образотворчого мистецтва». – К., 2002. Захищена в Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова. Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник С. В. Коновець.

– Наукові інтереси:

питання теорії та методики навчання різновидів народного мистецтва у навчальних закладах різного типу та проблеми полікультурної освіти майбутніх учителів і викладачів мистецьких дисциплін. Має понад 60 наукових праць.

– Основні публікації:

1. Саєнко Т. В. Іграшка / Т. Саєнко // Українське декоративно-ужиткове мистецтво : монографія / [В. Бабенко, Т. Батієвська, Т. Саєнко та ін.]. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2016. – С. 40–72.
2. Саєнко Т. Малярство на склі та його вивчення на уроках образотворчого мистецтва учнями основної школи : метод. посіб. для студ. вищ. навч. закладів / Тетяна Саєнко, Наталія Дігтяр. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2013. – 134 с.
3. Саєнко Т. В. Мистецтво в реаліях сучасної освіти / Т. В. Саєнко, В. С. Бабенко // Етика і естетика педагогічної дії : зб. наук. праць. – Київ – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2013. – Вип. 5. – С. 205–208.
4. Саєнко Т. В. Вивчення традиційної вишивки Полтавщини в гуртковій роботі / Т. В. Саєнко // Трудова підготовка в рідній школі. – 2014. – № 5. – С. 28–35.

5. Саєнко Т. В. Критерії і рівні визначення підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва до вивчення традицій українського писанкарства з учнями загальноосвітньої школи / Т. В. Саєнко // Феномен писанки в сучасному культурно-освітньому просторі : матеріали IV наук.-практ. конф. (Полтава, 3 квіт. 2015 р.) / упор. і ред. В. П. Титаренко. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2015. – С. 200–207.
6. Саєнко Т. В. Перспективи розвитку професійної освіти майбутніх художників-керамістів / В. Шимко, Т. Саєнко // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка (педагогічні науки). – 2017. – № 2. – Ч. 2 (307). – С. 163–172.

– Публікації творів:

1. Саєнко Т. Вузлова лялька / Т. Саєнко // Українська народна іграшка : каталог всеукр. виставки. – К. : Народні джерела, 2011. – С. 17.
2. Саєнко Т. Лялька «Мартина» / Т. Саєнко // Кращий твір року – 2011 : каталог всеукр. вист.-конкурсу нар. мистецтва / авт.-упоряд. Є. Шевченко, В. Корнієнко. – К. : Народні джерела, 2011. – С. 80.
3. Саєнко Т. Сусідка / Т. Саєнко // Художня виставка : каталог творів викладачів кафедри образотворчого мистецтва ПНПУ імені В. Г. Короленка / авт. проекту І. М. Мужикова. – Полтава : АСМІ, 2012. – С. 22.
4. Саєнко Т. Лялька «Дівчина» / Т. Саєнко // Кращий твір року – 2013 : каталог всеукр. вист.-конкурсу нар. мистецтва / авт.-упоряд. Є. Шевченко, В. Корнієнко. – К. : Народні джерела, 2013. – С. 78.
5. Саєнко Т. Ляльки «Щаслива ненька», «Василина», «Дівчина із Зіньківщини» / Т. Саєнко // Народне мистецтво Полтавщини : каталог / авт.-упоряд. А. П. Маркар'ян. – К. : СІМОН, 2014. – С. 62.
6. Саєнко Т. Вузлова лялька «Дівчина із Зіньківщини» / Т. Саєнко // Кращий твір року – 2015 : каталог всеукр. вист.-конкурсу нар. мистецтва / авт.-упоряд. Є. Шевченко, В. Корнієнко. – К. : Народні джерела, 2015. – С. 81.

– Навчальні дисципліни, які викладає:

народний костюм та сценічне оформлення; костюм та сценічне оформлення; традиції українського національного вбрання; трудове навчання з практикумом; методика навчання освітньої галузі «Мистецтво».

БАТІЄВСЬКА Тетяна Вікторівна

– ORCID (ID):

orcid.org/0000-0003-2653-6578

– Посада, науковий ступінь, учене звання, інші обов'язки:

доцент кафедри образотворчого мистецтва, кандидат педагогічних наук.

– Освіта:

закінчила фізико-математичний факультет Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (2006 р.), здобула кваліфікацію вчителя фізики й основ інформатики.

– *Тема кандидатської дисертації, місце і рік захисту, науковий керівник:*

Проектування навчального процесу засобами інформаційних технологій у фаховій підготовці майбутніх учителів образотворчого мистецтва : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти». – Полтава, 2014. Захищена в Харківському національному педагогічному університеті імені Г. С. Сковороди. Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор В. Ю. Стрельников.

– *Наукові інтереси:*

проблеми проектування навчального процесу на основі інформаційних технологій у ході професійної підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва. Має 25 наукових праць.

– *Основні публікації:*

1. Батієвська Т. Вишивка / Т. Батієвська // Українське декоративно-ужиткове мистецтво : монографія / [В. Бабенко, Т. Батієвська, Т. Саєнко та ін.]. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2016. – С. 7–39.
2. Батієвська Т. В. Педагогические условия проектирования учебного процесса будущих учителей изобразительного искусства средствами информационных технологий / Т. В. Батієвська // Моделирование этнокультурного пространства региона : сб. статей / Москов. пед. гос. ун-т, Чуваш. гос. пед. ун-т им. И. Я. Яковлева ; отв. ред. Н. Б. Смирнова. – М. : Прометей, 2012. – С. 180–190.
3. Батієвська Т. Проектування навчального процесу майбутніх фахівців як педагогічна проблема / Тетяна Батієвська // Педагогічні науки : зб. наук. праць. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2012. – Вип. 54. – С. 64–69.
4. Батієвська Т. В. Структурно-функціональна модель проектування навчального процесу засобами інформаційних технологій у фаховій підготовці майбутніх учителів образотворчого мистецтва [Електронний ресурс] / Т. В. Батієвська // Народна освіта. – 2013. – Вип. 2 (20). – Режим доступу до журн. : http://narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=542.
5. Батієвська Т. Про реалізацію структурно-функціональної моделі проектування навчального процесу засобами інформаційних технологій у фаховій підготовці майбутніх учителів образотворчого мистецтва / Тетяна Батієвська // Проблеми підготовки сучасного вчителя : зб. наук. праць Уманськ. держ. пед. ун-ту імені Павла Тичини. – Умань : УДПУ імені Павла Тичини, 2013. – Вип. 7. – С. 104–112.
6. Батієвська Т. В. Особливості використання електронної навчальної літератури в процесі фахової підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва / Т. В. Батієвська // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова : зб. наук. праць / за ред. В. І. Бондаря. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. – Серія 17 : Теорія і практика навчання і виховання. – Вип. 26. – С. 24–29.
7. Батієвська Т. В. Формування художньо-інформаційної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва / Т. В. Батієвська // Педагогіка та психологія. – 2016. - № 55. – С. 129–138.
8. Батієвська Т. В. Вимоги до програмно-педагогічних засобів навчання образотворчого мистецтва / Т. В. Батієвська // Мистецтво та освіта. – 2017. - №2 (84). – С. 39–42.

– *Навчальні дисципліни, які викладає:*

комп'ютерний дизайн; комп'ютерний дизайн декоративного твору; комп'ютерний дизайн художньої продукції; художня праця та основи дизайну; методика організації образотворчої діяльності у позашкільних закладах.

ТАРАСЕНКО Олександр Кирилович

– *ORCID (ID):*

orcid.org/0000-0003-3042-2127

– *Посада, науковий ступінь, учене звання, інші обов'язки:*

доцент кафедри образотворчого мистецтва, член Національної спілки художників України, член обласної комісії зі збереження пам'яток історії та культури при управлінні культури Полтавської облдержадміністрації, член міської архітектурно-художньої ради при управлінні архітектури Полтавської міської ради.

– *Освіта:*

закінчив факультет промислового мистецтва Харківського художньо-промислового інституту (1985 р.), здобув кваліфікацію художника-графіка.

– *Наукові інтереси:*

методичні аспекти навчання рисунку та живопису у вищій школі. Має 10 публікацій.

– *Основні публікації:*

1. Тарасенко О. К. Наше надійне майбуття / О. К. Тарасенко // ОбраZ-М. – 2014. - № 2. – С. 134–135.
2. Тарасенко О. К. Навчальний потенціал пленерної практики з живопису у фаховій підготовці студентів мистецьких ВНЗ / О. К. Тарасенко // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка (педагогічні науки). – 2017. – № 2. – Ч. 2 (307). – С. 95–101.

– *Публікації творів:*

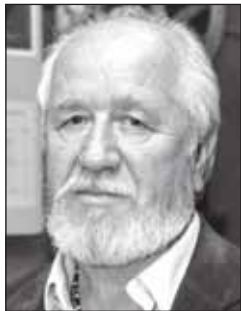
1. Тарасенко О. К. «Азовський степ», «Річка Обіточна», «Олефірщина», «Дуньчина хата», «Останній лід», «Сонце сідає», «Бахчисарайський мотив» / Олександр Тарасенко // ПООНСХУ 45 років : альбом [упоряд. О. А. Білоусько, В. М. Ханко]. – Полтава : АСМІ, 2016 – С. 12–13.
2. Тарасенко О. К. Портрет директора Полтавської гравіметричної обсерваторії, академіка О. Я. Орлова до 90-річчя Полтавської гравіметричної обсерваторії / Олександр Тарасенко // Вечірня Полтава. – 2016. – № 22. – С. 4.
3. Тарасенко О. К. «Весняний день», «Похмурий день», «Перед бурею» / О. К. Тарасенко // Полтавіка. Полтавська енциклопедія : у 12 т. / голов. ред. О. А. Білоусько ; Центр дослідж. іст. Полтавщ. Полт. обл. ради. – Полтава : АСМІ, 2015. – Т. 9. – С. 528. – Вкладка СІХ.

– *Нагороди, премії, відзнаки:*

знак «Відмінник освіти України» (2010 р.), почесні грамоти Міністерства освіти України (2010 р.) за вагомий внесок у підготовку висококваліфікованих фахівців для розбудови суверенної держави України, плідну науково-педагогічну діяльність, успішну роботу у створенні належної навчально-матеріальної бази та за багаторічну сумлінну працю, особистий внесок у підготовку висококваліфікованих спеціалістів, плідну науково-педагогічну діяльність та Полтавської міської ради (2003, 2011 рр.) за вагомі творчі здобутки, відданість територіальній громаді, активну громадянську позицію, співпрацю з органами місцевого самоврядування та з нагоди професійного свята – Дня художника.

– *Навчальні дисципліни, які викладає:*

рисунок; живопис; основи кольорознавства.

САМОЙЛЕНКО Юрій Олексійович

– *ORCID (ID):*

orcid.org/0000-0002-8349-5381

– *Посада, науковий ступінь, звання, інші обов'язки:*

доцент кафедри образотворчого мистецтва, заслужений діяч мистецтв України, голова правління Полтавської обласної організації Національної спілки художників України, член журі конкурсів із присудження премії імені Миколи Ярошенка, премії імені Панаса Мирного та Всеукраїнського дитячо-юнацького конкурсу образотворчого мистецтва імені Саші Путрі.

– *Освіта:*

закінчив художньо-графічний факультет Курського державного педагогічного інституту (1971 р.), здобув кваліфікацію вчителя малювання, креслення та праці.

– *Наукові інтереси:*

питання релігійних засад православного мистецтва. Автор 10 наукових праць.

– *Основні публікації:*

1. Михайло Коргун. Творча спадщина = Michael Korhun. Creative heritage : альбом [Образотворчий матеріал] / упоряд. Ю. Самойленко. – Полтава : АСМІ, 2010. – 248 с.
2. Гоголівські місця на Полтавщині : мистецький пленер / ПООНСХУ; [авт. проекту Ю. Самойленко]. – Полтава : АСМІ, 2009. – 80 с.
3. Самойленко Ю. Плинність традицій (до 45-річчя організації НСХУ) / Ю. Самойленко // ОбраZ-М. – 2014. – № 2. – С. 10–12.

– *Публікації творів:*

1. Художники Полтавщини. Юрій Самойленко : альбом. – Полтава : АСМІ, 2006. – 16 с.

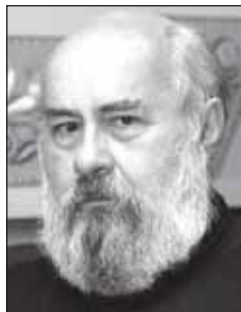
2. Образотворче мистецтво Полтавщини 1970–2005 : альбом / Полтавська обласна організація Національної спілки художників України ; авт. проекту Ю. Самойленко.
3. Самойленко Ю. О. «Зелена неділя. Спогади Надії» / Ю. О. Самойленко // 70-річчя Національної спілки художників України / редкол. В. А. Чепелик та ін. ; упоряд. І. М. Волощук, О. В. Боковня. – К., 2009. – С. 345.
4. Самойленко Ю. Картини «Зелена неділя», «Святий Лука», «Чорна цікавість», «Гоголь-пророк», «Вавилонська вежа», «Промінь сонця у майстерні», «Ніч і день», «Свіча пам'яті», «Куди йдемо», «Тарас Шевченко», «Всесвіт», «Пам'яті Гоголя», «Великодний ранок», «Свіча вічності» «Великі Сорочинці», «Світлі промені», «Народний художник Катерина Білокур». Гобелени «Благовість», «Вознесіння. Тайна пришествя», «Шлях» / Юрій Самойленко // Полтавіка. Полтавська енциклопедія : у 12 т. / голов. ред. О. А. Білоусько ; Центр дослідж. іст. Полтавщ. Полт. обл. ради. – Полтава : АСМІ, 2015. – Т. 9.– С. 441.

– *Нагороди, премії, відзнаки:*

кавалер орденів Святого рівноапостольного князя Володимира Великого III ступеня (2006 р.), Святого архістратига Михаїла (2011 р.), лауреат Премії імені Миколи Ярошенка (2010 р.); почесні грамоти Кабінету Міністрів України (1998 р.), Полтавської обласної державної адміністрації (2000 р.), виконавчого комітету Полтавської міської ради (2006 р.), Грамота Верховної Ради України (2005 р.).

– *Навчальні дисципліни, які викладає:*

рисунок; живопис.

БАБЕНКО Віктор Савелійович

– *ORCID (ID):*

orcid.org/0000-0003-1468-3626

– *Посада, науковий ступінь, учене звання, інші обов'язки:*

старший викладач кафедри образотворчого мистецтва.

– *Освіта:*

закінчив факультет інтер'єру та обладнання Харківського художньо-промислового інституту (1986 р.), здобув кваліфікацію художника декоративного мистецтва.

– *Наукові інтереси:*

проблеми культурознавства та міфогенезу. Автор 15 наукових праць.

– *Основні публікації:*

1. Бабенко В. С. Логіка культури. Елементи введення в культурознавство / В. С. Бабенко. – Полтава : Культуросфера, 2010. – 520 с.
2. Полтава : історико-архітектурний нарис / В. С. Бабенко, О. В. Безверхній, С. І. Бочарова та ін. ; укл. В. С. Бабенко. – Полтава : Говоров С. В., 2009. – 320 с.
3. Бабенко В. С. Народне мистецтво як предмет дослідження // В. С. Бабенко // Україна: надбання культурної спадщини : матеріали V Всеукр. наук. конф.

(Полтава, 23 листоп. 2013 р.) / за ред. О. Білявської. – Полтава : Дивосвіт, 2013. – С. 255–260.

4. Бабенко В. С. Мистецтво в реаліях сучасної освіти / В. С. Бабенко, Т. В. Саєнко // Естетика і етика педагогічної дії : зб. наук. праць. – Київ – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2013. – Вип. 5. – С. 205–208.
5. Полтава : туристичний нарис / В. С. Бабенко, С. В. Говоров. – Полтава : Говоров С. В., 2015. – 112 с.

– *Публікації творів:*

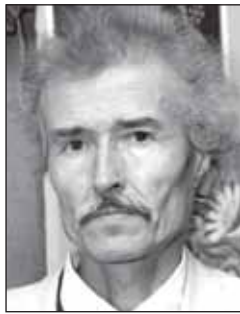
1. Бабенко В. Арт-інтуїція : каталог вист. / В. Бабенко, С. Рой. – Полтава : Камелот, 2010. – 24 с.
2. Художники Полтавщини. Віктор Бабенко : альбом. – Полтава : АСМІ, 2010. – 16 с.
3. Бабенко В. С. «Афродіта», «Тінь минулого», «Велес», «Характерник (Сила козацька)», «Готична містерія», «Панорама Полтави кінця 18 століття», «Панорама Полтави початку 19 століття» / Віктор Бабенко // Полтавіка. Полтавська енциклопедія : у 12 т. / голов. ред. О. А. Білоусько ; Центр дослідж. іст. Полтавщ. Полт. обл. ради. – Полтава : АСМІ, 2015. – Т. 9. – С. 45.

– *Нагороди, премії, відзнаки:*

Почесна грамота Полтавської обласної ради за багаторічну сумлінну працю, вагомий внесок у підготовку висококваліфікованих педагогічних кадрів, збереження і популяризацію кращих надбань національного мистецтва, активну громадянську позицію та з нагоди персональної виставки «Поточний перегляд» (2017 р.).

– *Навчальні дисципліни, які викладає:*

рисунок; пластична анатомія; скульптура; матеріалознавство.

БАБЕНКО Олександр Олексійович

– *ORCID (ID):*

orcid.org/0000-0003-3074-1777

– *Посада, науковий ступінь, звання, інші обов'язки:*

старший викладач кафедри образотворчого мистецтва, заслужений майстер народної творчості України, член Національної спілки художників України, член Національної спілки майстрів народного мистецтва України, член Міжнародної текстильної асоціації.

– *Освіта:*

закінчив факультет інтер'єру та обладнання Харківського художньо-промислового інституту (1981 р.), здобув кваліфікацію художника декоративного мистецтва.

– *Наукові інтереси:*

теорія та методика навчання декоративно-ужиткового мистецтва у вищих навчальних закладах освіти. Автор понад 40 наукових праць.

– Основні публікації:

1. Бабенко О. Решетилівка – унікальна перлина народного мистецтва / О. Бабенко // *Образ-М.* – 2014. – № 2. – С. 120–123.
2. Бабенко О. Дерево життя Надії Бабенко / О. Бабенко, Д. Бичкова // *Слов'янський збірник.* – Полтава : Фірма «Техсервіс», 2015. – Вип. XIV. – С. 207–219.
3. Бабенко О. О. Килимарі Полтавщини: Надія Бабенко : матеріали для самопідготовки з дисципліни «Килимарство» для студ. напрямку підготовки 6.020205 «Образотворче мистецтво» / О. О. Бабенко, Д. М. Бичкова, Л. М. Коваленко. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2015. – 134 с.
4. Бабенко О. О. Творчість Надії Бабенко в контексті регіональних особливостей решетилівського килима і вишивки кінця ХХ століття / О. Бабенко // *Народні художні промисли України: історія, сьогодення, перспективи : матеріали всеукр. наук.-практ. конф.* – К. : НВУ «Пріоритет», 2016. – С. 196–205.

– Публікації творів:

1. Бабенко О. Осінній мотив / О. Бабенко // *Народне мистецтво : каталог виставки до 10-річчя незалежності України.* – К. : Такі справи, 2002. – С. 6.
2. Бабенко О. Орнаментальний. Різдво / Олександр Бабенко // *Народне мистецтво.* – 2007. – № 1–2. – (вкладка).
3. Бабенко О. Світ Котляревського / О. Бабенко // *Художня виставка з нагоди 40-річчя ПОО НСХУ : каталог.* – Полтава : АСМІ, 2010. – (обкладинка).
4. Бабенко О. Народжені сонцем / О. Бабенко // *Кращий твір року – 2012 : каталог всеукр. вист.-конкурсу нар. мистецтва / авт.-упоряд. Є. Шевченко, В. Корнієнко.* – К. : Народні джерела, 2012. – С. 8.
5. Бабенко О. Де згода в сімействі / О. Бабенко // *Кращий твір року – 2013 : каталог всеукр. вист.-конкурсу нар. мистецтва / авт.-упоряд. Є. Шевченко, В. Корнієнко.* – К. : Народні джерела, 2013. – С. 25.
6. Бабенко О. Кришталева мелодія / О. Бабенко // *Полтавці від «А» до «Ми».* – Полтава : Дивосвіт, 2014. – С. 31.
7. Бабенко О. Килим «Урочистий» / О. Бабенко // *Образ-М.* – 2014. – № 2. – С. 122.
8. Бабенко О. Килими «Пташиний розмай», «Зоре моя вечірняя» / О. Бабенко // *Каталог мистецької акції лауреатів Михайла Деревуса: живопис, графіка.* – К., 2014. – С. 16–17.
9. Бабенко О. Килими «Кобзарева пісня», «Пташиний розмай», «Замріяна височінь» / О. Бабенко // *Кафедра «Дизайн інтер'єру» Харківської державної академії дизайну і мистецтва : каталог.* – Харків : ХДАДМ, 2015. – С. 130.
10. Бабенко О. Триптих «Осінь», «Вітерець», «Ранок», «Казковий», «Осіній мотив», «Вічність», «Кришталева мелодія» / О. Бабенко // *Полтавіка. Полтавська енциклопедія : у 12 т. / голов. ред. О. А. Білоусько ; Центр дослідж. іст. Полтавщ. Полт. обл. ради.* – Полтава : АСМІ, 2015. – Т. 9. – С. 48–49.
11. Бабенко О. «Де згода в сімействі», «Зоре моя вечірняя», «Птаха-Надія», «Зоряний», «Мерехтіння» / О. Бабенко // *ПООНСХУ 45 років : альбом [упоряд. О. А. Білоусько, В. М. Ханко].* – Полтава : АСМІ, 2016 – С. 124–125.

– Нагороди, премії, відзнаки:

орден «За заслуги» II ступеня, лауреат Всеукраїнської премії імені Катерини Білокур за визначні твори традиційного народного мистецтва (2014 р.), почесні грамоти Президії українського Фонду культури

(2014 р.), Полтавської обласної державної адміністрації (1998, 2000, 2006 рр.), полтавського міського голови (2000, 2004 рр.).

– *Навчальні дисципліни, які викладає:*
живопис; рисунок; килимарство.

КУШНІРЕНКО Ольга Миколаївна

– *ORCID (ID):*

orcid.org/0000-0002-0921-174X

– *Посада, науковий ступінь, учене звання, інші обов'язки:*
старший викладач кафедри образотворчого мистецтва.

– *Освіта:*

закінчила факультет початкових класів Полтавського державного педагогічного інституту імені В. Г. Короленка (1986 р.), здобула кваліфікацію вчителя початкових класів та образотворчого мистецтва.

– *Наукові інтереси:*

проблеми декоративно-ужиткової підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва. Автор понад 30 наукових публікацій.

– *Основні публікації:*

1. Кушніренко О. М. Кабінет-музей декоративно-ужиткового мистецтва кафедри образотворчого мистецтва психолого-педагогічного факультету / О. М. Кушніренко // Полтавський державний педагогічний університет імені В. Г. Короленка мовою музейних експонатів. – Полтава : ПДПУ імені В. Г. Короленка, 2000. – С. 95–106.
2. Кушніренко О. Писанкарство / О. Кушніренко // Українське декоративно-ужиткове мистецтво : монографія / [В. Бабенко, Т. Батієвська, Т. Саєнко та ін.]. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2016. – С. 161–212.
3. Кушніренко О. М. Писанкарство : навч.-метод. посіб. для студ. напряму підготовки 6.020205 «Образотворче мистецтво» / О. М. Кушніренко. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2015. – 56 с.
4. Кушніренко О. Досвід вивчення писанкарства на кафедрі образотворчого мистецтва ПНПУ імені В. Г. Короленка / О. Кушніренко // Феномен писанки в сучасному культурно-освітньому просторі : матеріали IV наук.-практ. конф. (Полтава, 3 квіт. 2015 р.) / упор. і ред. В. П. Титаренко. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2015. – С. 220–228.

– *Нагороди, премії, відзнаки:*

лауреат премії імені В. Г. Короленка (2008 р.), Почесна грамота Президії Українського фонду культури (2014 р.).

– *Навчальні дисципліни, які викладає:*

народне мистецтво країн світу; декоративно-прикладне мистецтво; історія декоративно-ужиткового мистецтва.

ПЕРЕПЕЛИЦЯ Олена Олегівна

– *ORCID (ID):*

orcid.org/0000-0001-8368-8311

– *Посада, науковий ступінь, учене звання, інші обов'язки:*

асистент кафедри образотворчого мистецтва, секретар кафедри.

– *Освіта:*

закінчила психолого-педагогічний факультет Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (2007 р.), здобула кваліфікацію викладача образотворчих дисциплін.

– *Наукові інтереси:*

теорія та методика навчання основ композиції майбутніх учителів образотворчого мистецтва, дослідження педагогічного потенціалу графічної ілюстрації.

– *Основні публікації:*

1. Перепелиця О. О. Композиція : метод. реком. для студ. напряму підготовки 6.020205 «Образотворче мистецтво» / О. О. Перепелиця. – Полтава, 2015. – 27 с.
2. Перепелиця О. О. Практичні завдання з композиції / О. О. Перепелиця // Мистецтво та освіта. – 2017. – № 4 (86). – С. 22–28.

– *Публікації творів:*

1. Гринь Н. І. Барви року / Н. І. Гринь ; [ілюстр. О. О. Перепелиця]. – Полтава: Шевченко Р.В., 2010. – 28 с.
2. Дениско П. Казки для Іванка / Петро Дениско ; [ілюстр. О. Перепелиця]. – Полтава : Шевченко Р. В., 2011. – 26 с.
3. Упровадження нового змісту початкової освіти: теорія і практика : Все-укр. пед. читання, присвячені пам'яті Т. М. Байбари / [поліграф. забезпеч. О. О. Перепелиця]. – Полтава, 2012. – 174 с.
4. Перепелиця О. О. Триптих «Місячне сяйво» / Олена Перепелиця // Полтавіка. Полтавська енциклопедія : у 12 т. / голов. ред. О. А. Білоусько ; Центр дослідж. іст. Полтавщ. Полт. обл. ради. – Полтава : АСМІ, 2015. – Т. 9.– С. XI.

– *Навчальні дисципліни, які викладає:*

композиція; рисунок.

Т. О. Благова, П. С. Горголь, О. А. Жиров, М. М. Погребняк

КАФЕДРА ХОРЕОГРАФІЇ

◆ ІСТОРІЯ КАФЕДРИ

90-ті роки ХХ століття пов'язані в історії української педагогічної науки, системі загальної середньої та вищої педагогічної освіти із процесами розбудови національних засад виховання і навчання особистості та входження країни до світового і європейського освітнього контексту. Здобуття Україною незалежності, орієнтація держави на Європу та європейські цінності не могли не позначитися на розвиткові освіти. У зв'язку з цим відбувається потужне оновлення змісту і технологій підготовки фахівця, особливо у сфері педагогічної професійної діяльності, упроваджується особистісно орієнтована, компетентнісна та людиноцентрична освіта.

Необхідність і важливість естетичного виховання дітей та молоді засобами руху, яке б здійснювалося кваліфікованими фахівцями, потреба позашкільних навчально-виховних закладів Полтавщини у кваліфікованих кадрах, здатних на високому професійному рівні здійснювати хореографічно-педагогічний процес, творчо мислити, мати досвід наукової і методичної роботи, сприяли створенню в 1991 році у складі кафедри образотворчого мистецтва секції хореографії. На початковому етапі фахову підготовку студентів забезпечували викладачі В. С. Білошкурський, Л. М. Сокіл та А. В. Сухарев.

Кафедра хореографії (зліва направо: С. О. Гладка, Л. Д. Русіна, Я. Г. Рева, В. П. Горголь, Т. О. Благова, М. М. Погребняк, П. С. Горголь, О. В. Пилипенко, Л. Б. Пригода, О. О. Таранцева, О. А. Жиров, О. Г. Марфіна, Л. Ю. Лукімська, Т. І. Солінська, Н. М. Золотарьова-Пасюта). 2012 рік

КАФЕДРА ХОРЕОГРАФІ

Окрему кафедру хореографії, яку очолила кандидат педагогічних наук, доцент Олена Олександрівна Лобач, було створено 1993 року (наказ ректора № 51-к від 12.08.1993 р.). Почався пошук кваліфікованих спеціалістів, активізувалося забезпечення матеріально-технічної бази кафедри. До колективу кафедри долучилися талановиті хореографи та музиканти О. О. Таранцева, Я. Г. Рева, Т. О. Благова, В. В. Радченко, О. В. Нікішов, Л. В. Литовченко, В. І. Березан, А. І. Литвиненко, Н. М. Золотарьова-Пасюта, Н. М. Козлова, О. П. Телятник, О. В. Титаренко та акомпаніатори С. В. Костенко, Т. І. Солінська, О. М. Резнік, Г. А. Ільїн.

У 1998 році кафедру хореографії реорганізовано у кафедру естетичного виховання і хореографії, яку очолила доктор педагогічних наук, доцент Лещенко Марія Петрівна.

1999 року у зв'язку з об'єднанням кафедр естетичного виховання й хореографії та образотворчого мистецтва створено кафедру образотворчого мистецтва й хореографії, якою завідувала кандидат педагогічних наук, доцент Любов Володимирівна Бичкова. Секцію хореографії очолив доцент Петро Степанович Горголь. Заслужений працівник культури України, він ухорив до складу режисерсько-постановочних груп культурно-мистецьких заходів, що проводилися на території України та за її межами: театралізованого свята зустрічі олімпійського вогню (м. Москва), IV Республіканського фестивалю «Молоді голоси» (м. Харків), XII Всесвітнього фестивалю молоді та студентів (м. Москва), Чемпіонату соціалістичних країн серед ансамблів (м. Ольштин, Польща), командної зустрічі зі спортивних бальних танців «СРСР – Австрія» (м. Каунас, Литва), Всесоюзних спортивних зимових ігор (м. Ворохта, Україна), міжнародних танцювальних фестивалів у Ялті, Києві, Харкові, Сумах, Севастополі, Одесі (Україна), Сочі, Челябінську, Москві, Владивостоку (Росія), Каунасі, Вільнюсі (Литва), Кишиневі (Молдова), Кошаліні (Польща), Тбілісі (Грузія), був організатором навчально-тренувальних зборів збірної команди СРСР, головним балетмейстером театралізованих свят, присвячених 1100-річчю м. Полтави, 75-річчю від дня утворення Полтавської області, головним режисером I Міжнародної командної зустрічі зі спортивних танців «США – Україна», хореографом телевізійного проекту «Танцювальне Євробачення» (Україна), засновником і режисером I Міжнародного фестивалю і конкурсу мистецтв «DanceSongFest» (Україна).

У 1998–2000 роках уступають до аспірантури Л. М. Сокіл, Т. О. Благова, О. О. Таранцева, Н. М. Козлова, А. І. Литвиненко, Л. В. Литовченко. У ці роки розпочинають викладацьку діяльність на кафедрі заслужений артист України, головний балетмейстер пісенно-танцювального ансамблю «Полтава» обласної філармонії В. В. Перепелкін, завідувач Школи-театру танцю при Національному музеї українського гончарства в Опішному М. М. Погребняк, О. М. Живолуп (у минулому соліст Кіровоградського заслуженого самодіяльного ансамблю народного танцю «Ятрань») та випускник кафедри О. А. Жиров.

У 2003 році секція хореографії відокремлюється в самостійну кафедру хореографії під керівництвом П. С. Горголя. З цього часу починається нова епоха, багата на різноманітні перемоги, участі у республіканських, міжнародних конкурсах, оглядах і фестивалях, гастрольні поїздки по країні та за кордон. За порівняно невеликий проміжок часу кафедра здійснила вагомий напруцювання в навчальній, науково-методичній та виховній роботі. 2008 року на кафедрі хореографії відкривається магістратура.

У 2013 році кафедру хореографії очолив заслужений діяч мистецтв України, народний артист України Герман Юрійович Юрченко, котрий багато років працював директором і художнім керівником Полтавської обласної філармонії. Він є автором і виконавцем низки мистецьких проектів («Свята до музики любов. Композитор, виконавець, глядач», «Краса української мови та української музики», «Таємниці генія» та ін.), художнім керівником та постановником понад 30 різноманітних тематичних програм, серед них – «Мова музики», «Найвище покликання її Величності...» із симфонічним камерним оркестром обласного музично-драматичного театру імені М. В. Гоголя та камерним оркестром обласної філармонії; автором сценаріїв та постановником тематичних вистав-концертів «Жива квітка його любові» (1998 р.), творчого звіту майстрів мистецтв та художніх колективів області «Пісенна мова Полтавщини» (1999 р.), творчого звіту «Симфонія Полтавського краю» (2001 р.), присвяченого 10-й річниці незалежності України, та ін.

За 25-літню історію кафедри четверо викладачів захистили кандидатські дисертаційні дослідження (О. О. Таранцева, Т. О. Благова, О. А. Жиров, М. М. Погребняк), підготували та видали навчальні посібники для вищої школи із грифом МОН (доц. Т. О. Благова, доц. О. А. Жиров), одноосібні монографії (доц. М. М. Погребняк). Навчальний посібник із грифом МОН Т. О. Благової «Розвиток шкільної і професійної мистецької освіти на Полтавщині (друга половина XIX – початок XX ст.)» (2009 р.) став суттєвим доробком у навчально-методичному забезпеченні викладання фахових дисциплін для студентів педагогічних та мистецьких спеціальностей. У ньому розкрито основні тенденції викладання мистецьких дисциплін у навчальних закладах різних типів, а також узагальнено позитивний досвід організації фахової освіти мистецького профілю.

У 2010 році доцентами Т. О. Благовою й О. А. Жировим створено єдиний в Україні електронний навчально-наочний посібник із курсу «Теорія і методика європейських танців», призначений для студентів хореографічних спеціалізацій закладів загальної та спеціальної мистецької освіти, тренерів і керівників аматорських танцювальних колективів, викладачів хореографії. У ньому відповідно до наявних в Україні танцювальних класів зібрано, продемонстровано й описано основні фігури європейських бальних танців, розкрито особливості методики їх вивчення, визначено теоретичні основи викладання європейської танцювальної програми. Підтвердженням вагомості використання інноваційних технологій та методик викладання хореографії у системі вищої педагогічної освіти є перемога посібника в Міжнародному

конкурсі на кращу наукову та навчально-методичну працю з проблем педагогічної та мистецької освіти (номінація «Кращий електронний посібник», 2010 р.). Електронний навчальний ресурс також рекомендовано Міністерством освіти і науки України для студентів вищих навчальних закладів.

Наукова і методична робота викладачів кафедри також здійснювалася і здійснюється у формах:

– участі в наукових конференціях і науково-практичних семінарах (I, II, III Всеукраїнських науково-практичних конференціях «Театральне і хореографічне мистецтво України в контексті світових соціокультурних процесів» (м. Київ, 2004, 2005, 2006 рр.), Міжнародній науково-практичній конференції «Європейська наука XXI століття: Стратегія і перспективи розвитку» (м. Дніпропетровськ, 2006 р.), Всеукраїнській науково-практичній конференції «Українська культура в контексті сучасних наукових досліджень та практичних реалій» (м. Київ, 2007 р.), Міжнародній науково-теоретичній конференції «Кроскультурність у сучасному світі» (м. Київ, 2009 р.), III Міжнародній науково-практичній конференції «Теоретико-методологічні аспекти мистецької освіти: здобутки, проблеми та перспективи» (м. Умань, 2016 р.), Всеукраїнській науково-практичній конференції «Мистецтво в реаліях сучасної освіти» (м. Полтава, 2010 р.), Всеукраїнській науково-практичній конференції «Проблеми та перспективи розвитку хореографічного мистецтва» (м. Херсон, 2015 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Біблійна історія та християнська етика» (м. Полтава, 2010 р.), II і III Міжнародних науково-практичних семінарах «Тенденції розвитку сучасної хореографії» (м. Луганськ, 2010–2011 рр.) та ін.;

– організації і проведенні всеукраїнських науково-практичних конференцій: конференції, присвяченої 25-річчю Народного ансамблю бального танцю «Грація» (м. Полтава, 2000 р.), «Хореографічне мистецтво у контексті культурно-освітніх процесів» (м. Полтава, 2006 р.), «Тенденції і перспективи розвитку світового хореографічного мистецтва» (м. Полтава, 2010 р.), «Тенденції і перспективи розвитку світового хореографічного і музичного мистецтва» (Полтава, 2013 р.), «Художні практики та мистецька освіта у кроскультурному просторі сучасності» (м. Полтава, 2017 р.);

– методичної допомоги школам естетичного виховання і керівникам хореографічних колективів міста й області, зокрема організації та проведення науково-практичного семінару «Хореографічна школа на межі тисячоліть» на базі обласної школи-інтернату для дітей сиріт та дітей, які залишилися без піклування батьків, імені Н. К. Крупської (Полтава, 2002 р., П. С. Горголь), обласного науково-практичного семінару «Сучасна хореографія в слов'янській культурі – 2002» на базі державної спеціалізованої школи-інтернату I–III ступенів «Колегіум мистецтв в Опішні» (М. М. Погребняк); участі з лекціями в обласному семінарі-практикумі викладачів відділів хореографії спеціалізованих мистецьких навчальних закладів (Полтава, 2008 р., П. С. Горголь, Л. Б. Пригода, М. М. Погребняк); керівництва науковими роботами Малої

академії наук («Гармонійний розвиток особистості засобами хореографічного мистецтва» учениці 10 класу Полтавської гімназії № 6 А. Дудки (О. А. Жиров, 2010 р., диплом I ступеня за найкращу наукову роботу міста та області з мистецтвознавчих дисциплін); методичної допомоги вчителям Полтавської школи «Чарівний світ» у галузі ритмопластичного танцю (Я. Г. Рева), ДЮСШ при обласному спортивному товаристві «Колос» (Полтава, 2002–2006 рр., П. С. Горголь), навчальним закладам Полтавського, Кобеляцького, Новосанжарського, Чутівського, Решетилівського, Зіньківського, Семенівського, Хорольського, Кременчуцького й Лубенського районів, на базі яких проводяться різноманітні хореографічні заходи і працюють хореографічні гуртки під керівництвом викладачів і студентів кафедри хореографії;

– створення мистецьких проектів на базі хореографічних колективів кафедри – «Грація» (керівник – П. С. Горголь), «Весна» (керівник – Л. Б. Пригода), «Кредо» (керівник – Я. Г. Рева), «Марія» (керівник – М. М. Погребняк), клубу бального танцю «Альянс» (керівник – О. А. Жиров), хореографічного колективу «Міленіум» (керівник – О. О. Таранцева);

– щорічної презентації творчих робіт і показових виступів, найзначущішими з яких стали виступи Народного ансамблю бального танцю «Грація» у прямому ефірі національного телевізійного конкурсу «Танцювальне Євробачення – 2007».

Випускники кафедри хореографії працюють артистами Полтавського академічного обласного українського музично-драматичного театру імені М. В. Гоголя (Д. Денисенко, С. Литка, С. Магазій, О. Марфіна, Є. Хартон та ін.), артистами Полтавської обласної філармонії (С. Губа, О. Збарська, В. Перепелкін, Ю. Шаповал та ін.), тренерами і викладачами зі спортивних танців в Україні (Є. Бронніков, Д. Бубир, Ю. Бубир, Р. Громцев, О. Довгань, А. Дудка, О. Замчій, І. Коваленко, Т. Ноздріна, П. Разіньков, О. Рондоль, Є. Солодкий, Д. Хорішко, О. Шик тощо) та за її межами (А. Бельмега, О. Іванченко, Д. Калініченко, К. Карчанов, І. Пиляй, С. Рожкова, Д. Сайковський, С. Триль), викладачами шкіл естетичного виховання міста й області (Ю. Кучерук, В. Губенко, М. Соніна, А. Лобінцева, О. Удоденко, М. Матійченко, О. Іопа та ін.), танцівниками шоу-балетів і танцювальних труп за кордоном (Є. Бубир, К. Левакіна, Н. Ломакіна, О. Мирний, О. Удоденко), учителями ритміки загальноосвітніх шкіл, керівниками зразкових дитячих хореографічних колективів позашкільних закладів культури та освіти. Випускник кафедри 2012 р. Олександр Геращенко став переможцем телевізійного танцювального проекту «Танцюють всі – 3».

◆ КАФЕДРА СЬОГОДНІ

Нині кафедра хореографії є випусковою та здійснює підготовку бакалаврів і магістрів за спеціальностями «Середня освіта (Хореографія)» і «Хореографія». З вересня 2017 року кафедрою керує доц. Т. О. Благова.

КАФЕДРА ХОРЕОГРАФІ

Коло наукових інтересів викладачів кафедри досить актуальне і різнопланове. Так, дисертаційна праця Тетяни Олександрівни Благової «Розвиток мистецьких дисциплін у навчальних закладах Полтавщини (друга половина XIX – початок XX століть)» стосується як загальних тенденцій розвитку предметів мистецького циклу в освітньому процесі на території України, виявлення й теоретичного обґрунтування основних етапів розвитку предметів мистецтва у 1860–1920-х рр., так і наукового аналізу історико-педагогічних, організаційних і культурно-мистецьких передумов розвитку шкільної та професійної мистецької освіти на Полтавщині, особливостей змісту й форм організації викладання мистецьких дисциплін у системі загальної і професійної освіти на Полтавщині другої половини XIX – початку XX століття та можливостей творчого використання позитивного історико-педагогічного досвіду в сучасній практиці загальноосвітньої і професійної школи.

У науковому дослідженні Олександра Анатолійовича Жирова «Розвиток української народної хореографії у мистецько-педагогічній спадщині та діяльності К. Василенка (50–90-ті рр. XX ст.)» виявлено й систематизовано мистецько-педагогічні ідеї відомого хореографа і педагога, здійснено цілісний науковий аналіз його діяльності, розкрито внесок у розвиток української народної хореографії, у дослідження української танцювальної лексики та функціонування хореографічних колективів, визначено й теоретично обґрунтовано основні етапи становлення й розвитку української народної хореографії в його спадщині та діяльності, схарактеризовано основні чинники формування педагогічних поглядів і світоглядної позиції педагога та

Кафедра хореографії (зліва направо: Г. Ю. Юрченко, С. Р. Калашнікова, П. С. Горголь, Я. Г. Рева, Т. І. Солінська, Л. Д. Русіна, М. М. Погребняк, О. А. Жиров, Т. О. Благова, О. О. Таранцева, Л. Б. Пригода). 2017 рік

узагальнено досвід діяльності К. Василенка на посадах завідувача кафедри хореографії Київського державного інституту культури, художнього керівника самодіяльних танцювальних колективів, що дозволило обґрунтувати його авторську дидактичну концепцію й окреслити перспективні напрями використання творчого доробку педагога в сучасних умовах.

Марина Миколаївна Погребняк досліджує проблеми теорії, історії та практики сучасного театрального танцю. У її дисертації «Танець «модерн» у художній культурі ХХ ст.» сформульовані критерії віднесення хореографічних творів до стилю «модерн» та визначене поняття «школа танцю "модерн"», відстежено еволюцію танцю «модерн» протягом ХХ ст., розглянуто естетико-теоретичні ідеї реформаторів сценічного руху та провідних представників світового танцю «модерн», визначено особливості розвитку стилю «модерн» у хореографії в дореволюційній і радянській Росії, а також естетико-теоретичні засади постмодерної хореографії.

Наукова робота Олени Олександрівни Таранцевої присвячена проблемі формування хореографічних умінь студентів педагогічного закладу в процесі вивчення фахових дисциплін, які розглядаються як сутнісний складник професійної підготовки майбутніх учителів хореографії. У ній проаналізовано стан проблеми у психологічній, педагогічній та хореографічній літературі, у практичній діяльності вищих педагогічних закладів освіти, розроблено та теоретично обґрунтовано структуру, зміст хореографічних умінь і критерії їхньої сформованості у студентів педагогічного закладу, теоретично розроблено та експериментально перевірено педагогічну технологію формування фахових умінь майбутніх учителів хореографії засобами українського народного танцю.

Наукові дослідження викладачів кафедри активно впроваджуються у навчальний процес студентів і магістрантів при викладанні дисциплін хореографічного циклу («Теорія і методика українського народного танцю» (О. А. Жиров, О. О. Таранцева), «Теорія і методика європейських танців», «Бальний танець та методика його викладання» (Т. О. Благова, О. А. Жиров), «Теорія і методика викладання сучасного танцю», «Теорія й історія сучасного хореографічного мистецтва» (М. М. Погребняк)), а також спецкурсів «Розвиток шкільної та професійної мистецької освіти на Полтавщині (II половина ХІХ – початок ХХ століття)» (Т. О. Благова), «Актуальні проблеми мистецької освіти» (Т. О. Благова), «Мистецько-педагогічна спадщина К. Василенка» (О. А. Жиров).

Навчальний процес викладачів кафедри відбувається у творчій співпраці із провідними концертмейстерами – Тетяною Іванівною Солінською (випускницею Полтавського музичного училища ім. М. В. Лисенка 1979 р. та Київського державного інституту культури імені О. Є. Корнійчука 1987 р.), Наталією Михайлівною Золотарьовою-Пасютою (випускницею Полтавського державного педагогічного інституту імені В. Г. Короленка 1993 р.), Любов'ю Данилівною Русіною (випускницею Ленінградського інституту культури імені Н. К. Крупської 1980 р.), які впроваджують новітні тенденції у робо-

Заслужений працівник культури України, професор кафедри хореографії Петро Степанович Горголь з учасниками Народного ансамблю спортивного бального танцю «Грація» на ювілейному концерті колективу

ті зі студентами, використовують для музичного супроводу музику різних жанрів (від класичної до джазової), практикують оформлення уроків із класичного танцю на музичному матеріалі одного композитора, що дає можливість студентам більш глибоко ознайомитися з його творчою спадщиною. На практичних заняттях із народно-сценічного танцю концертмейстерами широко використовується зібраний ними музичний матеріал різних регіонів України, Білорусі, Росії, країн Балтії, Центральної Європи та Латинської Америки.

Однією з форм наукової роботи викладачів кафедри зі студентами є функціонування проблемних груп під керівництвом провідних викладачів. Основним завданням під час занять зі студентами у проблемній групі, якою керує П. С. Горголь, є формування творчої індивідуальності кожного виконавця ансамблю спортивного бального танцю. Під час занять студенти мають змогу переглянути навчальні відеофільми з виступами всесвітньо відомих виконавців і команд формейшн, ознайомитися з музично-ритмічною і технічною характеристикою танців міжнародної конкурсної програми, краще зрозуміти варіанти побудови танцювальних малюнків, виконання танцювальних фігур і трюкових елементів підвищеної складності. Результатами цієї творчої роботи зі студентами є численні перемоги команди формейшн «Грація» на національних та міжнародних конкурсах, фестивалях і чемпіонатах.

Під керівництвом М. М. Погребняк проблемна група здійснює дослідження в галузі теорії і методики викладання різноманітних форм сучасного театрального танцю: модерн-джаз-танцю, неокласичного танцю, «contemporary

КАФЕДРА ХОРЕОГРАФІ

Народний аматорський ансамбль танцю «Весна»

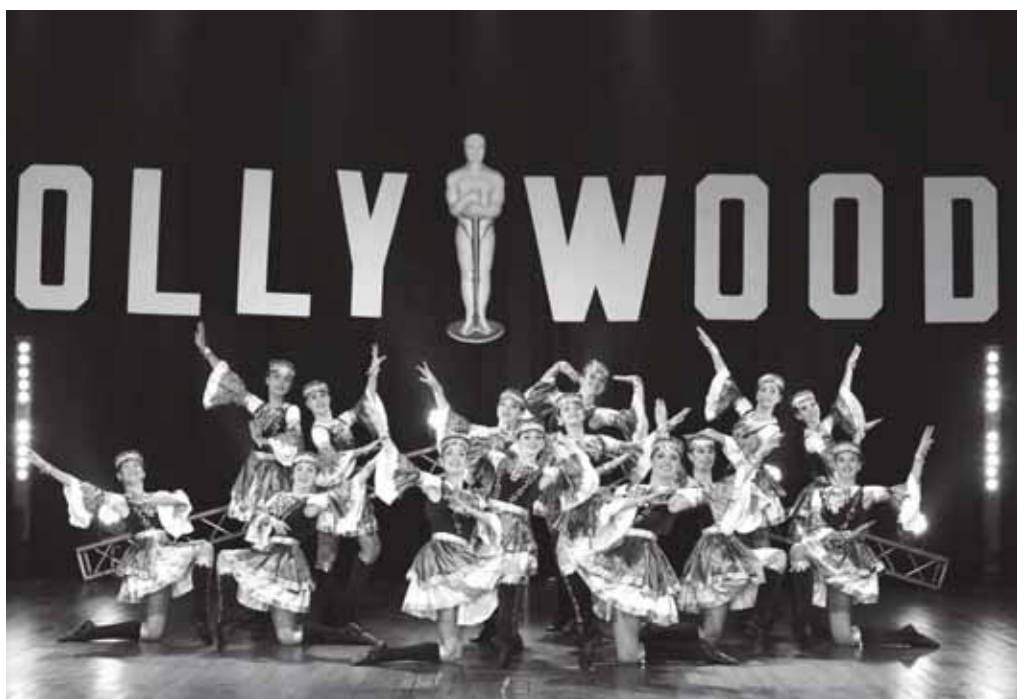
Народний ансамбль спортивного бального танцю «Грація»

КАФЕДРА ХОРЕОГРАФІ

Народний ансамбль сучасного балету «Марія»

Народний хореографічний колектив «Міленіум»

dance», техніки контактної імпровізації. Практична апробація результатів магістерських досліджень і роботи проблемної групи здійснюється шляхом удосконалення навичок балетмейстерської роботи і виконавської майстерності в Народному ансамблі сучасного балету «Марія» й участі у його складі у професійних хореографічних конкурсах.

Проблемна група під керівництвом Л. Б. Пригоди досліджує таку тематику, як «Композиційна побудова народносценічного танцю», «Народносценічний танець – основа репертуару самодіяльного хореографічного колективу». Практична апробація результатів роботи здійснюється шляхом удосконалення навичок техніки виконання, підвищення майстерності у Народному ансамблі танцю «Весна».

Проблемна група під керівництвом Я. Г. Реви досліджує питання використання танцю в терапевтичних і профілактичних цілях. Під час занять відбувається ознайомлення студентів з історією та основними методиками танцювальної терапії, створеними провідними фахівцями в цій царині.

Вагомим здобутком кафедри й додатковою інноваційною формою організації навчального процесу студентів є мистецькі колективи, які репрезентують різні види хореографічного мистецтва. На їхній базі проводиться навчальна, виховна, наукова, а також самостійна робота студентів, які мають можливість поглиблювати технічну виконавську майстерність, отримувати навички балетмейстерської діяльності, формувати індивідуальний балетмейстерський стиль, здійснювати постановку авторських хореографічних творів, у тому числі для показового виступу на атестаційних іспитах, набувати практичного досвіду роботи з колективами художньої самодіяльності. Сьогодні викладачі кафедри є керівниками Народного ансамблю бального танцю «Грація», Народного ансамблю сучасного балету «Марія» і Народного самодіяльного ансамблю танцю «Весна», які діють при університеті.

Народний ансамбль спортивного бального танцю «Грація», створений 1975 року, неодноразово презентував нашу країну на міжнародних змаганнях і офіційних чемпіонатах світу та Європи, що відбувалися в Нідерландах, Чехії, Литві, Австрії, Білорусі, Люксембурзі, Німеччині. Колектив є лауреатом усеукраїнських і міжнародних фестивалів та конкурсів бального танцю, восьмиразовим володарем Кубка України, шестиразовим чемпіоном України, призером Кубка світу (Австрія, 2003 р.), переможцем відкритого чемпіонату світу (Німеччина, 2007 р.), чемпіоном Європейської федерації спортивного танцю серед команд формейшн (Україна, 2010 р.), лауреатом Міжнародного фестивалю конкурсу «DanceSongFest» (Україна, 2012–2013 рр.). 18 танцюристів «Грації» виконали норматив танцюриста міжнародного класу, 36 – здобули звання майстра спорту України, 18 – кандидата в майстри спорту України. Творцем і незмінним художнім керівником ансамблю «Грація» є заслужений працівник культури України П. С. Горголь.

Народний ансамбль танцю «Весна» – володар Гран-прі Всеукраїнського конкурсу «Барвистий віночок» (м. Дніпро, 2006, 2010 рр.), XIII Міжна-

родного фестивалю-конкурсу хореографічного мистецтва «Танцюючий бриз» (м. Керч, 2011 р.), Міжнародного фестивалю-конкурсу мистецтв «DanceSongFest» (м. Харків, 2012–2015 рр.), лауреат багатьох обласних, усеукраїнських і міжнародних фестивалів та конкурсів хореографічного мистецтва. У програмі ансамблю представлені танці народів світу і танці різних регіонів України. Керівником колективу, створеного в 1979 році, є заслужений працівник культури України Л. Б. Пригода.

Народний ансамбль сучасного балету «Марія», народжений у 2008 році, – лауреат I та II премій у номінаціях «Modern», «Contemporary» VI Міжнародного конкурсу сучасного танцю «Золото осені» (м. Луганськ, 2010, 2012 рр.), Міжнародного конкурсу мистецтв «Art premium» (м. Київ, 2009–2010 рр.), Міжнародного конкурсу мистецтв «ART Premier» (м. Київ, 2010–2016 рр.), Міжнародного конкурсу сучасного хореографічного мистецтва «Super dance» (м. Львів, 2012–2016 рр.). Незмінним керівником колективу є М. М. Погребняк.

Викладачі кафедри є організаторами багатьох традиційних фестивалів і конкурсів: обласного фестивалю народного танцю «Весняні передзвони» і фестивалю студентської творчості «Хореографічний серпантин» (Л. Б. Пригода), відкритих змагань зі спортивних бальних танців «Гран-прі Полтавщини» і відкритих Всеукраїнських змагань зі спортивних бальних танців «Кубок Полтави» (П. С. Горголь), конкурсів бальних танців для учнів шкіл сільської місцевості Полтавської області (сmt. Семенівки, м. Кобеляки, м. Лубни, м. Кременчука), конкурсів бальних танців і хореографічного фестивалю «Перші кроки» для учнів обласної школи-інтернату для дітей-сиріт та дітей, що залишилися без батьківського піклування, обласних фестивалів спортивного бального танцю «Золото осені», «Зимова казка», «Весняна фантазія», чемпіонатів Полтавської області зі спортивних танців, обласного фестивалю бального танцю «Кубок Фристайлу» (П. С. Горголь, В. П. Горголь), Всеукраїнських змагань зі спортивних бальних танців «Кубок Полтавщини» (О. А. Жиров).

Останнім часом великої популярності набули цикли лекцій, концертів, які організовує та проводить народний артист України Герман Юрійович Юрченко для учнів загальноосвітніх шкіл, студентської молоді Полтавської області та інших регіонів України. Серед них – «Уроки доброти народного артиста України Германа Юрченка», літературно-музична композиція за романом Ліни Костенко «Маруся Чурай», нова романтична концертна програма «Почуття на терезах» за участю високопрофесійних танцюристів та музикантів України. Ним були презентовані проекти «Мистецтво – дітям та молоді», музично-літературні композиції «Голгофа», «Біля Мгарського монастиря», «Краса української мови та української пісні», «Слово і музика у вихованні душі людини», «Леся Українка і музика», «В. Г. Короленко і музика», «М. В. Гоголь і музика», «Мелодії душі» та інші. Це понад 600 лекцій-концертів на рік.

Інші викладачі теж активно займаються не лише науковою, але й творчою діяльністю, поєднують її з методичною. Так, з 1998 року працює тренером-педагогом танцювально-спортивного клубу «Альянс» при Полтавському

КАФЕДРА ХОРЕОГРАФІ

міському Будинку культури О. А. Жиров. Вихованці колективу є переможцями і призерами багатьох міжнародних, усеукраїнських та міських конкурсів зі спортивних бальних танців, учасниками різноманітних концертів і свят. На базі ТСК «Альянс» з 2005 року проходять практику студенти-хореографи стаціонарної й заочної форм навчання. За час тренерської й педагогічної діяльності О. А. Жиров підготував 8 кандидатів у майстри спорту України зі спортивних танців, багатьох учителів, тренерів і танцівників високого рівня, серед яких переможець UK Closed, WDC Disney Resort, бронзовий призер Blackpool Festival, фіналіст International Championships, British National, United Kingdom champions Dan Malov (Великобританія).

Викладачі кафедри організують і проводять багато майстер-класів і семінарів для колег з інших закладів і студентів, як-от:

- проведення відкритого клас-концерту Народного ансамблю танцю «Весна» для учасників обласного семінару-практикуму з народної хореографії (Л. Б. Пригода);
- проведення майстер-класу з мистецтва балетмейстера для педагогів-організаторів області (М. М. Погребняк);
- організація семінару зі спортивних бальних танців від багаторазових чемпіонів України, призерів відкритої першості Великобританії Антона Нестеренка та Дар'ї Марющенко (м. Київ) для тренерів, викладачів та студентів міста й області (П. С. Горголь);
- організація майстер-класу з лемківських народних танців від Олега Петровича Копильчака для студентів, випускників та викладачів кафедри хореографії (Л. Б. Пригода).

Заслужений працівник культури України, старший викладач кафедри хореографії
Лілія Борисівна Пригода під час хореографічної постановки
зі студентами 1-2 курсів

КАФЕДРА ХОРЕОГРАФІ

Кафедра завжди долучається до проведення традиційних мистецьких заходів університету, з-поміж яких – «Ректорський бал», «Вітання першоккурсників», «День відкритих дверей», міських і обласних свят («Полтава вишивана», «Полтава великодня», «Наша єдина студентська родина», «Молодь року», «Заграва» тощо).

Упродовж останніх років налагоджено плідні науково-методичні і творчі відносини кафедри хореографії з іншими вищими навчальними закладами педагогічного і мистецького спрямування, дитячими школами естетичного виховання міста і області, хореографічними асоціаціями і федераціями спортивного бального танцю. Серед них – Київський національний університет культури і мистецтв, Київська державна академія керівних кадрів культури і мистецтв, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Національна музична академія імені П. І. Чайковського, Львівський національний університет імені Івана Франка, Харківська державна академія культури, Луганський державний інститут культури і мистецтв, Хмельницька гуманітарна педагогічна академія, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, Херсонський державний університет, Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка, Гадяцьке училище культури імені І. П. Котляревського, Міжнародна федерація спортивного танцю, Асоціація спортивного танцю України, Національна хореографічна спілка України, громадська організація «Танцювальна Полтавщина» та ін.

Завідувач кафедри хореографії, кандидат педагогічних наук, доцент Благова Тетяна Олександрівна з випусницями кафедри після успішного атестаційного екзамену з хореографічних дисциплін

Різноманітними є форми взаємообміну науковим, педагогічним і мистецьким досвідом між кафедрами хореографії ПНПУ імені В. Г. Короленка та інших ЗВО: співорганізація у проведенні наукових конференцій (Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, Миколаївський філіал Київського національного університету культури і мистецтв, Харківська державна академія культури), майстер-класів (Луганський державний інститут культури і мистецтв, Київська муніципальна українська академія танцю імені Сержа Лифаря), методичних семінарів (Київське державне хореографічне училище, Київський національний університет культури і мистецтв), хореографічних фестивалів і конкурсів (громадська організація «Танцювальна Полтавщина») тощо.

Робота у журі обласних, усеукраїнських і міжнародних конкурсів, фестивалів, суддівство спортивних змагань – ще одна важлива сфера діяльності всіх викладачів кафедри.

Останнім часом хореографічне мистецтво все активніше відстоює право вважатися самостійним феноменом художнього простору. Сучасна українська хореографічна культура набуває інтенсивного розвитку в умовах складних і багатовекторних процесів. Залежно від ідейно-естетичних вимог часу відбувається оновлення виражальних засобів, змінюються зв'язки режисури, акторської творчості, сценографії, музики. Потреба збереження національних культур в умовах глобалізації диктує активізацію пошуку шляхів оптимізації виражальних засобів, адекватних новим сучасним рівням світосприйняття. Тому сьогодні викладачі кафедри продовжують дослідження в галузі теорії, історії та методики сучасного хореографічного мистецтва і загальної та професійної мистецької освіти.

◆ ВИКЛАДАЧІ КАФЕДРИ

БЛАГОВА Тетяна Олександрівна

– *ORCID (ID):*

orcid.org/0000-0001-5446-3412

– *Посада, науковий ступінь, учене звання, інші обов'язки:*

завідувач кафедри хореографії, доцент кафедри хореографії, кандидат педагогічних наук, член державної акредитаційної комісії з ліцензування й акредитації спеціальності «Хореографія» Міністерства освіти і науки України у вищих навчальних закладах України, член Національної хореографічної спілки України, член ученої ради психолого-педагогічного факультету.

– *Освіта:*

закінчила психолого-педагогічний факультет Полтавського державного педагогічного інституту імені В. Г. Короленка (1996 р.), здобувши кваліфікацію вчителя початкових класів і хореографії.

– *Тема кандидатської дисертації, місце і рік захисту, науковий керівник:*

Розвиток мистецьких дисциплін у навчальних закладах Полтавщини (друга половина XIX – початок XX ст.) : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки». – Полтава, 2006. Захищена в Житомирському державному університеті імені Івана Франка. Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор Л. О. Хомич.

– *Наукові інтереси:*

багатоаспектна проблематика мистецької освіти, зокрема генеза і розвиток хореографічної освіти в Україні, модернізація фахової підготовки майбутніх викладачів-хореографів у системі ЗВО. Має близько 100 наукових і навчально-методичних праць.

– *Основні публікації:*

1. Благова Т. О. Розвиток шкільної і професійної мистецької освіти на Полтавщині (друга половина XIX – початок XX ст.) : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. заклад.] / Т. О. Благова. – Полтава : Оріяна, 2009. – 240 с.
2. Благова Т. О. Теорія і методика європейських танців [Електронний ресурс] : навч.-наоч. посіб. [для студ. вищ. пед. навч. закл.] / Т. О. Благова, О. А. Жиров. – 250 МВ. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2010. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM) 12 см. – Систем. вимоги: Celeron 633 MHz 128 MB RAM CD-ROM Windows 98/2000/Me/XP/Vista Microsoft Word 97-2007 Microsoft Office Power Point 97-2007. – Назва з титул. екрану.
3. Благова Т. О. Етапи розвитку хореографічної художньої самодіяльності в Україні / Т. О. Благова // Науковий часопис Національного педагогічного

- університету імені М. П. Драгоманова. – Серія 14 : Теорія і методика мистецької освіти : зб. наук. праць. – К. : НПУ, 2013. – Вип. 14 (19). – С. 181–186.
4. Благова Т. О. Особливості хореографічного виховання школярів у системі освіти в Україні: історико-педагогічний аспект / Т. О. Благова // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – Житомир : ЖДУ, 2013. – Вип. № 3 (69). – С. 53–57.
  5. Благова Т. О. Дитяче хореографічне аматорство у розвитку художньої самодіяльності в Україні / Т. О. Благова // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. – 2013. – № 7 (33). – С. 213–223.
  6. Благова Т. О. Хореографічна підготовка в системі театральної освіти України / Т. О. Благова // Естетика і етика педагогічної дії : зб. наук. праць. – Київ – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2014. – Вип. 8. – С. 100–110.
  7. Благова Т. А. Непрерывное хореографическое образование : традиции и перспективы развития / Т. А. Благова // SOCIETY, INTEGRATION, EDUCATION. Proceedings of the International Scientific Conference (May, 23–24, 2014). – Rezekne, 2014. – Vol. II. – P. 391–400.
  8. Blagova T. The specificity of professional development of a teacher-choreographer in terms of the higher pedagogical education / Tatyana Blagova // British Journal of Science, Education and Culture. – London : London University Press, 2014. – № 1 (5). – Vol. V. – P. 413–419.
  9. Благова Т. А. Особенности хореографического образования в системе театральных учебных заведений / Т. А. Благова // Modern Science – Moderní věda – Praha. – Ceska republika, Nemoros. – 2015. – № 2. – P. 69–76.
  10. Благова Т. О. Динаміка розвитку школи українського народного танцю (у контексті діяльності видатних педагогів-хореографів ХХ ст.) / Т. О. Благова // Współczesne problemy kultury i sztuki : monograph' Scientific editors : dr Karolina Janczy, dr Olga Lukovska, dr Tetyana Nestorenko. – Wydawnictwo Wyższej Szkoły Technicznej w Katowicach, 2016. – S. 250–260.
  11. Благова Т. О. Новаторські танцювальні системи як чинник розвитку хореографічної освіти на початку ХХ століття / Т. О. Благова // Сучасне хореографічне мистецтво: підґрунтя, тенденції, перспективи розвитку : навч.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. заклад. / упоряд. О. А. Плахотнюк. – Львів : Сполум, 2016. – С. 46–53.
  12. Благова Т. О. Професійно-практична підготовка хореографа в умовах вищої педагогічної освіти / Т. О. Благова // Мистецтво та освіта. – 2017. – № 1 (83). – С. 48–52.
  13. Благова Т. О. Дослідження етапів професіоналізації народно-сценічної хореографії в історико-культурній динаміці / Т. О. Благова // ScienceRise : Pedagogical education. – № 7 (15). – 2017. – С. 36–40.

– *Нагороди, премії, відзнаки:*

диплом I ступеня Міжнародного конкурсу наукових і методичних праць з проблем педагогічної і мистецької освіти (2010 р.).

– *Навчальні дисципліни, які викладає:*

теорія і методика сучасного бального танцю; теорія і методика історико-побутового танцю; історія професійної підготовки педагога-хореографа; основи хореографічного мистецтва; спецкурси та спецпрактикуми з дисциплін хореографічного циклу.